

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

HURUFAT DEFTERLERİNE GÖRE ERMENEK

Mevlüt ESER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Yusuf KÜÇÜKDAĞ

KONYA 2011

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Adı Soyadı	Mevlüt Eser
Numarası	085214031008
Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim/Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tezin Adı	Hurufat Defterlerine Göre Ermenek

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığım bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mevlüt Eser
	Numarası	085214031008
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim/Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Yusuf Küçükdağ
Tezin Adı	Hurufat Defterlerine Göre Ermenek	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Hurufat Defterlerine Göre Ermenek başlıklı bu çalışma 07/10/2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler
Prof. Dr. Yusuf Küçükdağ	Danışman
Prof. Dr. H. Ahmet Özdemir	Üye
Yrd. Doç. Dr. Recep Bozyiğit	Üye

İmza
Y. Küçükdağ
H. Özdemir
R. Bozyiğit

ÖN SÖZ

Günümüzde Karaman'ın ilçesi olan Ermenek'in tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Burada binlerce yıl öncesinden birçok devlet ve milletin yaşadığı bilinmektedir. Bununla birlikte ilçe esas önemine Türkler'le özellikle Karamanoğulları'yla birlikte kavuşmuştur. Karamanoğulları Beyliği Ermenek'i bir ara başkent edinerek gelişmesini sağlamıştır. Ancak bölgenin coğrafi yapısının uygun olmaması nedeniyle Ermenek, başkentliği önce Karaman'a arkasından Konya'ya bırakmış, Karamanoğulları'nın yıkılması ve bölgenin Osmanlı Devleti'nin eline geçişinden sonra kaza haline gelmiştir.

Osmanlı döneminde Ermenek, her ne kadar Karamanoğulları dönemindeki gibi gelişme göstermese de bu dönemde birçok cami, mescit, han, hamam, türbe, tekke, zaviye gibi dinî ve sosyal tesislerle; mektep ve medrese gibi eğitim kurumları yaptırılarak mamur hale getirilmeye çalışılmıştır. Kurumların ihtiyaç ve giderleri için vakıflar tahsis edilmiş ve Ermenek'te birçok kişi bu kurumlarda görev yapmıştır. Devlet, dinî ve hayır kurumlarında görev yapanları kayıt altına almıştır. Bunlardan biri de Hurufat Defterleri'dir. Bunlarda XVII ve XIX. yüzyıllar arasında Ermenek'in vakıfları, vakıf eserleri ve vakıf görevlileri gibi bilgiler bulunmakta olup, bu çalışma Hurufat Defterleri temel alınarak hazırlanmıştır. Bu nedenle tezin adı da "*Hurufat Defterlerine Göre Ermenek*" olarak belirlenmiştir. Ancak Ermenek'le ilgili vakıf belgeleri için BOA da taranmış, değişik tasniflerdeki belgeler de alınmış ve bu çerçevede tez hazırlanmıştır.

Tez, ön söz, içindekiler ve girişten sonra beş bölüm, sonuç, bibliyografya ve eklerden meydana gelmektedir. Giriş bölümünde çalışmanın hazırlanması esnasında yararlanılan kaynaklardan bahsedilmiştir. Birinci bölümde Ermenek Kazası'nın coğrafi konumu, yüzey şekilleri, iklim ve bitki örtüsü, tarihçesi, köyleri ve mahalleleri belirtilmiştir. Köy ve mahalle isimlerinden bazıları günümüzdeki kullanılış şekilleriyle veya diğer isimleriyle birlikte verilmiş olup, bazılarının ise tam okunuşları tespit edilememiştir. İkinci bölümde kaza ve vakıf görevlileri üzerinde durulmuş ve burada Ermenek Mahkemesi ve görevlileri de verilmiştir. Üçüncü ve dördüncü bölümlerde Ermenek merkez ve köylerindeki ibadethaneler, beşinci

bölümde eğitim kurumları ve altıncı bölümde de sosyal kurumlar incelenmiştir. Bu bölümlerde kurumlara yapılan atamalardan beş ve beşten fazla olanlar tablo halinde verilmiş, beşten az olanlar ise düzyazı olarak anlatılmıştır. Sonuç bölümünde değerlendirme yapılmış, bibliyografya bölümünde kaynaklar belirtilmiş, eklerde de konuyla ilgili bazı belge, fotoğraf ve haritalar verilmiştir.

Bu çalışmaya beni yönlendiren ve her zaman yol gösteren danışman hocam Sayın Prof. Dr. Yusuf KÜÇÜKDAĞ'a teşekkürü borç bilirim. Ermenek'te Akcami imamı Ahmet BAŞAR'a, merkez sakinlerinden Mehmet ÇELEBİ ve Ali BARDAKÇI'ya, Güneyyurt Köyü Abdüllatif Camii imamı Adem MUCUK ve köy sakinlerinden Ahmet ÇOLAK'a, bilgisayar işlemleri esnasında yardımcı olan kardeşim Mervenur'a burada teşekkür ederim.

Mevlüt ESER

Konya 2011

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mevlüt ESER
	Numarası	085214031008
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim/Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Yusuf KÜÇÜKDAĞ
	Tezin Adı	Hurufat Defterlerine Göre Ermenek

ÖZET

Anadolu, tarihin ilk dönemlerinden itibaren yerleşime açık bir yerdir. Bu coğrafyanın hemen her tarafında tarihin farklı dönemlerine ait izlere rastlamak mümkündür. Türkler'in Anadolu'ya gelmesinden sonra da bölgenin yeni bir kimliğe kavuştuğu ve Türk-İslam kültürünün buraya hakim olduğu görülmektedir. Ancak Anadolu'da Türkler'in sosyal ve kültürel hayatı yeterince incelenmemiş ve genellikle genel siyasi tarih üzerinde durulmuştur. Son yıllarda ise şehir tarihçiliği de önem kazanmaya başlamış ve birçok şehrin tarihiyle ilgili çalışmalar yapılmıştır.

Günümüzde Karaman'a bağlı tarihi bir ilçe olan Ermenek de bu doğrultuda çalışılmıştır. Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'ndeki Hurufat Defterleri esas alınarak hazırlanmış, bunun yanı sıra Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki vakıf belgeleri taranarak, ilgili olanlardan yararlanılmış ve bölgeyle ilgili yapılan çalışmalar da dikkate alınmıştır. Buna göre Türkler tarafından vakıf kurumu olarak yaptırılan cami, mescit, tekke, zaviye gibi dini kurumlarla, mektep ve medrese gibi eğitim kurumları ve han, hamam ve türbe gibi sosyal kurumlar incelenmiş, bu kurumların yaptırıcıları, yapım tarihleri ve burada görev yapanları belirtilmiştir. Böylece Hurufat Defterleri esas alındığından, Ermenek'in XVII ve XIX. yüzyıllar arasındaki tarihine ışık tutulmaya çalışılmıştır.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mevlüt ESER
	Numarası	085214031008
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Elementary / Social Studies Education
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Yusuf KÜÇÜKDAĞ
	Tezin İngilizce Adı	Ermenek According To Hurufat Notebooks

SUMMARY

Anatolia is a place which is open for settlement since the early days of history. It is possible to find the traces of different periods of history in almost every side of this region. After Turkish people settle down in Anatolia, it is seen that a new and different period begin and Turkish –Islamic culture is dominant at that area. But Turkish cultural and social life in Anatolia is not examined sufficiently and often the focus is on the general political history. In recent years, historiography of the city has started to gain importance and studies have been done on the history of many cities.

Today it is studied in this direction in Ermenek, Karaman. This study which was prepared as a master's thesis is based on 'Hurufat Defterleri' in the archives of General Directorate of Foundations. In addition, foundation documents in Prime Ministry Ottoman Archives were scanned and the ones were related to Ermenek were utilized and this documents are taken into account in the studies which are related to the region. According to this, religious institutions such as mosque, small mosque, lodge, small dervish lodge and educational institutions such as school and madrasah and social institutions like, inns, baths, tombs were built by Turks as a trust institution were examined and the people who make them built, date of construction, and those employed here were indicated in this study. Thus based on the 'Hurufat Defterleri', it is tried to shed light on the history of Ermenek between XVII and XIX century.

KISALTMALAR

Bk	: Bakınız
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
DN	: Dosya No
Düz	: Düzenleyen
Ed	: Editör
GN	: Gömlek No
H	: Hicri
Haz	: Hazırlayan
İA	: İslâm Ansiklopedisi, MEB Yayını
Km	: kilometre
KŞS	: Konya Şer'iyeye Sicilleri
M	: Miladi
m	: metre
mm	: milimetre
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MÖ	: Milattan Önce
İÜSBE	: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
SÜEBE	: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
trz	: tarihsiz
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Terc	: Tercüme
VAD	: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi Defterleri
VGM	: Vakıflar Genel Müdürlüğü
VGMA	: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi
vr	: varak
Yay	: Yayınları

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	v
SUMMARY	vi
KISALTMALAR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xix
BELGELER - FOTOĞRAFLAR – HARİTALAR LİSTESİ.....	xxii
GİRİŞ	1
I. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	1
II. Araştırmanın Yöntemi	1
III. Araştırmanın Kaynakları	2
III.I. Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi.....	2
III.I.I. Ermenek Kazası Hurufat Defterleri	2
III.I.II. Şahsiyet Kaydı Defterleri.....	3
III.I.III. Berat ve Hülâsa Defterleri	3
III.II. Başbakanlık Osmanlı Arşivi.....	3
III.III. Konya Şer’iye Sicilleri	5
III.IV. Diğer Temel Kaynaklar	5
III.V. Araştırma Çalışmaları.....	6

BİRİNCİ BÖLÜM
ERMENEK KAZASI'NIN
COĞRAFİ DURUMU VE TARİHÇESİ

I.I. COĞRAFİ DURUMU	7
I.I.I. Coğrafi Konumu ve Sınırları.....	7
I.I.II. Yeryüzü Şekilleri	7
I.I.III. İklim ve Bitki Örtüsü	8
I.I.IV. Yerleşme Coğrafyası.....	9
I.II. TARİHÇESİ.....	11
I.II.I. Ermenek Adının Kaynağı	11
I.II.II. Eskiçağ'da Ermenek	11
I.II.III. Anadolu Selçuklu Devleti Dönemi'nde Ermenek	12
I.II.IV. Karamanoğulları Beyliği'nin Ermenek'te Kurulması ve Beyliğin Tarihine Kısa Bir Bakış.....	13
I.II.IV.I. Nure Sufi (1228- ?) Dönemi.....	14
I.II.IV.II. Karaman Bey (? -1263) Dönemi	14
I.II.IV.III. Karamanoğlu Mehmet Bey (1263-1277) Dönemi	16
I.II.IV.IV. Güneri Bey (1277-1300) Dönemi	16
I.II.IV.V. Mahmut Bey (1300-1308) Dönemi	18
I.II.IV.VI. Yahşi Bey (1308-1314) Dönemi.....	18
I.II.IV.VII. Bedreddin İbrahim (1318-1333, 1340- ?), Burhaneddin Musa (1314-1318, 1352-1356) ve Halil Mirza (1333-1340) Dönemleri	18
I.II.IV.VIII. Fahreddin Ahmed (? -1350), Şemseddin (1350-1352) ve Seyfeddin Süleyman (1356-1361) Dönemleri.....	20
I.II.IV.IX. Alâeddin Ali Bey (1361-1397) Dönemi ve Osmanlılar'la İlk Mücadele	20
I.II.IV.X. II. Mehmet Bey (1402-1423) Dönemi.....	22
I.II.IV.XI. II. İbrahim Bey (1423-1464) Dönemi	23
I.II.IV.XII. Pir Ahmet (1464-1468; 1473-1474), İshak (1464-1466) ve Kasım Bey (1468-1483) Dönemleri	25
I.II.V. Osmanlı Devleti Dönemi'nde Ermenek.....	26

İKİNCİ BÖLÜM

ERMENEK KAZASI, KAZA VE VAKIF GÖREVLİLERİ

II.I. Mahkeme Binası ve Kaza Görevlileri.....	29
II.I.I. Mahkeme Binası	29
II.I.I.I. Kaza İdaresinin Başı Kadı.....	29
II.I.I.II. Naip	33
II.I.I.III. Kâtip	37
II.I.I.IV. Muhzır	37
II.II. Vakıf Görevlileri.....	38
II.II.I. Vakıf Yöneticileri	39
II.II.I.I. Mütevelli.....	39
II.II.I.II. Nâzır	41
II.II.I.III. Kayyım.....	42
II.II.I.IV. Câbî.....	42
II.II.II. Din Hizmeti Çalışanları	43
II.II.II.I. İmam	43
II.II.II.II. Hatip.....	45
II.II.II.III. Müezzin	46
II.II.II.IV. Sermahfil.....	46
II.II.II.V. Muarrif	46
II.II.II.VI. Cüzhan	47
II.II.II.VII. Vaiz	47
II.II.II.VIII. Nasıh	47
II.II.II.IX. Şeyh	48
II.II.II.X. Muhammediyehan	48
II.II.II.XI. Devirhan	48
II.II.II.XII. Aşırhan	48
II.II.II.XIII. İhlashan	49
II.II.III. Tekke ve Zaviye Görevlileri	49
II.II.III.I. Şeyh	49

II.II.III.II. Zaviyedar	49
II.II.III.III. Dersiâm.....	49
II.II.III.IV. Türbedar	50
II.II.III.V. Ambarcı	50
II.II.III.VI. Kiledar	50
II.II.IV. Eğitim Alanında Çalışanlar.....	51
II.II.IV.I. Müderris.....	51
II.II.IV.II. Muid	51
II.II.IV.III. Muallim	52
II.II.V. Temizlikle İlgili Görevliler.....	52
II.II.V.I. Ferraş.....	52
II.II.V.II. Çerağdar.....	53
II.II.V.III. Bevvâb.....	53
II.II.VI. Ticaretle İlgili Görevliler.....	53
II.II.VI.I. Şeyh-i Seb'a	53
II.II.VII. Su Yolu Teşkilatı ile İlgili Görevliler	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERMENEK ŞEHİR MERKEZİNDEKİ İBADETHANELER

III.I. Gülpazarı Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler.....	57
III.I.I.Karamanoğlu Mahmut Bey Camii/Cami-i Kebir	57
III.II. Sipas/Çınarlısu Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler.....	63
III.II.I. Karamanoğlu Halil Bey/Sipas Camii.....	63
III.III. Meydan Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler	75
III.III.I. Mimar Emir Rüstem Paşa Camii.....	75
III.IV. Sandıklı Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler	81
III.IV.I. Fatma Hatun Camii	81
III.IV.II. Hacı Ömer ve Hacı Ali Mescidi	84
III.IV.III. Erikoğlu Mescidi	86
III.IV.IV. Sandıklı Mahallesi Mescidi.....	87

III.V. Değirmenlik Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler.....	87
III.V.I. Hacı Kemaleddin Camii	87
III.V.II. Tekke Mescidi.....	90
III.VI. Saray/Akça Mescit Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler.....	90
III.VI.I. Akça Mescit	90
III.VI.II. Hoca Cevher Lala Mescidi	92
III.VII. Kemeros/Güllük/Havasıl Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler	95
III.VII.I. Hacı Ali Bey Mescidi.....	95
III.VII.II. Kenan Mescidi.....	99
III.VII.III. İsmihan Hatun Mescidi.....	100
III.VIII. Celal Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler	101
III.VIII.I. Börekçi Mescidi.....	101
III.VIII.II. Celal Mescidi	103
III.VIII.III. Nikâh Mescidi.....	103
III.VIII.IV. Hacı İbrahim Mescidi.....	104
III.VIII.V. Hacı Süleyman Mescidi.....	105
III.VIII.VI. Hacı Abdülmennan Mescidi	106
III.IX. Arapşah/Kebendibi Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler	106
III.IX.I. Arapşah Mescidi	106
III.X. Cümle/Cumma Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler	108
III.X.I. Hacı Osman Mescidi	108
III.X.II. Cumma Mahallesi Mescidi	111
III.X.III. Yeşil Ali Mescidi	111
III.XI. Bağarası/Taşbaşı Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler	112
III.XI.I. Hamza Halife Camii.....	112
III.XI.II. Hacı Molla Efendi Camii	114
III.XI.III. Ahali Camii	115
III.XI.IV. Kameroğlu ve Habiboğlu Mescidi	116
III.XI.V. Seyyid Abdurrahman Sûfi Mescidi	117

III.XII. Keçipazarı Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler	117
III.XII.I. Hatip Mescidi	117
III.XII.II. Abdi Çelebi Mescidi	118
III.XIII. Bulunduğu Mahalle Tespit Edilemeyen Cami ve Mescitler	119
III.XIII.I. Karaca Ahmet Çelebi Mescidi	119
III.XIII.II. Seydi Bey Mescidi	119
III.XIII.III. Yeni Cami	120

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ERMENEK KAZASI'NA BAĞLI KÖYLERDEKİ İBADETHANELER

IV.I. Ahad Köyü Mescidi	121
IV.II. Ak Manastır Köyü - Karamanoğlu İbrahim Bey Camii.....	121
IV.III. Alakinisa Köyü - Hacı Ebubekir Camii	127
IV.IV. Arnava Köyü Camii.....	128
IV.V. Arusama Köyü Camii.....	128
IV.VI. Aşağı İzvit/İzvid-i Süflâ Köyü Hacı Kasım Mescidi	128
IV.VII. Balkusan Köyü - Karamanoğlu Mahmut Bey Mescidi	128
IV.VIII. Başdere Köyü Camii	129
IV.IX. Başköy Camii	130
IV.X. Bednam Köyü - Abdülhalim Efendi Camii	130
IV.XI. Beher Köyü Camii	131
IV.XII. Belip Köyü Camii	131
IV.XIII. Boyalık Köyü.....	131
IV.XIII.I. Mahdume Hatun Camii	131
IV.XIII.II. Halil Bey Camii	131
IV.XIV. Cenne Köyü - Karamanoğlu Halil Bey Camii.....	131
IV.XV. Cuma Köyü.....	132
IV.XV.I. Karamanoğlu Halil Camii	132
IV.XV.II. Cuma Köyü Mescidi.....	132
IV.XV.III. Hacı Ahmet Mescidi	132

IV.XVI. Çamlıca Köyü Camii.....	132
IV.XVII. Çavuşlar Köyü Mescidi	133
IV.XVIII. Çemne Köyü - Mustafa Efendi Camii	133
IV.XIX. Çukurbağ Köyü - Hamza Fakih Camii	133
IV.XX. Davdas Köyü.....	134
IV.XX.I. Hoca İshak Camii	134
IV.XX.II. Alaca Cami	135
IV.XX.III. Çukur Mescidi	135
IV.XXI. Dindârlı Köyü Camii.....	136
IV.XXII. Dindebolı Köyü - Dede İlyas/İlyas Fakih Camii	136
IV.XXIII. Eğerci Köyü - Yedekçizâde Mustafa Camii	137
IV.XXIV. Eskice Köyü.....	137
IV.XXIV.I. Müslime Hatun Mescidi	137
IV.XXIV.II. Nuriye Havva Mescidi.....	139
IV.XXV. Ezvendi Köyü.....	140
IV.XXV.I. Hacı Mustafa Camii.....	140
IV.XXV.II. Ahmet Çavuş Camii	141
IV.XXVI. Fariske Köyü	142
IV.XXVI.I. Abdurrahman Halife Camii.....	142
IV.XXVI.II. Kemal Halife Mescidi	142
IV.XXVI.III. Koca Mehmet Mescidi	143
IV.XXVII. Gargara Köyü	143
IV.XXVII.I. Abdülatif Camii	143
IV.XXVII.II. Midilli Mahallesi Mescidi	145
IV.XXVII.III. Muslı Çelebi Mescidi.....	145
IV.XXVII.IV. Kirazoğlu Mescidi	146
IV.XXVIII. Gerde Köyü.....	146
IV.XXVIII.I. Gerde Köyü Camii	146
IV.XXVIII.II. Kılıçarslan Camii.....	147
IV.XXVIII.III. Gerde Köyü Mescidi	147

IV.XXIX. Görmeli Köyü Camii	147
IV.XXX. Günder Köyü	148
IV.XXX.I. Veli Dede Camii	148
IV.XXX.II. Günder Köyü Mescidi	148
IV.XXXI. Güzve Köyü Camii	148
IV.XXXII. İrnebolı Köyü	149
IV.XXXII.I. Mehmet Bey/Mehmet Çelebi Camii/Cami-i Kebir	149
IV.XXXII.II. Aşağı İrnebolı Camii.....	150
IV.XXXII.III. İrnebolı Köyü Mescidi.....	150
IV.XXXII.IV. Yukarı İrnebolı Köyü Camii	151
IV.XXXIII. İznebolı Köyü	151
IV.XXXIII.I. Hoca Camii.....	151
IV.XXXIII.II. Ali Bey Camii.....	151
IV.XXXIV. Karapınar Köyü Camii	152
IV.XXXV. Kazancı Köyü	152
IV.XXXV.I. Karamanoğlu Halil Bey Camii	152
IV.XXXV.II. Hacı İlyasoğlu Mescidi	154
IV.XXXVI. Keşrilik Köyü Mescidi	154
IV.XXXVII. Kışla Köyü - Halil Bey Camii	154
IV.XXXVIII. Lafza Köyü	155
IV.XXXVIII.I. Lafza Köyü Camii.....	155
IV.XXXVIII.II. Muhlis Mahallesi Mescidi.....	156
IV.XXXIX. Lâmos Köyü - Musa Bey Camii	157
IV.XL. Muhallar Köyü - Hacı Mahmut Mescidi	158
IV.XLI. Nadire Köyü	158
IV.XLI.I. Er - Sinan Camii	158
IV.XLII. Resuller Köyü	160
IV.XLII.I. Çilingir Mustafa Camii.....	160
IV.XLII.II. Ramazan Mescidi.....	160

IV.XLIII. Said Köyü - Karamanoğlu Halil Bey Camii	161
IV.XLIV. Sarıvadi Köyü - Karamanoğlu İbrahim Bey Camii	161
IV.XLV. Sarıveliler Köyü Camii	163
IV.XLVI. Şahince Köyü Mescidi	163
IV.XLVII. Tepebaşı Köyü Mescidi.....	163
IV.XLVIII. Yukarı İzvit/İzvid-i Ulvi Köyü Camii	163
IV.XLIX. Zeyve Köyü.....	164
IV.XLIX.I. Cami-i Kebir	164
IV.XLIX.II. Zeyve Köyü Mescidi.....	164
IV.XLIX.III. Hacı Hüseyin Mescidi	164

BEŞİNCİ BÖLÜM

ERMENEK KAZASI'NDAKİ EĞİTİM KURUMLARI

V.I. MEKTEPLER.....	165
V.I.I. Merkezde Yer Alan Mektepler	165
V.I.I.I. Mimar Emir Mektebi.....	165
V.I.I.II. Kenan Camii Mektebi	166
V.I.I.III. Hacı Osman Mektebi	166
V.I.I.IV. Börekçi Mescidi Mektebi.....	166
V.I.II. Köylerde Yer Alan Mektepler	167
V.I.II.I. Gargara Köyü Mektebi.....	167
V.II. MEDRESELER	168
V.II.I. Merkezde Yer Alan Medreseler	168
V.II.I.I. Karamanoğlu Musa Paşa/Musa Bey Medresesi/Tol Medrese....	168
V.II.I.II. İhsaniye Medresesi	174
V.II.I.III. Taşbaşı Medresesi	174
V.II.I.IV. Şükûfeci Seyyid Hüseyin Efendi'nin Tamir Ettirdiği Medrese	174
V.II.II. Köylerde Yer Alan Medreseler	175
V.II.II.I. Yeni Medrese.....	175
V.II.II.II. Gazgan Köyü Medresesi.....	175
V.III. TEKKE VE ZAVİYELERDE EĞİTİM.....	175

ALTINCI BÖLÜM

ERMENEK'TE BULUNAN SOSYAL KURUMLAR

VI.I. TEKKE VE ZAVİYELER	176
VI.I.I. Ermenek'te Tasavvuf.....	176
VI.I.I.I. Mevlevilik.....	176
VI.I.I.II. Bayramilik.....	176
VI.I.II. Ermenek'te Tekke ve Zaviyeler	177
VI.I.II.I. Merkezde Yer Alan Tekke ve Zaviyeler.....	177
VI.I.II.I.I. Karamanoğlu Halil Bey Zaviyesi/Mevlevihane/Tekke	177
VI.I.II.I.II. İhsaniye Zaviyesi	180
VI.I.II.I.III. Şeyh Yalıncağ Dede Zaviyesi	183
VI.I.II.I.IV. Hacı Abdullah Zaviyesi	183
VI.I.II.I.V. Hacı Alâeddin Zaviyesi.....	183
VI.I.II.II. Köylerde Yer Alan Tekke ve Zaviyeler.....	184
VI.I.II.II.I. Karapınar Köyü - Yatağan Dede Zaviyesi	184
VI.I.II.II.II. Nadire Köyü - Şeyh Hasan Zaviyesi	185
VI.I.II.II.III. Görmeli Köyü - Şeyh Seyyid Pürçekli Zaviyesi .	186
VI.I.II.II.IV. Gargara Köyü - Halil Bahadır/Halil Bey Zaviyesi ..	187
VI.I.II.II.V. Balkason/Balkusan Zaviyesi.....	188
VI.I.II.II.VI. İrnebolu Köyü - Şeyh Hacı Sinan Mağabizi Tekkesi	189
VI.I.II.II.VII. Lafza Köyü - Şeyh Ahmet Zaviyesi.....	189
VI.I.II.II.VIII. Boyalık Köyü - Süflâ Zaviyesi.....	189
VI.I.II.II.IX. Çavuş Şükrü Köyü Zaviyesi	190
VI.I.II.II.X. Gerde Köyü - Sadreddin Zaviyesi	190
VI.II. TÜRBELER	190
VI.II.I. Merkezde Yer Alan Türbeler	190
VI.II.I.I. Hacı Ali Türbesi	190
VI.II.II. Köylerde Yer Alan Türbeler	191

VI.II.II.I. Karamanoğlu Mahmut Bey Türbesi	191
VI.II.II.II. Şeyh Muslihuddin Türbesi.....	193
VI.II.II.III. Karamanoğlu Halil Bey Türbesi	194
VI.III. HAMAMLAR.....	194
VI.III.I. Karamanoğlu Mahmut Bey/Nasuh Bey Hamamı	194
VI.III.II. Karamanoğlu Musa Bey Medresesi Hamamı.....	196
SONUÇ	197
BİBLİYOGRAFYA.....	199
EKLER	210
ÖZGEÇMİŞ.....	227

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo: 1 1692 – 1826 yılları arasında görev yapan Ermenek kadıları	31
Tablo: 2 1697 – 1835 yılları arasında görev yapan Ermenek Kazası naipleri.....	33
Tablo: 3 Pirloganda, Mamuriye, Selendi, Gülnar ve Sinanlı naipleri.....	36
Tablo: 4 Ermenek Kazası Mahkemesi'nde muhızlılar	37
Tablo: 5 Padişahların saltanat yılları ve beratların düzenlenme tarihleri.....	39
Tablo: 6 Ermenek'te görev yapan Şeyh-i seb'alar	54
Tablo: 7 Karamanoğlu Mahmut Bey Camii Görevlileri	58
Tablo: 8 Karamanoğlu Halil Bey Camii Görevlileri.....	65
Tablo: 9 Mimar Emir Rüstem Paşa Camii Görevlileri.....	76
Tablo: 10 Fatma Hatun Camii Görevlileri.....	82
Tablo: 11 Hacı Ömer ve Hacı Ali Mescidi Görevlileri.....	84
Tablo: 12 Erikoğlu Mescidi Görevlileri	86
Tablo: 13 Hacı Kemaleddin Camii Görevlileri.....	88
Tablo: 14 Akça Mescit Görevlileri.....	91
Tablo: 15 Hoca Cevher Lala Mescidi Görevlileri.....	92
Tablo: 16 Hacı Ali Bey Mescidi Görevlileri	95
Tablo: 17 Kenan Mescidi Görevlileri.....	99
Tablo: 18 Börekçi Mescidi Görevlileri.....	101
Tablo: 19 Nikâh Mescidi Görevlileri	104
Tablo: 20 Hacı İbrahim Mescidi Görevlileri	105
Tablo: 21 Arapşah Mescidi Görevlileri.....	107
Tablo: 22 Hacı Osman Mescidi Görevlileri.....	109

Tablo: 23 Yeşil Ali Mescidi Görevlileri.....	112
Tablo: 24 Hamza Halife Camii Görevlileri	113
Tablo: 25 Hacı Molla Efendi Camii Görevlileri.....	114
Tablo: 26 Kameroğlu ve Habiboğlu Mescidi Görevlileri.....	116
Tablo: 27 Hatip Mescidi Görevlileri	118
Tablo: 28 Seydi Bey Mescidi Görevlileri.....	119
Tablo: 29 Karamanoğlu İbrahim Bey Camii Görevlileri.....	122
Tablo: 30 Hacı Ebubekir Camii Görevlileri	127
Tablo: 31 Karamanoğlu Mahmut Bey Mescidi Görevlileri.....	129
Tablo: 32 Başköy Camii Görevlileri	130
Tablo: 33 Hoca İshak Camii Görevlileri	134
Tablo: 34 Dede İlyas/İlyas Fakih Camii Görevlileri.....	136
Tablo: 35 Müslime Hatun Mescidi Görevlileri.....	137
Tablo: 36 Nuriye Havva Mescidi Görevlileri.....	139
Tablo: 37 Hacı Mustafa Camii Görevlileri.....	140
Tablo: 38 Abdurrahman Halife Camii Görevlileri.....	142
Tablo: 39 Abdülatif Camii Görevlileri.....	144
Tablo: 40 Midilli Mahallesi Mescidi Görevlileri.....	145
Tablo: 41 Gerde Köyü Camii Görevlileri.....	146
Tablo: 42 Görmeli Köyü Camii Görevlileri	147
Tablo: 43 Güzve Köyü Camii Görevlileri	148
Tablo: 44 Mehmet Bey Camii Görevlileri.....	149
Tablo: 45 İrnebolu Köyü Mescidi Görevlileri.....	151
Tablo: 46 Karamanoğlu Halil Bey Camii Görevlileri.....	152

Tablo: 47 Halil Bey Camii Görevlileri.....	155
Tablo: 48 Lafza Köyü Camii Görevlileri	156
Tablo: 49 Musa Bey Camii Görevlileri.....	157
Tablo: 50 Er - Sinan Camii Görevlileri.....	159
Tablo: 51 Çilingir Mustafa Camii Görevlileri	160
Tablo: 52 Karamanoğlu İbrahim Bey Camii Görevlileri.....	161
Tablo: 53 Yukarı İzvit Köyü Camii Görevlileri	164
Tablo: 54 Gargara Köyü Mektebi Görevlileri	167
Tablo: 55 Karamanoğlu Musa Bey Medresesi Görevlileri.....	169
Tablo: 56 Karamanoğlu Halil Bey Zaviyesi Görevlileri	178
Tablo: 57 İhsaniye Zaviyesi Görevlileri.....	180
Tablo: 58 Hacı Alâeddin Zaviyesi Görevlileri.....	184
Tablo: 59 Yatağan Dede Zaviyesi Görevlileri.....	185
Tablo: 60 Şeyh Seyyid Pürçekli Zaviyesi Görevlileri.....	186
Tablo: 61 Halil Bahadır Zaviyesi Görevlileri.....	187
Tablo: 62 Balkusan Zaviyesi Görevlileri.....	188
Tablo: 63 Karamanoğlu Mahmut Bey Türbesi Görevlileri	192
Tablo: 64 Karamanoğlu Mahmut Bey Hamamı Görevlileri.....	195

BELGELER - FOTOĞRAFLAR – HARİTALAR LİSTESİ

Belge: 1 <i>Hurufat Defterleri</i> 'nden bir örnek (VAD. No: 1069, vr. 67ab).....	211
Belge: 2 Akça Mescit'in camiye çevrilmesi (BOA., HAT, No: 1594/81).	212
Belge: 3 Ahad Köyü Mescidi'nin camiye çevrilmesi (BOA., HAT, No: 1586/73).	213
Belge: 4 Mimar Emir Rüstem Paşa Camii'ne mütevellî tayini (KŞS., No: 13/254).....	214
Fotoğraf: 2 Karamanoğlu Mahmut Bey Camii/Ulu Cami.	216
Fotoğraf: 3 Karamanoğlu Mahmut Bey Camii son cemaat yeri.	216
Fotoğraf: 4 Karamanoğlu Mahmut Bey Camii kapısı.	217
Fotoğraf: 5 Karamanoğlu Halil Bey/Sipas Camii.	218
Fotoğraf: 6 Karamanoğlu Halil Bey Camii'nin içinden görünüşü.....	218
Fotoğraf: 7 Karamanoğlu Halil Bey Camii mihrabı.....	219
Fotoğraf: 8 Karamanoğlu Halil Bey Camii minberi.....	219
Fotoğraf: 9 Mimar Emir Rüstem Paşa Camii minaresi.	220
Fotoğraf: 10 Mimar Emir Rüstem Paşa Camii (sağda) ve minaresi (solda).....	221
Fotoğraf: 11 Mimar Emir Rüstem Paşa Camii girişi.....	221
Fotoğraf: 12 Fatma Hatun Camii.	222
Fotoğraf: 13 Akça Mescit.	222
Fotoğraf: 14 Gargara/Güneyyurt Köyü Abdülatif Camii girişi.	223
Fotoğraf: 15 Abdülatif Camii.	223
Fotoğraf: 16 Abdülatif Camii'nin yeniden yaptırılmadan öncekine ait kalıntılar.....	224
Fotoğraf: 17 Musa Bey Camii yerine yaptırılan Lâmos/Esentepe Köyü Camii.	224
Harita 1: Osmanlı Dönemi'nde Ermenek ve köyleri.....	231
Harita 2: 1341/1922 tarihli Konya Vilayeti haritasında Ermenek (BOA, HRT h, No: 983).....	232

GİRİŞ

Karamanoğulları Beyliği'nin kurulduğu yer ve başkenti olan Ermenek bölgesinde antik çağ, Karamanoğulları ve Osmanlı döneminden kalma birçok eser bulunmaktadır. Ancak tarihi ve kültürel yönü böylesine ağır basan Ermenek'le ilgili yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Çalışmalar incelendiği zaman bunların Bilal Gök'ün doktora tezi ve Osman Doğanay'ın antik çağla ilgili çalışmaları dışındakiler daha çok Ermenekli yerel araştırmacı ve tarihçilere ait olduğu görülmektedir. Halbuki bütün Osmanlı şehirleriyle birlikte Ermenek'in de tarihî geçmişinin ortaya çıkarılması ve bölgeye gereken önemin verilmesi gerekmektedir.

I. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Hurufat Defterleri'nde, Ermenek'te şu anda tarihî eser konumunda birçok cami, mescit, medrese ve türbe gibi vakıf eserlerine ulaşılmış, bunun haricinde günümüzde mevcut olmayan pek çok dinî, eğitim ve sosyal kurum tespit edilmiştir. Bunlar buldukları köy ve mahalleleriyle birlikte incelenmiş, buralarda görev yapanlar ve aldıkları ücretler de belirtilmiştir. Böylece *Hurufat Defterleri* XVII ve XIX. yüzyıllar arasını kapsadığı için Ermenek'in bu yüzyıllar arasındaki dinî, kültürel ve sosyoekonomik dokusuna ışık tutulmaya çalışılmıştır. Amaç, Ermenek ve çevresinin sosyal ve dinî tarihine ışık tutmaktır.

II. Araştırmanın Yöntemi

Bu yüksek lisans çalışması, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde bulunan *Hurufat Defterleri*'ndeki berat özetleri ışığında hazırlanmıştır. Çalışmadaki vakıf eserlerinin tarihî süreç içerisinde değerlendirilmiş olması nedeniyle XVI. yüzyıl için Ermenek'in tahrir defterlerini çalışmış olan Bilal Gök'ün doktora tezinden, XVII. yüzyılda Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nden, XVII. yüzyılın sonu ile XIX. yüzyılın ilk yarısına kadar konunun özünü oluşturan *Hurufat Defterleri*'nden ve XIX. yüzyılın ikinci yarısından XX. yüzyılın başlarına kadar devam eden şahsiyet

kayıtlarından yararlanılarak tez hazırlanmıştır. Bunun yanında BOA ve KŞS'deki konuyla ilgili belgeler de tespit edilerek kullanılmıştır.

III. Araştırmanın Kaynakları

Vakıf kayıtları, başta VGMA olmak üzere BOA ve KŞS'de bulunmaktadır. Bu çalışmada adı geçen arşiv veya kaynaklardaki vakıf belgelerine ulaşılmaya çalışılmıştır.

III.I. Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Ankara'dadır. Burada müstakil vakfiyeler dışında vakıf belgelerinin Osmanlı döneminde kaydedildiği çok sayıda defter yer almaktadır. Bu çalışmada Ermenek Kazası Hurufatları ile diğer vakıf defterlerinden yararlanılmıştır.

III.I.I. Ermenek Kazası Hurufat Defterleri

Osmanlı Devleti'nde vakıf sisteminin geniş yer tutması ve neredeyse hemen bütün kurumların vakıflarla işlevini sürdürmesi, devletin ve toplumun da vakıflara büyük önem ve destek vermesini sağlamıştır. XVII ve XVIII. yüzyıllarda ekonominin bozulmasıyla işsiz kalan nüfusun vakıflara yönelmesi ve kendilerini vakfeden soyundan gibi göstererek yalan ve yanlış beyanda bulunup, göreve atanmak istemeleri bir karışıklık çıkmasına neden olmuştur. Bu karışıklığı önlemek için cami, mescit, medrese, mektep, türbe, tekke, zaviye, han, hamam gibi vakıf kurumlarına yapılan görevli atamalarını devlet, kayıt altına almaya başlamıştır. Kazaskerlik Makamı'nın kayıtlarını tuttuğu bu defterlere "*Hurufat Defterleri*" denilmiştir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Vakıf Kayıtları Arşivi'nde bulunan *Hurufat Defterleri*, 1102/1690'lı yıllarda tutulmaya başlanmış, 1255/1839 yılına kadar devam ettirilmiştir. Uygulamaya ise Tanzimat'la son verilmiştir. Böylece *Hurufat Defterleri* 148 yıllık bir zaman diliminde tutulmuş ve 296 deftere berat özetleri kaydedilmiştir. Kazalar, Osmanlı Alfabesi'ndeki harf sırasına göre dizildiklerinden, defterlere harf kelimesinden türemiş olan "*Hurufat*" adı verilmiştir (Baykara, 1990: 1-13). Kayıtlar

yapılırken ise kaza, kasaba veya köyün adı, mahallesi; atanacak kişinin çalışacağı yeri, ücreti; atandığı görev ve bunun boşalma nedeni, atama şekli ve atama tarihi şeklinde bir metot izlenmiştir.

Hurufat Defterleri'nden 21'inde Ermenek'e ait kayıtlar tespit edilmiş olup, 1102 - 1254/1690 - 1838 tarihleri arasında kapsamaktadır. Defterlerdeki kayıtlardan Ermenek'in dinî, kültürel ve sosyal kurumları ve burada çalışanlar tespit edilerek Ermenek kent dokusuna ışık tutulmaya çalışılmıştır.

III.I.II. Şahsiyet Kaydı Defterleri

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde yer alan "*şahsiyet kayıtları*", *Hurufat Defterleri*'nin yazılması işleminin 1839'da sona ermesinden sonra tutulmaya başlanmış ve XX. yüzyılın ortalarına kadar sürdürülmüştür. *Hurufat Defterleri*'nden farklı olarak yapılan atama işlemleri tablo halinde yazılmış ve ilgili vakfın, görev ve görevlisinin adı, atama tarihi ve ücreti belirtilmiştir. Şahsiyet kayıtları sayesinde Ermenek vakıf eserlerinin yakın döneme kadarki durumu ile buralarda görev yapanlar tespit edilme yönüne gidilmiştir.

III.I.III. Berat ve Hülâsa Defterleri

VGMA'da yer alan *Hurufat Defterleri* ve *Şahsiyet Kaydı Defterleri*'nin dışında Ermenek'le ilgili berat ve hülâsa defterlerinden de yararlanılmıştır.

III.II. Başbakanlık Osmanlı Arşivi

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki Evkaf Defterleri, Maliyeden Müdevver Defterler, Cevdet Askeriye, Cevdet Adliye, Cevdet Evkaf, Cevdet Maliye, Cevdet Maarif, Cevdet Dahiliye, Cevdet Tımar, Cevdet Zaptiye, Ali Emîrî II. Mustafa, İbnülemin Askeriye, İbnülemin Adliye, Sadaret Amedi Kalemi Evrakı, Sadaret Divan Kalemi Evrakı, Sadaret Deavi Evrakı, Sadaret Mühimme Kalemi Evrakı, Sadaret Nezaret ve Devair Evrakı, Sadaret Umum Vilayat Evrakı, Bab-1 Ali Evrak Odası, Dahiliye Muhaberat ve Tensikat Müdiriyyeti, Dahiliye Mektubi Kalemi, Hatt-ı Hümayun, Şura-yı Devlet, Bab-1 Asaî Divan-ı Hümayun Kalemi, İradeler Meclis-i

Vala, Maliye Nezareti, Yıldız Esas Evrakı gibi tasnifler taranmış, bunlardan özellikle Cevdet Evkaf ve Cevdet Maarif'teki belgelerden yararlanılmıştır.

Muallim Cevdet (C.): 08 Ekim 1932 tarihli İcra Vekilleri Heyeti kararıyla Muallim Cevdet'in başkanlığında yeni bir tasnif heyeti oluşturulmuştur. Muallim Cevdet 1935'te istifa ederek ayrıldığı halde tasnif 1937 yılına kadar sürdürülmüştür. “*Cevdet Tasnifi*” adı verilen bu çalışmada belgeler Evkaf, Maarif, Belediye, Askeriye, Adliye, Dahiliye ve Tımar gibi konulara ayrılarak tasnif edilmiştir. Bu tasnif 17 ana bölüm altında H. 960 - 1322/M. 1553 - 1904 tarihleri arasındaki kayıtları içeren 216.572 adet belgeden oluşmuştur (Komisyon, 2000: 411 - 412).

Hatt-ı Hümayûn (HAT): Bu tasnif, I. Mahmut'tan II. Mahmut dönemi sonuna kadar 112 yıllık dönemi içermekle beraber belgelerin çoğu III. Selim ve II. Mahmut devirlerine aittir. Hatt-ı Hümayûnlarla ilgili ilk tasnif 1883 yılında yapılmış olup, bu tarihte hazırlanan fihrist defterleri 1940 yılına kadar kullanılmıştır. 1939-1941 yılları arasında yapılan tasnifle hatt-ı hümayûnların özetleri çıkartılarak 31 cilt katalog halinde araştırmaya açılmıştır. 1992 yılındaki tasnifle bir ek katalog ilave edilmiş ve 32 numara ile bu seriye dahil edilmiştir (Komisyon, 2000: 413 - 414).

İbnülemin Tasnifi (İE.): İbnülemin Mahmut Kemal'in başkanlığında kurulan tasnif heyeti, 1921 yılından itibaren belgeleri konularına göre tasnif etmiştir. İbnülemin tasnifi 23 ana bölüm altında toplanmış olup, her konu kendi bölümü içinde bir kronolojik sıra takip etmektedir. 30 kataloğu bulunan bu tasnifin H. 829-1290/M. 1425-1873 yılları arasındaki muhtelif konuları içeren 47.125 belgesi vardır (Komisyon, 2000: 410).

Yıldız Esas Evrakı (Y.EE.): Bu fon özellikle şahıslara ve konulara göre sıralanarak tasnif edilmiştir. Mahmut Kemal başkanlığında yapılan ilk tasnifte belgeler 40 gruba ayrılmıştır. Bu tasnife esas evrak bölümü denilmiştir. Bu tasnif aynı zamanda Yıldız Sarayı Evrakı bölümüne ait ilk çalışmadır. Yıldız Esas Evrakı için 1 ciltlik katalog hazırlanmıştır. Bu katalog H. 1274-1335/M. 1857-1916 yılları arasını kapsamaktadır (Komisyon, 2000: 362).

Muhaberat ve Tensikat Mudiyyeti Belgeleri (DH.EUM.MTK): Muhaberat ve Tensikat Mudiyyeti H. 1331’de Tahrirat Kalemî’nin lağvedilmesiyle onun yerine kurulmuş olup, H. 1333 yılına kadar devam etmiştir. Bu fonda bulunan belgeler genel olarak cinayet hariç diğer adlî suçları kapsamaktadır. H. 1331-1336/M. 1912-1917 yılları arasını içerir (Komisyon, 2000: 382).

980 Numaralı Bâb-ı Âsafî Defterleri Kataloğundaki Beylikçi Kalemî Defterleri (A.DVN.): 980 numaralı Bâb-ı Âsafî Defterleri Kataloğunda A.DVN. koduyla kayıtlı H. 880-1254/M. 1475-1838 tarihleri arasındaki kayıtları içeren 129 defter mevcuttur (Komisyon, 2000: 7).

Sadaret Kalemlerine Ait Muhtelif Defterler (A.)MKT.UM.): 592 numaralı BEO Sadaret Defterleri Kataloğunda kayıtlı H. 1258-1341/M. 1842-1923 tarihleri arasındaki kayıtları içeren 19 defter bulunmaktadır (Komisyon, 2000: 212).

III.III. Konya Şer’iye Sicilleri

Şer’iye Sicilleri, kadıların tuttukları zabıt defterleridir. Bu defterlere, merkezden gönderilen ferman, berat ve mektup gibi idarî konuları ilgilendiren belgelerin yanı sıra defterin tutulduğu şehir ve çevresinin yönetimi ve imarına dair yerel yöneticilerin emir ve uygulamaları ile kadı ilâm ve hüccetleri kaydedilmiştir. Bu şekilde Konya’ya ait olan 151 Şer’iye Sicili bulunmaktadır (Küçükdağ, 2004: 457-458). BOA’da bulunan KŞS’den Ermenek’e ait olan belgeler tespit edilerek Ermenek vakıflarıyla ilgili olanlardan yararlanılmıştır.

III.IV. Diğer Temel Kaynaklar

VGMA, BOA ve KŞS’deki belgeler dışında, bölgeyle ilgili temel kaynaklardan da yararlanılmıştır. Şikâri’nin “*Karamanoğulları Tarihi*” adlı eseri, hem Ermenek’te kurulan Karamanoğulları Beyliği hem de bölgenin tarihi hakkında önemli bilgiler içermesinden dolayı bu temel kaynaktan faydalanılmıştır. Ayrıca Kâtib Çelebi’nin 1648’de yazmaya başladığı “*Cihânnümâ*” eserinin Ermenek’le ilgili bölümünden istifade edilmiştir. Bunların yanı sıra 1671’de bölgeden geçen Evliya Çelebi’nin “*Seyahatname*” adlı eserinin IX. cildinden yararlanılmıştır. Evliya Çelebi’nin kendi

el yazısı olarak kabul edilen ilk sekiz ciltten sonra IX ve X. ciltler bulunamamıştır. Bu nedenle muteber kabul edilen Yıldız, Pertev Paşa ve Hacı Beşir Ağa nüshaları mukayese edilerek hazırlanan ve Yapı Kredi Yayınları'nın bastırıldığı ciltten faydalanılmıştır.

III.V. Araştırma Çalışmaları

Yukarıda zikredilen ana kaynakların dışında çağdaş yazarların Ermenek'le ilgili çalışmalarından da istifade edilmiştir. İbrahim Hakkı Konyalı'nın arşiv belgeleri dışında bölgeyi gezerek 1967'de bastırıldığı "*Âbideleri ve Kitâbeleri ile Karaman Tarihi Ermenek ve Mut Âbideleri*" eserinden de faydalanılmıştır. Yakın dönemde doğrudan Ermenek'le ilgili olarak hazırlanan Osman Doğanay'ın Ermenek'in eski çağ tarihiyle ilgili "*Ermenek ve Yakın Çevresindeki Antik Yerleşim Birimleri*" adlı çalışması ile Bilal Gök'ün "*Ermenek Kazâsı (1500-1600)*" ve Osman Nuri Dülgerler'in "*Karamanoğulları Dönemi Mimarisi*" adlı Doktora çalışmaları ve yerel tarihçi Halit Bardakçı'nın hazırladığı "*Bütün Yönleriyle Ermenek*" gibi eserlerden de yararlanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ERMENEK KAZASI'NIN

COĞRAFİ DURUMU VE TARİHÇESİ

Bir yerleşim yeri veya bir bölge, tarihsel veya coğrafi olarak inceleneceği zaman tek bir açıdan değil; siyasi, sosyal, kültürel ve sosyoekonomik olarak bütünüyle ele alınması gerekmektedir. Bu doğrultuda çalışma konusunun özünü oluşturan vakıf eserlerine geçmeden önce Ermenek'in coğrafi durumu ile tarihçesi hakkında aşağıda kısa bilgi verilmeye çalışılacaktır.

I.I. COĞRAFİ DURUMU

I.I.I. Coğrafi Konumu ve Sınırları

Ermenek dünya üzerinde yaklaşık 36° 39' kuzey enlemi ile 32° 53' doğu boylamı üzerindeki koordinatlarda yer almaktadır. Bu ölçülerle Akdeniz Bölgesi sınırları içerisinde olup, doğudan Mut, güneydoğudan Gülnar, güneyden Anamur, güneybatıdan Gazipaşa, batıdan Sarıveliler ve Başyayla, kuzeyden ise Karaman'la çevrilidir (Tapur, 2003: 361). Bağlı olduğu Karaman ilinin yanı sıra Konya, İçel ve Antalya gibi büyük illerin tam ortasında yer almakta olup, bunlardan Karaman'a 163, Konya'ya 196, İçel'e 233 ve Antalya'ya 257 km uzaklıktadır. Normal şartlarda böyle coğrafi konuma sahip bir yerin il olması gerekirken Ermenek, arazi yapısı nedeniyle gelişme gösterememiş ve hiçbir zaman il olma seviyesine çıkamamıştır. Osmanlı'ya ait arşiv belgelerinde yer alan bilgilere göre zaman içerisinde İçel, Silifke ve Konya'ya bağlanmış, en son Karaman'ın il olmasından sonra bu ilin ilçesi olmuştur (Harita: 1).

I.I.II. Yeryüzü Şekilleri

Fransa'dan başlayıp Hindistan'a kadar uzanan Alp-Himalaya dağ silsilesinin Anadolu ayağında, güney kolu teşkil eden Güney Anadolu veya diğer adıyla Toros Dağları üzerinde kurulan Ermenek'in çevresi de yüksek dağlarla çevrilidir. Burada

bulunan dağlardan Adras Dağı 1780 m, Kızıldağ 2257 m, Bozdağ 1870 m, Geyik Dağları 2890 m, Akdağ 2607 m, Kuşak Dağı 2454 m, Tahtalıdağ 2045 m, Çiğdem Dağı 1989 m, Göktepe 2250 m, Kızılhisar 2282 m, Güzve 1625 m, Beyreli 2059 m, Yunt 2245 m, Koçaş 1850 m, Maraş 2104 m, Yelibel 2440 m ve Barçın 2210 m yüksekliğe sahipken bölgede düzlük yok denecek kadar azdır. Dere yataklarındaki küçük düzlükler ve vadi tabanları hariç tutulacak olursa bölgede yalnızca Delallar ile Tekeçatı düzlüğü yer alır. Bunun yanı sıra dağların arasında birçok yayla da bulunmaktadır. Bunlardan Gevne, Başyayla, Kamış, Altıntaş ve Balkusan yaylaları en önemlileridir. Bölgenin dağ ve yaylalarıyla birlikte genel olarak yükseltisi çok fazla olsa da ilçe merkezinin deniz seviyesinden yüksekliği 1200-1350 m arasındadır (Uysal vd., 1992: 233; Doğanay, 2005: 12-18).

Ermenek'in en önemli akarsuyu ise Göksu nehrinin bir kolu olan Ermenek Çayı'dır. Ermenek Göksuyu olarak bilinen suyun asıl kaynağı Söbüçimen yaylalarındaki Eğrigöl'dür (İzbrak, 2001: 178). Daha sonra bölgenin dağlık olması nedeniyle Fariske, Küçüksu, Tekeçatı, Balkusan ve Zeyve gibi birçok çay ve derelerle beslenen Ermenek Göksuyu, Hadim Göksuyu ile Suçatı mevkiinde birleşir ve Göksu adıyla Silifke'den Akdeniz'e dökülür (Saraçoğlu, 1968: 388-389).

I.I.III. İklim ve Bitki Örtüsü

Toroslar'ın orta kesiminde yer alan Ermenek, Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında bir geçiş iklimine sahiptir. Akdeniz dağ iklimi olarak adlandırılan bu iklim tipi daha çok merkez ve merkeze yakın tepelerde görülmekte iken güney kesimlerde Akdeniz iklimi, kuzeyde yüksek dağ ve yaylalarda ise sert karasal iklim hakimdir (Efe, 1998: 197). Buna bağlı olarak yüksek kesimlerde ve İç Anadolu Bölgesi'ne yakın yerlerde sıcaklık düşmekte, güneyde ve Ermenek Çayı'nın açtığı koridorda sıcaklık kuzeye göre yükselmektedir. Bu özelliklerle Ermenek'in yıllık sıcaklık ortalaması 12.7 °C'dir. Yine bölgenin yıllık yağış miktarı 495.3 mm'dir ki bu miktar Konya ve Karaman gibi iç bölgelerdeki illerin yağış miktarına göre yüksek ancak Akdeniz kıyı şeridinde göre düşüktür (Tapur, 2003: 363-372).

Doğal bitki örtüsü, iklime bağlı olarak asıl Akdeniz kuşağı, Akdeniz dağ kuşağı ve yüksek dağ çayırları olarak üç ayrı kuşağa ayrılmaktadır. Asıl Akdeniz kuşağında Akdeniz ikliminin klasik bitki örtüsü maki ve kızılçam, Akdeniz dağ kuşağında karaçam, sedir, göknar ve ardıçlar, yüksek dağ çayırlarında ise otsu bitkiler bulunmaktadır.

I.I.IV. Yerleşme Coğrafyası

Burada Yerleşme Coğrafyası başlığı altında Ermenek'in incelenen dönemdeki köy ve mahalleleri belirtilecektir.

Ermenek, yukarıda yeryüzü şekilleri bölümünde de belirtildiği üzere coğrafi yapısı nedeniyle tarih boyunca gelişmesi sınırlı kalmıştır. Karamanoğulları döneminde başkent olduğu halde bile bu durumun devam ettiği görülmektedir. Ancak bu dönemde merkeze nazaran Toroslar'ın eteğinde ve vadilerde köy sayısı fazladır. XV. yüzyılın başlarında bölgeyi ziyaret eden Aynî, Ermenek'in çevresinde 100 kadar köy bulunduğundan bahsetmektedir (Tekindağ, 1977a: 317). İlk bakışta bu rakam biraz abartılı gelse de bu sıralarda bölgede Karamanoğulları'na bağlı Türkmen aşiretlerinin bulunması köy yerleşmelerini artırmış olabilir. Bölgenin Osmanlı eline geçmesinden sonra öneminin azalması ve bölge dışına verilen göçlerle (BOA., A.DVN.d, No: 793) yerleşmelerin azaldığı düşünülmektedir. XVII. yüzyılın sonu ile XIX. yüzyılın ilk yarısına kadar tutulan *Hurufat Defterleri*'nde 47 tane köy ismi tespit edilmiştir. Bunlar Ak Manastır/Gökçekent, Alakinisa, Arusama, Ahad, Arnav/Yalındal, Başdere, Başköy/Başyayla, Balkason/Balkusan, Beher (?), Boyalık, Belip, Cenne/Pamuklu, Cuma, Çamlıca, Çavuş Şükrü/Çavuşlar, Çukurbağ, Davdas/Üzümlü, Dindebolı/Katranlı, Dindârlı, Eskice, Eğerci, Ezvendi/Kayaönü, Fariske/Göktepe, Gargara/Güneyyurt, Gerde/Bozyaka, Görmeli/Üçbölük, Günder, Güzve/Yerbağ, İrnebolı/Aşağı İrnebolı/İkizçınar - Yukarı İrnebolı/Çatalbadem, İznebolı/Elmayurdu, İzvid-i Süflâ/Aşağı İzvit/Aşağı Çağlar, İzvid-i Ulvi/Yukarı İzvit/Yukarı Çağlar, Karapınar, Kazgâncı/Kazancı, Keşrilik, Kışla, Lafzâ, Lâmos/Esentepe, Muhallar/Çamlıca, Musalla, Nedre/Nadire/Ardıçkaya, Resuller/Pınarönü, Sarıvadi/Özlüce, Said, Şahince, Tepebaşı/Halimiye/Bednâm ve

Zeyve/Zaviye/Yaylapazarı'dır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki kayıtlarda bu köylerden Ak Manastır, Alakinisa, Başdere, Cenne, Çukurbağ, Davdas, Dindebolı, Ezvendi, Fariske, Gargara, Görmeli, İrnebolı, İznebolı, İzvid-i Süflâ, İzvid-i Ulvi, Kazgancı, Kışla, Lafzâ, Lâmos ve Zaviye köy isimlerine rastlanılmış, bunlar haricinde *Hurufat Defterleri*'nde geçmeyen Bednâm, Çemne/Ağaççatı ve Sarıveliler isimleri saptanmıştır.

Bednam köyü Tepebaşı'nın Halimiye'den önceki adıdır. Bununla ilgili Başbakanlık Arşivi'nde bir belgeye rastlanılmış ancak belge restorasyonda olduğu için ayrıntılı incelenememiştir. Tepebaşı köyünün adı *Hurufat Defterleri*'nde de geçmekte oysa Bednam köyünün Halimiye'den sonraki adı olan Tepebaşı, son yüzyılda kullanıldığı görülmektedir. Buna benzer bir durum Muhallar ve Çamlıca köyleri için de geçerlidir. Muhallar'ın sonraki adının Çamlıca olduğu bilinmekte ancak iki isim de farklı dönemlerde *Hurufat Defterleri*'nde geçmektedir. Buna göre Muhallar adı Çamlıca olarak XIX. yüzyılın ilk yarısında değişmiş veya iki farklı yerde kurulmuş olan köyler yer değiştirmiş veya birleşmiş olabilirler. Bölgenin dağlık olması ve Türkmen yörüklerinin bulunması ve yörüklerin sık yer değiştirmeleri neticesinde bu durumun gerçekleşmiş olabileceği düşünülmektedir.

Ermenek'in merkezde yer alan mahalleleri konusunda Evliya Çelebi 1671'de 12 mahalle olduğunu söylemekte ve isim vermemektedir (Evliya Çelebi, 2005: 155). *Hurufat Defterleri*'nde ise yine 12 tane tespit edilen mahallelerin isimleri Arapşah, Celal (Celaleddin), Cumma, Değirmenlik, Güllük, Kemeros, Keçipazarı, Resuller, Sandıklı, Saray, Sipas ve Bağarası/Taşbaşı'dır. Başbakanlık Arşivi'nde Bünyan (?) ve Cemaller isimli iki mahalle daha görülmektedir. Bunun haricinde *Hurufat Defterleri*'nde köylerde yer alan bazı mahallelerin de isimleri bulunmaktadır. Bunlar Gargara köyünde Artık, Çenekliler, Kışla ve Midilli mahalleleri; Lafza köyünde Bedir, Söğüt ve Muhlis mahalleleridir.

I.II. TARİHÇESİ

I.II.I. Ermenek Adının Kaynağı

Ermenek adının kaynağı hakkında kaynaklarda yeterli ve açıklayıcı bir bilgi bulunmamaktadır. Ermeni coğrafyacı İndjidjian, Ermenek şehrinin, kelime benzerliğinden dolayı ve belki de kasıtlı olarak Ermeniler tarafından kurulduğunu söylemekte ve ismini de Ermeniler'in vermiş olduğunu ima etmektedir (Tekindağ, 1977a: 316). Ermeniler'in bölgede yaşadığı doğru olsa da (Evliya Çelebi, 2005: 154) şehrin onlar tarafından kurulmadığı ve kuruluşunun milattan öncesine dayandığı kaynaklarda geçmektedir. Bunun haricinde Ermenek adının Germanikopolis'ten geldiği genel kabul görmektedir.

Romalı komutanlardan Germanikus, Kilikya'nın bir kısmıyla birlikte Ermenek'i de Kommagene kralı IV. Antiochos'a bırakmış, Antiochos da Ermenek'e Germanikus'a izafeten "*Germanik'in şehri*" anlamında Germanikopolis adını vermiştir. Zaman içerisinde "*polis*" kelimesi düşmüş, Germanik ismi "*Germanak*" olmuş, baştaki "*G*" harfi de düşerek "*Ermenak*" şeklini almıştır (Üçer-Koman, 1945: 7; Komisyon, 1967: 183-184; Bardakçı, 1976:81; Doğanay, 2005:102-103). Gerek *Hurufat Defterleri* ve gerekse Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan farklı yüzyıllara ait bütün belgelerde de kazanın ismi Ermenak şeklinde görülmektedir. Yine Başbakanlık Arşivi'ndeki araştırmalar esnasında Ermenak olarak bir Ermeni ismine rastlanılmış ancak bu ismin sonundaki "*k*" harfinin Osmanlı alfabesindeki "*kaf*" olduğu oysa kaza ismi olan Ermenak'ın "*k*" harfinin "*kef*" olduğu görülmüş ve arada bir bağlantı tespit edilememiştir (BOA., Y. EE., No: 149/90). Son olarak 1950 yılından sonra Türkçe ses uyumuna uymayan "*nak*" hecesi "*nek*" olarak değiştirilmiş ve "*Ermenek*" şeklini almıştır (Gök, 2006: 6).

I.II.II. Eskiçağ'da Ermenek

Ermenek ve çevresi, Anadolu'nun geneli ve Ortadoğu coğrafyasında olduğu gibi tarihin ilk dönemlerinden itibaren yerleşime açık bir yerdir. Ancak geniş çaplı bir araştırma yapılmadığı için bu dönem yeteri kadar aydınlatılabilmemiş değildir.

Bununla birlikte bölgede son 200 yılda bazı yerli ve yabancı araştırmacılar tetkiklerde bulunmuşlardır. Yapılan araştırmalara göre bölgede MÖ 3000’li yıllarda Luwiler’in yaşadığı görülmektedir. MÖ 2000’lerde Orta Anadolu’daki Hitit egemenliği zamanında Hititler’e bağlı olan Ermenek, MÖ XIV. yüzyılda Arzavallıların eline geçmiş ancak I. Şuppiluliuma (MÖ 1380-1340) zamanında yeniden Hititler’e bağlanmıştır (Karauğuz, 2005: 30). Hitit egemenliğinin sona ermesiyle MÖ 626’dan sonra bölge, bağımsız krallıklar tarafından yönetilmiştir. Daha sonra sırasıyla Persler, Büyük İskender, Selevkoslar, Roma ve Bizans hakimiyetine girmiştir. Uzun bir süre Bizans’ın elinde kalan bölge VII. yüzyıldan sonra Arap akınlarına maruz kalsa da Türkler’in eline geçene kadar Bizans kontrolünde kalmaya devam etmiştir (Doğanay vd., 2005: 18-21).

I.II.III. Anadolu Selçuklu Devleti Dönemi’nde Ermenek

Türkler, İslam’ı kabul etmeleriyle birlikte batıya doğru göç etmeye başlamışlar, İran, Suriye, Mısır ve Azerbaycan’da birçok devlet kurmuşlardır. Diğer taraftan birer Arap-İslam devleti olan Emeviler ve Abbasiler doğuda Orta Asya’ya, batıda Kuzey Afrika üzerinden İspanya’ya kadar sınırlarını genişletmiş oldukları halde merkezlerine çok yakın olan Anadolu’da İslamiyet’i yayamamışlardır. Bu durumun oluşmasında Anadolu’da köklü ve güçlü bir Bizans Devleti’nin varlığı etkili olmuştur. Ancak Büyük Selçuklu hükümdarı Sultan Alparslan (1064-1072)’in 1071’deki Malazgirt Zaferi’nden sonra Bizans’ın bölgedeki savunması kırılmış ve Anadolu, Türk fetihlerine açık hale gelmiştir (Koca, 1997: 2). Bu doğrultuda öncelikle Alparslan’ın komutanlarınca Doğu ve Güneydoğu Anadolu fethedilmiş, yine bu sıralarda Selçuklu hanedanından Kutalmış oğlu Süleyman Şah (1075-1086) Antakya üzerinden Anadolu’ya girmiştir. Süleyman Şah, önce Konya, arkasından İznik’i almış ve burayı, yeni kurduğu Anadolu Selçuklu Devleti’nin başkenti yapmıştır (1075) (Küçükdağ-Arabacı, 1999: 71). Süleyman Şah’dan sonra yerine geçen oğlu I. Kılıçarslan (1092-1107) (Yazıcı, 2004: 279) I. Haçlı Seferi (1097) esnasında İznik’in kaybedilmesi (Demirkent, 1996: 528) üzerine başkenti Konya’ya taşımıştır. Artık Anadolu Selçuklu Devleti, Konya merkezli olmak üzere

Anadolu'nun tam ortasında doğu-batı, kuzey-güney olarak genişleme siyaseti uygulamaya koymuştur.

Ermenek ve çevresi de bu strateji doğrultusunda devletin kuruluşundan yaklaşık bir buçuk asır sonra fethedilecektir. Bu kadar geç fethedilmesinde ve Anadolu Selçuklu Devleti'nin tam olarak hakimiyetini sağlayamamasında Anadolu'da Rum ve Ermeniler'in ve birçok Türk boyu ve devletin bulunması, Bizans'ın ara sıra müdahaleleri, Haçlı seferleri, devletin içerisindeki taht kavgaları ve doğudan gelen göçler neden olmuştur. Yine de bütün bu sorunları halledip, devlete en parlak devrini yaşatan I. Alâeddin Keykubad (1220-1237) (Yazıcı, 2004: 287), Ermenek'in de içinde bulunduğu Kilikya bölgesinin fethi için emirlerinden Çavlı ve Ertokuş'u görevlendirmiş (Ünal, 1986: 24; Sümer, 2002: 358), böylece Ermenek 1228 yılında fethedilmiş ve başına da Emir Kamereddin getirilmiştir (Tekindağ, 1977a: 317). Bu sıralarda Moğollar'ın önünden kaçarak Anadolu'ya gelen Türkmen aşiretlerinden biri olan Karaman aşireti de I. Alâeddin Keykubad tarafından bir Ermeni uc bölgesi olan Ermenek'in Kamış mevkiine yerleştirilmişlerdir (Öden, 2002: 756).

I.II.IV. Karamanoğulları Beyliği'nin Ermenek'te Kurulması ve Beyliğin Tarihine Kısa Bir Bakış

Karamanoğulları'nın soy olarak Oğuzların hangi koluna mensup olduğu konusu henüz tam olarak açıklığa kavuşmuş değildir. Şikâri, Yarcânî'den naklen bunların genel olarak Oğuzlar'dan olduğunu söylemekte ve ayrıntıya girmemektedir (Şikâri, 1946: 9). İsmail Hakkı Uzunçarşılı şüpheli bir şekilde bu ailenin, Oğuzlar'ın Salur boyunun Karaman şubesinden olduğunu söylemekte (Uzunçarşılı, 1988: 3), Şihabeddin Tekindağ ise bunu kabul etmemektedir (Tekindağ, 1977b: 317). Yine bir başka tarihçi Faruk Sümer, Yazıcıoğlu Ali'den naklen Oğuzlar'ın Afşar boyundan olduklarını dile getirmekte (Sümer, 2001: 454), Tekindağ da hem Yazıcıoğlu Ali'yi hem de bir anonim Ermeni vekayinâmesini kaynak göstererek bu bilgiyi teyit etmektedir (Tekindağ, 1977b: 317). Tahsin Ünal da "*Karamanoğulları Tarihi*" adlı eserinde Afşarlar hakkında ayrıntılı bilgi vermekte, Karamanoğulları'nın hüküm

sürdüğü bölgedeki Afşar çoğunluğundan bahsetmekte ve Karamanlılar'ın da bu boydan olabileceğini söylemektedir (Ünal, 1986: 21-24). Şu halde Karamanoğulları tam kesin bir bilgi olmasa da Oğuzlar'ın Bozok kolunun Afşar boyundandır.

I.II.IV.I. Nure Sufi (1228- ?) Dönemi

Karamanlılar, XIII. yüzyılın başlarında Moğollar önünden kaçarak Anadolu'ya gelmişler ve I. Alâeddin Keykubad tarafından daha önce fetholunan ve bir Ermeni uc bölgesi olan Ermenek'e yerleşmişlerdir. Bu sırada aşiretin başında Sadeddin Bey oğlu Nure Sufi yer almaktadır (Şikâri, 1946: 14). Nure Sufi, peygamberlik iddia eden Şeyh Baba İlyas Horasani'nin müridi olmuş ve Selçuklular'a karşı Kırşehir'de savaşmıştır (Şemsettin Sâmi, 1996: 3645). Babaîler'in yenilgisi üzerine Ermenek'e çekilmiş, bir süre sonra vefat etmiş¹ ve yerine oğlu Karaman Bey aşiretin başına geçmiştir (Tekindağ, 1977b: 317).

I.II.IV.II. Karaman Bey (? -1263) Dönemi

Lakabı “*Kerîmüddin*” olan Karaman Bey'in, ilk olarak daha önce alınmayan Ermenek kalesini fethettiği görülmektedir (Bardakçı, 1976: 24-25). Evliya Çelebi, yazdığı seyahatnamede kalenin Ermeniler'in elinden hile ile alındığından bahsetmektedir (Evliya Çelebi, 2005: 154-155). Tekindağ, Karaman Bey'in panayırdaki toplanan hristiyanları bir baskın ile öldürerek, elbiselerini kendi adamlarına giydirdiğini ve akşam karanlığından istifade ederek kaleyi ele geçirdiğini Hezarfen'i kaynak göstererek anlatmaktadır (Tekindağ, 1977b: 318). Bölgenin dağlık olması ve kalenin sarp yamaçlar üzerinde bulunması nedeniyle fetih için bu yola başvurulduğu düşünülmektedir. Ermenek'i fethederek “*Ermenek Beyi*” unvanını alan Karaman Bey, Ermenek'ten sonra Ermeniler'in elinde bulunan Mut, Gülnar, Mera ve Silifke kalelerine arka arkaya taarruz etti (Tekindağ, 1977b:318). Karaman Bey'in bu

¹ Nure Sufi'nin türbesi Sinanlı Kazası'nda bulunmakta olup, türbeye ait tespit edilen tek kayda göre, 36 seneden beri mütevelliliği Seyyid Yahya üzerinde olması nedeniyle başkasına tevcihi münasip olmayacağı için 29 Zilhicce 1305/06 Eylül 1888'de yine Seyyid Yahya'ya verilmiştir (BOA., HAT, No: 195/9748).

kadar rahat hareket etmesinde Anadolu Selçuklu Devleti'nin kendi içerisindeki karışıklıklardan kaynaklandığını belirtmek gerekmektedir. Bu sıralarda Selçuklu hükümdarı olan II. İzzeddin Keykâvus (1246-1249, 1249-1254, 1257-1259, 1259-1262) kardeşleri IV. Rükneddin Kılıçarslan (1254-1257, 1259-1262) ve II. Alâeddin Keykubad (1249-1254) ile tahta geçme mücadelesi yapmakta, diğer taraftan da Moğollar'a karşı tavır almaktadır. Ancak Moğollar'a karşı olan bu tutumu nedeniyle, onu cezalandırmak için Anadolu'ya giren Moğol komutan Baycu Noyan'a Selçuklu ordusunun, 1243 Köseadağ yenilgisinden sonra 1256 Sultanhanı Muharebesi'nde ikinci büyük yenilgiyi alması, II. İzzeddin Keykâvus'u tahtından etti ve Baycu Noyan onun yerine kardeşi IV. Rükneddin Kılıçarslan'ı Selçuklu tahtına çıkardı. IV. Kılıçarslan ülkede otoritesini artırmak amacıyla uçlardaki Türkmenleri kontrol altına almaya çalıştı ve bu nedenle Larende kalesine gönderdiği Hacı Beyler'i öldüren (Uysal vd., 1992: 45) ve Larende kalesini hile ile alan Karaman Bey'e ses çıkarmadı (Önder, 1969: 133). Hatta Ermenek Beyliği'ni Karaman Bey'in kendisine tımar olarak verip, kardeşi Bunsuz'a da emir-i candarlık rütbesi vererek onları devlete bağlı kılmaya çalıştı (Öden, 2002: 756). Ancak Kılıçarslan'ın Denizli civarındaki Türkmenleri yola getirmek için onlar üzerine sefer düzenlemesi nedeniyle sıranın kendisine geleceğinden kuşkulanan Karaman Bey, Sultan'ın seferde olmasını fırsat bilerek yirmi bin kişilik bir orduyla, yanında kardeşleri Bunsuz ve Zeynelhac olduğu halde Konya üzerine yürüdü. Onları Konya'da Muinüddin Süleyman Pervâne'nin başında olduğu az bir Selçuklu birliği karşıladı. Gevale kalesi önünde yapılan savaşta Karamanlılar ağır bir bozguna uğradı. Savaşta esir düşen Bunsuz ve Zeynelhac Konya'da idam edildiler (Gül vd., 2003: 11). Karaman Bey'in de bir süre sonra vefat etmesi üzerine Sultan IV. Kılıçarslan, Karaman Bey'in oğulları Mehmet, Mahmut, Kasım ve Halil'i Gevale Kalesi'ne hapsedti (Tekindağ, 1977b: 318). Ancak Kılıçarslan'ın da Moğollar tarafından öldürülmesiyle Muinüddin Pervâne bu beyleri serbest bıraktı ve bir süre sonra en büyük kardeş Mehmet Bey, Karaman Türkmenleri'nin başına geçti (Sümer, 2001: 455).

I.II.IV.III. Karamanoğlu Mehmet Bey (1263-1277) Dönemi

Karaman Bey'in ölümü üzerine Hotenli Kadioğlu Bedreddin İbrahim, Ermenek subaşılığına tayin edildi. Ancak bunu kabul etmeyen Karamanoğlu Mehmet Bey, Selçuklu Devleti ve Moğollar'a isyan eden Beylerbeyi Hatîroğlu Şerafeddin ile ittifak yaptı ve onun tarafından Ermenek subaşılığına getirildi. Kısa zamanda bölgeye hakim olan Mehmet Bey, eski subaşı Bedreddin İbrahim'i yendi ve Ulukışla'daki Moğol müfrezesini imha etti. Daha sonra müttefiki Hatîroğlu Şerafeddin'in Moğollar aleyhine Memlük Sultanı Baybars'ı Anadolu'ya çağırması ve Baybars'ın da gelmesini fırsat bilerek II. İzzeddin Keykâvus'un oğlu Cimri lakaplı Alâeddin Siyavuş'u yanına alıp Konya'yı işgal etti. Burada Siyavuş'u Sultan, kendisini de vezir ilan ederek Türkçe'yi resmi dil haline getirdi (1277) (Sümer, 2003: 445). Üzerlerine sevk edilen Sahip Ata'nın oğullarını Akşehir'de yenip, tekrar Konya'ya dönen Mehmet Bey, bu kez Moğol-Selçuklu ordusunun Konya'ya doğru gelmekte olduğunu haber alır almaz, yanında Siyavuş da olduğu halde Ermenek'e çekildi (Turan, 1971: 565-567). Kendisini takip eden Moğol birlikleri bölgede birçok Karamanlı Türk'ü esir edip, katlettiler. Mehmet Bey İçel'e kaçtıysa da bir süre sonra Moğollar tarafından pusuya düşürülerek iki kardeşi ve bir amcaoğluyla birlikte öldürüldü (Sümer, 2003: 446). Onun ölümünden sonra beylik dağılma tehlikesi geçirdiyse de beyliğin topraklarının Güney Anadolu Dağları'nda yer alması ve stratejik bir yerde bulunması, kısa sürede toparlanmalarını sağlamıştır.

I.II.IV.IV. Güneri Bey (1277-1300) Dönemi

Mehmet Bey'in ani ölümü üzerine yerine kardeşi Güneri Bey geçti. Güneri Bey döneminde de Moğollar'la ve Selçuklular'la mücadele devam etti. Moğollar'ın 1281'de Suriye'de Memlükler'e yenilmesi üzerine Anadolu'da karışıklıklar çıktı. Bu fırsatı değerlendiren Karamanoğlu Güneri Bey, Eşrefoğulları'yla birlikte Konya taraflarını yağmaladı. Bu durumu Selçuklu Sultanı III. Gıyaseddin Keyhüsrev (1266-1282), Moğol hanına bildirdi. Bunun üzerine Karamanlılar'ı cezalandırmak üzere Anadolu'ya Moğol şehzadesi Kongurtay gönderildi. Kongurtay, Ermenek ve Mut taraflarını tahrip etti, büyük katliam yaptı ve birçok kadın ve çocuk esir edildi

(Sümer, 2001: 455-456). Bu sırada III. Gıyaseddin Keyhüsrev de Moğollar tarafından öldürülünce (Sevim, 2002: 352) yerine II. Gıyaseddin Mesut (1282-1296, 1302-1308) Selçuklu Sultanı oldu (Kesik, 2004: 342). O, güvenlik gerekçesiyle Konya yerine Kayseri’de oturmayı tercih etti. Ancak onun sultanlığını III. Gıyaseddin Keyhüsrev’in annesi tanımadı ve Keyhüsrev’in çocuk yaştaki oğullarını Konya’da sultan ilan etti. Arkasından Eşrefoğlu Süleyman Bey ve Karamanoğlu Güneri Bey’i Konya’ya davet ederek Süleyman Bey’e saltanat naipliği, Güneri Bey’e de beylerbeyilik verip, onları devlete bağlı kılmaya çalıştı. Böylece yeni görevleri nedeniyle Konya’da bulunan Eşrefoğlu ve Karamanoğlu, üzerlerine Moğol-Selçuklu ordusunun gelmekte olduğu haberini alınca kendi bölgelerine çekildiler. 1286’da Güneri Bey Larende şehrini ele geçirdi ve ertesi yıl Ermeniler’in elindeki Tarsus şehrini tahrip etti. Bu durum nedeniyle Ermeni kralı, Güneri Bey’i Moğol hanı Argun’a şikayet etti. Argun, Sultan II. Mesut’tan Karamanlılar’ın cezalandırılmasını istedi. Sultan Mesut, emrindeki Selçuklu-Moğol birliğiyle Larende ve civarında tahribatta bulunup, geri çekildi. Bunun üzerine Güneri Bey, Eşrefoğlu Süleyman’la birlikte sultana bağlılıklarını bildirmek için Konya’ya gelip, sultanın elini öptüler. Bir süre sonra Güneri Bey, İlhanlı tahtındaki değişiklik ve Sultan Mesut’un Kayseri’de bulunmasını fırsat bilerek Konya civarını yağmaladı. Sultan Mesut, bu durumu yeni İlhanlı hükümdarı Geyhatu’ya bildirerek yardım istedi. Geyhatu, kalabalık bir Moğol ordusunun başında olduğu halde Anadolu’ya geldi ve Larende ve Ereğli civarını tahrip ettirdi. Geyhatu’nun Anadolu’dan gitmesinin ardından Güneri Bey, Konya’yı bir kez daha yağmaladı (Sümer, 2001: 456). Burada Selçuklular ve Moğollar’ın Ermenek ve Taşeli gibi dağlık bölgelere girememesi dikkat çekicidir. Bu tür stratejik yerlerde ordu sayısının fazla olması herhangi bir avantaj teşkil etmemekte hatta bazı durumlarda dezavantaja bile neden olabilmektedir. Karamanlılar bu durumu iyi bildiklerinden bu türden güçlü düşmanlar karşısında ovada pek varlık göstermeyerek onları dağlık bölgelere çekmişler ve yenilseler dahi imha olmaktan kurtulmuşlardır. Düşmanları çekildikten sonra ise hiç beklenmedik bir anda ortaya çıkarak onlara büyük zarar verdirmişlerdir. Bu şekilde coğrafi yapının kendilerine verdiği avantajı Karamanlılar uzun süre kullanacaklardır.

I.II.IV.V. Mahmut Bey (1300-1308) Dönemi

Güneri Bey'in vefat etmesi üzerine yerine kardeşi Mahmut Bey geçti. Mahmut Bey, abisi Güneri Bey zamanında, Türkler'de hanedan bireylerinin önemli görevlere getirilmesi geleneği gereği Ermenek ve çevresini idare etti. Bu durum Mahmut Bey'in 1292'de Antalya'yı fethetmesi (Tekindağ, 1977b: 320) ve 1293'te Kıbrıs kralı II. Henry'nin Alanya'yı almasından sonra burayı kurtarmasından anlaşılmaktadır. Mahmut Bey, beyliği döneminde kendisinden önceki beyler gibi Moğollar'la mücadele etti ve Moğol komutan Kazancuk, Toros dağları geçitinde ağır bir yenilgiye uğratıldı (Sümer, 2001: 456). Arkasından 1308'de Anamur civarında Ermeniler'le yaptığı bir muharebede aldığı yaralar nedeniyle bir süre sonra vefat etti (Şikâri, 1946: 54). Mahmut Bey'in Bedreddin İbrahim, Burhaneddin Musa, İsa ve Halil Mirza isminde dört oğlu olduğu bilinmektedir (Tekindağ, 1977b: 320).

I.II.IV.VI. Yahşi Bey (1308-1314) Dönemi

Mahmut Bey'in kısa süren beyliğinden sonra yerine kardeşi Yahşi Bey geçti (Tekindağ, 1977b: 320). Yahşi Bey dönemi Selçuklular'ın son zamanlarına rastladığı için Karamanlılar bu dönemde biraz daha rahat hareket etme fırsatı buldular ve Yahşi Bey, Konya hakimi Ahi Mustafa'yı öldürerek şehri ele geçirdi (Tekindağ, 2001: 456). Ayrıca Anadolu'da Moğol tahakkümünü kırmaya çalıştı ve bu tutumu diğer beylikleri de etkiledi. Bunun üzerine İlhanlı hükümdarı Olcaytu, Emir Çoban'ı kalabalık bir orduyla Anadolu'ya gönderdi (1314). Çoban'ı karşılamaya hemen bütün uc beyleri gittikleri halde Karamanlılar gitmediler. Emir Çoban bunun üzerine ilk iş olarak Konya'yı kuşattı. Yahşi Bey savunmayı bizzat yapsa da kalenin düşmesine engel olamadı ve kendisi de Larende'ye kaçarken yakalanarak katledildi (Tekindağ, 1977b: 320).

I.II.IV.VII. Bedreddin İbrahim (1318-1333, 1340- ?), Burhaneddin Musa (1314-1318, 1352-1356) ve Halil Mirza (1333-1340) Dönemleri

Yahşi Bey'in ölümü üzerine yerine Mahmut Bey'in oğlu Burhaneddin Musa Bey geçti. Ancak bunu kabul etmeyen kardeşi Bedreddin İbrahim Bey, Memlükler'in

desteğiyle Larende Beyliği'ne getirildi (Öden, 2002: 757). Musa Bey'e de Ermenek Beyliği verildi. Bu arada Larende Beyi Bedreddin İbrahim, Emir Çoban'ın Anadolu'dan gitmesinin ardından Konya'yı aldı. Diğer taraftan Tarsus'a da sefer düzenledi (Tekindağ, 1977b: 320-321). Karamanoğulları'nın bu faaliyetleri ve diğer beyliklerinde kendi halinde hareket etmeleri üzerine İlhanlılar, Anadolu'ya bu kez Emir Çoban'ın oğlu Timur Taş'ı gönderdiler. Timur Taş 1320 ve 1323 yıllarında Konya'yı aldı ve 1327'de İlhanlılar'a isyan edip, Memlükler'e sığındı (Sümer, 2001: 456). İlhanlı hükümdarının baskısı neticesinde Timur Taş'ın Mısır'da idam edilmesinden sonra bütün Anadolu beylikleri gibi Karamanoğulları da rahat bir nefes aldı (Turan, 1971: 650) ve ertesi yıl İbrahim Bey Konya'yı yeniden ele geçirdi. Bir süre sonra ise beyliği, askerî konularda kendisinden daha üstün gördüğü kardeşi Halil Bey'e bıraktı. Tekindağ, 1333'te İbn Battuta'nın İbrahim Bey'i Karaman Beyi olarak ziyaret ettiğini ve aynı yıl beyliği Halil Bey'e bıraktığını yazmaktadır. Aynı yazar Halil Bey'in 17 sene hüküm sürdüğünü tahmin etmekte ancak aynı yerde Şihabeddin Ömeri'nin "*Mesalikül Ebsar*" adlı eserinde 1341'de Karaman tahtında İbrahim Bey'in olduğu bilgisini yazdığını söylemektedir (Tekindağ, 1977b: 321). Halbuki Halil Bey 1340'da ölmüş, yerine İbrahim Bey ikinci defa Karaman tahtına çıkmıştır. Aynı yıl kendisine Memlük hükümdarının bu durumu onaylayıcı sancaklar göndermesi bunu desteklemektedir (Sevim-Yücel, 1989: 317). O halde Halil Bey 17 sene değil yedi sene hüküm sürmüştür.

Ermenek Beyliği'nde bulunan Musa Bey ise kendisine Karaman Beyliği konusunda haksızlık yapıldığını düşünerek Mısır'a gitti, oradan hacca gidip geldi ve dönüşte Mısır-Memlük Sultanı ile yaptığı görüşmeden bir sonuç elde edemedi Ermenek'e geri döndü (Bardakçı, 1976: 37).

İbrahim Bey, beyliği döneminde Larende de bir saray yaptırarak burayı başkent haline getirdi (Sümer, 2001: 456). Böylece Ermenek'ten sonra beyliğin ikinci başkenti Larende olmuş oldu. Ermenek'in dağlık bir bölge olması ve sınırlı bir nüfus potansiyelinin bulunması, büyüyen Karaman Beyliği'ne yetmediği görülmektedir. Halbuki Orta Anadolu'ya hakim olmak isteyen Karamanlılar'a kalabalık, güçlü bir ordu, bu orduya insan kaynağı sağlanması için büyük bir nüfus ve nüfusu besleyecek

geniş tarım alanlarına sahip bir başkent gerekmektedir (Gümüşçü, 2001: 40). Aslında Karamanlılar'a bütün bunlar için en iyi seçenek Konya idi ama Konya'yı birçok kez almış olmalarına rağmen elde tutamadıkları için bu dönemde önemli bir yol güzergâhında bulunan Larende başkent yapılmıştır.

I.II.IV.VIII. Fahreddin Ahmed (? -1350), Şemseddin (1350-1352) ve Seyfeddin Süleyman (1356-1361) Dönemleri

İbrahim Bey'in ölümünden sonra yerine oğlu Fahreddin Ahmed Bey geçti. Ahmed Bey'in Alâeddin Eretna ile yapılan bir savaşta ölmesi (Göde, 1990: 55), yerine geçen kardeşi Şemseddin Bey'in de küçük kardeşi Karaman Bey tarafından zehirlenmesi üzerine Larende halkı Ermenek Emiri Musa Bey'i davet etti. Bunun üzerine Musa Bey Larende'ye gelerek ikinci kez tahta çıktı. Ancak Musa Bey'in ikinci hükümdarlığı da tıpkı ilk tahta çıktığında olduğu gibi kısa sürdü ve yeğenlerinin kendisine karşı olan mücadelelerinden çekinerek tahtı Halil Bey'in oğlu Seyfeddin Süleyman'a bıraktı. Seyfeddin Süleyman da kısa bir süre sonra bir suikast neticesinde katledilince, yerine kardeşi Alâeddin Ali Bey Karaman tahtına oturdu (Sevim-Yücel, 1989: 318-319).

I.II.IV.IX. Alâeddin Ali Bey (1361-1397) Dönemi ve Osmanlılar'la İlk Mücadele

Uzun bir taht mücadelesi ve karışıklıklardan kurtulan Karamanoğulları, Selçuklu Devleti'nin yıkılması ve Moğol-İlhanlı Devleti'nin dağılmasıyla Alâeddin Ali Bey döneminde kendilerini Selçuklu mirasçısı olarak gösterip, Anadolu'da yayılmayı düşündüler. Ancak bu kez de karşılığında Anadolu ve Rumeli'de süratle büyüyen ve güçlenen Osmanlı Devleti çıktı.

İlk mücadele, Osmanlı tahtındaki değişikliği fırsat bilen Alâeddin Ali Bey'in Eretnaoğlu Mehmet ve Ankara ahileriyle ittifak ederek Osmanlı topraklarına saldırmasıyla başladı. Zamanında durumu fark edip, önlemini alan Osmanlı hükümdarı Sultan I. Murat (1362-1389), Eretna ordusunu Eskişehir'de bozguna uğratarak, Karamanlılar'ı püskürttü ve Ankara'yı da ele geçirdi (1365) (İnalçık, 2006a:

156). Böylece Osmanlılar'a karşı ilk girişimi başarısızlıkla sonuçlanan Alâeddin Ali Bey, bu kez yönünü yakın komşularına çevirdi. Önce güneyde Gorigos için Kıbrıs Krallığı'yla mücadele etti (Tekindağ, 1977b: 322). Daha sonra geleneksel Memlük dostluğunu bozarak, Sultan Berkuk'a karşı Ramazanoğulları'nı destekledi (Sümer, 2001: 457). 1375'te Kayseri'ye baskın yaparak Eretna hükümdarı Ali Bey'i Sivas'a kaçırttı ve daha sonra da Sivas hükümdarı Kadı Burhaneddin ile uğraştı (Sevim-Yücel, 1989: 319). Ancak bütün bu faaliyetlerden istediği sonucu elde edemedi. Bu arada I. Murat, oğlu Şehzade Bayezid ve Germiyanoğlu Süleyman Bey'in kızının evlenmeleri için Bursa'da bir düğün düzenledi. Bu düğün sayesinde Sultan Murat, Anadolu beyleri üzerinde otorite kurmak istiyordu ve bu nedenle düğüne Hamitoğlu, Menteşeoğlu, Tekeoğlu, Saruhanoğlu, Aydınoğlu ve İsfendiyaroğlu'nun yanı sıra Karamanoğlu da davet edildi (1382). Düğünde I. Murat, kızı Nefise Hatun'u Alâeddin Ali Bey'e nişanladı. Ayrıca Germiyanoğlu'ndan çeyiz olarak Kütahya, Simav, Emet ve Tavşanlı; Hamitoğlu'ndan da para karşılığı Akşehir, Beyşehir, Seydişehir, Yalvaç ve Karaağaç alındı (İnalçık, 2006a: 159-160). Böylece Sultan Murat hem Karamanoğulları'yla akrabalık yoluyla dostluk kurmuş olacak hem de alınan topraklarla beyliği kuzey ve batıdan çevirerek Karamanoğulları'nın güçlenmesini engelleyecekti. Bu tehlikeyi Alâeddin Ali Bey, zamanında fark etmiş olacak ki kısa bir süre sonra Sultan Murat'ın Rumeli'de meşgul olduğu bir sırada Beyşehir'e saldırdı. Durumu öğrenen I. Murat alelacele Anadolu'ya geçti ve Bursa'da hazırlıklarını tamamlayarak Konya üzerine yürüdü. Yapılan savaşta Karamanoğulları ağır bir yenilgiye uğradı ve Alâeddin Ali Bey Konya Kalesi'ne sığındı. Affedilmesi için kendi karısı ve I. Murat'ın kızı Nefise Hatun'u padişaha gönderdi. Padişahın isteği üzerine kendisi de gelip, I. Murat'ın elini öptü ve Beyşehir Osmanlılar'da kalmak suretiyle barış yapıldı (1387) (Uzunçarşılı, 1971: 592-593; Hammer, 1911: 241). Alâeddin Ali Bey'in Sultan I. Murat'ın elini öpmesi, Karamanoğulları'nı telafisi mümkün olmayan bir hatanın içerisine sürükledi ve Karamanoğulları Türkmenler'in gözünde saygınlık ve prestijini Osmanlılar lehine kaybetti. Karamanoğulları bundan sonra her fırsatta Osmanlılar aleyhine çalışmışlar, gerek Anadolu beylikleri, gerekse Avrupa devletleri ve hatta Papalık'la ittifak etmişlerdir.

Sultan Murat'ın Kosova Savaşı'nda ölmesinin ardından Osmanlı Devleti'ndeki karışıklıkları fırsat bilen Karamanoğlu; Aydın, Menteşe ve Eşrefoğulları'yla ittifak ederek Osmanlı topraklarına saldırdı (Tekindağ, 1977b: 323). Ancak üzerine I. Bayezid (1389-1402)'in gelmekte olduğunu duyunca savaşa cesaret edemeyip, Ermenek'e çekildi ve barış istedi. Balkanlar'daki acil durum sebebiyle I. Bayezid bu isteği kabul etti ve Karamanlılar Beyşehir'i iade ederek barış yapıldı (1391) (Sümer, 2001: 457). Alâeddin Ali Bey diğer taraftan Kadı Burhaneddin ile de uğraştıysa da bir sonuç elde edemedi. Bu arada Timur'un hizmetine girerek onu, Osmanlı ve Kadı Burhaneddin aleyhine Anadolu'ya gelmeye teşvik etti. Bunun haricinde Osmanlı hükümdarı I. Bayezid'in Haçlılar'la Niğbolu Savaşı'nı yaptığı bir sırada Ankara'yı basarak Anadolu Beylerbeyisi Sarı Timurtaş Paşa'yı esir etti. Durumu öğrenen Sultan Bayezid, Anadolu'ya geçerek süratle Konya üzerine yürüdü. Yapılan savaşta Karamanoğlu yenilerek Konya Kalesi'ne kaçtı ise de kale içerisinde yakalanarak Bayezid'le görüşmesinden sonra katledildi (1397) (İnalçık, 1992: 233). Sultan Bayezid daha sonra Alâeddin Ali Bey'in oğulları Mehmet ve Ali beyleri esir ederek Bursa'ya gönderdi ve Karamanlılar'a ait olan Larende, Niğde ve Develikarahisar'ı ele geçirdi. Böylece Karamanoğulları Beyliği geçici olarak sona ermiş oldu ancak Ermenek, Mut, İçel ve Taşeli tarafları Alâeddin Ali Bey'in yeğeni Şeyh Hasan tarafından yönetilmeye devam etti (Uzunçarşılı, 1998: 295-298). Bu bölgelerin dağlık olması ve kalelerin sarp yerlerde bulunmasından ötürü Sultan Bayezid'in buralara girmediği ve vakit kaybetmek istemediği düşünülmektedir.

I.II.IV.X. II. Mehmet Bey (1402-1423) Dönemi

Sultan Bayezid'in 1402 Ankara Savaşı'nda Timur'a yenilmesinin ardından Timur, Karamanoğlu Alâeddin Bey'in Bursa'da tutuklu bulunan oğullarını serbest bırakarak Mehmet Bey'e Karaman Beyliği'ni iade etti ve kardeşi Ali Bey'e de Mehmet Bey'e bağlı kalmak suretiyle Niğde'yi verdi. II. Mehmet Bey ilk olarak Şeyh Hasan'ın elindeki Ermenek, Mut, İçel ve Taşeli taraflarını aldı. Daha sonra Germiyan topraklarını vurarak Afyon ve Kütahya'yı ele geçirdi. Arkasından Osmanlı şehzadeleri arasındaki taht mücadelesinden faydalanıp, Bursa'yı kuşattı fakat alamadı. Nihayet bütün bu tecavüzleri cezasız kalmadı ve kardeşlerini bertaraf

etmeyi başaran Osmanlı Sultanı I. Mehmet (1413-1421), Karamanoğlu üzerine yürüdü. Yapılan savaşta Karamanoğlu yenildi ve isteği üzerine barış yapıldı (1414) (Öztürk, 2002: 227; İnalçık, 2003: 392; Uzunçarşılı, 1972: 501). Bundan sonra iki kez daha barışı bozup, Osmanlı'ya saldıran Mehmet Bey, sonuncusunda oğlu Mustafa'yla birlikte esir düştü ise de serbest bırakıldı (Uzunçarşılı, 1998: 352-353). Öte yandan Mehmet Bey, Tarsus nedeniyle Memlûkler'le de ilişkileri bozdu ve Memlûkler, Karaman topraklarını işgal ederek Mehmet Bey'in yerine Niğde'deki kardeşi Ali Bey'i Karaman Beyi yaptılar. Mehmet Bey durumu düzeltmek için öncelikle Memlûkler'e destek veren Dulkadirli üzerine yürüdü ancak yenilerek bir kez daha esir düştü ve Kahire'ye gönderildi ve bu arada oğlu Mustafa'yı da kaybetti. Bu sıralarda diğer oğlu İbrahim'in Osmanlılar'dan aldığı yardımla Konya ve Larende'yi ele geçirmesi ve Memlûk Sultanı'nın da ölmesi üzerine yeniden bölgeye dönerek beyliğin başına geçti. Mehmet Bey, Osmanlı tahtındaki değişiklikten istifade ederek Antalya'yı kuşattı ancak kaleden atılan bir top güllesinin başına isabet etmesi sonucu öldü. Yerine oğlu İbrahim Bey geçmek istemişse de Mehmet Bey'in kardeşi Ali Bey Konya'ya gelerek beyliğini ilan etti. Bunun üzerine İbrahim Bey, Sultan II. Murat (1421-1451)'in kız kardeşiyle evlenip, padişahın sağladığı destekle beyliği eline geçirdi (Uzunçarşılı, 1988: 18-23).

I.II.IV.XI. II. İbrahim Bey (1423-1464) Dönemi

İbrahim Bey, Sultan II. Murat'tan aldığı destekle Karaman Beyi olmasına rağmen bulduğu ilk fırsatta Osmanlılar'a karşı hareket etmekte tereddüt etmedi. Çünkü artık Osmanlılar'la mücadele, Karaman Beyliği'nin ilk kurulduğu dönemdeki Moğollar'la mücadelesine benzemektedir ve bu durum, beyliğin bir politikası haline gelmişti. Zira o dönemdeki coğrafi sınırlara bakıldığında zaman bunun gerekli olduğu görülmektedir. Karamanlılar'ın bu sıralarda güney ve güneydoğusunda Memlûk Devleti ve doğusunda Dulkadir Beyliği bulunmaktadır. Beyliği, kuzeyden ve batıdan ise Osmanlı Devleti çevirmekte ve Osmanlılar, Karaman Beyliği'ne açılacak ve genişleyecek bir alan bırakmamaktadır. Doğuda Dulkadirli üzerine yapılacak bir hamleyi de Memlûk Devleti'nin engellemesi nedeniyle Karamanlılar mecburen Osmanlılar'a karşı cephe almakta ve onların Rumeli'de bulunduğu bir sırada veya zor bir durumlarından yararlanıp, saldırmakta ve bunu sürekli hale getirmektedirler.

İbrahim Bey dönemine bakıldığı zaman bu stratejinin uygulandığı açıkça görülecektir. İbrahim Bey ilk olarak Osmanlılar aleyhine Rumeli’de Sırp ve Macarlar’la ittifak etti. Buna göre müttefikleri Balkanlar’dan saldıracak, İbrahim Bey de Anadolu’dan taarruza geçecek ve Osmanlı iki ateş arasında kalacaktı. Ancak durumu Edirne’den dikkatle takip eden Sultan II. Murat, Sırp ve Macarlar üzerine Rumeli Beylerbeyi Sinan Paşa’yı gönderip, kendisi de süratle Anadolu’ya geçerek Karamanoğlu üzerine yürüdü. İbrahim Bey savaşa cesaret edemeyerek dağlık bölgelere çekildi. Böylece Akşehir, Beyşehir, Seydişehir, Saidili/Kadınhanı ve Konya kolaylıkla Osmanlılar’ın eline geçti. Hatta II. Murat bir ara Konyalılar’ı Afyon’a sürmeyi bile düşündü. Ancak Karamanoğlu’nun elçisi Mevlana Hamza’nın araya girmesiyle barış yapılabildi (1435) (Uzunçarşılı, 1988: 23-24; İnalçık, 2006b: 168).

Karamanoğlu İbrahim Bey bu kez Dulkadırlılar’a karşı Memlükler’le ittifak yapmışsa da Dulkadırlılar’ın Osmanlılar’la anlaşmasıyla bu girişimi sonuçsuz kaldı. Bunun üzerine İbrahim Bey, Osmanlılar’a yönünü çevirip Haçlılar’la anlaştı. Bu doğrultuda Haçlılar’ın Balkanlar’da başarılı bir şekilde ilerlemelerini haber alıp, kendisi de Afyon, Isparta, Ankara ve Kütahya’yı tahrip etti, yağma ve katliamda bulundu. Durumu öğrenen Sultan Murat, Haçlılar’la Edirne-Segedin Antlaşması’nı yapıp, vakit kaybetmeden Karamanoğlu üzerine intikam seferine çıktı. Bu iş için İslam alimlerinden de fetva aldı. Bu fetva doğrultusunda Karamanoğlu’nun kaçtığı Taşeli ve dağlık bölgeler hariç bütün Karaman vilayeti vuruldu. Zor durumda kalan İbrahim Bey, ağır şartları kabul ederek yeminli (sevgendname) bir anlaşma yapmaya mecbur kaldı. Bundan sonra İbrahim Bey, II. Murat döneminde anlaşmaya sadık kalarak Varna ve II. Kosova savaşlarına anlaşma gereğince yardımcı kuvvet gönderdi. II. Murat’ın ölüp, yerine oğlu II. Mehmet (1451-1481)’in padişah olması, İbrahim Bey’e yeni ümitler vermişse de II. Mehmet’in üzerine gelmesiyle bu ümitleri boşa çıktı ve İbrahim Bey Ermenek ve Taşeli’ne kaçtı. Daha sonra İstanbul’un fethinden sonra Osmanlılar’a karşı Venedikliler’le anlaştı ancak bundan da bir şey elde edemeyerek artık Osmanlılar’la iyi geçinme yolunu tuttu (Uzunçarşılı, 1988: 25-29).

İbrahim Bey, son dönemlerinde hükümdarlığı sekiz oğlu arasından İshak Bey’e bırakmak istemişse de bunu diğerleri kabul etmediler ve daha İbrahim Bey’in

sağlığında oğulları arasında taht mücadelesi başladı. Pir Ahmet Bey'in Konya âyanını elde ederek hükümdarlığını ilan etmesi üzerine İbrahim ve oğlu İshak Bey Gevale Kalesi'ne kaçmak zorunda kaldı ve bir süre sonra İbrahim Bey burada öldü (Tekindağ, 1977b: 326).

I.II.IV.XII. Pir Ahmet (1464-1468; 1473-1474), İshak (1464-1466) ve Kasım Bey (1468-1483) Dönemleri

İbrahim Bey'in ölümüyle birlikte İçel, Ermenek ve Mut yöreleri İshak Bey'in, Konya ve çevresi de Pir Ahmet Bey'in olmak üzere Karaman Beyliği ikiye ayrıldı. Beyliğin tamamının kendisine ait olmasını isteyen İshak Bey, Akkoyunlu Uzun Hasan'dan aldığı destekle bunu gerçekleştirdi (Sümer, 2001: 458). Buna karşılık Osmanlılar'a sığınan Pir Ahmet Bey, II. Mehmet'ten sağladığı yardımla abisi İshak Bey'i Ermenek civarında bozguna uğrattı, beyliği yeniden eline geçirdi (Konyalı, 1964: 105-106). Ancak bu kez de diğer kardeşi Kasım Bey'in isyanıyla karşılaşan Pir Ahmet Bey, onu da Osmanlılar'ın yardımıyla Ermenek'te yenerek bertaraf etmeyi başardı (Uzunçarşılı, 1988: 31-32).

Pir Ahmet Bey, beyliğindeki yerini sağlamlaştırdıktan sonra beyliğin esas politikasına dönerek Osmanlılar'a karşı cephe aldı ve Venedik, Papa, Napoli, Macar, Arnavutluk ve Rodos Şövalyeleri'yle anlaştı. Bu duruma çok öfkelenen Sultan II. Mehmet, ordusuyla Karamanoğlu üzerine yürüdü ve Konya'yı ele geçirdi (1467). Pir Ahmet Bey, Larende'ye çekildiyse de Veziriazam Mahmut Paşa'nın Larende'yi alması sonucu Tarsus'a kaçtı. Bundan sonra mecburen kardeşi Kasım Bey'le anlaşarak bölgede kalmaya çalıştı. Ancak kısa bir süre sonra üzerine gönderilen İshak Paşa'ya mağlup olmaktan kurtulamadı ve Uzun Hasan'ın yanına gitti ve kardeşi Kasım Bey de sarp yerlere çekildi (Uzunçarşılı, 1988: 32). 1471'de Karaman'a gönderilen Gedik Ahmet Paşa Alanya, Silifke, Mokan ve Gorigos kalelerini aldı. Ertesi yıl Akkoyunlu Uzun Hasan'ın, yeğeni Yusufca Mirza komutasında ve Pir Ahmet ve Kasım beyler eşliğinde Karaman'a gönderdiği ordu; Şehzade Mustafa, Anadolu Beylerbeyi Davut Paşa ve Gedik Ahmet Paşa'nın bulunduğu Osmanlı ordusuna yenilmekten kurtulamadı. 1473'te II. Mehmet'in

Akkoyunlular'ı mağlup ettiği Otlukbeli Savaşı'nda Pir Ahmet ve Kasım Bey de Uzun Hasan'ın yanında yer aldılar. Sultan II. Mehmet, Karamanoğulları'nın bölgedeki faaliyetlerine son vermesi ve Karaman'ı yeniden ele geçirmesi için bölgeye yine Gedik Ahmet Paşa'yı gönderdi (Yınanç, 1965: 194-195; Kıl, 1996: 543). Gedik Ahmet Paşa, Pir Ahmet Bey'in elinden Ermenek ve Minan kalelerini aldı ve Silifke'yi de ele geçirdi ancak Pir Ahmet'in Uzun Hasan'ın yanına kaçmasını engelleyemedi (1474). Öte yandan Şehzade Mustafa, Kasım Bey'in üzerine giderek İçel ve Develikarahisar'ı aldı ve böylece Karamanoğulları'nın bütün toprakları Osmanlılar'ın eline geçmiş oldu (Uzunçarşılı, 1988: 34-35).

I.II.V. Osmanlı Devleti Dönemi'nde Ermenek

Karaman bölgesinin 1471'de Gedik Ahmet Paşa tarafından alınması üzerine Ermenek, II. Mehmet'in 1467 Karaman seferinden sonra Konya Valisi olan Şehzade Mustafa'nın idaresine bırakıldı. 1473'te Ermenek, Pir Ahmet'in eline geçtiyse de Gedik Ahmet Paşa tarafından yeniden alındı. Şehzade Mustafa'nın ani ölümü üzerine Konya Valiliği'ne getirilen II. Mehmet'in diğer oğlu Şehzade Cem, Karamanoğlu Kasım Bey'le dostluk kurdu. II. Mehmet'in ölümünden sonra Şehzade Bayezid'le Cem arasında meydana gelen taht mücadelesinde, Cem'in yenilip Mısır'a kaçmasının ardından Kasım Bey zor durumda kaldı. Bu sıralarda kendine bağlı kuvvetlerle Karaman Beylerbeyi Hadım Ali Paşa'yı bozguna uğrattı ancak Konya'yı alamadı. Bunun üzerine Mısır'dan Şehzade Cem'i çağırarak birlikte mücadeleye girişilirse de Sultan II. Bayezid (1481-1512)'e yenilmekten kurtulamadılar ve Şehzade Cem, Avrupa'ya gitmek üzere Rodos Şövalyeleri'ne sığındı. Kasım Bey de Sultan Bayezid'in meşguliyetinden faydalanarak Osmanlılar'a bağlı kalmak suretiyle İçel ve Larende Beyliği'ni elde etti (Baki, 1949: 55; Tekindağ, 1977b: 327). Muhtemelen Ermenek de bu sırada Kasım Bey'in idaresine girdi. Kasım Bey'in 1483'teki ölümüyle Karamanoğlu Beyliği sona erdi ve artık bölge Osmanlı egemenliğinde kaldı (Tekindağ, 1977b: 327).

Karamanoğlu topraklarının Osmanlılar'a geçmesiyle bölge yeniden düzenlenerek eyalet haline getirildi (Uzunçarşılı, 1988: 35). Ermenek de bu tarihlerde İçel Sancağı'na bağlandı (Tuğlacı, 1985: 122). XVII. yüzyılın ortasında İçel'e bağlı 11 nahiyeden birinin de Ermenek olduğu görülmektedir (Kâtib Çelebi,

2009: 611). Zaman içerisinde Osmanlı'nın bölgedeki sınırlarının değişmesiyle, yeni idari düzenlemelere gidildi ve Ermenek de bu durumdan etkilendi. 1671'de bölgeden geçen Evliya Çelebi, Ermenek'in Adana Vilayeti içerisinde Silifke Sancağı'na bağlı olduğunu yazmaktadır (Evliya Çelebi, 2005: 155). Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan bir kayıttta 1699'da da Silifke Sancağı'na bağlı olduğu (BOA., İE. AS., No: 44/3995) görülmekte, ancak XVIII. yüzyılın ilk yarısından itibaren İçel Sancağı'na bağlandığı 1727, 1766, 1781, 1839, 1846 ve 1902 kayıtlarından anlaşılmaktadır (BOA., İE. AS. No: 52/4709; C. MF. No: 10/496; C. EV. No: 232/11594; HAT, No: 1619/59; A.)DVN., No: 26/25; ŞD., No: 391/59). 1910 yılında bu kez Konya'ya bağlanmışsa da (Bardakçı, 1976: 52) 1914 yılında yeniden İçel'e (BOA., DH.EUM.MTK., No: 72/45), 1919 yılında yine Konya'ya bağlanmıştır (Bardakçı, 1976: 52).

Ermenek, Osmanlılar'a geçtikten sonra eski önemini kaybetti. Karamanoğulları döneminde Ermenek'in ilk başkent olması, Larende ve Konya gibi büyük şehirlerle yakın bulunması, bazı Karaman beylerinin burada ikamet etmeleri ve önemli eserler yaptırmaları Ermenek'in tarihinde hiç olmadığı kadar önemini artırdığı düşünülmektedir. Ancak XVI, XVII ve XVIII. yüzyıllarda sıradan bir Osmanlı kasabası haline geldiği görülmektedir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan bir kayıttta Diyarbakır Valisi bulunan Vezir Zeynelabidin Paşa'nın görevinden azledilerek Ermenek'te zorunlu ikamete tabi tutulduğuna bakılırsa (BOA., C.ML., No: 605/24982), XIX. yüzyılda Ermenek'in bir sürgün yeri olduğu söylenebilir. Nitekim 1851'de bölgeden geçen Alman seyyah Schönborn, Ermenek'in geri kalmış olduğunu ve nüfusunun iki bin yedi yüz kişiden ibaret bulunduğunu yazmaktadır. Daha sonra 1875'te bölgeyi ziyaret eden İngiliz seyyah Davis, burada bin iki yüz ev bulunduğunu ve bu ev sayısına göre nüfusunun üç-dört bin arasında olabileceğini söyler ki, Tekindağ bunu şüpheli karşılar. XIX. yüzyıl sonunda Cuinet'e göre ise Ermenek'in nüfusu altı bin dört yüz otuzdur (Tekindağ, 1977a:317). Nüfusunun artmamasında ve bölgenin yeterince gelişmemesinde, dağlık ve engebeli oluşunun etkisi büyüktür (Harita: 2).

İKİNCİ BÖLÜM

ERMENEK KAZASI, KAZA VE VAKIF GÖREVLİLERİ

Kaza, Osmanlı Devleti'nde hem kadının idare bölgesini hem de bu bölgeyi tanımlayan coğrafi bir terimdir. Selçuklular'da bu şekilde bir idarî birim bulunmamakta olup, tamamen Osmanlılar'a has bir idarî yapılanmadır.

Selçuklular'da kadının bir idarî birimde özel bir bölgesi yoktu ve sultanın naibi ve subaşının yanında yer almaktaydı. Kadı, idarî birimde her yere ulaşamazsa, buralara naiplerini gönderirdi. Osmanlı'nın ilk dönemlerinde de sürdürülen bu durum, XV. yüzyılda değişiklik göstererek, devletin giderek genişlemesi, sancak denilen askerî nitelikteki idarî birimlerin çoğalması ve bir kadının bütün bir sancağa ait kazaî işleri görememesi sebebiyle kaza bölgeleri oluşturulmuştur (Baykara, 2002: 119). Bununla birlikte XVI. yüzyıldan itibaren, sancağın tımar sistemiyle ilgili idari bölümü olan ve coğrafi bütünlüğü bulunan birkaç nahiye kaza şeklinde belirlenerek (Yerlikaya, 1999: 131) kadının yetki alanına dahil edilmiştir. XVII. yüzyılda tımar sisteminin önemini kaybetmesiyle kaza idari birim olarak ön plana çıkmış, sayıları artmış (Baykara, 2002: 119-120) ve eyalet-sancak şeklindeki askeri teşkilattan tamamen ayrı ve sivil olarak kadının idaresine verilmiş ve doğrudan merkeze, Divan-ı Hümayun'a bağlanmıştır (Ünal, 1999: 118). Ayrıca merkezi olmayan, sadece köylerden oluşmuş veya bir yörük topluluğunun bulunduğu bölgeye de kadı tayini yapılmışsa, kaza diye nitelendirilmiştir. XVII ve XVIII. yüzyıllarda kazalar, hukukî ve şer'î gelirlerine göre Rumeli, Anadolu ve Mısır olmak üzere üç sınıfa ayrılmıştır. Anadolu'da 1513'te 332, 1528'de 211 civarında kaza bulunmakta olup; Rumeli'de 1660'ta 477, 1668'de 391 kaza olduğu kaynaklarda belirtilmiştir (Baykara, 2002: 120).

Sultan II. Mahmut (1808-1839)'la başlayan her alandaki ıslahat hareketleri ve devlet kurumları ve yapısındaki köklü değişiklik isteği, Tanzimat ve Islahat fermanları sonrası ve sonucu olarak 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi'ne göre idarî birimlerde değişiklik yapılmış, kazalar önceki durumuna nazaran idarî, hukukî ve

askerî statüye kavuşup; vilayet, liva, kaza ve köy sıralamasında yerini almıştır (Sungur, 2002: 753). Zamanla kaymakamın idaresine verilen kaza, önce liva, sonra da ilin en büyük alt birimi haline gelmiştir (Baykara, 2002: 120). Aşağıda mahkeme binası ve kaza görevlileri hakkında bilgi verilecektir.

II.I. Mahkeme Binası ve Kaza Görevlileri

Ermenek mahkemesinde çalışanlar, kaza görevlileri başlığı altında incelenecektir. Bu durumda öncelikle Ermenek'teki mahkeme binası üzerinde durmak gerekir.

II.I.I. Mahkeme Binası

Ermenek'te mahkeme binasının yerinin *Hurufat Defterleri*'nde yer alan iki ayrı kayıta, Hacı İbrahim Mescidi yakınında bulunduğu işaret edilmektedir (VAD. No: 1143, vr. 21; No: 1068, vr. 117d). Hacı İbrahim Mescidi'nin şu an Orta Mahalle olarak bilinen Celal Mahallesi'nde yer aldığına bakılırsa (VAD. No: 1062, vr. 70a), mahkeme binası da bu mahallede bulunuyordu. Şu anda yeri belli olmadığı gibi böyle bir binanın bulunduğunu hatırlayan da mevcut değildir.

II.I.I.I. Kaza İdaresinin Başı Kadı

Ermenek Kazası'nın en üst düzey amiri, merkez bürokrasisinin üyesi olan ve belirli bir süreliğine tayin edilen kadıdır (Ünal, 1999: 118). Kadı, "*hüküm*" ve "*hâkimlik*" anlamlarındaki kaza kökünden ism-i fâil olup (Akgündüz, 2002: 55), hâkim demektir (Mardin, 1977: 42). Fıkıh terimi olarak insanlar arasında meydana gelen çekişme ve davaları, şeri hükümlere göre çözümlmek için yetkili makamca tayin edilen kişiyi ifade eder (Atar, 2001: 66). Kaynaklarda kadı yerine "*hâkimü's-şer'*" veya "*alehlak hâkim*" tabirlerinin de kullanıldığı görülmektedir (Uzunçarşılı, 1984: 83).

Kadılık için erkek ve reşit olmak, temyiz kudretine ve yeterli bilgiye sahip olmak, sağır ve kör olmamak dışında medrese eğitimi gerekiyordu. Medrese tahsili görüp icazet alan bir kadı, bir nevi stajyerlik olan mülazemet için önemli bir

sancaktaki kadı yanına gönderilir, bu durum üç veya beş yıl sürer ve daha sonra tayin gerçekleşirdi (Ortaylı, 2001: 70; Uzunçarşılı, 1984: 87). II. Mehmet'e kadar kadı tayini ilmiye mensubunun dilekçesi, kazaskerin arzı, Divan-ı Hümayun'un onayı, sadrazamın telhisi, padişahın hatt-ı hümayunu ve evrakın kazaskerlik divanına iadesi sonucunda olurdu. II. Mehmet'le birlikte sadrazamın Divan-ı Hümayun başkanı olmasıyla kadı, kazaskerin önerisi ve veziriazamın onayıyla tayin edilmeye başlandı. Daha sonraları ise kazaskerin yerini şeyhülislam alarak ilmiye mensubunun dilekçesi, şeyhülislamın işareti, sadrazamın telhisi, padişahın hatt-ı hümayunu, sadrazamın buyruhdusu ve evrakın şeyhülislamlığa iadesi şeklinde gerçekleşirdi (Fendoğlu, 1999: 454-455). Göreve tayin edilen kadı genellikle iki yıl süreyle atanır, bu süre kesilmez ve uzatılmazsa bir yıl da merkezde beklerdi (Ortaylı, 2001: 71). XVII. yüzyılın sonlarında ise kadıların halk ile yakınlaşmaması için görev süresi bir yıl oldu. Mevleviyetler ise XVI. yüzyılda üç yıl, daha sonra iki yıl, XVII. yüzyıldan sonra bir yıl; küçük kadılıklar önce iki sene sonra 20 aya indi. Mısır kadısı ise bir yıllığına görevlendirilmekteydi (Fendoğlu, 1999: 455).

Kadının, adli işlerin yürütülmesi dışında sefer sırasında yol, köprü, çeşmelerin tamiri ve erzak temininin sağlanması, yangın ve deprem zamanlarında, ordu sevkiyatı, donanma inşası gibi olağanüstü durumlarda inşaat işçi ve kalfa ve ustasının sevki ve malzemenin sağlanması, avarız vergilerinin toplanması, yine sefer zamanında gerekli okçu, kürekçi, at temini ve bunların nakli için iskelelerde at gemilerinin hazırlanması, ordunun tahıl ve saman ihtiyacının karşılanması ve konak yerlerine sevki, karaborsacılığın önlenmesi, pazar yeri değişikliği, çarşı-pazar denetimi, vakıf mütevellilerinin denetlenmesi, mahallenin imam vasıtasıyla kontrolü, tekkelerin kontrol edilmesi gibi mülki, beledi ve askeri alanlarda birçok görevleri bulunmaktadır (Ortaylı, 2001: 72-73). Ayrıca görev yaptığı kazada yargının, kolluk işlerinin, mali görevlerin ve yönetimin sorumlusudur (Yerlikaya, 1999: 131).

Ermenek, eski bir kaza merkezidir. Her kazada olduğu gibi Ermenek'te de merkezce atanan bir kadı burada görev yapıyordu. Çalışma yapılan dönemde Ermenek'te kadılık yapmış kişilerin hemen tamamını *Hurufat Defterleri* sayesinde tespit etmek mümkün olmaktadır. Defterlerdeki bazı kayıtlarda, aynı ay ve tarihte iki

farklı kadının görev yaptığı görülmekte (VAD. No: 1141, vr. 15f; No: 1141, vr. 15b; No: 1140, vr. 55a; No: 1141, vr. 15c), bu durum kadıların aynı ay içerisindeki görev değişiminden kaynaklanmakta olduğu düşünülebilir. Görev süreleri ise bir aydan bir yıla kadar değişmektedir (VAD. No: 1140, vr. 54b; No: 1144, vr. 45b). Ermenek'e ait *Hurufat Defterleri*'nde tespit edilen 1104/1692 – 1693 ile 1241/1825 – 1826 yılları arasında görev yapan kadılar aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 1).

Tablo: 1 1692 – 1826 yılları arasında görev yapan Ermenek kadıları

GÖREVLİ	TARİH	BELGE NO
Abdülkadir	H. 1104/M. 1692-1693	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Abdülkadir	Şaban 1104/Nisan 1693	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
Hasan	Şaban 1104/Nisan 1693	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Abdullah	Şevval 1108/Nisan 1697	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Süleyman	Zilkade 1108/Mayıs 1697	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Ömer	Zilhicce 1108/Haziran 1697	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Abdullah	Muharrem 1109/Temmuz 1697	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Ömer	Rebî'ü'l-âhir 1109/Ekim 1697	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Mehemmed	Cümâde'l-âhir 1109/Aralık 1697	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Abdurrahman	Şaban 1109/Şubat 1698	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Ahmed	Şaban 1110/Şubat 1699	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Mehmed	Şaban 1110/Şubat 1699	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Osman	Şaban 1110/Şubat 1699	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Mehemmed	Safer 1111/Temmuz 1699	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Mehmed	Receb 1111/Aralık 1699	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Süleyman	Muharrem 1112/Haziran 1700	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Mehmed	Safer 1112/Temmuz 1700	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Mehmed	Rebî'ü'l-evvel 1112/Ağustos 1700	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Süleyman	Muharrem 1113/Haziran 1701	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Mehmed	Muharrem 1113/Haziran 1701	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Mehmed	Safer 1113/Temmuz 1701	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
İvaz	Zilkade 1114/Mart 1703	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
İbrahim	Muharrem 1115/Mayıs 1703	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
Mehmed	Şaban 1116/Kasım 1704	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Mehmed	Muharrem 1128/Aralık 1715	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Ahmed	01 Zilhicce 1136/21 Ağustos 1724	(VAD. No: 1137, vr. 44a)
Hidayetullah	Zilkade 1139/Haziran 1727	(VAD. No: 1143, vr. 21)
Ahmed	Ramazan 1140/Nisan 1728	(VAD. No: 1144, vr. 45b)
Ahmed	Receb 1141/Ocak 1729	(VAD. No: 1144, vr. 45b)
Hâcı Ahmed	Muharrem 1142/Temmuz 1729	(VAD. No: 1144, vr. 45b)

Ahmed	Cümâde'l-evvel 1142/Kasım 1729	(VAD. No: 1144, vr. 45b)
Ahmed	Cümâde'l-evvel 1143/Kasım 1730	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Hasan	Muharrem 1149/Mayıs 1736	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Hüseyin	Muharrem 1149/Mayıs 1736	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Hüseyin	Safer 1149/Haziran 1736	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
İbrahim Efendi	Zilkade 1152/Ocak 1740	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
Abdullah	Zilkade 1153/Ocak 1741	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
Abdullah	Safer 1154/Nisan 1741	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
Seyyid Mehmed	Cümâde'l-âhir 1154/Ağustos 1741	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
Ahmed	Şevval 1168/ Temmuz 1755	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Ahmed	Cümâde'l-âhir 1169/Mart 1756	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
İbrahim Efendi	Cümâde'l-âhir 1169/Mart 1756	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Ahmet Efendi	Ramazân 1169/Mayıs 1756	(VAD. No: 1062, 69b)
Mevlana es-Seyyid Ahmet Efendi	Zilkade 1170/ Temmuz 1757	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
es-Seyyid Mehmed Ali	01 Şevval 1173/17 Mayıs 1760	(VAD. No: 1062, vr. 70b)
es-Seyyid Mehmed Ali	01 Zilkade 1173/15 Haziran 1760	(VAD. No: 1062, vr. 70b)
es-Seyyid Mehmed Ali	01 Muharrem 1174/13 Ağustos 1760	(VAD. No: 1062, vr. 70b)
İbrahim	Receb 1180/Aralık 1766	(VAD. No: 1070, vr. 146a)
Yusuf	Zilkade 1182/Mart 1769	(VAD. No: 1072, vr. 85a)
Yusuf	Ramazân 1183/Aralık 1769	(VAD. No: 1072, vr. 85a)
Mehmed	Şevval 1185/Ocak 1772	(VAD. No: 1058, vr. 54b)
Seyyid Hasan	Şevval 1186/Aralık 1772	(VAD. No: 1059, vr. 64)
Seyyid Hasan	Rebî'ü'l-evvel 1187/Mayıs 1773	(VAD. No: 1059, vr. 64)
Hacı Abdullah	Rebî'ü'l-âhir 1189/Haziran 1775	(VAD. No: 1064, vr. 40a)
Seyyid İbrahim	Receb 1191/Ağustos 1777	(VAD. No: 1064, vr. 40c)
Hafız Mehmed	Rebî'ü'l-âhir 1196/Mart 1782	(VAD. No: 1064, vr. 46)
Seyyid Ebubekir	15 Rebî'ü'l-evvel 1207/31 Ekim 1792	(VAD. No: 530, vr. 129b)
Seyyid Ebubekir	20 Receb 1207/03 Mart 1793	(VAD. No: 530, vr. 130a)
Hacı Hasan	12 Şevval 1207/23 Mayıs 1793	(VAD. No: 530, vr. 130a)
Seyyid Abdurrahman	21 Ramazân 1208/22 Nisan 1794	(VAD. No: 530, vr. 130a)
Seyyid Abdurrahman	19 Şevval 1208/20 Mayıs 1794	(VAD. No: 530, vr. 130a)
es-Seyyid Ali	18 Şevval 1209/08 Mayıs 1795	(VAD. No: 530, vr. 130b)
Mehmed Nurullah	08 Cümâde'l-âhir 1217/06 Ekim 1802	(VAD. No: 532, vr. 105b)
Mustafa Şükrü	04 Rebî'ü'l-evvel 1219/13 Haziran 1804	(VAD. No: 532, vr. 105b)
Seyyid Mehmed	05 Zilhicce 1239/01 Ağustos 1824	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Seyyid Mehmed	20 Şaban 1240/09 Nisan 1825	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Seyyid Mehmed Emin	05 Cümâde'l-âhir 1241/15 Ocak 1826	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Seyyid Mehmed Naim	12 Ramazân 1241/20 Nisan 1826	(VAD. No: 535, vr. 72a)

II.I.I.II. Naip

Kadı tarafından yargılama yapmak üzere görevlendirilen, “*halife*” veya “*vekil*” adı da verilen naip (Atar, 2001: 66), “*birini temsil etmek, birine vekâlet etmek*” anlamındaki nevb mastarından türeyerek “*bir makamın sorumluluğunu asıl sahibi yerine geçici bir zaman için yüklenen kimse*” demektir (Avcı, 2006: 311).

Naip, görevlerinin mahiyetlerine göre kaza naibi, kadı naibi, mevali naibi, bab naibi, ayak naibi ve arpalık naibi olmak üzere altı kısma ayrılır (Temel, 2011: 32-33). Görev süreleri genellikle bir aydan bir yıla kadar değişmektedir (VAD. No: 1140, vr. 54b; No: 1060, vr. 122a). Bazen de yedi yıla kadar aynı naibin görev yaptığı görülmektedir (VAD. No: 1070, vr. 146b; No: 1059, vr.64). Ermenek’te 1108/1696 – 1697 ile 1250/1834 – 1835 yılları arasında görev yaptığı tespit edilen 94 naibin isimleri aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 2).

Tablo: 2 1697 – 1835 yılları arasında görev yapan Ermenek Kazası naipleri

GÖREVLİ	TARİH	BELGE NO
Ömer	Zilkade 1108/Mayıs 1697	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Süleyman	Zilkade 1108/Mayıs 1697	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Hüseyin	Safer 1111/Temmuz 1699	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Mehmed	Cümâde'l-âhir 1112/Kasım 1700	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Mehmed	Receb 1112/Aralık 1700	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Mehmed	Şevval 1112/Mart 1701	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Seyyid Kemâl	Zilkade 1112/Nisan 1701	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Süleyman	Muharrem 1113/Haziran 1701	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Süleyman	Safer 1113/Temmuz 1701	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Mehmed	Receb 1113/Aralık 1701	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Mehmed	Şaban 1116/Kasım 1704	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Cemaleddin	Şaban 1116/Kasım 1704	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Seyyid Kemaleddin	Şaban 1116/Kasım 1704	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Süleyman	Cümâde'l-evvel 1118/Ağustos 1706	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
Mehmed	Şaban 1118/Kasım 1706	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
Abdülkerim	01 Receb 1123/15 Ağustos 1711	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
es-Seyyid Abdülbaki	Muharrem 1144/Temmuz 1731	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
es-Seyyid Abdülbaki	Safer 1144/Ağustos 1731	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
es-Seyyid Abdülbaki	Zilkade 1144/Nisan 1732	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Abdüssadr oğlu Hüseyin	Zilhicce 1145/Mayıs 1733	(VAD. No: 1068, vr. 117c)

es-Seyyid İbrahim	Zilhicce 1146/Mayıs 1734	(VAD. No: 1068, vr. 117c)
es-Seyyid İbrahim	Safer 1147/Temmuz 1734	(VAD. No: 1068, vr. 117c)
Süleyman	Receb 1147/Kasım 1734	(VAD. No: 1068, vr. 117c)
Süleyman	Şaban 1147/Aralık 1734	(VAD. No: 1068, vr. 117c)
es-Seyyid Mehmed	Şevval 1147/Şubat 1735	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Mustafa	Rebî'ü'l-evvel 1148/Temmuz 1735	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
es-Seyyid Ahmed	Muharrem 1150/Mayıs 1737	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
es-Seyyid Ahmed	Cümâde'l-evvel 1150/Ağustos 1737	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Seyyid Ahmed	Zilhicce 1150/Mart 1738	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
es-Seyyid Ahmed	Receb 1151/Ekim 1738	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Seyyid Ahmed	Muharrem 1153/Mart 1740	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
Mevlana es-Seyyid Abdülkadir Efendi	Şevval 1170/Haziran 1757	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Abdullah	01 Muharrem 1174/13 Ağustos 1760	(VAD. No: 1062, vr. 70b)
Osman	Cümâde'l-âhir 1179/Kasım 1765	(VAD. No: 1070, vr. 146a)
Seyyid Ali	Cümâde'l-evvel 1180/Ekim 1766	(VAD. No: 1070, vr. 146a)
Ali	Şevval 1180/Mart 1767	(VAD. No: 1070, vr. 146a)
Seyyid Ahmed	Cümâde'l-evvel 1181/Eylül 1767	(VAD. No: 1070, vr. 146b)
Seyyid Ahmed	Şevval 1187/Aralık 1773	(VAD. No: 1059, vr. 64)
Seyyid Ahmed	21 Safer 1188/03 Mayıs 1774	(VAD. No: 1059, vr. 64)
Seyyid Ahmed	11 Rebî'ü'l-âhir 1188/21 Haziran 1774	(VAD. No: 1059, vr. 64)
Seyyid İsmail	12 Rebî'ü'l-âhir 1188/22 Haziran 1774	(VAD. No: 1059, vr. 64)
Seyyid Ahmed	07 Receb 1190/22 Ağustos 1776	(VAD. No: 1064, vr. 40b)
Seyyid Derviş Ahmed	Şaban 1190/Eylül 1776	(VAD. No: 1064, vr. 40b)
Seyyid Ahmed	16 Zilkade 1190/27 Aralık 1776	(VAD. No: 1064, vr. 40b)
Seyyid Ahmed	Safer 1191/Mart 1777	(VAD. No: 1064, vr. 40b)
Seyyid Ahmed	04 Rebî'ü'l-evvel 1191/12 Nisan 1777	(VAD. No: 1064, vr. 40c)
Ahmed	Şevval 1191/Kasım 1777	(VAD. No: 1064, vr. 40c)
Seyyid İshak oğlu Seyyid Hacı Ahmed	04 Safer 1192/04 Mart 1778	(VAD. No: 1064, vr. 40c)
Ahmed	Rebî'ü'l-evvel 1192/Mart 1778	(VAD. No: 1064, vr. 40c)
Seyyid Hacı Ahmed	28 Receb 1192/22 Ağustos 1778	(VAD. No: 1064, vr. 40d)
Seyyid Hacı Ahmed	04 Zilkade 1192/24 Kasım 1778	(VAD. No: 1064, vr. 40d)
Seyyid Hüseyin	Şevval 1193/Ekim 1779	(VAD. No: 1064, vr. 40d)
Halil	Cümâde'l-evvel 1195/Nisan 1781	(VAD. No: 1064, vr. 40d)
Haftız Hüseyin	Şevval 1197/Ağustos 1783	(VAD. No: 1064, vr. 46)
Seyyid Abdurrahman	Şevval 1198/Ağustos 1784	(VAD. No: 1064, vr. 46)
Seyyid Ahmed	Şaban 1200/Mayıs 1786	(VAD. No: 1060, vr. 122a)
Seyyid Ali	Safer 1201/Kasım 1786	(VAD. No: 1060, vr. 122a)

Mustafa	Zilkade 1201/Ağustos 1787	(VAD. No: 1060, vr. 122a)
Mustafa	Zilhicce 1201/Eylül 1787	(VAD. No: 1060, vr. 122a)
Mustafa	Receb 1202/Nisan 1788	(VAD. No: 1060, vr. 122a)
Seyyid Ahmed	Şevval 1202/ Temmuz 1788	(VAD. No: 1060, vr. 122b)
Seyyid Abdurrahman	Şaban 1203/Nisan 1789	(VAD. No: 530, vr. 129b)
Seyyid Ahmed	05 Rebî'ü'l-evvel 1204/23 Kasım 1789	(VAD. No: 530, vr. 129b)
Seyyid Mehmed	Cümâde'l-âhir 1218/Eylül 1803	(VAD. No: 532, vr. 105b)
es-Seyyid Mehmed Said	Zilkade 1221/Ocak 1807	(VAD. No: 532, vr. 105b)
Seyyid Hacı Mehmed	24 Rebî'ü'l-âhir 1222/01 Temmuz 1807	(VAD. No: 532, vr. 105b)
Seyyid Mehmed Said	09 Cümâde'l-âhir 1222/14 Ağustos 1807	(VAD. No: 532, vr. 105b)
Seyyid Mehmed Said	Ramazan 1222/Kasım 1807	(VAD. No: 532, vr. 105b)
Mehmed	10 Şaban 1223/01 Ekim 1808	(VAD. No: 533, vr. 107a)
Mehemmed	Zilkade 1223/Aralık 1808	(VAD. No: 533, vr. 107a)
Mehmed	Şaban 1224/Eylül 1809	(VAD. No: 533, vr. 107b)
es-Seyyid Mehmed	Zilkade 1225/Kasım 1810	(VAD. No: 533, vr. 107b)
Seyyid Mustafa	Receb 1238/Mart 1823	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Seyyid Mustafa	Şaban 1238/Nisan 1823	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Ahmed	Şevval 1239/Mayıs 1824	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Seyyid Hasan	Zilkade 1241/Haziran 1826	(VAD. No: 535, vr. 72b)
Seyyid Hasan	Zilhicce 1241/ Temmuz 1826	(VAD. No: 535, vr. 72b)
Seyyid Hasan	Şaban 1242/Şubat 1827	(VAD. No: 535, vr. 72b)
Seyyid Hasan	Muharrem 1243/ Temmuz 1827	(VAD. No: 535, vr. 72b)
Seyyid Hasan	Safer 1243/Ağustos 1827	(VAD. No: 535, vr. 72b)
Seyyid Mustafa	Şevval 1243/Nisan 1828	(VAD. No: 535, vr. 72c)
es-Seyyid Mustafa	Zilkade 1244/Mayıs 1829	(VAD. No: 535, vr. 72c)
Seyyid Mustafa	Muharrem 1246/Haziran 1830	(VAD. No: 536, vr. 77b)
Seyyid Mustafa	Zilkade 1246/Nisan 1831	(VAD. No: 536, vr. 77b)
Seyyid Mehmed Said	Zilkade 1246/Nisan 1831	(VAD. No: 533, vr. 108a)
es-Seyyid Mustafa	Zilhicce 1246/Mayıs 1831	(VAD. No: 536, vr. 77b)
Seyyid el-Hac Hüseyin	Cümâde'l-âhir 1247/Kasım 1831	(VAD. No: 536, vr. 77b)
Seyyid Osman	Zilhicce 1249/Nisan 1834	(VAD. No: 536, vr. 78)
Seyyid Osman	Muharrem 1250/Mayıs 1834	(VAD. No: 536, vr. 78)
Seyyid Osman	Rebî'ü'l-âhir 1250/Ağustos 1834	(VAD. No: 536, vr. 78)
Seyyid Osman	Cümâde'l-evvel 1250/Eylül 1834	(VAD. No: 536, vr. 78)
Seyyid Osman	Receb 1250/Kasım 1834	(VAD. No: 536, vr. 78)
Seyyid Osman	12 Şevval 1250/11 Şubat 1835	(VAD. No: 536, vr. 78)

Ermenek kazasıyla ilgili vakıf yazışmalarında Ermenek naibi dışında çevredeki bazı kaza naiplerinin merkeze gönderdiği arzuhalle de atamaların yapıldığı görülmektedir. Bu şekilde ismi belgelerde geçen kaza naipleri aşağıda tablo farkı olarak verilecektir (Tablo: 3).

Tablo: 3 Pirloganda, Mamuriye, Selendi, Gülnar ve Sinanlı naipleri

GÖREV YERİ	GÖREVLİ	TARİH	BELGE NO
Pirloganda/Taşkent	Seyyid Mustafa	Cümâde'l-âhir 1168/Mart 1755	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Pirloganda	Seyyid Abdullah	Şevval 1198/Ağustos 1784	(VAD. No: 1064, vr. 46)
Pirloganda	Hafız Mehmed	Cümâde'l-âhir 1247/Kasım 1831	(VAD. No: 536, vr. 77b)
Mamuriye	Seyyid Ali	Rebî'ü'l-evvel 1192/Mart 1778	(VAD. No: 1064, vr. 40c)
Mamuriye	Feyzullah	02 Safer 1206/01 Ekim 1791	(VAD. No: 530, vr. 129b)
Mamuriye	es-Seyyid Yusuf	17 Cümâde'l-âhir 1242/16 Ocak 1827	(VAD. No: 535, vr. 72b)
Selendi	Seyyid Ahmed	27 Receb 1195/19 Temmuz 1781	(VAD. No: 1064, vr. 40d)
Gülnar	Seyyid Abdullah	Muharrem 1183/Mayıs 1769	(VAD. No: 1072, vr. 85a)
Gülnar	Seyyid Abdullah	Cümâde'l-evvel 1189/Haziran 1775	(VAD. No: 1064, vr. 40a)
Gülnar	İsmail	21 Safer 1209/17 Eylül 1794	(VAD. No: 530, vr. 130b)
Sinanlı	Mustafa	Receb 1199/Mayıs 1785	(VAD. No: 1060, vr. 122a)
Sinanlı	İsmail	Rebî'ü'l-âhir 1238/Aralık 1822	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Sinanlı	İsmail	Şaban 1238/Nisan 1823	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Sinanlı	İsmail	Ramazan 1238/Mayıs 1823	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Sinanlı	İsmail	Şevval 1238/Haziran 1823	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Sinanlı	Hüseyin	Zilkade 1240/Haziran 1825	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Sinanlı	es-Seyyid Mustafa	Cümâde'l-evvel 1243/Kasım 1827	(VAD. No: 535, vr. 72c)
Sinanlı	Seyyid Mustafa	Receb 1243/Ocak 1828	(VAD. No: 535, vr. 72c)
Sinanlı	Seyyid Mustafa	Zilhicce 1244/Haziran 1829	(VAD. No: 535, vr. 72c)

II.I.I.III. Kâtip

Kâtip, mahkemedeki işlerin yürütülmesinden sorumluydu (Özkaya, 1985: 226). Görevi bakımından ise muhızırdan üstün olup, naip olmadığı zaman mahkemenin kadıdan sonra ikinci önemli görevlisiydi. *Hurufat Defterleri*'nden Ermenek Mahkemesi'ne tek kâtip ataması tespit edilmiş olup, bu kayda göre Cümâde'l-evvel 1160/Mayıs 1747 tarihinde kâtipliğin es-Seyyid Ahmed'e verildiği görülmektedir (VAD. No: 564, vr. 87). BOA'daki 10 Muharrem 1270/13 Ekim 1853 tarihli tek kayıttan ise kardeşi Ali tarafından katledilen Değirmenlik Mahallesi sakini Mustafa Efendi'nin kâtiplik yaptığı anlaşılmaktadır (BOA., A.) MKT.UM, No: 144/2).

II.I.I.IV. Muhzır

Muhzır, mahkemenin istediği duruşma ile ilgili kişileri getirip, götürmek ve mahkemede güven ve düzeni korumakla görevliydi (Çadırcı, 1991: 89). Tıpkı diğer görevlerde olduğu gibi muhızrlık da genelde babadan oğula geçmekteydi (VAD. No: 564, vr. 87). Ermenek Mahkemesi'ne Muharrem 1109/Temmuz 1697 ve Rebî'ü'l-âhir 1254/Haziran 1838 tarihleri arasında yapılan muhızır atamalarından tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 4).

Tablo: 4 Ermenek Kazası Mahkemesi'nde muhızrlar

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
Muhzır	es-Seyyid Ahmed	Muharrem 1109/Temmuz 1697	Babası Şeyh Seyyid Hacı Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 564, vr. 87)
Muhzır	es-Seyyid Abdülkerim	Rebî'ü'l-âhir 1117/Temmuz 1705	es-Seyyid Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 564, vr. 87)
Muhzır	Mustafa	Rebî'ü'l-âhir 1119/Temmuz 1707	Görevin Mustafa'ya verilmesi ile	(VAD. No: 564, vr. 87)
Muhzır	Abdülmümin	Rebî'ü'l-âhir 1122/Mayıs 1710; 01 Zilhicce 1122/21 Ocak 1711	İbrahim'in görevi oğluna bırakması ile	(VAD. No: 564, vr. 87, No: 1069, vr. 67a)
Muhzır	İsmail	01 Rebî'ü'l-âhir 1128/25 Mart 1716	İbrahim'in ölmesiyle oğlu Abdülmümin göreve sahipken, İsmail'in de göreve ortak olması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Muhzır	Süleyman	Recep 1132/Mayıs 1720	Görevin Süleyman'a verilmesi ile	(VAD. No: 564, vr. 87)

Muhzır	Süleyman	Şaban 1132/Haziran 1720	Süleyman'ın beratsız olması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
Muhzır	es-Seyyid Hüseyn	Şevval 1137/Haziran 1725	Mustafa'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 564, vr. 87)
Muhzır	es-Seyyid Mehmed	Rebî'ü'l-âhir 1143/Ekim 1730	es-Seyyid Abdülkerim ve beratsız es-Seyyid Abdülkâfi'nin görevden alınması ile	(VAD. No: 564, vr. 87)
Muhzır	es-Seyyid Abdübaki	Rebî'ü'l-evvel 1153/Mayıs 1740	es-Seyyid Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 564, vr. 87)
Muhzır	es-Seyyid Ali	Muharrem 1178/Temmuz 1764	Babası Abdübaki'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 564, vr. 87)
Muhzır	Seyyid Mehmed Said ve Seyyid Ahmed Kara	Muharrem 1224/Şubat 1809	Babaları Seyyid Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 564, vr. 87)
Muhzır	Seyyid Ali ve Seyyid Mehmed	22 Rebî'ü'l-âhir 1254/15 Temmuz 1838	Babaları Seyyid Mehmed Said ve Seyyid Ahmed'in ölmeleri nedeni ile	(VAD. No: 564, vr. 87)

II.II. Vakıf Görevlileri

Vakıf, Arapça bir kelime olup, “*durdurmak, alıkoymak*” anlamına gelir. Sözlükte ise bir malın şahıs mülkiyetinden çıkarak belirli şartlar çerçevesinde dini, sosyal ve insani bir amaca sürekli olarak tahsis edilmesidir (Yediyıldız, 1986: 153). Kendilerine tahsis edilen bu vakıfların gelirleriyle ayakta duran ve işlevini sürdüren dini, sosyal ve eğitim kurumları; bakım, onarım ve çalışanların giderleri gibi ihtiyaçları da yine bu vakıf gelirleriyle karşılamışlardır. Devlet, vakıf sistemi ve vakıflara büyük önem vermiş olacak ki vakıf eserlerinde çalışan mütevellî, nâzır, kayyım, câbî, imam, hatip, müezzin, cüzhan, müderris, muallim gibi görevliler, doğrudan merkezden padişah beratıyla göreve atanmışlar ve her padişah değişikliğinde beratları yenilenmiştir (Özcan, 1993: 110).

Hurufat Defterleri'nde Ermenek vakıf eserlerine yapılan atamalar incelendiğinde, berat yenilemelerinin genellikle padişah değişikliğinde yapıldığı görülmüştür. Bu nedenle konunun daha iyi gözlenmesi için araştırılan dönemle ilgili padişahların saltanat yılları aşağıda tabloda verilmiş ve ayrıca ilerleyen bölümlerde de yer alan berat yenilemelerinde de belirtilmiştir (Tablo: 5).

Tablo: 5 Padişahların saltanat yılları ve beratların düzenlenme tarihleri

PADİŞAHLAR	SALTANAT YILLARI	
SULTAN II. AHMET	H. 1102/M. 1691	H. 1106/M. 1695
SULTAN II. MUSTAFA	H. 1106/M. 1695	H. 1115/M. 1703
SULTAN III. AHMET	H. 1115/M. 1703	H. 1143/M. 1730
SULTAN I. MAHMUT	H. 1143/M. 1730	H. 1167/M. 1754
SULTAN III. OSMAN	H. 1167/M. 1754	H. 1171/M. 1757
SULTAN III. MUSTAFA	H. 1171/M. 1757	H. 1188/M. 1774
SULTAN I. ABDÜLHAMİT	H. 1188/M. 1774	H. 1203/M. 1789
SULTAN III. SELİM	H. 1203/M. 1789	H. 1222/M. 1807
SULTAN IV. MUSTAFA	H. 1222/M. 1807	H. 1223/M. 1808
SULTAN II. MAHMUT	H. 1223/M. 1808	H. 1255/M. 1839

II.II.I. Vakıf Yöneticileri

Vakıf yönetiminde yer alan mütevellî, nâzır, kayyım ve câbî gibi görevlilerden *Hurufat Defterleri*'nde Ermenek'e ait kayıtlar tespit edilmiş olup, bu görevliler hakkında aşağıda kısa bilgi verilecektir.

II.II.I.I. Mütevellî

“Başkasının işini gören, dostluk gösteren, bakımını üstlenen” gibi anlamlara gelen mütevellî kelimesi, vakfiye şartları doğrultusunda vakfın işlerini idare etmek üzere atanan görevliyi ifade eder (Öztürk, 2006: 217). Mütevellî olabilmenin şartları her vakfın vakfiyesinde belirtilmiş olmakla birlikte, “neslen bade neslin”, “karnen bade karnin” gibi ifadelerden genellikle vakfedenin nesline bu görevin verildiği anlaşılmaktadır (VAD. No: 1064, vr. 40d). Neslin kesilmesi durumunda ise kadının uygun bulunduğu bir kimseye arz edilir ve merkezden ataması yapılırdı (Cengiz, 2009: 200).

Mütevellî tayin edilecek kişinin akıl baliğ, adil ve emin, vakfın işlerini yürütecek bilgi ve tecrübeye sahip bir kimse olması gerekmekte, vakfiyede açıkça belirtilmemişse erkek veya kadın olabilmekteydi. Nitekim Safer 1115/Haziran 1703 tarihinde Mimar Emir Rüstem Paşa Camii'nin mütevellîsi Gülsüm Hatun'dur (VAD.

No: 1141, vr. 15d). Mütevellinin vakıf gelirlerini toplamak ve vakfiye şartlarına uygun şekilde harcamak görevinin yanında, hizmetlerin eksiksiz yerine getirilmesi için hizmet binalarının bakım ve onarımı, personelin tayini, verimli çalışma ortamı oluşturma, ücretleri zamanında ödeme, geliri olan taşınmaz binaları kiraya verme ve ihtiyaç halinde tamir ettirme, hesapları tutma, yıl sonu hesaplarını ilgili makamlara verme ve personelin görevlerini gereği gibi yapmalarını temin etme gibi görevleri bulunmaktaydı (Öztürk, 2006: 218-219). Görevini yerine getirmeyen, vakfın malını gerektiği gibi harcamayan, zimmetine geçiren veya vakfa zarar veren müteveli görevden alınır (VAD. No: 1141, vr. 15b; No: 1068, vr. 117c), bu gibi suçlardan dolayı bazen de idam edilirdi (Küçükdağ, 1997: 115). 21 Safer 1091/23 Mart 1680’de Karamanoğlu Musa Bey Medresesi’nin mütevellisi olan Mehmet’in vakfın malını yemesi nedeniyle medresenin harap olduğu ve bu nedenle görevden alındığı (KŞS., No: 26/274), 01 Cümâde’l-evvel 1117/21 Ağustos 1705’te bu kez Hacı Alâeddin Zaviyesi’nin mütevellisi Seyyid Pîr Ali’nin vakfı harap etmesi nedeniyle görevden alınmış olduğu belgelerden anlaşılmaktadır (VAD. No: 1069, vr. 66b).

Mütevellilikle birlikte imam, hatip ve nâzırlık gibi görevlerin de aynı kişiye verildiği görülmektedir (VAD. No: 1141, vr. 15c). Bazen mütevellilik hisseli olarak farklı kişiler eliyle de yürütülmüştür (VAD. No: 1068, vr. 117b; No: 1068, vr. 117d). Bazı dönemlerde ise hileli yollardan göreve atananlar da olmuştur. 22 Zilhicce 1189/13 Ocak 1779’da Karamanoğlu Halil Bey Camii’nde Seyyid Mehmet ve Seyyid Ali kardeşler, “*sâhib-i evvelim deyü*” yani daha önceki görev sahibi olduklarını beyan ederek ve Ermenek kadısına da yalan söyleyerek görevi üzerlerine aldirmişler ancak yalan söylediklerinin anlaşılmasıyla görevden alınmışlardır (VAD. No: 1064, vr. 40a). Bu gibi durumlarda önceki beratlar incelenerek karışıklık giderilmeye çalışılmıştır (VAD. No: 1064, vr. 40b). Karamanoğlu Halil Bey Camii’nde uzun bir süre mütevellilik görevine sahip olmak için çekişme yaşanmıştır. Bu durum ilerleyen bölümlerde ilgili caminin tablosunda belirtilmiştir.

II.II.I.II. Nâzır

Sözlükte “*bakmak, görmek, düşünmek, incelemek, hüküm vermek*” anlamlarındaki nazar kökünden türeyen nâzır (Tomar, 2006: 449), vakıf ve mütevellî ile yakından ilgilenecek, harcamalarını kontrol edip, denetleyen görevlidir (Genç, 2006: 449). Nâzırın mütevelliyi denetlediğine bakılarak, mütevelliden daha geniş yetkilere sahip olduğu söylenebilir. Nazif Öztürk, denetleyen ve denetlemenin aynı kişi olmayacağından hareketle, mütevellilik ve nâzırlığın aynı kişi üzerinde bulunamayacağını söylese de (Öztürk, 2006: 218) Karamanoğlu Musa Bey Medresesi’ne ait Cümâde’l-evvel 1193/Mayıs 1779 tarihli kayıta olduğu gibi mütevellilik ve nâzırlığı aynı kişinin yürüttüğü de olmuştur (VAD. No:1064, vr. 40d). Bunun haricinde nâzırlıkla birlikte câbîlik (VAD. No: 1068, vr. 117b), imamlık (VAD. No: 1062, vr. 70b), şeyhlik (VAD. No: 1069, vr. 68b), imamlık ve mütevellilik (VAD. No: 1060, vr. 122a) aynı kişi tarafından yürütülmüştür.

Nâzırlık genellikle babadan oğula geçmiş (VAD. No: 1069, vr. 68a; No: 1143, vr. 21; No: 1064, vr. 40d), görevini terk eden, görevine rağbet etmeyen veya başka memlekette olanlar, görevlerinden azledilerek yerlerine başka biri atanmıştır (VAD. No: 1064, vr. 40b). Nâzırlığın hisseli bir şekilde farklı kişiler tarafından yürütüldüğü de saptanmıştır (VAD. No: 535, vr. 72c).

Bölgenin ileri gelenlerinin, bazı dönemlerde yöneticilere baskı kurarak işlerini yaptırdıkları da belgelerden tespit edilmiştir. 06 Rebî’ü’l-evvel 1192/04 Nisan 1778 tarihli yine Karamanoğlu Musa Bey Medresesi’ne ait bir kayıta, ulemadan olan bilgisiz ve kıskanç Karafaki adlı kişi, ayan Ali Ağa ile birlikte mütesellim olup, Ermenek ve diğer kazaların naiplerinden zorla aldığı mühürlü belgeleri türlü iftiralarla doldurup, Seyyid Mehmet’i görevden aldirarak görevi oğlu Ahmet’e verdirmiştir. Ahmet, nâzırlıktan anlamaması nedeniyle görevden alınmış, görev önceki sahibine iade edilmiştir (VAD. No: 1064, vr. 40c). Ancak Ahmet’in uzun süre Seyyid Mehmet’in oğlu Seyyid Mehmet Sait’le görevi elde etme mücadelesi yaptığı belgelerden anlaşılmaktadır (VAD. No: 1060, vr. 122a; No: 530, vr. 129b). Bu

kaydın yanı sıra Ermenek'teki vakıflarla ilgili *Hurufat Defterleri*'nde 36 adet nâzır kaydına rastlanılmıştır. Bunlar ilerleyen bölümlerde ayrı ayrı verilecektir.

II.II.I.III. Kayyım

Sözlükte “*bir işi yerine getiren, üstlenen kimse*” anlamına gelen kayyım, terim olarak “*hakim tarafından kısıtlı, gaip vb. kişiler adına hukukî tasarrufla bulunmak üzere tayin edilen kimse*” demektir (Özmel, 2002: 107). Osmanlı'da ise “*vakfın malını korumakla görevli kişi*” (Küçükdağ, 1997: 116) veya “*caminin temizlik işlerini yapan görevli*” (Pakalın, 1983: 223) anlamlarında kullanıldığı görülmektedir. Kayyımlık, babadan oğula geçmesinin yanı sıra ferraşlık gibi diğer görevlerle birlikte de yürütülebilmekteydi (VAD. No: 1140, vr. 55a). Bazen de kayyımlık görevine birden fazla kişinin sahip olduğu belgelerden anlaşılmaktadır (VAD. No: 1069, vr. 67b). Ermenek'te bulunan vakıf eserlerine ait kayıtlarda, sekiz adet atama kaydı tespit edilmiş olup, bunlar ileriki bölümlerde verilecektir.

II.II.I.IV. Câbî

Arapça “*cebee*” kökünden türetilen ve “*mal ve haraç toplamak*” anlamına gelen câbî, Osmanlılar'da vakıflara ait kira ve gelirleri toplayan görevliye verilen isimdir (İpşirli, 1992: 529). Vakfın büyüklüğüne göre sayıları değişen câbîler, iki çeşitti. Bunlar câbî ve atlı câbî adını alıyordu. Câbî, vakıf gelirlerini topladıktan sonra hesaplarını mütevellîye verirler, mütevellî de bunu kadıya tasdik ettirirdi. Tanzimat'tan sonra câbî deyimini terk edilmiş, yerine tahsildar unvanı kullanılmıştır (Pakalın, 1983: 253).

Atlı câbî ise uzak yerlerdeki vakıf gelirlerini toplamak için atlı olanlarına denirdi. Nitekim Ermenek'in İhsaniye Zaviyesi'nde de vakfın mezarlarının dağılık yerlerde bulunması nedeniyle (VAD. No: 1060, vr. 122a) bir atlı câbî çalıştığı tespit edilmiştir. 05 Rebî'ü'l-evvel 1204/23 Kasım 1789 tarihinde atlı câbî olan Seyyid Abdülvehhab'ın çocuksuz ölmesiyle görev, yeğeni Muinzâde'ye verilmiştir (VAD. No: 530, vr. 129b).

Câbîlik diğer görevlerde olduğu gibi genellikle babadan oğula geçmiştir (VAD. No: 1060, vr. 122a). Görevli çocuksuz ölmüşse yerine dışarıdan biri atanmıştır (VAD. No: 535, vr. 72a). Câbîliğin nâzırlık (VAD. No: 1059, vr. 64) ve muidlik (VAD. No: 1064, vr. 40b) gibi görevlerle de yürütüldüğü olmuştur. Bunun haricinde câbîlikle ilgili ilginç olaylar da yaşanmıştır. Karamanoğlu Musa Bey Medresesi'ne ait 25 Cümâde'l-âhir 1247/01 Aralık 1831 tarihli kayıta, daha önce babasının Ermenek naibi olmasını fırsat bilen Seyyid Mustafa oğlu Seyyid Hafız Mehmet, devletin başkenti İstanbul'da bulunarak görevi hileyle üzerine aldırması ancak yeni Ermenek naibi Seyyid el-Hac Hüseyin kayıtları inceleyerek durumu fark etmiş ve Seyyid Hafız Mehmet de hile yaptığını itiraf ederek görevi önceki sahibine bırakmıştır (VAD. No: 536, vr. 76). Bu kayıttan da anlaşılacağı üzere görevi elde etmek için çeşitli yollara başvurulduğu ve devletin üst kademesindeki görevlilerin dahi aldatıldığı görülmektedir.

Bir *Hurufat*'ta Karamanoğlu Musa Bey Medresesi'nin vakfiyesinde câbî görevlendirilmesinin şart koşulduğuna işaret edilmektedir (VAD. No: 1068, vr. 118a). Adı geçen medrese ile diğer Ermenek Kazası'ndaki vakıflara incelenen dönemde 16 adet câbî atandığı tespit edilmiştir. Bunlar ilerleyen bölümlerde yeri geldikçe verilecektir.

II.II.II. Din Hizmeti Çalışanları

Osmanlı döneminde din hizmetinde görev yapanların hayli fazla olduğu görülmektedir. Özellikle yapılar büyük ve faal durumdaysa, görevlilerin sayısı artmaktadır. Bunlar başta imam olmak üzere hatip, müezzin, sermahfil, muarraf, cüzhan, vaiz, nasih, muhammediyehan, devirhan, aşırhan ve ihlashandır. Bu görevliler aşağıda incelenecektir.

II.II.II.I. İmam

Arapça “*öne geçmek, sevk ve idare etmek*” anlamında “*emm*” kökünden türeyen imam, terim olarak “*cemaatle kılınan namaza önderlik eden kimse*” demektir (Küçüktaşçı, 2000: 178). İmamlık görevi tayinlerinde, genellikle yeterli dini bilgiye

sahip ve iyi ahlaklı olma şartı aranmakta, eğitim durumları her zaman dikkate alınmamaktaydı. Özellikle küçük yerleşim birimlerinde ve kırsal kesimlerde babadan oğula veya aile fertlerinden birine geçebilmekte, büyük yerleşim birimlerinde bu tayinlerinde ortaya çıkan diğer adaylar arasında yapılan imtihanlar belirleyici rol oynamakta ve dini bilgide daha üstün olanların tercih edilmesi söz konusu olabilmekteydi (VAD. No: 533, vr. 107b). Tayinler, cami veya mescit vakfının mütevellisi veya imam olmak isteyen kişinin arzı ile kadı ilâmı üzerine padişahın beratıyla gerçekleşirdi. Ücretleri ise görevli oldukları cami veya mescidin vakfından beratta belirtilen şekilde karşılanırdı (VAD. No: 530, vr. 130b).

İmam, kadının yerine getirmesi gereken birçok işte, onun tabii yardımcısıydı. Mahallenin düzeni, asayiş ve inzibatı, içki içilen yerlerin tespiti ve fuhuş yapan kadınların belirlenerek mahalleden sürülmesi, mahallelinin gerekli İslami adab içinde yaşamını sürdürmesi ve dini vecibelerini yerine getirmesi imamlar tarafından gözlenir, özellikle vakit namazlarının ihmaliyle ilgili olarak hükümet tarafından gösterilen hassasiyeti uygulamakla görevliydi. Ayrıca ölüm ve defin, doğum kayıtları, nikah akdi ve boşanma işlemleri, bazı belediye işlerinin görülmesi, mahallenin temizliğine dikkat edilmesi ve çevre temizliğinin sağlanması da görevleri arasında bulunmaktaydı (Beydilli, 2000: 181).

İmamlar atandıkları görevlerde ömürlerinin sonuna kadar çalışmakla beraber görevlerinde ehil olmadıkları, görevini terk ettikleri veya halkın şikayetleri üzerine yapılan araştırma sonucu görevden alındıkları da olurdu (VAD. No: 1068, vr. 117c). 23 Muharrem 1171/07 Ekim 1757 tarihinde Akça Mescit'in imamı olan Abdullah Halife hayattayken Ali adlı birisi, Abdullah Halife'nin öldüğünü beyan ederek görevi üzerine aldırılmış, durumun anlaşılmasıyla imamlıktan alınarak, yeniden Abdullah Halife göreve getirilmiştir (VAD. No: 1062, vr. 70a). Bu örnekte de olduğu gibi usulsüz olarak göreve atananlar da durum tespit edildiği zaman görevden alınırlardı. Bununla birlikte kendi isteğiyle oğluna, yakınına veya bir başkasına görevi bırakan da olabildi (VAD. No: 1141, vr. 15d).

Büyük camilere bir imamın yetersiz olduğu durumlarda ikinci bir imam ataması daha yapıldığı görülmektedir. İkinci imama “*imâm-ı sâni*” denilip, görevi birinci imama yardım etmek ve caminin diğer işlerinin yürütülmesini sağlamaktı. İmam-ı sâniye ilişkin iki atama kaydı tespit edilmiş olup, atamaların Nikâh Mescidi (VAD. No: 1069, vr. 66b) ve Gerde Köyü Camii (VAD. No: 1069, vr. 68a)’ne yapıldığı görülmektedir. Ermenek’te 1518 ve 1522’de 13, 1555’te 14 ve 1584’te 12 imamın görev yaptığı görülmekte (Gök, 2006: 60), XVII ve XVIII. yüzyıllarda ise nüfus artışı ve cami ve mescitlerin çoğalmasına paralel olarak imam sayısının da arttığı *Hurufat Defterleri*’nden anlaşılmaktadır. 1690 - 1839 yılları arasında Ermenek ve köylerinde 417 imamın görev yaptığı anlaşılmaktadır. Bu durumda dinî hizmetlerden olan imamlık görevi önemli bir istihdam alanı oluyordu.

II.II.II.II. Hatip

Şehir merkezi ve köylerde yer alan ve minberi olan camilerde, cuma ve bayram namazlarını kıldırarak, ardından minbere çıkarak hutbe okuyan ve ders veren görevliye “*hatip*” denilmekteydi (Önkal-Bozkurt, 1993: 54).

Hatipliğin önemli bir görev olması nedeniyle hatipler, medrese mezunu kişiler arasından seçilirlerdi. Anadolu yakasında bir camide hatip olmak isteyen kişi, bulunduğu yerdeki bilirkişilerin şahitliği ve kendi dilekçesi ile Anadolu Kazaskeri’nin ilamı üzerine, padişah tarafından verilen beratla göreve atanırdı (Akıncı, 2010: 26-27). Hatibin ölmesi veya görevini terk etmesi veya bir başkasına bırakması nedeniyle hatip değişikliği olabilirdi (VAD. No: 1141, vr. 15c). Zaman içerisinde diğer görevlerde olduğu gibi hatiplik görevi de babadan oğula geçen bir meslek halini almıştır (VAD. No: 1141, vr. 15e).

Hatiplik, imamlık (VAD. No: 536, vr. 78) ile imamlık ve mütevellilikle (VAD. No: 1141, vr. 15c) birlikte de yürütüldüğü olmuştur. Ayrıca hisseli olarak farklı kişiler eliyle de yürütülmüştür (VAD. No: 1069, vr. 66b).

II.II.II.III. Müezzin

Sözlükte “*çağrıda bulunan, ezan okuyan, kamet getiren kimse*” anlamındaki müezzin, sözlük anlamında olduğu gibi camide namaz vakitlerinin geldiğini bildirmek için ezan okuyup, farz namazından önce kamet getiren ve namaz sonunda tesbihat yapan görevlidir. Müezzin olabilmek için güzel sesli olmak yanında iyi bir musiki bilgisine sahip olunmalıydı. Atanmasında ise adayın dilekçesi, vakıf mütevellisinin arzı ve kadının ilamı gerekliydi (Küçükbaşçı, 2006: 491-494). Ücretleri ise görev yaptıkları cami veya mescidin vakıflarından karşılanmaktaydı (VAD. No: 1069, vr. 68b). Müezzinlik de diğer görevler gibi babadan oğula geçmekteydi (VAD. No: 1070, vr. 146a). Cuma günü görev yapanlar ise “*cuma müezzini*” adıyla anılmaktaydı. Karamanoğlu Mahmut Bey ve Halil Bey camilerine cuma müezzini atamaları yapıldığı belgelerden anlaşılmaktadır (VAD. No: 1140, vr. 54b; No: 1141, vr. 15c). Bu atamalar camilerin faal ve cemaatinin çok olduğunu göstermektedir.

II.II.II.IV. Sermahfil

Baş, başkan anlamlarındaki “*ser*” kelimesiyle, müezzinlerin ayrı ve yüksekçe bir yerde oturdukları balkon anlamındaki “*mahfil*” kelimelerinden oluşan sermahfil (Pakalın, 1983: 187), mahfil sorumlusu veya müezzinlerin başı demektir (Öge, 2010: 32).

İmamlıkla birlikte aynı zamanda sermahfilliğin yürütüldüğü de olmuştur. 1518’de, Karamanoğlu Halil Bey Camii’nde imam olan Hayreddin, imamlıkla birlikte sermahfillik görevi de yapmıştır (Gök, 2006: 102). Aynı tarihte Karamanoğlu Mahmut Bey Camii’nin sermahfili ise Alâeddin’dir (Gök, 2006: 98).

II.II.II.V. Muarrif

Camilerde, farz namazlarının arkasından hayır sahiplerinin isimlerini sayan müezzine muarrif denilmekteydi (Küçükdağ, 1997: 124). 1518’de, Karamanoğlu Halil Bey Camii’nde Ahmet’in ve yine aynı tarihte Nadire Köyü Er - Sinan Camii’nde müezzin Muhammet’in kardeşi Ahmet’in muarriflik yaptığı görülmektedir (Gök, 2006: 102-109).

II.II.II.VI. Cüzhan

“Cüz”, Kur’an’ın ayrılmış olduğu 30 kısımdan her birine ve 20 sayfalık bölümüne verilen addır. “Han” kelimesi, Farsça “okumak, çağırma” anlamına gelen “handen” mastarından ismi faildir. Cüzhan ise camide, namazlardan önce Kur’an’dan birer cüz okuyan görevliye denilmekteydi (Pakalın, 1983: 318). Caminin büyüklüğüne göre sayıları değişen cüzhanların gelirleri de vakıf gelirleri ve vakfiye şartlarına göre belirlenirdi (VAD. No: 1069, vr. 69b). Ermenek’teki camilerde 37 adet cüzhan ataması kaydı tespit edilmiş olup, bunlar ilerleyen bölümlerde ayrı ayrı verilecektir. Bunun dışında yalnızca cuma günü görev yapan cüzhan da bulunmaktaydı. “Cuma cüzhanı” adı verilen bu görevliye büyük camilerde rastlanmaktadır. Ermenek’te Karamanoğlu Mahmut ve Halil Bey camilerinde cuma cüzhanının görev yaptığı belgelerden anlaşılmaktadır (VAD. No: 1141, vr. 15f; No: 1069, vr. 68b).

II.II.II.VII. Vaiz

Cami ve mescitlerde cemaate vaaz veren ve nasihatte bulunan görevliye vaiz denilmektedir (Küçükdağ, 1997: 119). Vaizlerin genellikle cemaati bol olan, büyük camilerde görev yaptıkları görülmektedir. Ermenek’te 1584’te bir vaiz görev yapmaktadır (Gök, 2006: 60). İncelenen dönemde ise Karamanoğlu Mahmut Bey ve Halil Bey camilerine olmak üzere dört adet vaiz ataması kaydı bulunmaktadır (VAD. No: 1144, vr. 45b; No: 1068, vr. 117c; No: 1062, vr. 70b; BOA., C. MF., No: 26/1289). Bu atamalar üçüncü bölümde camiler işlenirken verilecektir.

II.II.II.VIII. Nasih

Sözlükte “nasihat eden, öğütleyen” anlamına gelen nasih (Parlatır, 2006: 1265), Küçükdağ’a göre vaizle aynı görevlidir (Küçükdağ, 1997: 120). 29 Cümâde’l-âhir 1260/16 Temmuz 1844 tarihinde, Karamanoğlu Halil Bey Camii’nde vaiz ve nasih olan Mevlana es-Seyyid Mehmet Hanefi Efendi’nin ölmesiyle oğlu es-Seyyid Abdülmümin Efendi’nin göreve getirildiği görülmektedir (BOA., C. MF., No: 26/1289).

II.II.II.IX. Şeyh

Tekke ve zaviyedeki şeyhlerden ayrı olarak bazı büyük camilerde de şeyh unvanı taşıyan ve cemaate vaaz veren görevli bulunmaktaydı. Bu görevli vaizden bir derece aşağıda bulunuyordu (Küçükdağ, 1997: 119). Ermenek'te Karamanoğlu Halil Bey Camii'nde Zilhicce 1144/Mayıs 1732 tarihinde bir akçeyle es-Seyyid Şeyh Sunullah'ın cuma şeyhi olarak görev yaptığı görülmektedir (VAD. No: 1068, vr. 117c).

II.II.II.X. Muhammediyehan

Muhammediyehan, muhtemelen camilerde Kur'an'ın 47. suresi olan Muhammed suresini okuyan görevli olmalıdır. Ermenek'te Karamanoğlu Halil Bey Camii'ne muhammediyehan atamaları yapıldığı belgelerden anlaşılmaktadır (VAD. No: 1069, vr. 69a; No: 1068, vr. 117d; No: 1062, vr. 70b).

Cuma günü görev yapan muhammediyehana ise "*cuma muhammediyehani*" denilmektedir. Karamanoğlu Mahmut ve Halil Bey camilerine sekiz cuma muhammediyehanı ataması kaydı tespit edilmiş olup, bunlar da camilerin tablosunda verilecektir.

II.II.II.XI. Devirhan

Devirhan, cuma namazından önce Kur'an'dan bir cüz okuyarak hatim yapan vakıf görevlisine denilmekteydi (Küçükdağ, 1997: 121).

Ermenek merkezde yer alan ve büyük camiler olan Karamanoğlu Mahmut Bey ve Halil Bey camilerine devirhan ataması yapıldığı *Hurufat Defterleri*'nden anlaşılmaktadır (VAD. No: 1069, vr. 66b; No: 1069, vr. 69a; No: 1064, vr. 40b; No: 535, vr. 72c).

II.II.II.XII. Aşırhan

Namazlardan sonra Kur'an'dan en az 10 ayet okuyan görevliye denilmekteydi (Küçükdağ, 1997: 123).

Karamanoğlu Halil Bey ve Mimar Emir Rüstem Paşa camilerine aşırhan ataması yapıldığı belgelerde yer almaktadır (VAD. No: 1140, vr. 55a; No: 1069, vr. 69a). Bu atamalar camiler işlenirken verilecektir.

II.II.II.XIII. İhlashan

İhlashan, camide Kur'an'ın 112. suresi olan İhlas suresini okuyan görevli olmalıdır. *Hurufat Defterleri*'nde üç ihlashan ataması kaydı tespit edilmiş olup, bu atamaların Mimar Emir Rüstem Paşa Camii'ne yapıldığı görülmektedir (VAD. No: 1065, vr. 70b; No: 1059, vr. 64; No: 1064, vr. 40c).

II.II.III. Tekke ve Zaviye Görevlileri

Yukarıda vakıf görevlileri incelenirken bahsi geçen mütevellî, nâzır, kâtip, câbî gibi görevlilerin tekke ve zaviye vakıflarında da bulunduğu işaret etmek gerekir. Aşağıda diğer tekke ve zaviye görevlileri ayrı başlıklar altında incelenecektir.

II.II.III.I. Şeyh

Şeyh, bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri bulunan kimsedir (Devellioğlu, 1970: 1191). Bununla ilgili olarak Karamanoğlu Halil Bey, Yatağan Dede ve Halil Bahadır zaviyelerinde şeyhlerin görev yaptığı görülmektedir (VAD. No: 1069, vr. 68b; No: 1068, vr. 117b). Bunlar ilgili bölümlerde belirtilecektir.

II.II.III.II. Zaviyedar

Zaviyedar, küçük tekke demek olan zaviyelerde oturan şeyhe denir (Parlatır, 2006: 1859). Ermenek'te Şeyh Yalınca Dede Zaviyesi dışındaki tespit edilen bütün zaviyelere zaviyedar ataması yapılmış olup, bunlar zaviyeler bölümünde işlenecektir.

II.II.III.III. Dersiâm

Kelime olarak “*umuma, halka açık ders veren*” anlamına gelen dersiâm, camide ders okutan müderrislere denirdi. Dersiâm olabilmek için medreseyi bitirip, icazet aldıktan sonra yeniden bir imtihana girerek başarılı olmak gerekiyordu (İpşirli,

1994: 185). Ücretleri ise diğer görevliler de olduğu gibi vakıf gelirlerinden karşılanıyordu. Ermenek'te cami dışında zaviyede de dersiâmın görev yaptığı tespit edilmiştir. Şeyh Yalınca Dede Zaviyesi'nde 01 Cümâde'l-âhir 1123/17 Temmuz 1711 tarihinde, dersiâm ve mütevellî olan Ali'nin ölmesiyle Şeyh Abdüllatif'in göreve atandığı anlaşılmaktadır (VAD. No: 1069, vr. 67a). 09 Şevval 1188/13 Aralık 1774'te ise görevi ücretsiz yürüten Şeyh Abdüllatif'in ölmesiyle dersiâm ve mütevellîlik, oğlu Seyyid Abdülfettah'a verilmiştir (VAD. No: 1064, vr. 40b).

II.II.III.IV. Türbedar

Türbeyi bekleyen ve türbenin her türlü ihtiyacını gören görevlidir (Devellioğlu, 1970: 1341; Parlatur, 2006: 1737). Ermenek'te Karamanoğlu Mahmut Bey, Halil Bey ve Şeyh Muslihuddin türbelerine türbedar ataması yapıldığı belgelerden anlaşılmaktadır. Bunlar ilerleyen bölümlerde verilecektir.

II.II.III.V. Ambarcı

İmarette arpa, yulaf gibi hububatı muhafaza edip, misafirlerin hayvanlarına ambardan yem ve diğer malzemeyi veren ve bunları ambar katibine kaydettiren görevliye denmekteydi (Küçükdağ, 1997: 130). İhsaniye Zaviyesi'ne ambarcı atamaları yapılmış olup (VAD. No: 1059, vr. 64; No: 536, vr. 77b), bunlar adı geçen zaviye incelenirken verilecektir.

II.II.III.VI. Kiledar

Kiledar kelimesi, ağırlık ölçüsü birimi olan kileden türetilmiştir. Öyle ise kiledar, bir çeşit ölçek olan kileyle (Parlatur, 2006: 908), vakıfların hububat gelirini ölçerek teslim alan görevli olmaktadır. Karamanoğlu Mahmut Bey Mescidi ve Türbesi ile İhsaniye Zaviyesi'ne kiledar ataması yapılmış olup (VAD. No: 1069, vr. 68a; No: 1060, vr. 122a), bunlar ilgili bölümlerde verilecektir.

II.II.IV. Eğitim Alanında Çalışanlar

Osmanlı döneminde hemen her eğitim kurumunda olduğu gibi Ermenek'teki eğitim kurumlarında da müderris, muid ve muallim görev yapmaktaydı. Bunlar aşağıda incelenecektir.

II.II.IV.I. Müderris

Arapça “*tedris*” mastarından türeyen müderris ders veren hoca demektir (Bilge, 1984: 17).

Medreselerde görev yapacak olan müderrislerin öncelikle medrese mezunu olması gerekmekte (Pakalın, 1983: 598), daha sonra Anadolu'da hizmet verecekse Anadolu Kazaskeri'ne, Rumeli'de ise Rumeli Kazaskeri'ne müracaat ederek, çalışacağı medreseye padişah beratıyla tayin edilirdi. Müderrisler, ücretlerini ise günlük olarak atandıkları medreselerin vakfından alırlardı (VAD. No: 1069, vr. 67b). Ermenek'te bulunan medreselerde yedi müderris ataması kaydı tespit edilmiş olup, bunlar medreseler incelenirken verilecektir.

II.II.IV.II. Muid

Muid, Arapça bir kelime olup, müderrisin verdiği dersi tekrar eden, bugünkü asistan pozisyonundaki medrese görevlisine denilmekteydi.

Osmanlı'da muid, müderris adayı demektir. Bir müderrisin yanında yetişen muid, gerekli ilmi tahsili tamamladıktan sonra bir medreseye tayin edilirdi (Bilge, 1984: 34-35). Ücretleri ise diğer görevlilerde olduğu gibi vakıflardan karşılanırdı. İlginçtir ki muidlik de babadan oğula geçmektedir (VAD. No: 1060, vr. 122a). Diğer görevlerde olduğu gibi görevli çocuksuz ölürse (VAD. No: 536, vr. 77b) veya görevini terk ederse (VAD. No: 1064, vr. 40d) yerine başka biri atanırdı.

Karamanoğlu Musa Bey Medresesi'nin vakfiyesinde muid görevlendirilmesinin şart koşulduğu görülmektedir (VAD. No: 1068, vr. 118a). Bu

medreseye sekiz muid ataması kaydı tespit edilmiş olup, bunlar medresenin tablosunda verilmiştir.

II.II.IV.III. Muallim

Belgelerde “*muâllim-i sıbyân*”, “*tâlim-i sıbyân*” olarak geçen muallim (VAD. No: 1140, vr. 55a), okula yeni başlayan çocukları okutan eğitimciye denirdi.

Muallim, müstakil bir mektepte (VAD. No: 1069, vr. 67a) veya cami veya mescitte eğitim veriyordu (VAD. No: 1141, vr. 15b). Cami veya mescitte eğitim yapılıyorsa bu görevi imam da yerine getirebiliyordu (VAD. No: 1141, vr. 15b). Ücretleri de görev yaptıkları vakıflardan karşılanıyordu (VAD. No: 1068, vr.117c). Bazı zaviyelerde görev yapan muallimler de mevcut idi (VAD. No: 1141, vr. 15f).

II.II.V. Temizlikle İlgili Görevliler

Vakıf eserlerinde vakıf idarecileri ile vakfın işlerini memur olarak yürütenlerin dışında bir de temizlik işlerini yürüten görevliler bulunuyordu. Bunlar aşağıda incelenecektir.

II.II.V.I. Ferraş

Sözlükte “*bir şeyi yaymak, döşemek*” anlamına gelen ve Arapça “*firâş*” mastarından türetilmiş olan ferraş, Osmanlılar’da vakıf eserlerinin temizliğiyle ilgilenen ve halı, kilim ve hasır gibi mefruşatı serip, toplayan görevliler için kullanılmıştır (Yazıcı-İpşirli, 1995: 408-409). Ücretlerini çalıştıkları vakıf kurumlarından alan ferraşlar (VAD. No: 1141, vr. 15b), ferraşlıkla birlikte aynı zamanda müezzinlik (VAD. No: 1069, vr. 66b), mütevellilik (VAD. No: 1141, vr. 15c) ve چراغدارlık (VAD. No: 1069, vr. 69b) görevlerini de yaptıkları olmuştur. *Hurufat Defterleri*’nde Ermenek’in vakıf eserlerine ait 26 ferraş atama kaydı tespit edilmiş olup, bunlar ilerleyen bölümlerde verilecektir.

II.II.V.II. Çerağdar

Fıtıl, kandil ve mum anlamlarına gelen “çerağ” kelimesine (Devellioğlu, 2007: 158), “dar” eklenerek oluşturulan çerağdar, caminin kandil veya mumlarını akşam, yatsı ve sabah namazlarında yakıp, söndürmek ve bakımlarını yapmakla ilgili görevlidir (Akıncı, 2010: 28). Ermenek’e ait *Hurufat Defterleri*’nde değişik vakıf eserlerinde çalışan dokuz çerağdar kaydına rastlanmıştır (VAD. No: 170/60; No: 1141, vr. 15b; No: 1069, vr. 68b; No: 1069, vr. 67a; No: 1137, vr. 44a; No: 1069, vr. 69b; No: 1068, vr. 117c; No: 1069, vr. 69a).

II.II.V.III. Bevvâb

Bevvâb, kapıcı anlamında olup, camiye açıp, kapatan görevli için kullanılmaktaydı (Küçükdağ, 1997: 124). Bunun yanı sıra güvenliği sağlamak, çöpleri çıkarmak ve kapı önlerini süpürmek gibi işleri de yerine getirirlerdi (Temel, 2011: 45). Ermenek vakıf eserlerine iki bevvâb ataması yapıldığı belgelerden tespit edilmiştir (VAD. No: 1069, vr. 69a; No: 536, vr. 77b).

II.II.VI. Ticaretle İlgili Görevliler

II.II.VI.I. Şeyh-i Seb’a

Şeyh-i seb’a, esnafın kendi aralarındaki veya devletle ilgili meydana gelebilecek sorunları çözen ve devlete karşı esnafın temsilcisi olan görevlidir. Şeyh-i seb’alar esnafın ileri gelenlerinden dürüst, akıl ve yaş olarak olgun kimseler arasından seçilmesi gerekirdi (VAD. No: 1068, vr. 118a; No: 533, vr. 107b). Atamalar incelendiği zaman ise genellikle babadan oğula geçtiği görülmektedir (VAD. No: 1140, vr. 54b; No: 533, vr. 107b). Görevlinin görevine rağbet etmemesi veya başka memlekette olması, görevden alınmasını gerektirir, bu durumda yerine bir başkası görevlendirilirdi (VAD. No: 1068, vr. 117b). Ermenek’te görev yapan şeyh-i seb’alardan tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 6).

Tablo: 6 Ermenek'te görev yapan Şeyh-i seb'alar

GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
Seyyid Ahmed	Rebî'ü'l-âhir 1109/Ekim 1697	Babası Şeyh Hacı Mehemmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Seyyid Abdülkerim	01 Cümâde'l-evvel 1117/21 Ağustos 1705	Seyyid Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Seyyid Mehmed	Cümâde'l-evvel 1143/Kasım 1130	Seyyid Abdülkafi'nin göreve rağbet etmemesi ve Abdülkerim'in de başka memlekette olmasıyla görevden alınmaları ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Seyyid Abdülbaki	Zilkade 1153/Şubat 1741	Seyyid Şeyh Mehemmed'in ölmesiyle görevin, amcasına verilmesi ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
es-Seyyid Mehmed Said ve es-Seyyid Ahmed Kara	05 Muharrem 1224/20 Şubat 1809	Ali'nin ölmesiyle görevin, oğullarına verilmesi ile	(VAD. No: 533, vr. 107b)

II.II.VII. Su Yolu Teşkilatı ile İlgili Görevliler

Osmanlı döneminde su işleriyle uğraşan, su yollarının yapım, bakım ve onarımı ile korunması ve suyun dağıtımını işine bakan görevliler bulunmaktaydı. Ermenek'te bu görevlilerden mîr-âb veya su yolu nâzırı adlı görevlinin çalıştığı, belgelerden tespit edilmiştir.

Mîr-âb, suyun kaynağından alınarak şehirde çeşmelerden akıtılmasına kadar yapılan işlerden sorumlu vakıf görevlisine denmekteydi (Küçükdağ, 1997: 136). Mîr-âblığın bazen babadan oğula geçtiği hatta görevin ücretsiz olarak yapıldığı da olmuştur (VAD. No: 1069, vr. 67b). Zilkade 1108/Mayıs 1697 tarihinde tespit edilen ilk mîr-âb ataması kaydına göre, Cümle Mahallesi'deki çeşme yollarının mîr-âbı olan Mehmed'in ölmesiyle görev, bir akçeyle Hüseyin'e verilmiştir (VAD. No: 1140, vr. 54b). Daha sonra 20 yıla yakın bir süre mîr-âb ataması yapılmamış olacak ki, harap olan çeşme yollarının mîr-âblığına 01 Recep 1123/15 Ağustos 1711'de bir akçeyle Yusuf atanmıştır (VAD. No: 1069, vr. 67a). 01 Cümâde'l-âhir 1124/06 Temmuz 1712'deki kayıta, Kapulupınar'dan çıkan suyun mîr-âbı olan Yusuf'un

ölmesiyle görevin, oğlu Seyyid Mehmet'e ücretsiz olarak verildiği belirtilmiştir. Aynı belgedeki 01 Zilhicce 1125/19 Aralık 1713 tarihli bir başka kayıta, yine Kapulupınar'dan çıkan suyun mîr-âbliğının ücretsiz olarak Yusuf'un ölmesiyle oğlu Seyyid Mahmut'a verildiği yazılmıştır (VAD. No: 1069, vr. 67b). Burada iki farklı kaydın olması, atamanın yanlış yazılması veya mîr-âbliğin Yusuf'un iki oğluna verilmesinden kaynaklanmış olmalıdır. Bundan başka da herhangi bir kayıt tespit edilememiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERMENEK ŞEHİR MERKEZİNDEKİ İBADETHANELER

Arapça “*cem*” kökünden türeyen ve “*toplayan, biraraya getiren*” anlamına gelen cami, içinde hatibin hutbe okuması için minber bulunan ve cuma namazı kılınan mabet için kullanılmıştır (Önkal-Bozkurt, 1993: 46). Camiler, ülkenin büyük yapıları olması nedeniyle yalnızca ibadet yeri olarak kullanılmamış, aynı zamanda hükümet konağı, mahkeme, misafirhane, genel eğitim ve konferans yeri olarak da yararlanılmıştır (Emecen, 1999: 93). Şehirlerin gelişimi de merkezdeki camilerin etrafında gerçekleşmiş ve camiler, ticaret ve sosyal yaşantının çevresinde yoğunlaştığı mekânlar olmuştur. XVII ve XVIII. yüzyıla kadar cuma ve bayram namazları, merkezdeki camilerde kılınması nedeniyle çevre köylerdeki insanlar merkezde toplanmış ve buradaki ticaretin canlı tutulması sağlanmıştır. Zamanla nüfusun artmasıyla çevre mahalle ve köylerdeki mescitler de padişahın alınan izinle minber konularak camiye dönüştürülmüşlerdir. Ermenek’te 06 Cümâde’l-âhir 1251/29 Eylül 1835’te minber ilave edilerek camiye dönüştürülen Akça Mescit (BOA., HAT, No: 1594/81) ile 20 Receb 1247/25 Aralık 1831 tarihinde camiye çevrilen Ahad Köyü mescitleri (BOA., HAT, No: 1586/8) buna örnek olarak gösterilebilir.

Mescit, Arapça’da “*eğilmek, tevazu ile alını yere koymak*” anlamına gelen “*sücûd*” kökünden, secde edilen yer anlamında bir mekân ismidir (Önkal-Bozkurt, 1993: 46). Camiyle arasındaki farkı mescitte minber bulunmayıp, cuma ve bayram namazlarının kılınmaması ve yalnızca beş vakit namazın ibadetinin yapılmasıdır. Mescitler genellikle hayırseverler tarafından yaptırılmış olup, yaptıranın ismi veya buldukları mahallenin adı ile anılmışlardır. Görevlilerin ücretleri ve mescitlerin giderleri de vakıflardan karşılanmıştır.

Ermenek genelinde 1500’de dört, 1518’de 14, 1522’de dört, 1555’te dokuz 1584’te ise 18 cami bulunurken (Gök, 2006: 94), *Hurufat Defterleri*’nde XVII ve XVIII. yüzyıllarda merkezde dokuz, köylerde 47 olmak üzere toplam 56 cami mevcut idi.

Mescitlere gelince 1500’de dokuz, 1518’de 12, 1522’de sekiz, 1555’te 14, 1584’te ise 32 mescit kaydı varken (Gök, 2006: 116), yine XVII ve XVIII. yüzyıllarda merkezde 24, köylerde ise 25 olmak üzere toplam 49 mescit tespit edilmiştir. Ermenek şehir merkezindeki cami ve mescitler öncelikle aşağıda incelenecektir.

III.I. Gülpazarı Mahallesi’ndeki Cami ve Mescitler

III.I.I.Karamanoğlu Mahmut Bey Camii/Cami-i Kebir

Karamanoğlu Mahmut Bey Camii, Karaman Bey’in oğlu Mahmut Bey tarafından Ermenek’in Gülpazarı Mahallesi’nde 1302 yılında yaptırılmıştır (VAD. No: 1137, vr. 44a). Evliya Çelebi’nin “*Karamanoğlu Camii*” şeklinde bahsettiği bu mabedin (Evliya Çelebi, 2005: 155) adını bazı araştırmacılar “*Ulu Cami*” şeklinde almıştır (Konyalı, 1967: 704; Bardakçı, 1976: 91). Oysa *Hurufat Defterleri*’nde yer alan bütün kayıtlarda “*Karamanoğlu Mahmûd Bey Camii*” ve “*Câmi’-i Kebîr*” olarak görülmektedir. O dönemde Türk-İslam şehirlerinde cemaatin toplandığı, ana ibadet yeri niteliğinde olan merkezî camilere Ulu Cami denilmiş olması ve Mahmut Bey Camii’nin de bu özellikleri taşıması nedeniyle Ulu Cami olarak adlandırılmıştır.

Duvarları taştan yapılmış olan caminin üzeri Karamanoğlu camilerinin genelinde olduğu gibi toprak dam ile örtülüdür. Cami içerisinde yer alan kitabeye göre sofa olarak adlandırılan son cemaat yeri, 1543 yılında İshak Bey oğlu Hacı Seydi Ali tarafından yaptırılmıştır. 1710 yılında Şeyh Seyit Hacı Abdülvehhab tarafından tamir ettirilen camide, daha önce bulunan ağaç dikmelerin yerine fil ayakları ve kemerler yaptırılarak yenilenmiştir (Bardakçı, 1976: 91-98). 1907’de ise hayırseverler tarafından genel olarak tamir görmüştür (Konyalı, 1967: 707). Son olarak 2008 yılında Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilmiştir. Caminin ana giriş kapısı batı cephesinde bulunmakta ve kapının yan tarafında ahşap minare yer almaktadır. Doğu tarafındaki kapıdan ise cami içerisindeki mahfil katına çıkılmaktadır. Mukarnaslı alçı mihrabı geometrik motiflerle bezenmiş olup, üzerinde çini izleriyle karşılaşılır. Mahfil korkulukları ve ahşap kapı kanatları çeşitli şekillerle süslenmiş, minber korkuluğuna ise spiral ve çiçek motifleri işlenilmiştir (Dülgerler, 2006: 30-31). Camiye ilişkin *Hurufat Defterleri*’nde yer alan atama kayıtlarından tespit edilenler aşağıda tablo halinde verilecektir (Tablo: 7).

Tablo: 7 Karamanoğlu Mahmut Bey Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (1 akçe)	Abdullah ve Osman	Şaban 1104/Nisan 1693	Abdülkerim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
İmam (1 akçe)	Hacı Osman'ın kardeşi Mehmed (üçte bir hisse)	01 Muharrem 1133/02 Kasım 1720	Hacı Osman ve kardeşinin oğlu Hüseyin ortaklığına Hacı Osman'ın kardeşi Mehmed'in de eklenmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
İmam (1 akçe)	Mustafa (üçte bir hisse)	01 Ramazan 1135/05 Haziran 1723	Mehmed'in görevden alınmasıyla hissesinin Mustafa'ya verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 69b)
İmam (1 akçe)	Hasan Halife	Safer 1139/Eylül 1726	Hüseyin üzerinden Hasan Halife'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1143, vr. 21)
İmam (1 akçe)	Hüseyin	Şaban 1139/Mart 1727	Abdullah'ın ölmesiyle oğlu Hüseyin varken imamlık, dışarıdan Hasan'a verilmiş, durumun anlaşılmasıyla görevden alınarak Hüseyin görevlendirilmiş, Hasan bir kez daha müdahalede bulunarak görevi almış ancak yine görevden alınarak Hüseyin'e verilmesi ile	(VAD. No: 1143, vr. 21)
Yarı hisse imam- yarı hisse hatip	Seyyid Hızır Halife	Cümâde'l-âhir 1168/Mart 1755	Osman oğlu Seyyid İsmail'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Yarı hisse imam- yarı hisse hatip	Seyyid Ahmed oğlu Seyyid Mehmed Emin	07 Cümâde'l-âhir 1193/22 Haziran 1779	Babası Seyyid Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1064, vr. 40d)
İmam - Çerağdar (1 akçe)	es-Seyyid Osman oğlu es-Seyyid Mehmed Efendi (yarım hisse)	16 Cümâde'l-evvel 1266/30 Mart 1850	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/60)
İmam	Mustafa oğlu Mehmed Halife (yarım hisse)	23 Rebi'ü'l-âhir 1280/07 Ekim 1863	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/60)
İmam-Çerağdar	Osman Kamil Efendi (yarım hisse)	02 Safer 1303/10 Kasım 1885	es-Seyyid Mehmed Efendi'nin görevi, oğlu Osman Kamil Efendi'ye bırakması ile	(VAD. No: 170/60)
Hatip	Mahmud Çelebi	M. 1518	1518 tarihli tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 98)
Hatip	Seyyid Süleyman	Şaban 1110/Şubat 1699	Yenileme (Sultan II. Mustafa'nın cülûsu ile)	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Hatip	Abdünnebi (yarım hisse)	Şaban 1110/Şubat	Şeyh Ahmed üzerinden Abdünnebi'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)

		1699		
Hatip² (ücretsiz)	Abdünnebi	Şaban 1110/Şubat 1699	Seyyid Ahmed üzerinden Abdünnebi'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Hatip³ (1 akçe)	Abdünnebi	Receb 1113/Aralık 1701	Seyyid Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Yarı hisse hatip	Süleyman Halife	01 Rebi'ü'l- âhir 1117/23 Temmuz 1705	Abdullah'ın görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Hatip⁴ (1 akçe)	Abdünnebi	01 Zilkade 1116/25 Şubat 1705	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Yarı hisse hatip	Abdülümün ve Abdülkâfi	01 Cümâde'l- evvel 1117/21 Ağustos 1705	Nebi'nin görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Yarı hisse hatip	Süleyman	01 Cümâde'l- evvel 1117/21 Ağustos 1705	Görevin Süleyman'dan Nebi'ye geçmesi ve Nebi'nin de görevden alınması nedeniyle yeniden Süleyman'a verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Hatip⁵ (1 akçe)	Seyyid Süleyman (1 akçenin yanı sıra Karapınar'da bir kıta bağ)	01 Cümâde'l- evvel 1117/21 Ağustos 1705	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Hatip (1 akçe)	Abdünnebi	01 Muharrem 1120/23 Mart 1708	Seyyid Abdülkâfi ve Seyyid Abdülümün'in görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Yarı hisse hatip (1 akçe)	Seyyid Abdülkâfi	Cümâde'l- evvel 1134/Şubat 1722	Seyyid Süleyman'ın ölmesi nedeniyle görevin kardeşine verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
Hatip	Abdüssalızade es- Seyyid Mehmed	Zilkade 1139/Haziran 1727	Abdülkafızadenin kendi halinde olmadığından başka çoğu vakitte köylerde gezip, cuma günleri de bulunmaması ve görevini terk etmesi nedeniyle görevden alınarak, görevin es- Seyyid Mehmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 1143, vr. 21)
Hatip (1 akçe)	el-Hac Osman ve Seyyid Mustafa	Zilkade 1144/Nisan 1732	es-Seyyid Mehmed'in görevden anlamadığından başka göreve rağbet etmemesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Yarı hisse	Hafız es-Seyyid	Şevval	Babası el-Hac es-Seyyid	(VAD. No:

² Musalla hatipliği.

³ Camiyle birlikte musallanın da hatipliği.

⁴ Musalla hatipliği.

⁵ Musalla hatipliği.

hatip	Ahmed	1173/Mayıs 1760	Mustafa Halife'nin ölmesi nedeni ile	1062, vr. 70b)
Hatip	es-Seyyid Mehmed Said oğlu Mehmed Emin Efendi	09 Cümâde'l- evvel 1284/08 Eylül 1867	Görevin verilmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/60)
Hatip	Mehmed Said Efendi	26 Cümâde'l- âhir 1302/12 Nisan 1885	Mehmed Emin Efendi'nin ölmesiyle görevin, oğlu Mehmed Said Efendi'ye verilmesi ile	(VAD. No: 170/60)
Cuma müezzini (1 akçe)	Muharrem	Şaban 1109/Şubat 1698	Yenileme (Sultan II. Mustafa'nın cülûsu ile)	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Cuma müezzini (1 akçe)	Mustafa	Safer 1111/Temmuz 1699	Hacı Osman üzerinden görevin Mustafa'ya verilmesi ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Cuma müezzini (1 akçe)	Hacı Abdullah	01 Zilkade 1116/25 Şubat 1705	Hacı Osman'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Cuma müezzini (1 akçe)	Abdülkerim	01 Receb 1125/24 Temmuz 1713	Babası Hacı Abdullah'ın görevi oğluna bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
Cuma müezzini (1 akçe)	Ali Halife	Zilkade 1169/Temmuz 1756	Hasan'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Müezzini (1 akçe)	Nurullah	Şaban 1148/Aralık 1735	Beratsız müezzini olan babası Hamza'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Müezzini (1 akçe)	Hafız Seyyid Abdurrahman	10 Safer 1207/27 Eylül 1792	Babası Nurullah'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 530, vr. 129b)
Müezzini (1 akçe)	Seyyid el-Hac Mehmed	30 Receb 1238/12 Nisan 1823	es-Seyyid Abdullah'ın görevi Seyyid el-Hac Mehmed'e bırakması ile	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Sermahfil	Alâeddin	M. 1518	1518 tarihli tahrir defterindeki kayda göre	(Gök, 2006: 98)
Cüzhan (1 akçe)	Seyyid Mehmed oğlu es-Seyyid Ali	H. 1104/M. 1692-1693	Belgelerde yer alan ilk atama	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Cüzhan (1 akçe)	Mehmed	Şaban 1104/Nisan 1693	Babası Abdülkerim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
Cüzhan (1 akçe)	Seyyid Ali	Şaban 1104/Nisan 1693	Seyyid İbrahim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Cüzhan	es-Seyyid Abdurrahman	Cümâde'l-âhir 1109/Aralık 1697	Derviş Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Cüzhan (1 akçe)	Osman	Receb 1111/Aralık 1699	Mehmed'in görevden anlamaması nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Cüzhan	Abdülmümin	Zilkade	Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No:

(1 akçe)		1112/Nisan 1701		1141, vr. 15c)
Cüzhan (1 akçe)	Ali	Safer 1113/ Temmuz 1701	Mehmed'in görevi Ali'ye bırakması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Cüzhan (0,5 akçe)	Seyyid Abdurrahman	Şevval 1113/Mart 1702	Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Cüzhan (1 akçe)	Seyyid Ahmed	01 Zilhicce 1120/11 Şubat 1709	Osman'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Cüzhan	Abdullah	01 Cümâde'l-âhir 1124/06 Temmuz 1712; 01 Zilhicce 1125/19 Aralık 1713	Mustafa'nın görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
Cüzhan (1 akçe)	Seyyid Mustafa	Rebi'ü'l-âhir 1136/Aralık 1723	Babası Mehmed'in hacca giderken ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69b; No: 1137, vr. 44a)
Cuma cüzhanı (0,5 akçe)	Abdullah	Şaban 1104/Nisan 1693	Yenileme (Sultan II. Mustafa'nın cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
Cuma cüzhanı	Mehmed	Şaban 1104/Nisan 1693	Seyyid Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
Cuma cüzhanı (1 akçe)	Hüseyin	Safer 1113/ Temmuz 1701	Babası Abdullah'ın görevi oğluna bırakması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Cuma cüzhanı (1 akçe)	Hamza	Safer 1115/Haziran 1703	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
Cuma cüzhanı	Ahmed	01 Receb 1130/31 Mayıs 1718	Babası Abdullah'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Cuma cüzhanı (1 akçe)	Seyyid Ahmed	Muharrem 1144/ Temmuz 1731	Hamza'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Cuma cüzhanı (1 akçe)	Nurullah Halife (caminin müezzini)	Muharrem 1153/Mart 1740	Hamza'nın ölmesiyle oğlu Nurullah Halife'nin başka memlekette ilim tahsilinde bulunması nedeniyle dışarıdan es-Seyyid Ahmed'in bir yolla görevi kendi üzerine aldırması ve durumun anlaşılmasıyla görevden alınması ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
Cuma cüzhanı (1 akçe)	Hafız Hüseyin	Zilhicce 1184/Mart 1771	Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1058, vr. 54b)
Cuma cüzhanı (1 akçe)	Seyyid Hafız Abdurrahman (caminin)	08 Safer 1207/25 Eylül 1792	Babası Nurullah'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 530, vr. 129b)

	müezzini)			
Ferraş-Çerağdar (2 akçe)	Diğer Mehmed	Safer 1112/Temmuz 1700	Hacı Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Ferraş (2 akçe)	Osman	01 Zilhicce 1126/08 Aralık 1714	Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Ferraş (2 akçe)	Seyyid Ahmed	Cümâde'l-âhir 1168/Mart 1755	Osman oğlu Seyyid İsmail'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Çerağdar	Osman	01 Receb 1130/31 Mayıs 1718	Hacı Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Cuma Muhammed iyehan (1 akçe)	Abdullah	Şaban 1104/Nisan 1693	Babası Abdülkerim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
Cuma Muhammed iyehan	Hüseyin	01 Receb 1130/31 Mayıs 1718	Babası Abdullah'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Devirhan (1 akçe)	Abdurrahman	01 Receb 1116/30 Ekim 1704	Babası Hacı Osman'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Devirhan (1 akçe)	Hasan oğlu Ali	01 Receb 1132/09 Mayıs 1720	el-Hac Abdullah oğlu Abdülkerim'in görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
Vaiz	Seyyid Mustafa	Cümâde'l-evvel 1142/Kasım 1729	Abdüllatif'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1144, vr. 45b)
Mütevelli	Mahub Çelebi	M. 1518	1518 tarihindeki tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 98)
Mütevelli	Mahmud oğlu Ziyeddin	M. 1555	1555 ve 1584 tarihli tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 98)
Mütevelli	Abdülkadir (Karamanoğlu Mahmud Bey Hamamı'nın da mütevellisi)	Cümâde'l-âhir 1103/Şubat 1692	Yenileme (Sultan II. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Mütevelli (2 akçe)	Hacı Hamza (Mahmud Bey Hamamı'nın da mütevellisi)	Cümâde'l-evvel 1108/Kasım 1696	Muhtemelen mütevelli olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1140, vr. 54a)
Mütevelli	Abdülkadir (Karamanoğlu Mahmud Bey Hamamı'nın da mütevellisi)	H. 1115/M. 1703 - 1704	Babası Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Mütevelli	Seyyid İbrahim	01 Rebi'ü'l-âhir 1122/29 Mayıs 1710	Seyyid Abdülbaki'nin görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Ahmed (Mahmud Bey	01 Receb 1125/24	Seyyid Abdülbaki'nin görevi oğluna bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)

	Hamamı'nın da mütevellisi)	Temmuz 1713		
Mütevellî	Seyyid İshak oğlu Seyyid Ali	01 Receb 1125/24 Temmuz 1713	Seyyid İbrahim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
Mütevellî (1 akçe)	Seyyid Abdülbaki (Mahmud Bey Hamamı'nın da mütevellisi)	Rebî'ü'l-âhir 1143/Ekim 1730	İshak oğlu es-Seyyid Ali ve es-Seyyid Abdülbaki oğlu Seyyid Ahmed'in ölmesiyle görevin Kadı Ahmed arzıyla Seyyid Abdülbaki'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Mütevellî	es-Seyyid Ahmed (Mahmud Bey Hamamı'nın da mütevellisi)	Safer 1147/Temmuz 1734	es-Seyyid İshak oğlu Seyyid Ali'nin ölmesiyle oğlu es-Seyyid Ahmed varken dışardan es-Seyyid Abdülbaki bir yolla görevi kendi üzerine aldırması ve durumun anlaşılmasıyla görevden alınarak, görevin es-Seyyid Ahmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 1068, vr. 117c)
Mütevellî	Seyyid Mustafa (Mahmud Bey Hamamı'nın da mütevellisi)	Cümâde'l-âhir 1154/Ağustos 1741	Seyyid Ahmed'in görevini terk etmesi nedeniyle görevden alınarak, görevin vakfeden soyundan Seyyid Mustafa'ya Mehmed arzıyla verilmesi ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
Mütevellî	Seyyid Abdülbaki (Mahmud Bey Hamamı'nın da mütevellisi)	12 Şevval 1207/23 Mayıs 1793	Seyyid Abdülmümin'in ölmesiyle hiç erkek çocuğu olmaması nedeniyle görevin amcasının oğlu Seyyid Abdülbaki'ye Kadı Hacı Hasan arzıyla verilmesi ile	(VAD. No: 530, vr. 130a)

III.II. Sipas/Çınarlısu Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler

III.II.I. Karamanoğlu Halil Bey/Sipas Camii

Karamanoğlu Halil Bey Camii, Karamanoğlu Halil Bey tarafından Ermenek'in Çınarlısu Mahallesi'nde yaptırılmıştır (VAD. No: 1137, vr. 44a). Belgelerdeki tüm kayıtlarda caminin adı “*Halil Bey Camii*” şeklinde geçse de Halil Bey'in camiye “*hamd, sena, şükr*” anlamında Farsça bir kelime olan “*Sipas*” adını verdiği görülmektedir (Konyalı, 1967: 711). Evliya Çelebi camiden “*Sıfas Camii*” olarak bahsetse de (Evliya Çelebi, 2005: 155) Konyalı bunun yanlış telaffuzdan kaynaklandığını belirtmektedir (Konyalı, 1967: 711). Çınarlısu isminden önce caminin adından dolayı mahalleye de Sipas Mahallesi denildiği belgelerden anlaşılmaktadır (VAD. No: 1069, vr. 68a). Kitabesinin şu an mevcut olmaması

nedeniyle caminin yapım tarihi kesin olarak bilinmese de Halil Bey'in hüküm sürdüğü 1333-1340 yılları arasında yaptırılmış olduğu düşünülebilir.

Caminin ana girişi kuzeybatı tarafında olup, doğu ve batı tarafında da birer giriş mevcuttur. Üzeri düz toprak damla örtülü olan cami, içeriden dört ahşap direkle desteklenmektedir. Batısında son cemaat yeri ve güneybatı köşesinde de minare yer almaktadır (Fotoğraf: 5). Cami 1261/1845 yılında esaslı bir tamir gördüğü için minare, mihrap, kapı ve pencere kanatları hariç orijinalliğini yitirmiştir (Diez vd., 1950: 8; Konyalı, 1967: 710). 1974 yılında da vakıflar tarafından bugünkü durumda iki katlı olarak betonarme tarzında yeniden inşa edilmiştir.

Camiye ait *Hurufat Defterleri*'nden birçok atama kaydı ve çeşitli görevliler tespit edilmiştir. Camiye çeşitli görevlilerin atanması caminin merkezi ve faal olduğunu göstermektedir. Bu atamalar aşağıdaki tabloda incelenecektir (Tablo: 8).

Tablo: 8 Karamanoğlu Halil Bey Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam	Hayreddin (aynı zamanda sermahfil)	M. 1518	1518 tarihli tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 102)
İmam	Muhyiddin oğlu Osman	M. 1584	1584 tarihli tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 102)
İmam- Mütevelli	Şeyh Ahmed oğlu Seyyid Hamza	Receb 1113/Aralık 1701	Seyyid Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
İmam- Hatip- Mütevelli	İshak	H. 1113/M. 1701-1702	Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
İmam- Hatip- Mütevelli	Seyyid Mehmed ve Seyyid Süleyman	Cümâde'l-evvel 1117/Ağustos 1705	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Yarım hisse imam- yarım hisse hatip (1 akçe)	Seyyid Abdülmümin	Cümâde'l-evvel 1134/Şubat 1722	Seyyid Süleyman'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
Yarım hisse imam- yarım hisse hatip (1 akçe)	Seyyid Sinan	Rebî'ü'l-evvel 1135/Aralık 1722; Muharrem 1136/Ekim 1723	Seyyid Abdülmümin'in görevi kardeşine bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 69b; 1137, vr. 44a)
Yarım hisse imam- yarım hisse hatip- yarım hisse mütevelli	Seyyid Mehmed	Rebî'ü'l-evvel 1144/Eylül 1731	Yenileme (Sultan I. Mahmud'un cülûsu ile)	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Yarım hisse imam- yarım hisse hatip- yarım hisse mütevelli	Osman oğlu Seyyid Hasan	Rebî'ü'l-âhir 1144/Ekim 1731	Seyyid Mehmed'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Yarım hisse imam- yarım hisse hatip- yarım hisse mütevelli	Şeyh Ahmed'in oğlu Seyyid Hamza'nın büyük oğlu es- Seyyid Şeyh Mehmed Sadık	Receb 1147/Kasım 1734	es-Seyyid Sinan'ın göreve itibar etmediğinden başka hizmet etmediği ve yerine naip de istihdam etmemesi üzerine görevden alınması ile	(VAD. No: 1068, vr. 117c)
Yarım hisse imam- yarım hisse hatip- yarım hisse mütevelli	Şeyh Ahmed'in oğlu Seyyid Hamza'nın büyük oğlu es- Seyyid Şeyh Mehmed Sadık	Şaban/1147 Aralık/1734	es-Seyyid Hasan'ın görevden anlamadığından başka hizmet etmediği ve yerine naip de istihdam etmemesi üzerine görevden alınması ile	(VAD. No: 1068, vr. 117c)

İmam-hatip-mütevelli	es-Seyyid Şeyh Sinan (Daha önceki hisse sahibi) (üçte bir hisse)	Muharrem 1149/Mayıs 1736	es-Seyyid Mehmed Sadık'ın görevi önceki sahibi Sinan'a bırakması ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Yarım hisse imam	es-Seyyid Ahmed Halife	7 Şevval 1170/25 Haziran 1757	Sinan'ın imamlıktan anlamaması ve cemaatin kendisinden nefret etmesi üzerine görevden alınması ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Yarım hisse imam	Seyyid Şeyh Sinan Halife	-	es-Seyyid Ahmed'in görevi bir yolla kendi üzerine aldırması ve Seyyid Şeyh Sinan Halife'ye haksızlık yapması nedeni ile görevden alınması ile	(VAD. No: 1062, vr. 70a)
Yarım hisse imam- yarım hisse hatip- yarım hisse mütevelli	Hafız Seyyid Fazlullah Halife	Muharrem 1174/Ağustos 1760	Babası es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Sadık'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1062, vr. 70b)
Yarım hisse imam- yarım hisse hatip- yarım hisse mütevelli	Seyyid Hafız Ali ve kardeşi Seyyid Mehmed	11 Rebî'ü'l-âhir 1189/11 Haziran 1775	Seyyid Hafız Ali ve kardeşi Seyyid Mehmed'in görevlerini kusursuz yaparken es-Seyyid Sinan'ın görevi bir yolla kendi üzerine aldırması ve oğlu Seyyid Abdülmümin'e bırakması ve önceki görev sahiplerine haksızlık yapıldığının anlaşılması üzerine görevden alınması ile	(VAD. No: 1064, vr. 40a)
Yarım hisse imam- yarım hisse hatip- yarım hisse mütevelli	Hafız Ali	11 Rebî'ü'l-âhir 1189/11 Haziran 1775	Hafız Ali'nin hissesini Seyyid Sinan üzerine alıp, oğlu Seyyid Abdülmümin'e bırakması ve durumun anlaşılması Anadolu Kazaskeri Molla Hüseyin-zade İshak Efendi Hazretleri'nin bildirmeleriyle Seyyid Abdülmümin'in görevden alınması ile	(VAD. No: 1064, vr. 40a)
İmam-hatip-mütevelli	Seyyid Şeyh Abdülmümin	22 Zilhicce 1189/13 Ocak 1776	Seyyid Şeyh Sinan'ın görevi bıraktığı oğlu Seyyid Şeyh Abdülmümin'den Seyyid Ali ve Seyyid Mehmed kardeşler daha önceki görev sahibiyiz diyerek ve Ermenek kadısına da yalan söyleyerek görevi üzerlerine almaları ve Seyyid Abdülmümin'e haksızlık yapmaları üzerine görevden alınmaları ile	(VAD. No: 1064, vr. 40a)
İmam-hatip-mütevelli	Seyyid Abdülmümin	22 Zilhicce 1189/13 Ocak 1776	Seyyid Hasan'ın oğlu Hafız Seyyid Ali'nin önceki görev sahibiyim diyerek görevi kendi üzerine aldırması ancak beratlar dikkatle incelendiği zaman önceki görev sahibinin de Seyyid	(VAD. No: 1064, vr. 40a)

			Abdülümün olduğu ve Anadolu Kazaskeri Mevlana Hüseyin-zade İshak Efendi Hazretleri'nin de durumu bildirmesi ile	
Yarım hisse imam- yarım hisse hatip- yarım hisse müteveli	Seyyid Hafız Ali	17 Şaban 1198/06 Temmuz 1784	Seyyid Abdülümün'in önceki görev sahibinin kendisi olduğunu ileri sürerek görevi kendi üzerine aldırması ancak beratlar incelendiği zaman durumun anlaşılması üzerine görevden alınması ile	(VAD. No: 1064, vr. 40b)
Yarım hisse hatip- yarım hisse müteveli	Seyyid Hafız Ali	17 Şaban 1198/06 Temmuz 1784	Seyyid Hafız Ali ve Seyyid Abdülümün'in uzun süredir çekişmeleri nedeni ile beratları dikkatle incelenmiş ve yarım hisse hatiplik ve yarım hisse mütevelliliğin Seyyid Hasan'dan Seyyid Ali'ye 1176'da verildiği, yarım hisse imamlığın ise Seyyid Ahmed'den Seyyid Sinan'a 1163'te geçtiği, onun da Seyyid Abdülümün'e bıraktığı böylece yarım hisse imamlığın Seyyid Ali üzerinde olmadığı ve yarım hisse hatiplikle birlikte yarım hisse mütevelliliğin olduğu, bu nedenle yarım hisse hatiplik ve yarım hisse mütevelliliğin Anadolu Kazaskeri İshak Efendi-zade Seyyid Ebu Yahya Efendi Hazretleri'nin de bildirmesiyle Seyyid Abdülümün'den alınarak Seyyid Hafız Ali'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1064, vr. 40b)
İmam- yarım hisse hatip	Seyyid Mehmed Hanefi'nin büyük oğlu Seyyid Abdülümün Halife (beşte bir hisse)	05 Rebî'ü'l-âhir 1250/11 Ağustos 1834	İmamlık ve yarım hisse hatipliğin Şeyh Abdülümün'in oğulları Seyyid Mehmed Emin, Seyyid Ahmed, Seyyid Abdüsselam, Seyyid Sinan ve Seyyid Mehmed Hanefi üzerinde olduğu, bunlardan Seyyid Mehmed Emin'in hissesini rızasıyla kardeşi Seyyid Mehmed Hanefi'nin büyük oğlu Seyyid Abdülümün Halife'ye bıraktığı nedeni ile	(VAD. No: 536, vr. 78)
İmam- (beşte bir hisse) Müteveli- (beşte bir hissenin yarısı) Müteveli (üçte bir hissenin çeyreği)	Mehmed Naim, Mehmed Şakir, Abdülgaffar ve Abdülümün Efendi kardeşler (aynı zamanda Musa Paşa Medresesi'nde müderrisliğin	22 Şaban 1276/16 Mart 1860	Mehmed Naim, Mehmed Şakir, Abdülgaffar ve Abdülümün kardeşlere müşterekleri tarafından müdahale yapılmış ancak durum anlaşılacak yapılan müdahalenin kaldırılması ile	(BOA., A.) MKT. DV., No: 154/95)

	sekizde bir hissesinin yarısına sahipler)			
Hatip	Kasım Çelebi	M. 1518	1518 tarihli tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 102)
Hatip	İlyas oğlu Mehmed	M. 1584	1584 tarihli tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 102)
Hatip (1 akçe)	Seyyid Süleyman	Rebî'ü'l-evvel 1102/Aralık 1690	Yenileme (Sultan II. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Hatip	Seyyid Süleyman	Şaban 1110/Şubat 1699	Yenileme (Sultan II. Mustafa'nın cülûsu ile)	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Hatip	Şeyh Ahmed oğlu Seyyid Hamza	Receb 1113/Aralık 1701	Seyyid Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Üçte iki hisse Yarım hisse hatip- yarım hisse müteveli	Seyyid Hafız Ali'nin oğulları Seyyid Hasan ve Seyyid Hüseyin	25 Rebî'ü'l-âhir 1222/02 Temmuz 1807	Seyyid Hafız Ali'nin ölmesinden sonra Zeynel-abidin oğlu Seyyid Hafız Ahmed'in hile ile görevi kendi üzerine alması üzerine görevden alınması nedeni ile	(VAD. No: 532, vr. 105b)
Üçte iki hisse Yarım hisse hatip- yarım hisse müteveli	Seyyid Şeyh Abdüsselam (dörtte bir hisse)	06 Receb 1222/09 Eylül 1807	Seyyid Hafız Ali'nin oğlu Seyyid Hüseyin'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 532, vr. 105b)
Sekizde bir hisse Sekizde bir hatip- sekizde bir müteveli	Mehmed Halife oğlu Seyyid Abdurrahman	11 Rebî'ü'l-evvel 1246/30 Ağustos 1830	Seyyid Şeyh Hafız Mehmed Emin'in görevi Seyyid Abdurrahman'a bırakması ile	(VAD. No: 536, vr. 77b)
Dörtte bir hissenin yarısı hatip- dörtte bir hissenin yarısı müteveli	Mehmed Halife oğlu Seyyid Abdurrahman	11 Rebî'ü'l-evvel 1246/30 Ağustos 1830	Seyyid Şeyh Hafız Mehmed Emin Efendi'nin kendi rızasıyla görevi Seyyid Abdurrahman'a bırakması ve beratını teslim etmesi ve Anadolu Kazaskeri Meşreb-zade Abdurrahman Efendi'nin de durumu bildirmeleri ile	(VAD. No: 536, vr. 77b)
Müezzîn	Üveys	M. 1518	1518 tarihli tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 102)
Müezzîn (1 akçe)	Mehmed	Şaban 1104/Nisan 1693	Abdülmümin'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Müezzîn (1 akçe)	Osman (beş vakitte)	Cümâde'l-âhir 1131/Nisan 1719	Mehmed'in görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Müezzîn (1 akçe)	Seyyid Mehmed Hanefî	Şevval 1193/Ekim 1779	Seyyid Mehmed'in görevden alınması ile	(VAD. No: 1064, vr. 40d)
Müezzîn (1 akçe)	es-Seyyid Hüseyin oğlu es-Seyyid	Şaban 1243/Şubat 1828	es-Seyyid Mehmed Hanefî'nin görevi bırakması ile	(VAD. No: 535, vr. 72c)

	Ahmed			
Cuma müezzini (1 akçe)	el-Hac Mehmed	Muharrem 1113/Haziran 1701	Camiye cuma müezzini lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Cuma müezzini (1 akçe)	Diğer Mehmed ve Ahmed	Cümâde'l-âhir 1131/Nisan 1719	Mehmed ve Ahmed'in görevden alınması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Cuma müezzini	Osman	Rebî'ü'l-âhir 1141/Kasım 1728	Mehmed'in ölmesi üzerine hissesinin ortağı Osman'a verilmesi nedeni ile	(VAD. No: 1144, vr. 45b)
Cuma müezzini-Devirhan	Seyyid Hasan	12 Şaban 1190/26 Eylül 1776	Mehmed'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1064, vr. 40b)
Cuma müezzini (1 akçe) Devirhan (1 akçe)	Seyyid el-Hac Mehmed oğlu Seyyid Ebubekir	Receb 1243/Ocak 1828	Seyyid Hasan'ın çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 535, vr. 72c)
Cuma müezzini-Cüzhan (1 akçe)	İbrahim oğlu es-Seyyid Hüseyin Halife	Zilhicce 1249/Nisan 1834	es-Seyyid el-Hac Mehmed'in oğlu es-Seyyid Ebubekir'in görevi İbrahim oğlu es-Seyyid Hüseyin Halife'ye bırakması ile	(VAD. No: 536, vr. 78)
Sermahfil	Hayreddin (caminin imamı)	M. 1518	1518 tarihli tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 102)
Cüzhan (1 akçe)	Mehmed Halife	Şaban 1104/Nisan 1693	Yusuf'un ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Cüzhan (1 akçe)⁶	Seyyid Mehmed	Receb 1113/Aralık 1701	Babası Seyyid Ahmed'in ölmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Cüzhan (1 akçe)⁷	Seyyid Mehmed	01 Cümâde'l-evvel 1117/21 Ağustos 1705	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Cüzhan (2 akçe)⁸	Seyyid Mustafa	01 Ramazan 1120/14 Kasım 1708; 01 Ramazan 1121/04 Kasım 1709	Cüzhan olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Cuma cüzhanı (1 akçe)	Süleyman	01 Cümâde'l-âhir 1131/21 Nisan 1719	Mehmed'in görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Cüzhan (1 akçe)	Seyyid Ahmed	01 Cümâde'l-evvel 1134/17	Mustafa'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)

⁶ Gümüş Boğa Vakf'i'nden olmak üzere.

⁷ Gümüş Boğa Vakf'i'nden olmak üzere.

⁸ Gümüş Boğa Vakf'i'nden olmak üzere.

		Şubat 1722		
Cüzhan (1 akçe)	Veli Halife	Rebî'ü'l-âhir 1136/Aralık 1723	Babası el-Hac Süleyman'ın hacca giderken ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69b; No: 1137, vr. 44a)
Cüzhan (1 akçe)	Osman Halife (yarım hisse)	Safer 1139/Eylül 1726	Seyyid Ahmed'in Osman Halife'ye bırakması ile	(VAD. No: 1143, vr. 21)
Cüzhan (1 akçe)	Seyyid Mehmed	H. 1141/M. 1728-1729	Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1144, vr. 45b)
Cüzhan (1 akçe)⁹	Seyyid Zeynel-abidin	Rebî'ü'l-âhir 1141/Kasım 1728	Seyyid Mustafa'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1144, vr. 45b)
Cüzhan (1 akçe)	Seyyid Ahmed	Muharrem 1142/Temmuz 1729	Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1144, vr. 45b)
Cüzhan (3 akçe)¹⁰	Seyyid Mustafa	Cümâde'l-evvel 1142/Kasım 1729	Seyyid Mustafa hayatta iken öldü diyerek görevi üzerine alan Zeynel-abidin'den görevin yeniden alınması ile	(VAD. No: 1144, vr. 45b)
Cüzhan (1 akçe)¹¹	Hafız Ahmed	30 Cümâde'l-evvel 1142/21 Aralık 1729	Seyyid Mustafa'nın görevi Hafız Ahmed'e bırakması ile	(VAD. No: 1144, vr. 45b)
Cüzhan (1 akçe)¹²	Şeyh Abdullah Halife	Rebî'ü'l-âhir 1143/Ekim 1730	Hafız Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Cüzhan (1 akçe)	Seyyid Ahmed Halife	Cümâde'l-evvel 1143/Kasım 1730	Seyyid Ahmed Halife'nin beratını kaybetmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Cüzhan (1 akçe)¹³	Seyyid Ahmed'in oğlu Seyyid Mehmed	Rebî'ü'l-evvel 1144/Eylül 1731	Yenileme (Sultan I. Mahmud'un cülûsu ile)	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Cüzhan (1 akçe)¹⁴	Seyyid İbrahim oğlu Seyyid Hüseyin	Rebî'ü'l-âhir 1144/Ekim 1731	Seyyid Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Cüzhan (1 akçe)¹⁵	es-Seyyid Ahmed Halife	01 Zilkade 1144/26 Nisan 1732	Abdullah'ın göreve itibar etmemesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Cüzhan (1 akçe)¹⁶	es-Seyyid Şeyh Hamza'nın	Zilhicce 1146/Mayıs	Mehmed oğlu es-Seyyid Ahmed'in çocuksuz ölmesi	(VAD. No: 1068, vr. 117c)

⁹ Gümüş Boğa Vakfî'ndan olmak üzere.

¹⁰ Gümüş Boğa Vakfî'ndan olmak üzere.

¹¹ Gümüş Boğa Vakfî'ndan olmak üzere.

¹² Gümüş Boğa Vakfî'ndan olmak üzere.

¹³ Gümüş Boğa Vakfî'ndan olmak üzere.

¹⁴ Gümüş Boğa Vakfî'ndan olmak üzere.

¹⁵ Gümüş Boğa Vakfî'ndan olmak üzere.

	oğlu es-Seyyid Sadık	1734	nedeni ile	
Cüzhan (1 akçe)	es-Seyyid Kemaleddin	Muharrem 1149/Mayıs 1736	es-Seyyid Mehemmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Cüzhan (1 akçe)	es-Seyyid Numan	Safer 1149/Haziran 1736	Babası es-Seyyid Abdülmümin'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Cüzhan (1 akçe)	es-Seyyid Yahya Halife	09 Zilkade 1170/26 Temmuz 1756	Mehmed'in görevden anlamadığı ve Kadı Mevlana es-Seyyid Ahmed Efendi'nin arzı ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Cüzhan (1 akçe)	Mehmed Halife	-	Seyyid Yahya'nın Mehmed Halife'ye haksızlık yaptığını anlaşılması nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1062, vr. 70a)
Cüzhan (1 akçe)¹⁷	Hafız es-Seyyid Fazlullah Halife	01 Muharrem 1174/13 Ağustos 1760	Babası Seyyid Mehmed Sadık'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1062, vr. 70b)
Cüzhan (1 akçe)	Seyyid Abdurrahman	11 Safer 1190/01 Nisan 1776	Şeyh Hacı Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1064, vr. 40a)
Cüzhan (2 akçe)	Seyyid Abdullah	Safer 1190/Mart 1776	Seyyid Numan'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1064, vr. 40a)
Cüzhan (1 akçe)	Şeyh Sinan Halife	16 Şevval 1207/27 Mayıs 1793	Seyyid Abdurrahman'ın kardeşinin oğlu Şeyh Sinan Halife'ye bırakması ile	(VAD. No: 530, vr. 130a)
Cüzhan (2 akçe)	es-Seyyid Mehmed Hanefi	Zilkade 1224/Aralık 1809	Seyyid Abdullah'ın çocuksuz öldüğü şartı ile	(VAD. No: 532, vr. 105b)
Aşırhan (1 akçe)	Seyyid Hüseyin	Şaban 1109/Şubat 1698	Ömer'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Çerağdar	Mehmed	01 Cümâde'l-âhir 1117/20 Eylül 1705	Abdülhalim'in görevi Mehmed'e bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Çerağdar-Ferraş (1 akçe)	Abdullah Halife	Rebî'ü'l-evvel 1135/Aralık 1722	Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1137, vr. 44a)
Çerağdar-Ferraş (1 akçe)	Abdullah	01 Muharrem 1136/01 Ekim 1723	Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69b)
Çerağdar (1 akçe)	Mahmud	Zilhicce 1144/Mayıs 1732	Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117c)
Ferraş	Ahmed	01 Cümâde'l-âhir 1117/20	Abdülhalim'in görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)

¹⁶ Gümüş Boğa Vakfı'ndan olmak üzere.

¹⁷ Gümüş Boğa Vakfı'ndan olmak üzere.

		Eylül 1705	(caminin çerağdarı)	
Cuma Muhammedi yhanı (1 akçe)	Süleyman	01 Cümâde'l-âhir 1131/21 Nisan 1719	Mustafa'nın görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Cuma Muhammedi yhanı (1 akçe)	Sarı Süleyman	01 Zilhicce 1132/04 Ekim 1720	Mustafa üzerinden alınarak	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
Muhammedi yhan	Sağır Mustafa	01 Muharrem 1134/22 Ekim 1721	Süleyman üzerinden alınarak	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
Cuma Muhammedi yhanı (1 akçe)	Hamza	H. 1136/M. 1723- 1724	Babası Hacı Süleyman'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69b)
Cuma Muhammedi yhanı (1 akçe)	Hamza Halife	Rebî'ü'l-âhir 1136/Aralık 1723	Babası el-Hac Süleyman'ın hacca giderken ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1137, vr. 44a)
Cuma Muhammedi yhanı (1 akçe)	Seyyid Mehmed	Receb 1141/Ocak 1729	Hamza'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1144, vr. 45b)
Cuma Muhammedi yhanı (0,5 akçe)	Seyyid Mehmed Halife	Cümâde'l-evvel 1143/Kasım 1730	Beratını kaybetmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Muhammedi yhan (1 akçe)	Seyyid Mehmed es-Sadık	Şevval 1147/Şubat 1735	es-Seyyid Abdülmümin oğlu es-Seyyid Mehmed'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Muhammedi yhan (1 akçe)	Seyyid Mehmed Halife	01 Muharrem 1174/13 Ağustos 1760	Babası Seyyid Mehmed Sadık Halife'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1062, vr. 70b)
Cuma şeyhi (1 akçe)	es-Seyyid Şeyh Sunullah	Zilhicce 1144/Mayıs 1732	es-Seyyid Hamza'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117c)
Vaiz (1 akçe)	es-Seyyid Hamza oğlu es-Seyyid Sadık	Zilhicce 1146/Mayıs 1734	es-Seyyid Hamza öldüğü zaman oğlu es-Seyyid Sadık'ın başka memlekette bulunması nedeniyle dışarıdan es-Seyyid Sunullah görevi kendi üzerine alması ve durumun anlaşılması üzerine görevden alınması ile	(VAD. No: 1068, vr. 117c)
Vaiz (1 akçe)	Osman Halife oğlu Seyyid Ahmed	Muharrem 1174/Ağustos 1760	Seyyid Sadık'ın ölmesi ve Şeyhülislam Velîyüddin Efendi Hazretleri'nin işaretini ile	(VAD. No: 1062, vr. 70b)
Vaiz-Nasih (1 akçe)	es-Seyyid Abdülmümin Efendi	29 Cümâde'l-âhir 1260/16 Temmuz 1844	Babası Mevlana es-Seyyid Mehmed Hanefi Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(BOA., C. MF., No: 26/1289)
Muarrif	Ahmed	M. 1518	1518 tarihli tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 102)
Mütevelli	Seyyid	Şaban	Seyyid Ahmed'in üzerinden	(VAD. No:

(1 akçe)	Mehemmed	1110/Şubat 1699	alınarak	1140, vr. 55a)
Mütevelli (1 akçe)	Abdül Fettah ve Seyyid Kemalettin	Safer 1113/ Temmuz 1701	es-Seyyid Ahmed'in vakfın malını yemesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Mütevelli¹⁸ (1 akçe)	Seyyid Hasan	01 Zilkade 1116/25 Şubat 1705	Seyyid Abdülbaki'nin görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Mütevelli	Seyyid Abdülmümin	01 Cümâde'l- evvel 1117/21 Ağustos 1705	Kemal'in görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Mütevelli	Abdülhalim	01 Şaban 1119/28 Ekim 1707	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Mütevelli	Seyyidü'l- Mümin	01 Rebî'ü'l-âhir 1120/20 Haziran 1708	Seyyidü'l-Mümin üzerinden Seyyid Ahmed'in alması ve onunda yeniden görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Mütevelli	Ahmed	01 Rebî'ü'l- evvel 1129/13 Şubat 1717	Seyyid Abdülmümin'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Mütevelli	Hüseyin (yarı hisse)	01 Rebî'ü'l-âhir 1129/15 Mart 1717	Ahmed'in yarı hisseyi Hüseyin'e bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Mütevelli (1 akçe)	Hüseyin ve Ahmed	01 Cümâde'l- evvel 1129/13 Nisan 1717	Hüseyin ve Ahmed'in beratsız olmaları nedeniyle beratlarının yeniden verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Mütevelli	Hüseyin ve Abdülmümin	01 Receb 1129/11 Haziran 1717	Abdülmümin'in ölmesi ile Monla Mehmed ve Monla Hüseyin'in görevi almaları ve onların da görevden alınmaları ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Mütevelli (1 akçe)	Hüseyin	01 Receb 1130/31 Mayıs 1718	Abdülmümin üzerinden Hüseyin'in alması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Mütevelli	Osman (yarım hisse)	01 Receb 1130/31 Mayıs 1718; 01 Şaban 1130/30 Haziran 1718	Mustafa ile birlikte görevi yürüten Hüseyin'in sahip olduğu hisseyi yeğeni Osman'a bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a; No: 1069, vr. 68b)
Mütevelli	Hüsam ve Abdülmümin	01 Şaban 1131/19 Haziran 1719	Osman ve Mustafa'nın görevi Hüsam ve Abdülmümin'e bırakmaları ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Mütevelli	Seyyid Hasan	01 Zilkade 1131/15 Eylül 1719	Hüsam ve Abdülmümin'in görevi Seyyid Hasan'a bırakmaları ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Şeyh Mehmed	01 Rebî'ü'l-âhir 1132/11 Şubat 1720	Kemal oğlu Şeyh Abdülmümin'in görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
Mütevelli	Seyyid	01 Şaban	Baba Seyyid Ahmed'in ölmesi ile	(VAD. No:

¹⁸ Halil Bey Camii'nin yanı sıra Nasuh Bey Hamamı'nın da mütevelliliği.

(1 akçe)	Mehmed	1132/08 Haziran 1720	Seyyid Mehmed'e görevin verilmesi ancak Kemal oğlu Abdülmümin'in müdahale etmesiyle görevin daha önceki sahibi Seyyid Mehmed'e verilmesi ile	1069, vr. 69a)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Mehmed	Rebî'ü'l-evvel 1135/Aralık 1722; 01 Muharrem 1136/01 Ekim 1723	Hüseyin'in ölmesiyle görevi yürüten Abdülmümin'e Seyyid Mehmed'in müdahalesi ile	(VAD. No: 1137, vr. 44a; No: 1069, vr. 69b)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Mehmed ve kardeşi Seyyid Sinan	Rebî'ü'l-evvel 1135/Aralık 1722; 01 Muharrem 1136/01 Ekim 1723	Abdülmümin'in görevi Seyyid Mehmed ve kardeşi Seyyid Sinan'a bırakması ile	(VAD. No: 1137, vr. 44a; No: 1069, vr. 69b)
Nâzır	Süleyman	M. 1518	1518 tarihli tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 102)
Nâzır	Seyyid İsbat Halife	01 Cümâde'l-âhir 1117/20 Eylül 1705	Köse Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Nâzır (1 akçe)	es-Seyyid Şeyh Sinan Halife	Muharrem 1149/Mayıs 1736	es-Seyyid İsbat'ın ölmesiyle görevin kardeşine verilmesi ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Nâzır (1 akçe)	Seyyid Şeyh Abdülmümin	Rebî'ü'l-âhir 1188/Haziran 1774	Seyyid Şeyh Sinan'ın görevi oğluna bırakması ile	(VAD. No: 1059, vr. 64)
Nâzır (1 akçe)	Seyyid Abdüsselam	16 Şevval 1207/27 Mayıs 1793	Şeyh Seyyid Abdülmümin'in görevi oğluna bırakması ile	(VAD. No: 530, vr. 130a)
Nâzır (1 akçe)	es-Seyyid eş-Şeyh Abdülmümin oğlu es-Seyyid Abdüsselam	05 Receb 1243/22 Ocak 1828	es-Seyyid Abdüsselam'ın beratı kaybetmesi nedeniyle yeniden berat verilmesi ile	(VAD. No: 535, vr. 72c)
Nâzır (1 akçe)	Hafız Ahmed oğlu Seyyid Abdülkerim	19 Muharrem 1246/10 Temmuz 1830	Seyyid Şeyh Abdülmümin oğlu Seyyid Abdüsselam'ın görevi Hafız Ahmed oğlu Seyyid Abdülkerim'e bırakması ile	(VAD. No: 536, vr. 77b)
Nâzır (1 akçe)	Seyyid Hüseyin ve Seyyid Ahmed	15 Cümâde'l-âhir 1247/21 Kasım 1831	Babaları Hafız Ahmed oğlu Seyyid Abdülkerim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 536, vr. 77b)
Vâkıf (1 akçe)	Seyyid Hamza	Muharrem 1113/Haziran 1701	eş-Şeyh Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)

III.III. Meydan Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler

III.III.I. Mimar Emir Rüstem Paşa Camii

Meydan Mahallesi sınırları içerisinde Kemalettin Ahmet Mimar Emir tarafından Rüstem Paşa'nın ruhu için yaptırılan caminin yapım tarihi belli değildir (VAD. No: 1064, vr. 40c). Ernst Diez ve arkadaşları caminin 1436'dan önce yapılmış olduğunu kuvvetli bir ihtimalle (Diez vd., 1950: 14) kabul ederler ki Halit Bardakçı da bu bilgiyi kaynak gösterir (Bardakçı, 1976: 118-119). İbrahim Hakkı Konyalı, kesin bir tarih vermemekteyse de caminin 900/1494 - 1495'te tamir edildiğini belirtmekte (Konyalı, 1967: 704) ve bu da Diez vd.'nin görüşünü desteklemektedir. A. Kızıltan ise XIV. yy.'da yapılmış olabileceğini tahmin etmektedir. Osman Nuri Dülgerler yukarıdaki bilgileri tekrar ederek caminin yapım tekniği ve elemanlarına bakılarak XIV. yy. sonları ile XV. yy. başlarında yapılmış olabileceğini söylemektedir (Dülgerler, 2006: 77). Bilal Gök 1500, 1518, 1522 ve 1555 tarihlerinde yapılan tahrirlerde caminin yer almadığını belirtmekte ve bu nedenle Ş. Çelik'in 1555 – 1557 yılları arasında caminin yaptırıldığı düşüncesini kabul etmektedir. Ayrıca bunu desteklemek için 17 Nisan ve 18 Nisan 1557 tarihli iki ayrı mühimme hükmünde yer alan Ermenek camilerinin halkın ihtiyacını karşılamaması nedeniyle ulema ve sülehasının isteği üzerine Karaman Paşa tarafından yaptırılan Yeni Cami'nin, Mimar Emir Rüstem Paşa Camii olduğunu belirtmektedir (Gök, 2006: 104). Oysa yapılan atamalar incelendiği zaman Yeni Cami'nin, Mimar Emir Rüstem Paşa Camii olmadığı görülmektedir (VAD. No: 1068, vr. 117c; No: 1062, vr. 70b). Bununla birlikte caminin 1555'te olmayıp, 1584 tahririnde yer aldığına bakılarak bu tarihler arasında yaptırılmış olduğu da anlaşılmaktadır.

İki kısımdan meydana gelen caminin esas kısmının üzerinde merkezi bir kubbe, kuzey tarafında da son cemaat yeri bulunmaktadır. Son cemaat yerinin yanları kapalı, kuzey bölümü ise açıktır. Önünde iki kargir ayağın bulunduğu bu bölüm sonradan camekânla kapatılmıştır. Yine caminin girişi de bu bölümün ortasından gerçekleşmektedir. Doğu, batı ve güney yönde olmak üzere altı üstlü düzenlenmiş

ikişer çift pencere bulunmaktadır. Mihrabı dıştan içe düz ve armut motifli olup, üstünde bir kitabe yeri yer almaktadır. Kesme taştan yapılan minberin yan aynaları yüzeysel geometrik süslerle ve çokgen motiflerle geçme olarak süslenmiştir (Dülgerler, 2006: 77- 78). Evliya Çelebi'nin çok beğendiği minaresi ise (Evliya Çelebi, 2005: 155) yapıdan ayrı olup, son cemaat yerinin 12 m karşısında yer almaktadır (Fotoğraf: 10). Camiye yapılan *Hurufat Defterleri*'nde yer alan atamalar ise aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 9).

Tablo: 9 Mimar Emir Rüstem Paşa Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam-Hatip (1 akçe)	Ali Halife	Cümâde'l-âhir 1103/Şubat 1691	Yenileme (Sultan II. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No:1141, vr. 15b)
İmam (2 akçe)	Seyyid Mustafa	Cümâde'l-evvel 1126/Mayıs 1714	Babası Seyyid Mesud'un ölmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
İmam-Hatip (10 akçe)	Seyyid Ahmed ve diğer Ahmed	Rebîü'l-âhir 1134/Ocak 1722	Seyyid Mustafa'nın görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
İmam-Hatip	Seyyid Mustafa	Zi'l-hicce 1135/Eylül 1722	Seyyid Ahmed ve diğer Ahmed'e Seyyid Mustafa'nın müdahalesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 69b)
İmam-Hatip	Seyyid Ahmed	Zi'l-hicce 1135-Muharrem 1136/Ekim 1723	Diğer Ahmed hissesini rızasıyla Seyyid Ahmed'e bırakması ile	(VAD. No: 1137, vr. 44a; 1069, vr. 69b)
İmam-Hatip	Seyyid Ahmed	Şaban 1143/Şubat 1731	Yenileme (Sultan I. Mahmud'un cülûsu ile)	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
İmam-Hatip	Seyyid Feyzullah	H. 1159/M. 1746	Babası Seyyid Ahmed'in ölmesi ile	(VAD. No: 1064, vr. 40c)
İmam-Hatip	Seyyid Feyzullah	Zi'l-kade 1183/Şubat 1770-Zi'l-hicce 1183/Mart 1770	Yenileme (Sultan III. Mustafa'nın cülûsu ile)	(VAD. No: 1065, vr. 70b; 1072, vr. 85a)
İmam-Hatip	Seyyid Abdullah	25 Şevval 1188/29 Aralık 1774	Seyyid Mustafa'nın oğlu Seyyid Abdullah'ın kendisine haksızlık yapıldığını söylemesiyle Seyyid Feyzullah'tan görevin alınması ile	(VAD. No: 1064, vr. 40b)
İmam-Hatip	Seyyid Feyzullah	4 Rebîü'l-evvel 1191/12 Nisan 1777	Seyyid Abdullah'ın yalan söylediği gerekçesiyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1064, vr. 40c)

İmam-Hatip	Seyyid Abdullah	4 Safer 1192/04 Mart 1778	Seyyid Feyzullah'ın görevden alınması ile	(VAD. No: 1064, vr. 40c)
İmam-Hatip	Seyyid Ali oğlu es-Seyyid	9 Cümâde'l-evvel 1204/25 Ocak 1790	Seyyid Abdullah'ın ölmesi ile	(VAD. No: 530, vr. 129b)
İmam	Ali Efendi (yarım hisse)	28 Cümâde'l-evvel 1280/10 Kasım 1863	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/62)
İmam	Abdullah Efendi (yarım hisse)	28 Cümâde'l-evvel 1280/10 Kasım 1863	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/62)
İmam	Ahmed Efendi (yarım hisse)	22 Muharrem 1302/11 Kasım 1884	Ali Efendi'nin ölmesiyle görevin, küçük oğlu Ahmed Efendi'ye verilmesi ile	(VAD. No: 170/62)
İmam	Hafız Ömer Efendi (yarım hisse)	09 Cümâde'l-evvel 1320/14 Ağustos 1902	Babası Abdullah Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/62)
İmam	Ahmed Efendi (yarım hisse)	09 Cümâde'l-evvel 1320/14 Ağustos 1902	Ahmed Efendi'nin beratının yenilenmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/62)
İmam	Hafız Mehmed Efendi (aynı zamanda caminin hatibi)	15 Receb 1325/24 Ağustos 1907	Yarım hisse imamlığa sahip olan Ahmed Efendi'nin görevi bırakması, diğer yarım hisseye sahip Hafız Ömer Efendi'nin ölmesi ve onun ölümünden sonra göreve sahip olan Kemal Efendi'nin görevini terk etmesi nedeniyle görevin, caminin hatibi Hafız Mehmed Efendi'ye verilmesi ile	(VAD. No: 170/62)
İmam-Hatip	Hilmi Solak	23 Haziran 1947	Mehmed Nuri'nin 12 Aralık 1943'te ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/62)
Hatip (10 akçe)	Seyyid Hüseyin	Cümâde'l-evvel 1126/Mayıs 1714	Seyyid Mesud'un ölmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
Hatip	Ali Efendi	Safer 1265/Aralık 1848	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/62)
Hatip	Hafız Mehmed Efendi	26 Muharrem 1302/15 Kasım 1884	Ali Efendi'nin ölmesiyle görevin, büyük oğlu Hafız Mehmed Efendi'ye verilmesi ile	(VAD. No: 170/62)
Müezzin (1 akçe)	Seyyid Mustafa	Cümâde'l-âhir 1103/Şubat 1692	Fazlullah'ın görevi oğluna bırakması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Müezzin	Mehmed	Receb 1126/Temmuz 1714	Müezzin olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Müezzin-Cuma Müezzini (2 akçe- 0,5 akçe)	Hüseyin oğlu Seyyid Ahmed	Şevval 1180/Mart 1767	Seyyid Hüseyin'in çocuksuz ölmesi üzerine	(VAD. No: 1070, vr. 146a)

Kayım-Ferraş (0,5 akçe)	Ahmed	Şaban 1110/Şubat 1699	Babası Hasan'ın ölmesi üzerine	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Çerağdar-Ferraş (1 akçe)	Derviş İbrahim	Muharrem 1134/Ekim 1721	Ahmed'in ölmesi üzerine	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
Cüzhan (1 akçe)	Seyyid Kemal	Şaban 1110/Şubat 1699	Yenileme (Sultan II. Mustafâ'nın cülûsu ile)	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Aşırhan (4 akçe)	Seyyid Ahmed	01 Rebî'ü'l-âhir 1134/19 Ocak 1722	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
Aşırhan (4 akçe)	Seyyid Şeyh Ali	Şevval 1186/Aralık 1772	Babası Seyyid İbrahim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1059, vr. 64)
Aşırhan (4 akçe)	eş-Şeyh es-Seyyid Ali	Rebî'ü'l-âhir 1188/Haziran 1774	Yenileme (Sultan I. Abdülhamid'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1065, vr. 70b)
Aşırhan (4 akçe)	Seyyid Abdülkadir	04 Receb 1206/27 Şubat 1792	Babası Seyyid Şeyh Ömer'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 530, vr. 129b)
Tathirci- (1 akçe) Taşirci (1 akçe)	Kaygısız Hüseyin Dede	14 Şevval 1188/18 Aralık 1774	Caminin üzerinin karını temizleyen ve mezranın taşircisi olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1064, vr. 40b)
Kâtip (1 akçe)	Seyyid Mutahhar	01 Cümâde'l-evvel 1136/27 Ocak 1724	Camide kâtip olmaması nedeniyle görevin ilk defa verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 69b; No: 1137, vr. 44a)
Kâtip	Ahmed	Muharrem 1182/Mayıs 1768	Seyyid Mutahhar'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1070, vr. 146b)
İhlashan- (3 akçe) Hafız-ı kütüb (3 akçe)	eş-Şeyh Celaleddin (100 ihlas-ı şerif okunması ile)	Şevval 1186/Aralık 1772	Yenileme (Sultan III. Mustafâ'nın cülûsu ile)	(VAD. No: 1065, vr. 70b; No: 1059, vr. 64)
İhlashan- (3 akçe) Hafız-ı kütüb (3 akçe)	Ahmed (100 ihlas-ı şerif okunması ile)	07 Safer 1192/07 Mart 1778	Seyyid Ali oğlu Seyyid Celaleddin Mehmed'in ölmesiyle görevin, kardeşine verilmesi ile	(VAD. No: 1064, vr. 40c)
Câbî- (yıllık 2 müd buğday) Nâzır (1/5 mahsul)	Hamza	Safer 1115/Haziran 1703	Konya Kızılyazı Mezrası görevlisi ¹⁹ . Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15d)

¹⁹ Mimar Emir Rüstem Paşa Camii'nin vakıflarından olan Konya'daki Kızılyazı Mezrası 09 Rebî'ü'l-evvel 1097/09 Ocak 1686 tarihinde Hasan Halife'nin uhdesindedir (KŞS., No: 2/186).

Câbî²⁰- (yıllık 2 müd buğday) Nâzır (1/5 mahsul)	Hamza	Şaban 1143/Şubat 1131	Yenileme (Sultan I. Mahmud'un cülûsu ile)	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Câbî²¹- (yıllık 2 müd buğday) Nâzır (1/5 mahsul)	Mehemmed (Nâzır) İsmail (Câbî)	Muharrem 1153/Mart 1740	Hamza'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
Câbî²² (yıllık 2 müd buğday)	Mehmed Şerif	Rebî'ü'l-âhir 1180/Eylül 1766	Babası İsmail'in görevi oğluna bırakması ile	(VAD. No: 1070, vr. 146a)
Câbî²³ (yıllık 2 müd buğday)	Seyyid Ahmed	Şevval 1180/Mart 1767	Mehmed Şerif'in görevden alınması ile	(VAD. No: 1070, vr. 146a)
Nâzır	Hamza	Receb 1108/Ocak 1697	Yenileme (Sultan II. Mustafa'nın cülûsu ile)	(VAD. No: 1140, vr. 54a)
Nâzır²⁴ (1/5 mahsul)	İsmail	Rebî'ü'l-evvel 1165/Ocak 1752	Mehmed oğlu Mehmed'in ölmesinden sonra göreve sahip olan Mustafa'nın da ölmesiyle görevin, İsmail'e verilmesi ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Nâzır²⁵ (1 müd buğday)	İsmail Halife	-	Yenileme	(VAD. No: 1062, vr. 70a)
Mütevelli (1 akçe)	es-Seyyid Yahya	Muharrem sonları 1088/Mart 1677	es-Seyyid Mutahhar'ın ölmesi nedeni ile	(KŞS., No: 13/254)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Ali ve Seyyid Bostan	Safer sonları 1088/Nisan 1677	Mimar Emir Camii'nin Konya'daki vakıflarının mütevellisi olan babaları Mutahhar'ın ölmesi nedeni ile	(KŞS., No: 13/252)
Mütevelli	es-Seyyid Bostan Çelebi ve es-Seyyid Ali Çelebi	Cümâde'l-âhir 1088/Ağustos 1677	Es-Seyyid Mutahhar'ın ölmesiyle mütevellilik, Yahya Efendi'nin kızı Gülsüm Hatun'un oğlu es- Seyyid Yahya Efendi'ye verilmiş, ancak Seyyid Mutahhar'ın oğulları es-Seyyid Bostan Çelebi ve es-Seyyid Ali Çelebi'nin bu duruma itiraz ederek babaları Seyyid Mutahhar'ın Seyyid Mehmed'in oğlu olduğunu ve kendilerinin erkek soyundan geldiğini, Seyyid	(KŞS., No: 13/246)

²⁰ Konya'daki Kızılyazı Mezrası'nın görevlisi.

²¹ Konya'daki Kızılyazı Mezrası'nın görevlisi.

²² Konya'daki Kızılyazı Mezrası'nın görevlisi.

²³ Konya'daki Kızılyazı Mezrası'nın görevlisi.

²⁴ Konya'daki Kızılyazı Mezrası'nın görevlisi.

²⁵ Konya'daki Kızılyazı Mezrası'nın görevlisi.

			Yahya'nın ise kız soyundan olduğunu bu nedenle kendilerinin daha öncelikli olduğunu bildirmeleri üzerine ve Seyyid Yahya'nın da bunu itiraf etmesiyle görevin es-Seyyid Bostan Çelebi ve es-Seyyid Ali Çelebi'ye verilmesi ile	
Mütevelli (hisseye beş akçe)	Seyyid Bostan, Seyyid Ali ve Gülsüm Hatun	Zilkade sonları 1088/Ocak 1678	Seyyid Bostan ve Seyyid Ali kardeşlerin mütevelliliklerine vakfeden soyundan olan Gülsüm Hatun'un da eklenmesi ile	(KŞS., No: 24/276)
Mütevelli	es-Seyyid Ali ve es-Seyyid Bostan Çelebi	01 Receb 1095/14 Haziran 1684	es-Seyyid Ali ve es-Seyyid Bostan Çelebi mütevelliler iken Gülsüm Hatun'un da bir yolla bu ortaklığa dahil olması, ancak görevden geri alınarak, mütevelliliğin es-Seyyid Ali ve es-Seyyid Bostan Çelebi'ye verilmesi ile	(KŞS., No: 28/181)
Mütevelli	Seyyid Süleyman ve Seyyid Ali	1103/1691-1692	Yenileme (Sultan II. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Mütevelli	Seyyid Ali	Rebî'ü'l-âhir 1108/Ekim 1696	Yenileme (Sultan II. Mustafa'nın cülûsu ile)	(VAD. No: 1140, vr. 54a)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Ali	Safer 1115/Haziran 1703	Seyyid Ali üzerinden Gülsüm Hatun'un alması ancak onun da görevden alınmasıyla görevin, yeniden Seyyid Ali'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
Mütevelli (ücretsiz)	Mahmud Beşe	01 Cümâde'l-evvel 1117/21 Ağustos 1705	Seyyid Kemal üzerinden Mahmud Beşe'nin alması ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Mütevelli²⁶ - Nâzır	Seyyid Mehmed ve Seyyid Ali	-	İsmail Halife'nin görevi oğullarına bırakması ile	(VAD. No: 1062, vr. 70a)
Mütevelli	Seyyid Abdülkadir	23 Cümâde'l-âhir 1235/07 Nisan 1820	Seyyid Abdülkadir'in babasının ölmesiyle görevin kendisine geçmesi gerekirken dışarıdan Seyyid Süleyman görevi üzerine aldırması, Seyyid Abdülkadir'de duruma itiraz ederek görevi kendi üzerine aldırması ile	(BOA., C. EV., No: 6/263)

²⁶ Konya'daki Kızılyazı Mezrası'nın görevlisi.

III.IV. Sandıklı Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler

III.IV.I. Fatma Hatun Camii

Ermenek'in Sandıklı Mahallesi'nde Fatma Hatun tarafından yaptırılan caminin yapım tarihi belli değildir (VAD. No: 1068, vr. 118a; No: 1140, vr. 54b). Bardakçı ve Dülgerler caminin XIV. yüzyılda Karamanoğulları'ndan kaldığını söyleseler de (Bardakçı, 1976: 102; Dülgerler, 2006: 38) Gök, XVI. yüzyıl tahrirlerinde caminin adının geçmediğini ve bu nedenle 1584'ten sonra yaptırılmış olabileceğini belirtmektedir. Hatta Fatma Hatun'un da Başköy Camii'ne her hafta Cuma gecesi Yasin okunması şartıyla 1000 akçe vakfeden Hamza kızı Fatma Hatun olduğunu tahmin etmektedir (Gök, 2006: 94). O halde cami XVI. yüzyıl sonlarında yaptırılmış olmalıdır. Cami, belgelerde yer alan kayda göre uzun süredir harap durumda olması nedeniyle mahalleli tarafından 1246/1830 - 1831'de tamir ettirilmiştir (VAD. No: 536, vr. 77b).

Kalın taş duvarlar üzerine inşa edilen caminin üzeri ahşap örtülüdür. Sonradan kiremitle, kırma çatı tarzında kapatılmıştır. Kible tarafında taş mihrabın sağ ve sol tarafında olmak üzere iki adet pencere, doğuda bir alt, batıda da bir tepe penceresi bulunmaktadır. Güneybatı köşesinde ise batı duvarına bitişik ahşap minber yer almaktadır. Minaresi olmayan caminin kuzeyinde mahfil, kuzeydoğusunda da cami girişi yer almaktadır (Fotoğraf: 12). Aşağıdaki tabloda ise camiye yapılan atamalar incelenecektir (Tablo: 10).

Tablo: 10 Fatma Hatun Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam	İbrahim	Şaban 1104/Nisan 1693	Yenileme (Sultan II. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15g)
İmam (1 akçe)	Hasan ve Ahmed	Zi'l-hicce 1108/Haziran 1697	Hacı Ramazan'ın görevi başında olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
İmam	Diğer Yusuf	Cümâde'l-âhir 1109/Aralık 1697	Görevin Yusuf'tan alınması ile	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
İmam (1 akçe)	Ahmed ve Hüseyin	Rebî'ü'l-evvel 1110/Eylül 1698	Görevin İbrahim üzerinden alınması ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
İmam (1 akçe)	Hasan ve Ahmed	Safer 1111/Temmuz 1699	Hacı Ramazan'ın görevi başında olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
İmam (1 akçe)	Ramazan	1 Receb 1116/30 Ekim 1704	Görevin Hasan üzerinden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
İmam (1 akçe)	Mustafa ve Abbas	Receb 1119/Eylül 1707	Babaları Hacı Ramazan'ın ölmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
İmam	Hasan oğlu Mustafa (yarı hisse)	Şevval 1130/Ağustos 1718	Abbas'ın görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
İmam	Mustafa (Abbas'ın ortağı) (yarı hisse)	Safer 1131/Aralık 1718	Hasan oğlu Mustafa'nın görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
İmam (1 akçe)	es-Seyyid Mehemed Halife	Safer 1144/Ağustos 1731	Mustafa'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
İmam (1 akçe)	Mehemed oğlu Osman Halife	Ramazan 1147/Ocak 1735	es-Seyyid Mehemed Halife'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
İmam (1 akçe)	Seyyid Mustafa oğlu Mustafa Efendi	02 Rebî'ü'l-evvel 1262/28 Şubat 1846	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 151/86)
İmam	Ahmed Efendi	10 Zilkade 1332/30 Eylül 1914	Mustafa Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 151/86; No: 2180/326)
Hatip (1 akçe)	Abdullah	Şaban 1104/Nisan 1693	Mehemed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15g)
Hatip (1 akçe)	Ali	Şevval 1112/Mart 1701	Abdullah'ın görevini terk etmesi üzerine görevden alınması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Hatip (1 akçe)	Ali	H. 1115/M. 1703-1704	–	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Hatip (1 akçe)	Ali	Cümâde'l-evvel 1117/Ağustos	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1069, vr. 66b)

		1705		
Hatip (1 akçe)	Ali	Safer 1147/Temmuz 1734	Yenileme (Sultan I. Mahmud'un cülûsu ile)	(VAD. No: 1068, vr. 117c)
Hatip (1 akçe)	Seyyid Mehemmed	Receb 1151/Ekim 1738	Babası Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Hatip (1 akçe)	Abdülkadir Halife	Zi'l-kade 1153/Ocak 1741	Seyyid Mehemmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
Hatip (1 akçe)	es-Seyyid Mustafa oğlu es-Seyyid İbrahim Efendi	07 Rebî'ü'l-evvel 1262/05 Mart 1846	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 151/86)
Hatip	Ahmed Efendi (aynı zamanda imam)	17 Zilkade 1332/07 Ekim 1914	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 151/86; No: 2180/326)
Müezzin- Ferraş	Hasan	Receb 1116/Ekim 1704	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Müezzin (1 akçe)	Mustafa (Caminin imamı)	Şevval 1130/Ağustos 1718	Babası Hasan'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Müezzin (1 akçe)	Hacı Osman oğlu Seyyid Mehmed	Ramazana 1147/Ocak 1735	Hasan oğlu Mustafa'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Müezzin	Ahmed oğlu Süleyman	07 Şaban 1246/21 Ocak 1831	Ücretsiz olarak görevi yürüten Abdülkadir oğlu Seyyid Ali'nin beş- altı seneden beri Kıbrıs adasında olduğu ve orada evlenerek oraya yerleştiği ve bu nedenle görevinin boş kalmasıyla görevden alınması ile	(VAD. No: 536, vr. 77b)
Müezzin- Cüzhan	Ahmed oğlu Süleyman	07 Şaban 1246/21 Ocak 1831	Abdülkadir oğlu Seyyid Ali'nin beş- altı seneden beri Kıbrıs adasında olduğu ve orada evlenerek oraya yerleştiği ve bu nedenle görevinin boş kalmasıyla görevden alınması ve durumu Anadolu Kazaskeri Meşreb-zade Abdurrahman Efendi Hazretleri'nin de bildirmeleri ile	(VAD. No: 536, vr. 77b)
Mütevelli (1 akçe)	el-Hac Abdullah	Muharrem 1112/Haziran 1700	Gıyas'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Mütevelli	Seyyid Osman	01 Cümâde'l-âhir 1117/20 Eylül 1705	Hacı Abdullah'ın görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)

III.IV.II. Hacı Ömer ve Hacı Ali Mescidi

Sandıklı Mahallesi'nde Hacı Ömer ve Hacı Ali tarafından yaptırılan mescidin (VAD. No: 1069, vr. 68b) yapım tarihi belli değildir. 1584'te Hacı Ömer ve Hacı Ali'nin hayatta olduğuna bakılırsa mescit de muhtemelen bu tarihlerde yaptırılmış olmalıdır. Gök, yapıyı iki ayrı mescit olarak belirtse de (Gök, 2006: 128) *Hurufat Defterleri*'nde yer alan birçok kayıta "...*Hâcî Ömer ve Hâcî Ali binâ eylediği mescidin ...*" şeklinde tek mescit olarak geçmektedir (VAD. No: 1069, vr. 68b). Mescide yapılan imam ve mütevellî atamalarından tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 11).

Tablo: 11 Hacı Ömer ve Hacı Ali Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam	Nebi	01 Safer 1117/25 Mayıs 1705	Eyyüb'ün ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
İmam (0,5 akçe)	Seyyid Hasan	Muharrem 1142/Temmuz 1729	Seyyid Mustafa'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1144, vr. 45b)
İmam (0,5 akçe)	Seyyid Mehmed	Zilkade 1169/Temmuz 1756	Seyyid Mustafa'nın görevini terk etmesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
İmam (0,5 akçe)	Seyyid Hafız Ali	Rebî'ü'l-âhir 1189/Haziran 1775	Seyyid Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1064, vr. 40a)
İmam (0,5 akçe)	Seyyid Mehmed	12 Safer 1204/01 Kasım 1789	Seyyid Hafız Ali'nin görevi Seyyid Mehmed'e bırakması ile	(VAD. No: 530, vr. 129b)
İmam (0,5 akçe)	es-Seyyid Eyyüb	Şevval 1209/Nisan 1795	es-Seyyid Mehmed'in çocuksuz ölmesi ve kadı es-Seyyid Ali'nin arzı ve es-Seyyid Eyyüb'ün kaza sakinlerinden olması ve imamlık görevinden anlaması şartıyla verilmesi ile	(VAD. No: 530, vr. 130b)
İmam (0,5 akçe)	Seyyid Ahmed'in oğulları Seyyid Mehmed ve Seyyid Kari	Şaban 1224/Eylül 1809	Babaları Seyyid Eyyüb'ün ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 533, vr. 107b)
İmam	Hasan ve küçük kardeşi Hüseyin	10 Cümâde'l-âhir 1272/17 Şubat 1856	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 149/10)

İmam	Ahmed Hilmi	14 Rebî'ü'l-evvel 1341/04 Kasım 1922	Hasan ve Hüseyin'in ölmeleri nedeni ile	(VAD. No: 149/10)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Mehmed	01 Zilkade 1130/26 Eylül 1718	Seyyid İbrahim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Mütevelli (ücretsiz)	Seyyid Mehmed (Mescidin imamı)	15 Safer 1204/04 Kasım 1789	Mescidin mütevellisi olmaması nedeni ile	(VAD. No: 530, vr. 129b)

Bununla birlikte yalnızca “*Hacı Ömer Mescidi*” olarak tespit edilen kayıtlar da bulunmaktadır. Bunlar aşağıda tabloda verilecektir.

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (2 akçe)	Abdünnebi	Rebî'ü'l-evvel 1113/Ağustos 1701	Eyyüb'ün ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
İmam (0,5 akçe)	Ahmed	Cümâde'l-evvel 1117/Ağustos 1705	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
İmam (1 akçe)	Seyyid Hüseyin	01 Cümâde'l-âhir 1123/17 Temmuz 1711	Nebi'nin görevi Seyyid Hüseyin'e bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
İmam	Seyyid Hüseyin	01 Cümâde'l-âhir 1124/06 Temmuz 1712	Nebi Halife'nin üzerinden Seyyid Hüseyin'in alması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
İmam	Abdünnebi	01 Zilhicce 1125/19 Aralık 1713	Abdünnebi'nin üzerinden Seyyid Hüseyin'in alması ancak onun da görevden alınması ile görevin önceki sahibi Abdünnebi'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid İbrahim	01 Zilhicce 1116/27 Mart 1705	Hasan'ın görevi terk etmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Ömer	01 Cümâde'l-âhir 1123/17 Temmuz 1711	Nebi'nin görevi Seyyid Ömer'e bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Mütevelli (2 akçe)	Seyyid Mehammed Halife	Muharrem 1152/Nisan 1739	Seyyid İbrahim'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)

Sonuç olarak Hacı Ömer Mescidi'ne yapılan atamalar incelendiğinde diğer tablodaki görevlilerle benzer olduğu görülmekte, bu nedenle mescidin *Hurufat Defterleri*'nde de geçtiği şekliyle tek bir yapı ve tek bir vakfa ait olduğu anlaşılmaktadır.

III.IV.III. Erikoğlu Mescidi

Hurufat Defterleri'nde "Erikoğlu" (VAD. No: 1069, vr. 67b), "Erikzâde" (VAD. No: 1141, vr. 15b) ve "Erik" (VAD. No: 1141, vr. 15f) olarak yer alan mescit, XVI. yüzyıl tahrirlerinde "Erekoğlu Mescidi" olarak yer aldığı görülmektedir. Bunun haricinde Erekoğlu isimli biri tarafından yaptırıldığı ve bu şahsın 1584'te hayatta olduğu ve bu nedenle mescidin bu tarihten kısa bir süre önce inşa edildiği bilgisi de yer almaktadır (Gök, 2006: 128). Şu anda var olup, olmadığı tespit edilemeyen mescide Safer 1104/Ekim 1692 ve Zilhicce 1145/Mayıs 1733 tarihleri arasında yapılan imam, mütevellî ve nâzır atamaları aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 12).

Tablo: 12 Erikoğlu Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (1 akçe)	Ali	Safer 1104/Ekim 1692	Yenileme (Sultan II. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15f; No: 1141, vr. 15g)
İmam (0,5 akçe)	Seyyid Zeynelabidin	Cümâde'l-âhir 1112/Kasım 1700	Beş vakitte imam olan Seyyid Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
İmam (3 akçe)	İbrahim (yarım hisse)	Muharrem 1116/Mayıs 1704	Zeynelabidin'in yarım hisseyi İbrahim'e bırakması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
İmam	Seyyid Zeynelabidin	01 Muharrem 1121/13 Mart 1709	Seyyid Zeynelabidin üzerinden imamlığın İbrahim'e geçmesi, ancak onun da görevden alınmasıyla yeniden Seyyid Zeynelabidin'e verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Mütevellî	Seyyid Mehmed	Rebî'ü'l-evvel 1112/Ağustos 1700	Seyyid Ali ve Ahmed'in vakıf malını yemelerinden dolayı görevden alınmaları ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Mütevellî (1 akçe)	Seyyid Süleyman	Şevval 1113/Mart 1702	Ahmed'in görevi Seyyid Süleyman'a bırakması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Mütevellî (1 akçe)	es-Seyyid Mehmed Halife	Zilhicce 1145/Mayıs 1733	Süleyman'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117c)

Nâzır (1 akçe)	Seyyid Mehmed	Rebî'ü'l-evvel 1112/Ağustos 1700	Mescitte nâzır olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Nâzır	Seyyid Mehmed	Cümâde'l-âhir 1124/ Temmuz 1712	Mescitte nâzır olmaması nedeniyle görevin yeniden Seyyid Mehmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
Nâzır (1 akçe)	Seyyid İbrahim	01 Ramazan 1125/21 Eylül 1713	Mescide nâzır lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
Nâzır	Seyyid Mahmud	01 Zilhicce 1125/19 Aralık 1713	Mescide nâzır lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)

III.IV.IV. Sandıklı Mahallesi Mescidi

Banisi ve yapım tarihi şimdilik tespit edilemeyen Sandıklı Mahallesi Mescidi'ne dair tespit edilen Safer 1111/ Temmuz 1699 tarihli tek kayda göre, mescide müteveli lazım olması nedeniyle yarım akçeyle Hüseyin görevlendirilmiştir (VAD. No: 1140, vr. 55a). Daha önce bu konuyla ilgili belge olmadığına ve ilk atamanın yapıldığına bakılırsa adı geçen mabet 1699'dan az önce inşa edilmiştir.

III.V. Değirmenlik Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler

III.V.I. Hacı Kemaleddin Camii

Günümüzde Değirmenlik Camii olarak bilinen mabet, Değirmenlik Mahallesi'nde hayır sahiplerinden Hacı Kemaleddin tarafından yaptırılmış olup, yapım tarihi belli değildir (VAD. No: 535, vr. 72b). 1555 tarihindeki tahrirden yapının öncelikle mescit olarak yapıldığı ve 1584 tahririnden ise cami haline getirildiği anlaşılmaktadır. Kemos Mahallesi'nde de bir mescit²⁷ yaptırmış olan Hacı Kemaleddin'in 1584'te hayatta olduğuna bakılırsa (Gök, 2006: 125) cami de 1550'lerde yaptırılmış olmalıdır.

²⁷ Bu mescitle ilgili *Hurufat Defterleri*'nde herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

İki katlı olan caminin bodrum katı önceleri sıbyan mektebi ve ambar olarak kullanılmıştır. Giriş kapısı kuzeybatı köşede olup; güneyde dört, doğuda üç, kuzeyde iki ve batıda bir olmak üzere toplam on penceresi bulunmaktadır. Minberi ortada, mihrabın yan tarafındadır. Üzeri kiremitle kapalı olan çatıyı aşağıdan iki ağaç dikme taşımaktadır. Aynı zamanda kadınlar mahfili ile müezzin mahfilini tutan ağaç kirişin de bu dikmelere bağlandığı görülmektedir. Caminin kuzey kısmına sonradan son cemaat yeri eklenmiştir.

Hacı Kemaleddin Camii, giriş kapısının üzerinde yer alan kitabeye göre 1224/1809-1810 yılında hayır sahipleri tarafından tamir edilmiştir. 1971’de sıva ve badanası yenilenmiş, 1972’de ise Mustafa Demirok tarafından güneybatı köşesine yeni bir minare eklenmiştir (Bardakçı, 1976: 114- 115). *Hurufat Defterleri*’nde yer alan kayıtlara göre camiye ve vakfına çeşitli görevli atamaları yapılmıştır. Bu atamalar aşağıda tabloda incelenecektir (Tablo: 13).

Tablo: 13 Hacı Kemaleddin Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam	Abdülaziz	M. 1584	1584 tarihli tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 126)
İmam (1 akçe)	Süleyman	Şaban 1110/Şubat 1699	Görevin Ömer üzerinden geçmesi ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
İmam-Mütevelli (1 akçe)	Ahmed	Ramazan 1122/Ekim 1710	Babası Süleyman’ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
İmam (1 akçe)	Seyyid Abdurrahman ve Seyyid Ahmed	Cümâde’l-âhir 1125/Haziran 1713	Babaları Ömer’in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
Yarım hisse imam (1 akçe)	es-Seyyid Abdurrahman’ın büyük oğlu es-Seyyid Ömer	Cümâde’l-âhir 1149/Ekim 1736	es-Seyyid Abdurrahman’ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Yarım hisse imam (1 akçe)	Seyyid Ahmed	17 Receb 1208/18 Şubat 1794	Babası Zeynel-abidin’in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 530, vr. 130a)
İmam-Hatip	Hafiz Mustafa	05 Zilkade 1341/19 Haziran 1923	Mustafa ve Ahmed’in ölmeleri nedeni ile	(VAD. No: 149/10)
Hatip	Hacı Ahmed oğlu Hacı Abdülkerim	M. 1584	1584 tarihli tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 126)
Hatip (1 akçe)	Ahmed Ömer (Mahmud ile birlikte)	Zilkade 1108/Mayıs 1697	Mahmud’un yarı hissesini Ahmed Ömer’e bırakması ile	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Yarım hisse	Seyyid Ahmed	Cümâde’l-âhir	Ömer’in ölmesi	(VAD. No:

hatip (1 akçe)		1125/Haziran 1713	nedeni ile	1069, vr. 67b)
Yarım hisse hatip (1 akçe)	Seyyid Mehmed Sadık	17 Receb 1208/18 Şubat 1794	Babası Zeynel- abidin'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 530, vr. 130a)
Hatip (2 akçe)	el-Hac Mehmed'in oğulları Seyyid el- Hac Mehmed (yarım hisse) ve Seyyid Osman (yarım hisse)	Safer 1243/Ağustos 1827	Ömer ve diğer Seyyid Ömer'in çocuksuz ölmeleri nedeni ile	(VAD. No: 535, vr. 72b)
Müezzin	Hüseyin	Cümâde'l-evvel 1117/Ağustos 1705	Mehmed'in görevi Hüseyin'e bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Müezzin (0,5 akçe)	Seyyid Ahmed ve Seyyid Mehmed Halife	Receb 1141/Ocak 1729	Hüseyin'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1144, vr. 45b)
Müezzin (0,5 akçe)	Seyyid Ahmed ve Seyyid Mehmed Halife	Rebî'ü'l-âhir 1143/Ekim 1730	Beratlarının kaybolması nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Müezzin (1 akçe)	es-Seyyid Abdullah Halife	Cümâde'l-âhir 1149/Ekim 1736	es-Seyyid Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Kayım (0,5 akçe)	Ahmed	Muharrem 1113/Haziran 1701	Camiye kayyım lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Mütevelli (1 akçe)	Ömer	Şaban 1110/Şubat 1699	Mehammed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Abdurrahman	Cümâde'l-âhir 1125/Haziran 1713	Babası Ömer'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
Mütevelli (1 akçe)	es-Seyyid Ömer	Zilkade 1148/Mart 1736	Babası es-Seyyid Abdurrahman'ın görevi oğluna bırakması ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid el-Hac Mehmed'in oğlu Seyyid Osman	Muharrem 1243/Temmuz 1827	Görevin uzun süredir boş kalması nedeni ile	(VAD. No: 535, vr. 72b)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid el-Hac Mehmed'in diğer oğlu Seyyid Hasan (yarım hisse)	Cümâde'l-evvel 1243/Kasım 1827	Seyyid Osman'ın sahip olduğu görevin yarı hissesini kardeşine bırakması ile	(VAD. No: 535, vr. 72c)
Nâzır	Seyyid Osman	Zilhicce 1120/Şubat 1709	Cami vakfına nâzır lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Nâzır (1 akçe)	Seyyid Ahmed	Muharrem 1127/Ocak 1715	Babası Seyyid Osman'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Nâzır (1 akçe)	Seyyid Minnet	Rebî'ü'l-evvel 1139/Ekim 1726	Babası Seyyid Osman'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1143, vr. 21)

III.V.II. Tekke Mescidi

Tekke Mescidi'nin yaptıranı ve yapım tarihi belli değildir. *Hurufat Defterleri*'nde yer almadığına bakılırsa XIX. yüzyılın ikinci yarısında yaptırılmış olmalıdır. Mescide ait tespit edilen 13 Şaban 1341/31 Mart 1923 tarihli tek kayda göre, imam olan Mustafa'nın ölmesiyle imamlığın, tevcih heyetinin kararıyla Hüsameddin'e verildiği görülmektedir (VAD. No: 149/8).

III.VI. Saray/Akça Mescit Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler

III.VI.I. Akça Mescit

Belgelerden Saray Mahallesi'nde yer aldığı anlaşılan Akça Mescit (VAD. No: 1143, vr. 21), daha sonra mahalleye adını vermiş olacak ki günümüzde Akça Mescit Mahallesi sınırları içerisinde bulunmaktadır. Hacı Ferruh tarafından 700/1300- 1301 yılında yaptırılan Akça Mescit, Ermenek'teki yapım tarihi bilinen yapılar arasında en eskisidir.

Giriş kısmı, yazlık ve esas bölüm olmak üzere üç kısımdan meydana gelen mescidin altında depo olarak kullanılan bodrum katı mevcuttur. Giriş kısmındaki dış kapıyla, esas kısma açılan iç kapı ağaç oyma olup, sanatsal değeri yüksektir (Bakırer, 1976: 203-204). Ahşap direkli ve üzeri düz toprak damla örtülüken sonradan çatı ile kapatılmıştır (Tanman, 2001: 460). Minaresi ise ahşaptandır (Fotoğraf: 13). Mimar unvanlı biri tarafından 967/1559- 1560 yılında mescit tamir ettirilmiştir. Buradaki mimar unvanlı kişinin, Mimar Emir Rüstem Paşa Camii'ni yapan Kemalettin Ahmet Mimar Emir olduğu düşünülmektedir. 06 Cümâde'l-âhir 1251/29 Eylül 1835 tarihli belgede mescidin yakınında cami olmadığı, mahallelinin uzak yere gidip, geldiği ve zor durumda kaldığı gerekçesiyle Akça Mescit'e minber ilave edilerek cami haline getirilmiştir. Aynı belgede ilk hatipliğin de es-Seyyid Hızır oğlu es-Seyyid Mehmed Halife'ye ücretsiz olarak verildiği belirtilmiştir (BOA., HAT, No: 1594/81). Mescide yapılan diğer atamalar ise aşağıdaki tabloda incelenecektir (Tablo: 14).

Tablo: 14 Akça Mescit Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam	Habib oğlu Üveys Celil	M. 1584	1584 tarihli tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 118)
İmam-Mütevelli	Süleyman	Şaban 1110/Şubat 1699	Yenileme (Sultan II. Mustafa'nın cülûsu ile)	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
İmam-Mütevelli (0,5 akçe)	Seyyid Hüsnullah	Şaban 1116/Kasım 1704	Süleyman'ın görevi terk etmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
İmam (1 akçe)	Mahmud (yarım hisse)	Zilkade 1116/Şubat 1705	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
İmam-Mütevelli	Süleyman	Cümâde'l-evvel 1126/Mayıs 1714	Seyyid Hüseyin'in görevleri Süleyman'a bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
İmam (1 akçe)	Seyyid İbrahim (?)	Şevval 1131/Ağustos 1719	Süleyman'ın görevden alınması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
İmam-Mütevelli (1 akçe)	es-Seyyid Mustafa Halife	Muharrem 1140/Ağustos 1727, Zilhicce 1144/Mayıs 1732	es-Seyyid İbrahim'in ölmesi ve görevlerin hiç kimse üzerinde olmaması nedeni ile kardeşinin görevi yapması ve görevin yenilenmesi	(VAD. No: 1143, vr. 21; No: 1068, vr. 117c)
İmam-Mütevelli (2 akçe)	Seyyid Ali	05 Muharrem 1171/19 Eylül 1757	Babası Abdullah'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
İmam (2 akçe)	Abdullah Halife	23 Muharrem 1171/07 Ekim 1757	Abdullah Halife ölmemiş olduğu halde Ali'nin yalan söyleyerek görevi kendi üzerine alması ve durumun anlaşılması üzerine yeniden görevden alınması ile	(VAD. No: 1062, vr. 70a)
İmam-Mütevelli	Seyyid Hacı Mehmed	Zilkade 1182/Mart 1769	Abdullah'ın vatanı ve görevi terk etmesi üzerine görevden alınması ile	(VAD. No: 1072, vr. 85a)
İmam-Mütevelli (2 akçe)	Seyyid Ahmed Arif ve Seyyid Mustafa	Safer 1209/Ağustos 1794	Babaları Seyyid Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 530, vr. 130b)
İmam-Mütevelli (2 akçe)	Seyyid Mustafa'nın oğlu Seyyid Mehmed Sadık'ın büyük oğulları Seyyid Mustafa ve Seyyid Ahmed	18 Muharrem 1243/13 Ağustos 1827	Babaları Seyyid Mehmed Sadık'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 535, vr. 72b; No: 151/158)

İmam	Hafız Mehmed Efendi	24 Şaban 1331/29 Temmuz 1913	Mustafa ve Ahmed'in ölmeleri nedeni ile	(VAD. No: 151/158)
İmam	Ahmed Hamdi Efendi	27 Zilkade 1334/25 Eylül 1916	Hafız Mehmed Efendi'nin görevi oğlu Ahmed Hamdi Efendi'ye bırakması ile	(VAD. No: 151/158)
İmam	Hafız Mehmed Efendi	07 Şubat 1927	Ahmed Hamdi'nin istifa etmesi nedeni ile	(VAD. No: 149/8)
Mütevelli (0,5 akçe)	Seyyid Hüseyin	–	Süleyman'ın görevini terk etmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)

III.VI.II. Hoca Cevher Lala Mescidi

Saray Mahallesi'nde adından da anlaşılacağı üzere Hoca Cevher Lala tarafından yaptırılan mescidin (VAD. No: 1070, vr. 146a) yapım tarihi belli değildir. Mescide ilişkin en erken kayıt ise 1500 yılı tahrir defteri kayıdır. Gök, mescidin Karamanoğulları döneminden kaldığını kuvvetli bir ihtimalle kabul etmektedir. 1518 tarihli tahrirde, mescitte imamlık yapan Abdurrahman'ın Kadızadeler soyundan olup, ailesinin Karaman beylerinden muafiyetnamesi olması (Gök, 2006: 121), Gök'ün tahminini güçlendirmektedir. Buna göre mescit hayli eski olup, şu anda mevcut değildir. Mescidin vakfiyesinde, imamlık görevi Abdülkerim isimli kişinin çocuklarına nesilden nesile şart koşulmuştur. Bu nedenle bazı dönemlerde imam mütevellilerin, evlat soyundan olmamaları nedeniyle görevden alındıkları yapılan atamalardan anlaşılmaktadır (VAD. No: 1070, vr. 146a). Bu atamalar aşağıda tablo halinde verilecektir (Tablo: 15).

Tablo: 15 Hoca Cevher Lala Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam	Kadızadeler soyundan Abdurrahman	M. 1518	1518 tarihli tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 58)
İmam	Seyyid Mehmed	01 Şaban 1119/28 Ekim 1707	Seyyid Kemal'in görevi Seyyid Mehmed'e bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
İmam (1 akçe)	Eyyüb	01 Ramazan 1135/05 Haziran 1723; H. 1135/M.	Seyyid Mehmed'in görevi Eyyüb'a bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 69b; No: 1137, vr. 44a)

		1722- 1723		
İmam (2 akçe)	Hüseyin Halife	Safer 1144/Ağustos 1731	Yarım akçeyle görevi yürüten Eyyüb Halife'nin beş vakitte düzenli olarak mescide gitmemesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
İmam (2 akçe)	el-Hac Abdullah	Cümâde'l-evvel 1150/Ağustos 1737	Hüseyin'in ölmesiyle görevin büyük oğluna verilmesi ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
İmam (1 akçe)	Seyyid Halil	Zilkade 1169/Temmuz 1756	Hasan'ın görevini terk etmesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
İmam- (1 akçe) Mütevelli (1 akçe)	es-Seyyid Emrullah Halife	Cümâde'l-âhir 1179/Kasım 1765	İmam Halil'in görevini terk etmesi ve vâkîf soyundan olmaması ve mütevelli Seyyid Yahya'nın da vâkîf soyundan olmaması ve görevlerin vâkîf soyundan olanlara verilmesinin şart olması, bu nedenle Halil ve Seyyid Yahya'nın görevden alınarak, görevlerin vâkîf soyundan es-Seyyid Emrullah Halife'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1070, vr. 146a)
İmam- Mütevelli	Seyyid Ali	11 Rebî'ü'l-âhir 1188/21 Haziran 1774	Seyyid Emrullah'ın cemaatin nefret ettiği bir kişi olması ve görevini terk etmesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1059, vr. 64)
İmam	Seyyid Abdûlbaki oğlu Seyyid Süleyman	10 Şaban 1223/01 Ekim 1808	Hacı Ali oğlu Seyyid Mehmed Said'in görevi Seyyid Abdûlbaki oğlu Seyyid Süleyman'a bırakması ile	(VAD. No: 533, vr. 107a)
İmam	Mustafa ve Mehmed Efendi	09 Muharrem 1271/02 Ekim 1854	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 150/190)
İmam	Abdullah Kamil	07 Cümâde'l-âhir 1329/05 Haziran 1911	Mehmed'in çocuksuz ölmesi, Mustafa'nın ve büyük oğulları Abdullah Kamil ve Emin'in arka arkaya ölmeleri nedeniyle görevin, Abdullah Kamil'e verilmesi ile	(VAD. No: 150/190; No: 2180/146)
Mütevelli	Seyyid Ali	01 Cümâde'l- evvel 1120/19	Mütevellilik evlada şart koşulmuşken dışarıdan	(VAD. No: 1069, vr. 67a)

		Temmuz 1708	Seyyid Kemal görevi alıp, evlatdan olan Seyyid Ali'ye haksızlık etmesi nedeniyle görevden alınması ile	
Mütevelli	Seyyid Kemal	01 Cümâde'l-âhir 1121/08 Ağustos 1709	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Mütevelli	Abdülmümin	01 Şevval 1130/28 Ağustos 1718	Ali'nin ölmesinden sonra görevi Seyyid Kemal almış, ancak vâkıf soyundan olan Abdülmümin'in bulunması nedeniyle görevin Abdülmümin'e verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Mütevelli	Abdülmümin Halife	Rebî'ü'l-evvel 1145/Ağustos 1732	Yenileme (Sultan I. Mahmud'un cülûsu ile)	(VAD. No: 1068, vr. 117c)
Mütevelli	Seyyid Abdülmümin Halife	04 Zilkade 1192/24 Kasım 1778	Mütevellilik vakfedenin şartı gereği asırdan asıra, soydan soya geçtiği kayıtlardan anlaşılınca dışarıdan Seyyid Emrullah bir hileyle vakfeden soyundan olduğunu belirterek görevi üzerine aldırılmış, daha sonra yine dışarıdan Seyyid Ali görevi almış ancak en son vakfeden soyundan olan Seyyid Abdülmümin'in kızının oğlu Seyyid Abdülmümin Halife'ye görevin verilmesi ile	(VAD. No: 1064, vr. 40d)
Mütevelli	Seyyid Ali	Şaban 1200/Mayıs 1786	Mütevelliliğin vakfeden şartına göre soydan soya geçmesi ve bu şarta göre mütevelli olan Seyyid Abdülmümin'in görevi yine vakfeden soyundan olan önceki sahibi Seyyid Ali'ye bırakması ile	(VAD. No: 1060, vr. 122a)
Mütevelli	es-Seyyid Süleyman	23 Zilkade 1225/20 Aralık 1810	es-Seyyid Ali'nin çocuksuz ölmesiyle vakfeden şartları gereği görevin yine vakfeden soyundan olan es-Seyyid Süleyman'a verilmesi ile	(VAD. No: 533, vr. 107b)

III.VII. Kemerost/Güllük/Havasıl Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler

III.VII.I. Hacı Ali Bey Mescidi

Belgelerde yer alan kayıtlara göre Kemerost Mahallesi sınırları içerisinde bulunan Hacı Ali Bey Mescidi, günümüzde mahallenin adının değişmesinden dolayı Güllük veya Havasıl Mahallesi'nde yer alır. Bu nedenle Kemerost-u Kebir veya Havasıl Camii de denilmektedir. Yapının giriş kapısının üzerindeki kitabeye göre ilk defa mescit olarak Hacı Ali Bey tarafından 773/1371 - 1372 yılında yaptırılmıştır (Dülgerler, 2006: 35). Daha sonra 1148/1735- 1736'da es-Seyyid Ebubekir Ağa tarafından tamir ettirilen mescide minber de ilave edilerek cami haline getirilmiştir (VAD. No: 1068, vr. 117d). 1234/1818 - 1819'da Miralay Seyyid Hasan tarafından ikinci onarımı yapılmıştır.

Kesme taştan yapılmış olan cami, kible duvarına paralel uzanan üç nefden ibaret olup, dört paye ve altı kemer üzerine oturan düz toprak damla örtülüdür. 1963'te caminin üzeri kiremit çatıyla kaplanmıştır (Konyalı, 1967: 712). Ahşap minberi sağ ön köşededir. Kuzeyinde son cemaat yeri, kuzeybatısında ise minare yer almaktadır. *Hurufat Defterleri*'nde camiye ilişkin birçok atama kaydı tespit edilmiştir. Bunlar aşağıdaki tabloda incelenecektir (Tablo: 16).

Tablo: 16 Hacı Ali Bey Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam	Ahmed	01 Receb 1126/13 Temmuz 1714	Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
İmam (1 akçe)	Seyyid İbrahim	01 Muharrem 1133/02 Kasım 1720	Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
İmam (1 akçe)	Ahmed Halife	Zilkade 1153/Ocak 1741	es-Seyyid İbrahim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
İmam (1 akçe)	Seyyid Mahmud	Şevval 1187/Aralık 1773	Ahmed'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1059, vr. 64)
İmam- Mütevelli (1 akçe)	Ali	Safer 1191/Mart 1777	Mahmud'un bir seneden fazla bir süredir ülke dışında olması ve görevi başında	(VAD. No: 1064, vr. 40b)

			olmamasından başka cemaatin nefret ettiği bir kişi olması nedeniyle görevden alınması ile	
İmam- (1 akçe) Hatip- (1 akçe) Mütevelli (1 akçe)	Mahmud Halife	Rebi'ü'l-âhir 1196/Mart 1782	Mahmud görevlerin sahibi iken Ali bir yolla görevleri üzerine alıp Mahmud'a haksızlık etmesi ve bu nedenle görevden alınarak görevlerin yeniden önceki sahibi Mahmud'a verilmesi ile	(VAD. No: 1064, vr. 46)
İmam- (1 akçe) Hatip (1 akçe)	Şeyh Mustafa oğlu Şeyh Emin	Rebi'ü'l-evvel 1219/Haziran 1804	Ali oğlu Seyyid Mahmud'un imamlıktan anlamadığı, fatiha ve kevser surelerini düzgün okuyamadığı ve mahallelinin kendisinden tiksinişi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 532, vr. 105b)
İmam- (1 akçe) Hatip (1 akçe)	Seyyid Mahmud	Cümâde'l-âhir 1220/Ağustos 1805	Seyyid Ali'nin oğlu Seyyid Mahmud görevini kusursuz yürütürken Seyyid Mehmed Emin, Mahmud görevden anlamıyor diyerek ve kaza naibini de kullanarak görevi kendi üzerine aldırması ve Mahmud'a haksızlık etmesi, mahallelinin ise Mahmud'un görevini kusursuz yaptığını ve kendisinden memnun olduklarını haber vermeleriyle Seyyid Mehmed Emin'in görevden alınarak, görevin eski sahibi Mahmud'a verilmesi ile	(VAD. No: 532, vr. 105b)
İmam- (1 akçe) Hatip (1 akçe)	Seyyid Abdülbaki ve Seyyid Mehmed	Zilhicce 1223/Ocak 1809	Babaları Seyyid Mahmud'un ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 533, vr. 107a)
İmam- (1 akçe) Hatip (1 akçe)	Seyyid Süleyman	Rebi'ü'l-âhir 1238/Aralık 1822	es-Seyyid Mahmud'un oğulları Seyyid Abdülbaki ve Seyyid Mehmed'in görevi imtihan sırasında başarılı olan Seyyid Süleyman'a bir daha itiraz edilmemek şartıyla bırakmaları ile	(VAD. No: 535, vr. 72a)
İmam- (1 akçe) Hatip (1 akçe)	Seyyid Şeyh Mustafa oğlu Seyyid Şeyh Mehmed Emin	Ramazan 1238/Mayıs 1823	Seyyid Süleyman'ın ölmesiyle imtihan sırasında başarılı olan Seyyid Şeyh Mehmed Emin'e görevin verilmesi ile	(VAD. No: 535, vr. 72a)
İmam	es-Seyyid	07 Cümâde'l-	Görevin verilmesi ile	(VAD. No:

(1 akçe)	eş-Şeyh Mustafa'nın oğulları Mehmed Emin ve Ahmed	âhir 1276/01 Ocak 1860		170/66; No: 170/240)
İmam	Mehmed Nuri Efendi	20 Cümâde'l-evvel 1332/16 Nisan 1914	Mehmed Emin ve Ahmed'in ölmeleri nedeni ile	(VAD. No: 170/240)
Hatip (1 akçe)	es-Seyyid Ali Halife	Şaban 1148/Aralık 1735	Görevin ilk defa es-Seyyid Ali Halife'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Hatip (0,5 akçe)	Seyyid Hüseyin	Şevval 1186/Aralık 1772	Seyyid Hacı Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1059, vr. 64)
Hatip (1 akçe)	Seyyid Mahmud	Şevval 1187/Aralık 1773	Babası Seyyid Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1059, vr. 64)
Hatip (1 akçe)	Ali	Safer 1191/Mart 1777	Mahmud'un bir seneden fazla bir süredir ülke dışında olması ve görevi başında olmamasından başka cemaatin nefret ettiği bir kişi olması nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1064, vr. 40b)
Hatip (1 akçe)	Kebir oğlu es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed	17 Receb 1272/24 Mart 1856	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/66)
Hatip	Arif Hikmet Efendi	21 Safer 1303/29 Kasım 1885	es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/66)
Hatip	Osman Nuri Efendi	25 Şevval 1333/05 Eylül 1915	Arif Hikmet Efendi'nin istifa etmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/66)
Hatip	Nuri (aynı zamanda imam)	14 Mayıs 1927	Osman Nuri'nin istifa etmesiyle görevin, imam Nuri'ye verilmesi ile	(VAD. No: 170/66)
Müezzin	Ahmed	01 Receb 1126/13 Temmuz 1714	Camide müezzin olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Mütevelli	Seyyid Osman	Şaban 1110/Şubat 1699	Mehemmed'in görevden alınması ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Osman	Receb 1112/Aralık 1700	Seyyid el-Hac İbrahim üzerinden Seyyid Osman'a verilmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Mütevelli (1 akçe)	es-Seyyid el-Hac İbrahim	Şevval 1112/Mart 1701	Seyyid Osman üzerinden es-Seyyid el-Hac İbrahim'e verilmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Mütevelli	İbrahim	Zilkade	İbrahim'in azlinin gereği	(VAD. No: 1141,

(1 akçe)		1114/Mart 1703	yokken dışarıdan Osman'ın görevi alması ve durumun anlaşılması ile	vr. 15d)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid İbrahim	01 Şaban 1116/29 Kasım 1704	Seyyid Osman üzerinden Seyyid İbrahim'e verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Mütevelli	Abdurrahman	01 Cümâde'l-âhir 1130/Mayıs 1718	Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Mütevelli (1 akçe)	Yahya	Şaban 1147/Aralık 1734	es-Seyyid Hamza oğlu Abdurrahman'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Mütevelli (1 akçe)	es-Seyyid Ali Halife	Şaban 1148/Aralık 1735	es-Seyyid Hamza'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Mütevelli (1 akçe)	Yahya	Safer 1182/Haziran 1768	Yenileme (Sultan I. Abdülhamid'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1070, vr. 146b)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Mahmud (caminin hatibi)	Şevval 1187/Aralık 1773	Babası Seyyid Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1059, vr. 64)
Mütevelli (1 akçe)	es-Seyyid Şeyh Mustafa oğlu es-Seyyid Şeyh Mehmed Emin	Şaban 1238/Nisan 1823	Mahmud'un ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Mehmed Emin	Rebî'ü'l-âhir 1242/Kasım 1826	Seyyid Şeyh Mustafa oğlu Seyyid Şeyh Mehmed Emin'in görevi kardeşine bırakması ile	(VAD. No: 535, vr. 72b)
Mütevelli (1 akçe)	Kebir oğlu es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed ve Sağır oğlu Seyyid Mehmed Said	17 Receb 1272/24 Mart 1856	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/66)

III.VII.II. Kenan Mescidi

Kemeros Mahallesi sınırları içerisinde yer alan Kenan Mescidi, Kenan adlı biri tarafından yaptırılmıştır (VAD. No: 530, vr. 129b). Yapım tarihi ise bilinmemektedir. Mescidin günümüzde Güllük veya Aşağı Havasıl Mescidi olduğu düşünülmektedir. Mescide ilişkin en erken kaydın Şaban 1200/Mayıs 1786 olduğu ve hatta bu tarihteki kayıta mescide minber ilave edilerek cami haline getirildiği bilgisine bakılırsa (VAD. No: 1060, vr. 122a) mescidin daha önce inşa edildiği, arkasından 1786'da camiye çevrildiği anlaşılmaktadır. 1241/1825 - 1826 tarihindeki kayıttan, caminin uzun süredir harap durumda olduğu ve bu nedenle yeniden yaptırıldığı anlaşılmaktadır (VAD. No: 535, vr. 72a). *Hurufat Defterleri*'nde mescide yapılan atamalardan tespit edilenler aşağıdaki tabloda incelenecektir (Tablo: 17).

Tablo: 17 Kenan Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam-Hatip-Mütevelli (0,5 akçe)	Şeyh Ali	Şaban 1200/Mayıs 1786	Seyyid Mehmed'in üç-beş seneden beri hayli yaşlanması ve görevini yapamaz duruma gelmesi ve cemaatten güvenilir kişilerin durumu haber vermeleriyle Seyyid Mehmed'in görevden alınması ile	(VAD. No: 1060, vr. 122a)
İmam-Hatip (0,5 akçe)	Kenan oğlu Seyyid Ahmed	07 Rebî'ü'l-âhir 1203/05 Ocak 1789	Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1060, vr. 122b)
İmam (0,5 akçe)	Kenan oğlu es-Seyyid Ahmed oğlu es-Seyyid Mehmed	Şaban 1222/Ekim 1807	Babası es-Seyyid Ahmed'in görevi es-Seyyid Mehmed'e bırakması ile	(VAD. No: 532, vr. 105b)
İmam-Hatip	Seyyid Ahmed oğlu Seyyid Mehmed	10 Şaban 1234/04 Haziran 1819	Görevlerin Seyyid Ahmed oğlu Seyyid Mehmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 150/386)
İmam-Hatip	Hüsameddin	02 Muharrem 1332/01 Aralık 1913	Seyyid Ahmed oğlu Seyyid Mehmed'in çocuksuz ölmesinden sonra görevler Halil oğlu Hafız Ahmed'e verilmiş, ancak onun da ölmesiyle görevlerin	(VAD. No: 2180/287)

			Hüsameddin'e verilmesi ile	
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Ahmed	15 Rebî'ü'l-evvel 1207/31 Ekim 1792	Caminin mütevelliliğinin, imam ve hatip olanlara verilmesinin gerekli olması ve mütevelli Ali'nin ölmesiyle görevin caminin imam ve hatibi olan Seyyid Ahmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 530, vr. 129b)
Müezzin (ücretsiz)	Seyyid Mehmed	07 Cümâde'l-âhir 1241/17 Ocak 1826	Camiye müezzin lazım olması ve görevin daha önceden de Seyyid Mehmed üzerinde olduğunun kayıtlardan anlaşılmasıyla görevin Seyyid Mehmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Mehmed ve Seyyid Ahmed	Cümâde'l-âhir 1241/Ocak 1826	Babaları Kenan oğlu es-Seyyid Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 535, vr. 72a)

III.VII.III. İsmihan Hatun Mescidi

Kemeros Mahallesi'nde yer alan bir diğer mescit olan İsmihan Hatun Mescidi hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Mescidin adından da anlaşılacağı üzere İsmihan Hatun adlı bir hayırsever kadın tarafından yaptırıldığı düşünülmektedir. Mescide ait *Hurufat Defterleri*'nde yer alan tek kayda göre Şaban 1104/Nisan 1693'te mescide imam lazım olması nedeniyle görev Ahmet'e verilmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15f). Başbakanlık Arşivi'nde yer alan 18 Rebî'ü'l-âhir 1251/13 Ağustos 1835 tarihli bir belgede, mescidin camiye çevrildiği ve hatiplik görevinin Abdurrahman Halife'ye verildiği tespit edilmiştir (BOA., HAT, No: 1594/40).

Mescidin 18 Zilhicce 1258/18 Ocak 1843 tarihinde hatibi es-Seyyid eş-Şeyh Mustafa Halife'dir. Daha sonra imamlık da bu kişiye verilmiş olacak ki 13 Mayıs 1928'de eş-Şeyh Mustafa'nın ölmesiyle imam ve hatipliğin, müşavere heyetinin kararıyla Hafız Mustafa'ya verildiği görülmektedir. Hafız Mustafa 13 Aralık 1930'da görevinden istifa edince yine müşavere heyetinin kararıyla yalnızca hatipliğe Ömer Kaşif atanmıştır (VAD. No: 149/336).

III.VIII. Celal Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler

III.VIII.I. Börekçi Mescidi

Börekçi Mescidi, Celal Mahallesi'nde Börekçi Mehmet Paşa tarafından yaptırıldığı için bu adı almıştır (VAD. No: 1069, vr. 69a). Yapım tarihi ve şu anda yeri bilinmemektedir. Mescide ait en erken kaydın Ramazan 1109/Mart 1698 olduğuna bakılarak (VAD. No: 1140, vr. 55a) mescidin hayli eski olduğu düşünülebilir. Mescide yapılan atamalarda imamlık ve muallim-i sıbyanlığın aynı kişiye verilmesi (VAD. No: 1141, vr. 15b), mescidin bitişiğinde bir mektep olabileceğini veya mescitte eğitim-öğretim yapılmış olacağını göstermektedir. Yapılan diğer atamalar aşağıda tablo halinde verilecektir (Tablo: 18).

Tablo: 18 Börekçi Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam- (0,5 akçe)	İbrahim	Ramazan 1109/Mart 1698	Mehemmed'in görevini terk etmesi ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
İmam- Talim-i Sıbyan (1 akçe)	İbrahim	Safer 1110/Ağustos 1698	Ömer'in üzerinden İbrahim'e verilmesi ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
İmam- (1 akçe) Muallim-i Sıbyan (1 akçe)	Hacı Abdullah	Safer 1112/Temmuz 1700	Ömer'in görevden anlamaması ve göreve uygun görülmemesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
İmam	Ali	01 Şaban 1125/23 Ağustos 1713	Babası Hacı Abdullah'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
İmam (1 akçe)	Mustafa	01 Şaban 1131/19 Haziran 1719	Ali'nin görevden alınması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
İmam (1 akçe)	Mustafa	Receb 1132/Mayıs 1720	Ali üzerinden Mustafa'nın alması ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
İmam	Mustafa	Safer 1132/Aralık 1719	Ali üzerinden Mustafa'ya verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
İmam (0,5 akçe)	Osman Halife	Zilkade 1152/Ocak 1740	Ali'nin ölmesiyle imamlığın Osman Halife'ye kadı İbrahim Efendi arzıyla verilmesi ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)

İmam-Mütevelli (2 akçe)	Ali Halife	Zilkade 1169/Temmuz 1756	Osman'ın ölmesi nedeniyle göreve sahip olan Ali'nin beratının yenilenmesi (Sultan III. Osman'ın cülûsu ile)	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
İmam-Mütevelli (2 akçe)	Ali	16 Muharrem 1190/08 Mart 1776	Ali'nin beratını kaybetmesi nedeni ile	(VAD. No: 1064, vr. 40a)
İmam (ücretsiz)	Sufi Seyyid Ali'nin oğulları Seyyid Mustafa ve Seyyid Ali	25 Cümâde'l-âhir 1239/26 Şubat 1824	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/106)
İmam (2 akçe)	Sufi Seyyid Ali'nin oğulları Seyyid Mustafa ve Seyyid Ali	Zilhicce 1249/Nisan 1834	Mustafa oğlu Sufi Seyyid Ali'nin ölmesiyle görev öncelikle 2 oğlu Seyyid Mustafa ve Seyyid Ali'yle birlikte dışarıdan Seyyid Mehmed oğlu Seyyid Ahmed'e ortaklaşa verilmesi için kaza naibinin isteği ancak imamlık görevinin mutlaka çocuklara verilmesi şartı gereği görevin Sufi Seyyid Ali'nin oğulları Seyyid Mustafa ve Seyyid Ali'ye verilmesi ile	(VAD. No: 536, vr. 78)
İmam	Mustafa'nın oğlu Seyyid Mehmed Nuri Efendi	20 Cümâde'l-âhir 1313/08 Aralık 1895	Seyyid Mustafa'nın ölmesi ve Seyyid Ali'nin oğlu Ali Kamil'in görevden alınması nedeni ile	(VAD. No: 170/106)
İmam	Mehmed Sadık	06 Rebî'ü'l-âhir 1341/26 Kasım 1922	Mehmed Nuri'nin istifa etmesi nedeni ile	(VAD. No: 149/8)
Mütevelli	el-Hac Hasan oğlu es-Seyyid el-Hac Mustafa	27 Zilhicce 1241/02 Ağustos 1826	Ali'nin uzun süre önce çocuksuz ölmesi nedeniyle görevin kaza halkından el-Hac Hasan oğlu es-Seyyid el-Hac Mustafa'ya verilmesi ile	(VAD. No: 535, vr. 72b)
Nâzır (0,5 akçe)	Ömer	Muharrem 1112/Haziran 1700	Abdullah'tan Ömer'e verilmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Nâzır	Abdullah	Şaban 1116/Kasım 1704	Hüseyin'in görevi Abdullah'a bırakması ve Abdullah'ın da beratsız olmasıyla beratının yenilenmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Nâzır (0,5 akçe)	Hasan Halife	Safer 1144/Ağustos 1731	Ömer'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)

III.VIII.II. Celal Mescidi

Günümüzde Orta Mahalle olan mescidin bulunduğu mahallenin adı, geçmişte Celal Mahallesi idi. Mescidin Celal adlı bir hayırsever tarafından yaptırılmış olabileceği ve mahalleye de mescidin adının verilmiş olacağı düşünülmektedir. Mahallede şu anda Batı Celaliye ve Doğu Celaliye olmak üzere iki ayrı mescid bulunsa da Batı Celaliye'nin diğerine göre daha eski olması, incelenen mescidin de Batı Celaliye Mescidi olduğunu göstermektedir. Basit bir yapı olan mescidin giriş kısmı kuzey tarafında yer almakta, kible yönünde ise iki pencere bulunmaktadır. Üzeri toprak dam örtülü olup, minber ve minaresi yoktur. Çeşitli zamanlarda tamir görmüştür (Bardakçı, 1976: 136-137).

Celal Mescidi'ne ilişkin *Hurufat Defterleri*'nde yer alan kayda göre, günlük bir akçeyle imam olan el-Hac Hüseyin varken bir imam daha lazım olduğu için el-Hac Mehmet de görevlendirilerek el-Hac Hüseyin'le ortaklaşa olmak üzere 01 Receb 1116/30 Ekim 1704'te verilmiştir (VAD. No: 1069, vr. 66b). 01 Cümâde'l-âhir 1131/21 Nisan 1719'da bu kaydın benzeri olmak üzere imam olan el-Hac Fettah'ın görevden alınmasıyla görev bir akçeyle Hacı Hüseyin ve Hacı Mehmed'e ortaklaşa verildiği yazılmıştır (VAD. No: 1069, vr. 68b). Ancak birbirine yakın bilgilerin iki farklı belgeye iki farklı tarihte neden kaydedildiği tespit edilememiştir.

İmam haricinde mescide müteveli görevlendirilmesi de yapılmıştır. Buna göre 01 Receb 1116/30 Ekim 1704'te mescitte müteveli olmaması nedeniyle bir akçeyle Hacı Mehmet görevlendirilmiştir (VAD. No: 1069, vr. 66b). Şevval 1168/Temmuz 1755'te Hacı Mehmet'in ölmesiyle görev Seyyid Yahya ile Hacı Süleyman'a ortaklaşa verilmiştir (VAD. No: 1062, vr. 69b). Bundan başka da mescitle ilgili herhangi bir kayda rastlanılmamıştır.

III.VIII.III. Nikâh Mescidi

Celal Mahallesi'nde yer alan Nikah Mescidi'nin yaptıranı ve yapım tarihi bilinmemektedir. XVI. yüzyıl tahrirlerinde yer almadığına bakılarak, mescidin XVII.

yüzyılda yaptırıldığı söylenebilir. Mescide ait *Hurufat Defterleri*'nden tespit edilen imam ve müteveli atamaları aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 19).

Tablo: 19 Nikâh Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam-ı Sâni	İbrahim	01 Cümâde'l-evvel 1117/21 Ağustos 1705	Mescide imam-ı sâni lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
İmam (1 akçe)	Mustafa	Safer 1141/Eylül 1728	Seydi Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1144, vr. 45b)
İmam (1 akçe)	Seyyid Osman	Muharrem 1187/Mart 1773	Seyyid Celâleddin'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1059, vr. 64)
İmam (1 akçe)	Abdülbaki'nin oğulları es-Seyyid Hafız Mustafa ve es-Seyyid Mehmed	13 Cümâde'l-âhir 1247/19 Kasım 1831	Mustafa oğlu Ahmed'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 536, vr. 77b)
Müteveli	Hüseyin	01 Cümâde'l-âhir 1130/02 Mayıs 1730	Nikah Mescidi'yle birlikte yine Celal Mahallesi'nde yer alan Hacı Abdülmennan Mescidi ve mahallenin avarızı için hayır sahiplerinin vakfeyletiği gelirlerin mütevellisi olan Mustafa'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)

III.VIII.IV. Hacı İbrahim Mescidi

Celal Mahallesi'nde yer alan bir diğer mescit olan Hacı İbrahim Mescidi, Hacı İbrahim adlı birisi tarafından yaptırılmıştır (VAD. No: 1062, vr. 70a; No: 535, vr. 72a). Mescidin yapım tarihi ise bilinmemektedir. Ancak 01 Şaban 1118/08 Kasım 1706 tarihinde mescide imam lazım olup, görevin ilk defa Süleyman'a verildiğine bakılırsa (VAD. No: 1069, vr. 67a) mescit de muhtemelen bu tarihte yaptırılmış olmalıdır. Mescide yapılan atamalardan tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 20).

Tablo: 20 Hacı İbrahim Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam	Süleyman	01 Şaban 1118/08 Kasım 1706	Görevin ilk defa verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
İmam- Mütevelli (2 akçe)	Hüseyin	Cümâde'l-evvel 1140/Aralık 1727	Görevin ilk defa verilmesi ile	(VAD. No: 1143, vr. 21)
İmam- Mütevelli (2 akçe)	es-Seyyid Ömer Halife	Şaban 1147/Aralık 1734	Hüseyin'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
İmam- Mütevelli (3 akçe)	Seyyid Abdullah Halife	–	Molla Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1062, vr. 70a)
İmam- Mütevelli (3 akçe)	Seyyid Abdurrahman Halife	01 Muharrem 1174/13 Ağustos 1760	es-Seyyid Abdullah Halife'nin görevini terk etmesi ve başka memlekete gitmesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1062, vr. 70b)
İmam- Mütevelli (1,5 akçe)	es-Seyyid Abdullah oğlu es-Seyyid Ali (yarım hisse imamlık- yarım hisse mütevellilik)	29 Rebî'ü'l- evvel 1241/11 Kasım 1825	es-Seyyid Abdullah oğlu es- Seyyid Abdurrahman'ın görevi kardeşine bırakması ile	(VAD. No: 535, vr. 72a)

III.VIII.V. Hacı Süleyman Mescidi

Celal Mahallesi'ndeki hayır sahiplerinden Hacı Süleyman tarafından yaptırılan mescidin (VAD. No: 535, vr. 72a), vakıfnamesinden 932/1525-1526 yılında yaptırıldığı anlaşılmaktadır (Gök, 2006: 126). Mescide ilişkin *Hurufat Defterleri*'nde yer alan en erken kayıt 29 Şevval 1238/09 Temmuz 1823 tarihine ait olup, bu tarihte ücretsiz imamlık görevini yürüten es-Seyyid Mustafa'nın beratının olmaması nedeniyle Sinanlı Kazası naibi İsmail arzıyla es-Seyyid Mustafa'ya berat verildiği kayıttır. 23 Zilkade 1240/09 Temmuz 1825'te görevi ücretsiz yürüten es-Seyyid Mustafa'nın, Seyyid Ahmed ve Seyyid el-Hac Mehmed'in oğlu Safi'ye görevini bıraktığı görülmektedir (VAD. No: 535, vr. 72a). Seyyid Ahmed ve Seyyid el-Hac Mehmed'in oğlu Safi, sahip oldukları imamlık görevinin yarı hissesini Safi'nin kardeşi Süleyman'a 25 Zilhicce 1244/28 Haziran 1829'da bırakmışlardır (VAD. No:

535, vr. 72c). Şahsiyet kayıtlarında yer alan tek kayda göre ise 21 Zilkade 1341/05 Temmuz 1923 tarihinde imam Mustafa ve Ahmet'in ölmeleriyle imamlık, tevcih heyetinin kararıyla Ahmet'e verilmiştir (VAD. No: 149/10). Bundan başka da mescitle ilgili herhangi bir kayıt tespit edilememiştir.

III.VIII.VI. Hacı Abdülmennan Mescidi

Celal Mahallesi'nde olduğu anlaşılan mescit hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Mescidin ismine bakılarak Hacı Abdülmennan adında biri tarafından yaptırılmış olabileceği düşünülmektedir. Mescide ait *Hurufat Defterleri*'nde yer alan tek kayda göre Hacı Abdülmennan Mescidi, Nikah Mescidi ve mahallenin avarızını için hayır sahiplerinin vakfeyletiği gelirlerin mütevelliliği 01 Cümâde'l-âhir 1130/02 Mayıs 1730 tarihinde Mustafa'nın ölmesiyle Hüseyin'e verilmiştir (VAD. No: 1069, vr. 68a).

III.IX. Arapşah/Kebendibi Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler

III.IX.I. Arapşah Mescidi

Hurufat Defterleri'nde Arapşah Mahallesi'nde olduğu bilgisi yer alan Arapşah Mescidi (VAD. No: 1069, vr. 68a), günümüzde Kebendibi Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Hacı Arapşah tarafından yaptırılan mescidin (VAD. No: 1068, vr. 118a) yapım tarihi belli değildir. 1500 ve 1522 tahrirlerinde, aynı isimde bir zaviyenin olması (Gök, 2006: 145 - 146), mescidin de bu tarihlerde var olabileceğini göstermektedir.

Basit görünümlü bir yapı olan mescidin giriş kapısı kuzeybatı köşededir. İki tarafında, iki tanesi güneyde ve bir tanede doğuda olmak üzere beş penceresi bulunmaktadır. Minberi güneydoğu tarafındadır. Minaresi ise yoktur. Mescide yapılan atamalar aşağıda tabloda incelenecektir (Tablo: 21).

Tablo: 21 Arapşah Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (1 akçe)	Abdullah	01 Rebî'ü'l-âhir 1117/23 Temmuz 1705	Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
İmam (1 akçe)	İbrahim	01 Rebî'ü'l-âhir 1128/25 Mart 1716	Abdullah'ın görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
İmam (0,5 akçe)	Ali	Rebî'ü'l-evvel 1153/Mayıs 1740	Mehmed oğlu İbrahim'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
İmam- (1 akçe) Mütevelli (1 akçe)	Hafız Seyyid Mehmed	Şevval 1185/Ocak 1772	Molla Ali'nin görevden anlamadığı, cemaatin sevmediği bir kişi olduğu ve görevini terk ettiği nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1058, vr. 54b)
İmam- (1 akçe) Mütevelli (1 akçe)	es-Seyyid İbrahim	Receb 1246/Aralık 1830	Babası Hafız es- Seyyid Mehmed'in görevi kendisine bırakması ile	(VAD. No: 536, vr. 77b)
İmam	es-Seyyid Hafız Mehmed oğlu es- Seyyid İbrahim	25 Şaban 1284/22 Aralık 1867; 11 Zilkade 1285/23 Şubat 1869	Görevin es- Seyyid İbrahim'e verilmesi ile	(VAD. No: 149/8)
İmam	Mustafa	25 Mayıs 1926	İbrahim'in ölmesiyle tevcih heyetinin kararıyla görevin Mustafa'ya verilmesi ile	(VAD. No:149/8)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Mehmed	01 Receb 1129/11 Haziran 1717	İbrahim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Hasan	H. 1135/M. 1722- 1723; 01 Zilhicce 1135/02 Eylül 1723	Seyyid Mehmed'in görevi kardeşinin oğluna bırakması ile	(VAD. No: 1137, vr. 44a; No: 1069, vr. 69b)
Mütevelli (1 akçe)	Ali Halife (caminin imamı)	Safer 1154/Nisan 1741	Ahmed oğlu es- Seyyid Hasan'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)

III.X. Cümle/Cumma²⁸ Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler

III.X.I. Hacı Osman Mescidi

Hurufat Defterleri'ndeki kayıtlarda Cumma Mahallesi'nde bulunan Hacı Osman Mescidi, günümüzde Akça Mescit Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Adından da anlaşılacağı üzere Hacı Osman tarafından yaptırılan mescidin yapım tarihi belli değildir. Günümüzde Göğlemez Mescidi olarak bilinmektedir. Mescidin XVI. yüzyıl tahrirlerinde geçmediği, mescide ait en erken kaydın Ramazan 1112/Şubat 1701 olduğu (VAD. No: 1141, vr. 15c) ve kitabesindeki bilgiye göre hayır sahipleri tarafından 1277/1860 - 1861'de tamir edildiğine bakılırsa mescidin, XVI. yüzyıl sonu veya XVII. yüzyıl başında yaptırılmış olabileceği düşünülmektedir. Vakfının mütevelliliğinin ise evlada şart koşulduğu belgelerden anlaşılmaktadır (VAD. No: 1068, vr. 117d).

Mescidin mimari bir değeri olmayıp, basit bir yapıdır. Yazlık ve esas bölüm olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Esas kısmında kibleye paralel ve mescidi iki sahna bölen dört ağaç dikme vardır. Üzeri toprak dam örtülüken zamanla çökmüştür. 1973 yılında çevre halkı tarafından onarılmış, çatısı da çinko ile kaplanmıştır. Minaresi ise bulunmamaktadır (Bardakçı, 1976: 145- 146). *Hurufat Defterleri*'nde mescide yapılan imam ve müteveli atamaları aşağıda tablo halinde verilecektir (Tablo: 22).

²⁸ Mahallenin adı bazı belgelerde "Cümle" olarak geçmektedir (VAD. No: 1069, vr. 67a; No: 1068, vr. 117d; No: 1064, vr. 40b).

Tablo: 22 Hacı Osman Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (1 akçe)	Ahmed	01 Cümâde'l-âhir 1123/17 Temmuz 1711	Osman'ın görevi Ahmed'e bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
İmam (1 akçe)	Ali ve Ahmed	01 Cümâde'l-âhir 1128/23 Mayıs 1716	Osman'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
İmam (1 akçe)	Seyyid Mahmud (yarım hisse)	Safer 1152/Mayıs 1739	Babası Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
Yarı hisse imam- (1 akçe) Mütvevelli (ücretsiz)	Seyyid Ahmed	16 Zilkade 1190/27 Aralık 1776	Hafız Seyyid Osman'ın yirmi beş seneden beri başka memlekette olduğu ve görevinin boş kaldığı ve bu nedenle görevden alınması ile	(VAD. No: 1064, vr. 40b)
İmam-Mütvevelli	Seyyid Hafız Osman	20 Rebî'ü'l-evvel 1192/18 Nisan 1778	İmamlık ve mütvevelliğin evlada şart koşulduğu ve bu şekilde Seyyid Hafız Osman üzerinde olduğu ancak dışarıdan Seyyid Ahmed'in üzerine görevi aldırıldığı ve Seyyid Hafız Osman'a haksızlık ettiği ve durumun anlaşılmasıyla görevden alınıp, görevin eski sahibi Seyyid Hafız Osman'a verilmesi ile	(VAD. No: 1064, vr. 40c)
İmam-Mütvevelli	Seyyid Mustafa oğlu Seyyid Mehmed	Zilhicce 1199/Ekim 1785	Seyyid Hafız Osman'ın görevi yine kendisi gibi vâkıf soyundan olan Seyyid Mustafa oğlu Seyyid Mehmed'e bırakması ile	(VAD. No: 1060, vr. 122a)
İmam-Mütvevelli	es-Seyyid Abdullah oğlu es-Seyyid Hüseyin	08 Zilkade 1221/17 Ocak 1807	es-Seyyid Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 532, vr. 105b)
İmam-Mütvevelli	Seyyid Mehmed'in oğulları Seyyid Ahmed, Seyyid Abdülhamid ve Seyyid Mustafa	Cümâde'l-âhir 1225/Temmuz 1810	es-Seyyid Mehmed'in ölmesiyle oğulları Seyyid Ahmed, Seyyid Abdülhamid ve Seyyid Mustafa varken dışarıdan vâkıf soyundan olmayan es-Seyyid Abdullah oğlu es-Seyyid Hüseyin görevi kendi üzerine aldırarak es-Seyyid Mehmed'in oğullarına haksızlık ettiği ve kaza halkından olan ve İstanbul'da misafir olarak bulunan es-Seyyid Numan oğlu es-Seyyid	(VAD. No: 533, vr. 107b)

			Abdülkerim ve Abdülbaki oğlu Abdülhamid'in ve ayrıca Anadolu Kazaskeri Mevlana Mehmed Tahir Efendi Hazretleri'nin durumu bildirmeleriyle es-Seyyid Hüseyin'in görevden alınması ile	
İmam-Mütevelli	Evlâd-ı vâkıfdan Mustafa'nın oğulları Abdullah ve Mahmud (yarım hisse imam-yarım hisse mütevelli)	19 Safer 1274/09 Ekim 1857	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/62)
İmam-Mütevelli	Evlâd-ı vâkıfdan Ahmed'in oğulları Abdülhamid ve Mehmed (yarım hisse imam-yarım hisse mütevelli)	19 Cümâde'l-evvel 1276/14 Aralık 1859	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/62)
İmam-Mütevelli	Ziyaeddin oğlu Mustafa İzzet	23 Şaban 1302/07 Haziran 1885	Abdullah'ın çocuksuz ölmesi, Mahmud'un görevi bırakması; Abdülhamid ve Mehmed'in de görevden alınmalarıyla görevlerin Mustafa İzzet'e verilmesi ile	(VAD. No: 170/62)
İmam	Mehmed	17 Şevval 1341/02 Haziran 1923	Mustafa İzzet'in istifasıyla görevin Mehmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 149/10)
İmam	Hafız Mehmed	21 Zilkade 1341/05 Temmuz 1923	Mustafa'nın ölmesiyle tevcih heyetinin kararıyla görevin Hafız Mehmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 149/8)
İmam	Ali	07 Şubat 1927	Mehmed'in ölmesiyle tevcih heyetinin kararıyla görevin Ali'ye verilmesi ile	(VAD. No: 149/8)
Mütevelli (1 akçe)	Ali	Ramazan 1112/Şubat 1701	Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Mütevelli (1 akçe)	Süleyman	Cümâde'l-evvel 1150/Ağustos 1737	Mütevelliliğin evlada şart koşulduğu mescidde dışarıdan Ali bir yolla görevi kendi üzerine aldırması ve bir süre sonra görevden alınması ile görevin vâkıf soyundan Süleyman'a verilmesi ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)

III.X.II. Cumma Mahallesi Mescidi

Mescidin önceki adının Hacı Yâdigâr Mescidi, yaptırınının da Hacı Yâdigâr olduğunu ve mescidin daha sonra bulunduğu mahallenin adını aldığını Gök, 1518 tarihli tahrir dayanak olarak belirtmektedir. Mescide ait en erken kayıt ise 1500 tarihli tahrir kayıdır (Gök, 2006: 119). Buna göre mescit hayli eski olup, 1281/1864-1865'te tamir edilmiştir (Bardakçı, 1976: 139).

Mescidin 1584 tarihinde mütevellisi, yıllık 3000 akçe vakfeden Osman (Gök, 2006: 119-120)'dır. *Hurufat Defterleri*'nden mescide ait tespit edilen 01 Zilhicce 1136/21 Ağustos 1724 tarihli tek kayda göre ise mescidin vakıflarından olan İmad Vakfı'nın mütevelliliğinin evlada şart koşulduğu, evlat soyundan olan Osman'ın ölmesiyle mütevelliliğin, yine aynı soydan Süleyman Halife'ye günlük bir akçeyle verildiği görülmektedir (VAD. No: 1137, vr. 44a).

III.X.III. Yeşil Ali Mescidi

Yeşil Ali Mescidi'nin *Hurufat Defterleri*'nde yer alan bir kayıta Ali Mahallesi'nde olduğu (VAD. No: 1069, vr. 68a), bir diğer iki kayıta da Cümle/Cumma Mahallesi'nde yer aldığı bilgisi bulunmaktadır (VAD. No: 1068, vr. 117d; No: 530, vr. 129b). Mahallenin önceki adı mescitten dolayı Ali değilse, kayıt esnasında yanlış yazılmış olabileceği düşünülmektedir. Adından da anlaşılacağı üzere Yeşil Ali tarafından yaptırılan mescidin (VAD. No: 1068, vr. 117d), yapım tarihi belli değildir. Yeşil Ali Mescidi, Gök'ün XVI. yüzyıl tahrir defterlerinde tespit ettiği Yeşiloğlu Mescidi'yle aynı yapı ise XV. yüzyıldan önce yaptırılmış olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü en erken kayıt 1500 (Gök, 2006: 122 - 123)'dür. Mescide yapılan atamalardan tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 23).

Tablo: 23 Yeşil Ali Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (1 akçe)	Hamza ve Mehmed	01 Receb 1116/30 Ekim 1704	Hacı Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
İmam	Hamza ve Mehmed	01 Zilhicce 1125/19 Aralık 1713	Hacı Mehmed'in ölmesiyle oğlu İbrahim varken, dışarıdan Hamza ve Mehmed'in alması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
İmam (1 akçe)	İbrahim	01 Receb 1126/13 Temmuz 1714	Mehmed'in üzerinden İbrahim'in alması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
İmam (1 akçe)	el-Hac Osman Halife ve diğer Mehmed Halife	Şevval 1747/Şubat 1735	Mehmed'in ölmesi ve ortağı Hasan'ın görevine rağbet etmemesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
İmam (1 akçe)	Seyyid Hafız Abdurrahman Halife	08 Safer 1207/25 Eylül 1792	Ahi Osman ve diğer Mehmed'in ölmeleri nedeni ile	(VAD. No: 530, vr. 129b)

III.XI. Bağarası/Taşbaşı Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler

III.XI.I. Hamza Halife Camii

Hamza Halife tarafından yaptırılan caminin, yapım tarihi bilinmemektedir. XVI. yüzyıl tahrirlerinde yer almayan cami, muhtemelen XVII. yüzyılın ilk yarısında yaptırılmış olmalıdır. *Hurufat Defterleri*'nden camiye yapılan imam, hatip ve mütevellî atamalarından tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 24).

Tablo: 24 Hamza Halife Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam	Mahmud	Cümâde'l-âhir 1109/Aralık 1697	Mahmud'un beratının yanması nedeniyle yeniden berat verilmesi ile	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
İmam-Hatip-Mütevelli (0,5 akçe)	Seyyid Osman Halife oğlu Seyyid Süleyman	Ramazân 1169/Mayıs 1756	Camide imam, hatip ve mütevelli olmaması ve lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
İmam-Hatip-Mütevelli (0,5 akçe)	Seyyid Hüseyin	Muharrem 1180/Haziran 1766	Seyyid Osman oğlu Seyyid Süleyman'ın görevleri Seyyid Hüseyin'e bırakması ile	(VAD. No: 1070, vr. 146a)
İmam	Seyyid Mehmed	06 Cümâde'l-âhir 1194/09 Haziran 1780	Seyyid Hüseyin'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1064, vr. 40d)
İmam (1/4 akçe)	es-Seyyid İbrahim oğlu es-Seyyid Hasan (yarım hisse)	10 Safer 1241/24 Eylül 1825	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/50)
İmam (0,5 akçe)	es-Seyyid Hasan oğlu es-Seyyid Ali (yarım hisse)	10 Şevval 1241/18 Mayıs 1826	es-Seyyid İbrahim oğlu es-Seyyid Hasan, sahip olduğu imamlık görevinin yarım hissesini kendinde alıyarak, diğer yarım hisseyi es-Seyyid Hasan oğlu es-Seyyid Ali'ye bırakması ile	(VAD. No: 535, vr. 72b)
İmam (1/4 akçe)	Mehmed oğlu es-Seyyid Hafız Ahmed (yarım hisse)	29 Zilhicce 1246/10 Haziran 1831	es-Seyyid Hasan oğlu es-Seyyid Ali'nin sahip olduğu yarım hisse imamlık görevini, muhtar Mehmed oğlu es-Seyyid Hafız Ahmed'e bırakması ile	(VAD. No: 536, vr. 77b; No: 170/50)
İmam	Mehmed oğlu Mustafa Efendi	21 Rebî'ü'l-âhir 1301/19 Şubat 1884	es-Seyyid Hasan ve Hafız Ahmed'in çocuksuz ölmeleri nedeni ile	(VAD. No: 170/50)
İmam	Ahmed Kamil Efendi	26 Receb 1307/18 Mart 1890	Mustafa Efendi'nin görevden alınmasıyla görevin, Hafız Ahmed Efendi'nin oğlu Ahmed Kamil Efendi'ye verilmesi ile	(VAD. No: 170/50)
İmam	Ali Eşref	13 Safer 1340/16	Hacı İbrahim oğlu Mehmed Nuri'nin	(VAD. No: 170/50)

		Ekim 1921	ölmesi nedeni ile	149/6)
Hatip (ücretsiz)	Seyyid Şeyh Ali oğlu Seyyid Şeyh Abdullah	Ramazan 1200/Haziran 1786	Hüseyin'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1060, vr. 122a; No: 170/50)
Hatip	Bekir oğlu Ahmed Efendi	23 Cümâde'l-evvel 1204/23 Ocak 1790	Şeyh Abdullah'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/50)
Hatip	Mustafa İhsan	04 Ekim 1926	Kamil oğlu Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 149/6)
Mütevelli	Seyyid Abdurrahman	19 Zilkade 1194/16 Kasım 1780	Seyyid Hüseyin'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1064, vr. 40d)

III.XI.II. Hacı Molla Efendi Camii

Hacı Molla Efendi Camii, ilk önce mescit olarak Taşbaşı Mahallesi'nde hayır sahiplerinden Hacı Molla Efendi tarafından yaptırılmıştır (VAD. No: 1068, vr. 118a). Ancak yapım tarihi bilinmemektedir. XVI. yüzyıl tahrirlerinde adının geçmediğine (Gök, 2006: 93-129) ve yapıya ilişkin ilk kaydın 01 Şaban 1116/29 Kasım 1704 olduğuna bakılırsa (VAD. No: 1069, vr. 66b), XVII. yüzyılda yaptırılmış olabileceği söylenebilir. Camiye ne zaman çevrildiğiyle ilgili bir bilgi de belgelerde yer almamaktadır. İlk tespit edilen hatip atamasının 21 Zilhicce 1224/24 Haziran 1809 olmasından (VAD. No: 533, vr. 107b), bu tarihten önce camiye çevrildiği anlaşılmaktadır. Camiye yapılan atamalar aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 25).

Tablo: 25 Hacı Molla Efendi Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (1 akçe)	Mehmed	01 Şaban 1116/29 Kasım 1704	Hacı Hüseyin üzerinden Mehmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
İmam (1 akçe)	Hasan	Rebî'ü'l-evvel 1153/Mayıs 1740	Hüseyin'in ölmesiyle görev oğluna geçmiş, oğlunun 10 seneden beri görevi yerine getirmemesi nedeniyle görevin Hasan'a verilmesi ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
Hatip	Abdullah oğlu es-Seyyid Mustafa	21 Zilhicce 1224/24 Haziran 1809	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 533, vr. 107b)
Hatip	Seyyid	01 Receb 1250/03	el-Hac Mehmed'in	(VAD. No: 536,

(ücretsiz)	Abdurrahman, Mehmed, Ahmed ve Mustafa	Kasım 1834	görevi oğullarına bırakması ile	vr. 78; No: 170/138)
Hatip	Hafız Mehmed Efendi	06 Zilkade 1327/19 Kasım 1909	Abdurrahman Efendi oğulları Mehmed ve Mustafa'ya, Mehmed Efendi oğlu Mahmud'a, Ahmed Efendi Hafız Hasan Efendi'ye, Mustafa Efendi Mehmed ve Abdullah'a ölmeleri nedeniyle görevi bırakmışlar, bıraktıkları kişilerin de görevden ayrılmaları sonucu görevin, Abdurrahman Efendi'nin oğullarından Hafız Mehmed Efendi'ye verilmesi ile	(VAD. No: 170/138; No: 2180/100)

III.XI.III. Ahali Camii

Bağarası Mahallesi halkı tarafından yaptırılan Ahali Camii'nin, yapım tarihi belli değildir. Cami, XVI. yüzyıl tahrirlerinde de yer almamaktadır (Gök, 2006: 93-129). Camiye ait en erken kaydın XVIII. yüzyılın sonlarına doğru olması, caminin XVII. yüzyıl sonu veya XVIII. yüzyılın ilk yarısında yaptırılmış olabileceğine işaret etmektedir.

Ahali Camii'ne ait *Hurufat Defterleri*'nden tespit edilen Muharrem 1187/Mart 1773 tarihli ilk kayıta, imamlık ve hatiplik ücretsiz olarak Seyyid Ahmet'e verilmiştir (VAD. No: 1059, vr. 64). 14 Şaban 1242/13 Mart 1827'de Seyyid Ahmet'in çocuksuz ölmesiyle ücretsiz sahip olduğu görevleri, Seyyid Mustafa oğlu Seyyid Ali'ye geçmiştir (VAD. No: 535, vr. 72b). 24 Rebî'ü'l-evvel 1246/12 Eylül 1830'da ise Seyyid Mustafa oğlu Seyyid Ali'nin de ölmesiyle imamlık ve hatipliğe yine ücretsiz olarak oğulları Seyyid İbrahim, Seyyid Ahmet ve Seyyid Mehmet atanmışlardır (VAD. No: 536, vr. 77b).

III.XI.IV. Kameroğlu ve Habiboğlu Mescidi

Kameroğlu ve Habiboğlu Mescidi, belgelerde Bağarası Mahallesi'nde olduğu yer olsa da (VAD. No: 1069, vr. 67a) günümüzde mahallenin adının değişmesinden dolayı Taşbaşı Mahallesi sınırları içerisinde bulunmaktadır. Kameroğlu ve Habiboğlu adlı kişiler tarafından yaptırılan mescidin yapım tarihi belli değildir. Mescide ilişkin en erken kaydın Ramazan 1109/Mart 1698 olduğuna bakılırsa (VAD. No: 1140, vr. 55a) mescidin bu tarihten önce yaptırılmış olduğu kesindir.

Basit ve küçük bir yapı olan mescidin mimari bir özelliği bulunmamaktadır. Mescide giriş kuzeydoğu köşede yer almaktadır. Kible tarafından mihrabın sağında ve solunda olmak üzere iki, batı duvarında da üç adet olmak üzere toplam beş penceresi mevcuttur. Üzeri ahşap toprak damla örtülüdür. Minberi olmayan mescidin minaresi de kuzeydoğu köşesindedir. Mescide yapılan imam ve müteveli atamaları aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 26).

Tablo: 26 Kameroğlu ve Habiboğlu Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (0,5 akçe)	Mehammed (yarım hisse)	Ramazan 1109/Mart 1698	Beratsız göreve sahip olan Mehammed'e berat verilmesi ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
İmam-Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Süleyman	Şaban 1110/Şubat 1699	Mahmud'un ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
İmam-Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Kâni	01 Zilhicce 1136/21 Ağustos 1724	es-Seyyid Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1137, vr. 44a)
İmam-Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Sunullah	01 Zilkade 1144/26 Nisan 1732	Seyyid Abdülkafi ve Seyyid Abdurrahman'ın ölmeleri nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
İmam-Mütevelli (1 akçe)	Mehammed Halife	Safer 1147/Temmuz 1734	es-Seyyid Sunullah'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117c)
İmam-Mütevelli (1 akçe)	Seyyid diğer Mehmed Said	05 Zilhicce 1239/01 Ağustos 1824	Seyyid diğer Mehmed'in görevi Seyyid diğer Mehmed Said'e bırakması ile	(VAD. No: 535, vr. 72a)
İmam-	es-Seyyid Ahmed	12 Ramazan	es-Seyyid diğer	(VAD. No: 535,

(1 akçe) Mütevelli (1 akçe)	oğlu Mehmed	1241/20 Nisan 1826	Mehmed Said'in görevi es-Seyyid Ahmed oğlu Mehmed'e bırakması ile	vr. 72a; No: 170/66)
İmam	Abdülkerim	25 Safer 1303/03 Aralık 1885	Ahmed oğlu Mehmed Efendi'nin ölmesiyle görevin, Abdülkerim'e verilmesi ile	(VAD. No: 149/8; No: 170/66)
İmam	İsmail Hakkı	21 Zilkade 1341/05 Temmuz 1923	Abdülkerim'in istifasıyla görevin, tevcih heyetinin kararıyla İsmail Hakkı'ya verilmesi ile	(VAD. No: 149/8)
Mütevelli	Mustafa	01 Şevval 1130/28 Ağustos 1718	Süleyman'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)

III.XI.V. Seyyid Abdurrahman Sûfi Mescidi

Seyyid Abdurrahman Sûfi tarafından yaptırılan Seyyid Abdurrahman Sûfi Mescidi'nin, yapım tarihi bilinmemektedir. Mescide ait tespit edilen Safer 1154/Nisan 1741 tarihli tek kayıttan, Süleyman'ın ölmesinden sonra mütevelli olan Mustafa'nın da ölmesiyle mütevelliliğin, yarım akçeyle Ahmet oğlu Seyyid Hasan'a verildiği görülmektedir (VAD. No: 1068, vr. 118a).

III.XII. Keçipazarı Mahallesi'ndeki Cami ve Mescitler

III.XII.I. Hatip Mescidi

Belgelerde Keçipazarı Mahallesi'nde bulunduğu anlaşılan mescit, Hatip Mescidi olarak geçmektedir (VAD. No: 1137, vr. 44a). Ancak "*Hatip*" isminin nereden geldiği bilinmemektedir. Şu anda mevcut olmayan mescide yapılan imam ve mütevelli atamaları aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 27).

Tablo: 27 Hatip Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (1 akçe)	Mehammed	Zilkade 1108/Mayıs 1697	Mustafa'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
İmam	Seyyid Mustafa Halife	H. 1136/M. 1723-1724; Rebî'ü'l-âhir 1136/Aralık 1723	Babası Mehmed'in hacca giderken ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69b; No: 1137, vr. 44a)
İmam (0,5 akçe)	Halil oğlu es-Seyyid Mustafa (yarı hisse)	Safer 1241/Eylül 1825	Yarı hisseye sahip olan es-Seyyid Ahmed'in çocuksuz ölmesi nedeniyle görevi yürüten kardeşi es-Seyyid Mehmed Said oğlu es-Seyyid Mustafa'nın sahip olduğu yarı hisseyi Halil oğlu es-Seyyid Mustafa'ya bırakması ile	(VAD. No: 535, vr. 72a)
İmam (0,5 akçe)	es-Seyyid Mustafa oğlu es-Seyyid Ali (yarı hisse)	Cümâde'l-evvel 1243/Kasım 1827	es-Seyyid Mehmed Said'in ölmesiyle yerine yarı hisse göreve sahip olan oğlu es-Seyyid Mustafa'nın görevi es-Seyyid Mustafa oğlu es-Seyyid Ali'ye bırakması ile	(VAD. No: 535, vr. 72c)
İmam (1 akçe)	Hacı Kadir oğlu Hüseyin Efendi	25 Ramazan 1289/26 Kasım 1872	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 152/58)
İmam	Ahmed Tevfik Efendi	26 Şaban 1332/20 Temmuz 1914	Hüseyin Efendi'nin istifa etmesi nedeni ile	(VAD. No: 152/58)

III.XII.II. Abdi Çelebi Mescidi

Keçipazarı Mahallesi'nde yer alan bir diğer mabet olan Abdi Çelebi Mescidi, muhtemelen Abdi Çelebi adında biri tarafından yaptırılmıştır. Ancak yapım tarihi ve şu an yeri bilinmemektedir. Mescide ilişkin *Hurufat Defterleri*'nde yer alan ilk kayıta, 01 Receb 1116/30 Ekim 1704 tarihinde bir akçeyle imam olan Hacı Osman'ın ölmesiyle imamlık oğlu Abdurrahman'a verilmiştir (VAD. No: 1069, vr. 66b). 01 Ramazan 1125/21 Eylül 1713'te mescitte müteveli olmaması nedeniyle bir

akçeyle mütevelliliğe, muhtemelen bu sırada imamlığı devam eden Abdurrahman atanmıştır (VAD. No: 1069, vr. 67b). Abdurrahman'dan sonra imamlık Mehmet'e geçmiş olacak ki, 01 Safer 1132/14 Aralık 1719'da Mehmet görevden alınarak, Nurullah oğlu Mehmet göreve getirilmiştir (VAD. No: 1069, vr. 69a).

III.XIII. Bulunduğu Mahalle Tespit Edilemeyen Cami ve Mescitler

III.XIII.I. Karaca Ahmet Çelebi Mescidi

Adından Karaca Ahmet Çelebi tarafından yaptırıldığı anlaşılan Karaca Ahmet Çelebi Mescidi'nin, yapım tarihi belli değildir. XVI. yüzyıl tahrirlerinde yer almayan ve bulunduğu mahalle de belgelerden tespit edilemeyen mescit hakkında, *Hurufat Defterleri*'nde iki adet imam ataması kaydı bulunmaktadır. Buna göre 01 Cümâde'l-âhir 1117/20 Eylül 1705 tarihli ilk kayıta, imam olan Mehmet'in imamlığı Mustafa'ya bıraktığı görülmektedir. 01 Cümâde'l-âhir 1123/17 Temmuz 1711'de ise Mustafa'nın ölmesiyle imamlığa İbrahim atanmıştır (VAD. No: 1069, vr. 67a).

III.XIII.II. Seydi Bey Mescidi

Seydi Bey tarafından yaptırıldığı adından anlaşılan Seydi Bey Mescidi'nin, yapım tarihi belli değildir. Bulunduğu mahalle de kayıtlarda belirtilmemiştir. Mescide yapılan atamalardan tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 28).

Tablo: 28 Seydi Bey Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam- (1 akçe) Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Ali	11 Rebi'ü'l-âhir 1188/21 Haziran 1774	Mescitte imam ve mütevelli olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1059, vr. 64)
İmam- (1 akçe) Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Abdülkadir	04 Receb 1206/29 Şubat 1792	Babası Seyyid Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 530, vr. 129b)
İmam- (1 akçe) Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Abdullah oğlu Seyyid Ahmed	18 Muharrem 1243/11 Ağustos 1827	Seyyid Abdülkadir'in görevi amcasının oğlu Seyyid Abdullah oğlu Seyyid Ahmed'e	(VAD. No: 535, vr. 72b; No: 170/62)

			birakması ile		
İmam (6 akçe)	Beşir oğlu Süleyman Efendi	23 Safer 1252/09 Nisan 1836	Görevin verilmesi ile	(VAD. 864/34)	No:
İmam	Hüsameddin oğlu Ali Efendi	29 Cümâde'l- evvel 1303/05 Mart 1886	Seyyid Ahmed'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. 170/62)	No:
İmam	Mehmed Mahir	12 Şevval 1341/28 Mayıs 1923	Ali'nin istifa etmesi nedeni ile	(VAD. 149/8)	No:

III.XIII.III. Yeni Cami

Cami, 17 Nisan ve 18 Nisan 1557 tarihli iki ayrı mühimme hükmünde yer alan kayıttan, Ermenek camilerinin halkın ihtiyacını karşılamaması nedeniyle Karaman Beylerbeyi olduğu için Karaman Paşa adı verilen bir bürokrat tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır²⁹ (BOA., MD, No: 2/243).

Camiye ait *Hurufat Defterleri*'nden iki atama kaydı tespit edilmiştir. Zilhicce 1145/Mayıs 1733 tarihli ilk kayda göre, birer akçeyle imam, hatip ve müteveli olan es-Seyyid Zeynelabidin'in ölmesiyle görevler, oğlu es-Seyyid Mehmed Halife'ye verilmiştir (VAD. No: 1068, vr. 117c). 01 Şevval 1733/17 Mayıs 1760'ta ise es-Seyyid Mehmed Halife'nin beratı yenilenmiştir (VAD. No: 1062, vr. 70b).

²⁹ “Ermenâk kâdısı mektub gönderüb Ermenâk'ın câmi'leri halka müsâ'ade itmeyüb câmi'-i âhara ihtiyaçların olmağın şehrin 'ulemâ ve sülehâsı talepleri ile Karaman Paşa Hazretleri tarafından câmi'-i cedîd binâ olunub cum'a kılınmağa izn-i şerîf ricâ ider deyü 'arz itmeğın vuku'-ı üzere izn buyruldu” (BOA., MD, No: 2/243).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ERMENEK KAZASI'NA BAĞLI KÖYLERDEKİ İBADETHANELER

IV.I. Ahad Köyü Mescidi

Ahad Köyü Mescidi, 01 Cümâde'l-âhir 1131/21 Nisan 1719 tarihinde (VAD. No: 1069, vr. 68b), köyün hayır sahipleri tarafından yaptırılmıştır (BOA., HAT, No: 1586/8). BOA'da bulunan 20 Receb 1247/25 Aralık 1831 ve 29 Zilhicce 1247/30 Mayıs 1832 tarihlerindeki iki ayrı belgeden, mescidin yakınında cami olmaması nedeniyle mescide minber yapılarak cami haline getirildiği ve cuma ve bayram namazlarının kılınmasına izin verildiği anlaşılmaktadır (BOA, HAT, No: 1586/8; HAT, No: 1586/73).

Hurufat Defterleri'nde ise mescide imam atamaları yapıldığı görülmektedir. Buna göre 01 Cümâde'l-âhir 1131/21 Nisan 1719 tarihli ilk kayıтта, mescitte imam olmaması nedeniyle imamlık, Hacı Hamza'ya verilmiştir (VAD. No: 1069, 68b). Cümâde'l-âhir 1150/Eylül 1737'de imamlığı ücretsiz yürüten Monla Hamza'nın ölmesiyle göreve Abdullah atanmıştır (VAD. No: 1068, vr. 117d). Cümâde'l-evvel 1243/Kasım 1827'de Abdullah'ın çocuksuz ölmesiyle imamlık, es-Seyyid Ahmet oğlu es-Seyyid Süleyman'a geçmiştir (VAD. No: 535, vr. 72c). Mescide ait son kayıтта ise Cümâde'l-âhir 1247/Kasım 1831 tarihinde es-Seyyid Ahmet oğlu es-Seyyid Süleyman, görevi Mehmet oğlu es-Seyyid Yusuf Halife'ye bırakmıştır (VAD. No: 536, vr. 78).

IV.II. Ak Manastır Köyü - Karamanoğlu İbrahim Bey Camii

Karamanoğlu İbrahim Bey tarafından yaptırılan (VAD. No: 1064, vr. 40d) caminin yapım tarihi belli değildir. II. İbrahim Bey'in yaptırdığı düşünülen cami, muhtemelen İbrahim Bey'in hüküm sürdüğü 1423 - 1464 yılları arasında yaptırılmış olmalıdır. *Hurufat Defterleri*'nden camiye yapılan imam, hatip, müezzin ve mütevellî atamaları tespit edilmiştir. Bu atamalar aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 29).

Tablo: 29 Karamanoğlu İbrahim Bey Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (1 akçe)	Abdullah (Musallanın imamlığı)	Şaban 1104/Nisan 1693	Babası İbrahim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
İmam-Hatip	Hasan	01 Şaban 1116/29 Kasım 1704	Abdullah'ın görevini terk etmesi ve kadının arzı ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
İmam-Hatip (1 akçe)	Seyyid Ahmed	01 Ramazan 1125/21 Eylül 1713	Seyyid Abdullah'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
İmam-Hatip	Abdurrahman (yarım hisse imamlık ve yarım hisse hatiplik)	01 Cümâde'l-evvel 1126/15 Mayıs 1714	Yarım hisse imamlık ve yarım hisse hatiplik hisselerine sahip olan Musa'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
İmam-Hatip (1 akçe)	Abdurrahman ve Abdülkerim	01 Zilhicce 1126/08 Aralık 1714	Göreve ortaklaşa sahip olan Musa ve Seyyid Ahmed'den Musa'nın ölmesi ve Seyyid Ahmed'in de doğru yoldan çıkmasıyla görevden alınması ve kadının arzıyla görevin Abdurrahman ve Abdülkerim'e ortaklaşa verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
İmam-Hatip (1 akçe)	Seyyid Ahmed Halife	Zilkade 1152/Ocak 1740	Abdurrahman'ın ölmesi ve Kadı İbrahim Efendi'nin arzı ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
İmam-Hatip (0,5 akçe) Mütvevelli	Abdülmümin	Cümâde'l-evvel 1180/Ekim 1766	Yarım hisse imamlık, yarım hisse hatiplik ve mütevelliliğe sahip olan Mehmed'in çocuksuz ölmesiyle görevin Abdülmümin'e verilmesi ile	(VAD. No: 1070, vr. 146a)
İmam-Hatip (0,5 akçe)	Seyyid Abdullah	11 Rebî'ü'l-âhir 1188/21 Haziran 1774	Seyyid Mehmed ve Seyyid Abdullah kardeşler göreve sahipken, Seyyid Mehmed'in ölmesiyle sahip olduğu hissesinin kardeşine verilmesi ile	(VAD. No: 1059, vr. 64)
İmam-Hatip-Mütvevelli	Seyyid Hasan Halife	28 Receb 1192/22 Ağustos 1778	Seyyid Mehmed'in ölmesiyle oğlu Hafız Seyyid Hasan başka memlekette ilim tahsilinde bulunması nedeniyle dışardan, görevden anlamayan Abdülmümin ve Abdullah adlı kişiler, Seyyid Hasan Halife göreve layık değil diyerek bir yolla görevi üzerine aldirmaları ancak halkın haber vermeleriyle	(VAD. No: 1064, vr. 40d)

			görevden alınmaları ve görevin Seyyid Hasan Halife'ye verilmesi ile	
İmam-Hatip-Mütevelli (0,5 akçe)	Abdülümün Halife (yarım hisse imamlık, yarım hisse hatiplik ve mütevellilik)	Cümâde'l-evvel 1195/Nisan 1781	Yarım hisse imamlık, yarım hisse hatiplik ve mütevelliliğe sahip olan Abdülümün Halife görevini yürütürken, imamlık ve hatipliğin yarı hisselerine sahip olan Seyyid Hasan, Abdülümün halifelerin hisselerini de alarak Abdülümün Halife'ye haksızlık etmesi ve bu nedenle görevden alınarak, görevin önceki sahibi Abdülümün Halife'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1064, vr. 40d)
İmam-Hatip	Seyyid Abdullah (yarı hisse imam ve yarı hisse hatip)	H. 1196/M. 1781- 1782	Seyyid Abdullah ve Seyyid Mehmed göreve sahipken, Seyyid Mehmed'in ölmesiyle oğlu Seyyid Hasan görevinin tamamını üzerine aldırarak Seyyid Abdullah'a haksızlık etmesi ve bu nedenle Seyyid Hasan'dan yarım hisse imamlık ile yarım hisse hatiplik alınarak, Seyyid Abdullah'a verilmesi ile	(VAD. No: 1064, vr. 46)
İmam- (0,5 akçe) Hatip (0,5 akçe)	Hafız Seyyid Hasan (yarım hisse imamlık ve yarım hisse hatiplik)	Zilhicce 1198/Ekim 1784	Abdullah'ın bir yolla görevi üzerine aldırması ancak hizmet etmemesi nedeniyle görevinin boş kalması ve bu nedenle görevden alınarak Hafız Seyyid Hasan'a verilmesi ile	(VAD. No: 1064, vr. 46)
İmam- (0,5 akçe) Hatip- (0,5 akçe) Mütevelli (0,5 akçe)	Seyyid Abdülkerim (yarım hisse imamlık, yarım hisse hatiplik ve mütevellilik)	Zilhicce 1198/Ekim 1784	Yarım hisse imamlık, yarım hisse hatiplik ve mütevelliliğe sahip olan Abdülümün'in ölmesiyle görevin oğluna verilmesi ile	(VAD. No: 1064, vr. 46)
İmam-Hatip	Abdullah Halife (yarım hisse imamlık ve yarım hisse hatiplik)	Receb 1199/Mayıs 1785	Seyyid Abdullah ve Mehmed ortaklaşa görevi yürütürlerken Mehmed'in ölmesiyle oğlu Seyyid Hasan görevin tamamını üzerine aldırması ancak durumun anlaşılmasıyla görevden alınarak Abdullah'a verilmiş, Hasan bir kez daha yerinde durmayıp, görevi üzerine aldırması fakat yine görevden alınarak Abdullah Halife'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1060, vr. 122a)
İmam-	Seyyid Hafız	10 Şevval	Mütevelli olan Seyyid	(VAD. No:

Hatip- (0,5 akçe) Mütevelli (0,5 akçe)	Hasan (yarım hisse imamlık, yarım hisse hatiplik ve mütevellilik)	1202/14 Temmuz 1788	Abdullah'ın ölmesi ve yarım hisse imamlıkla, yarım hisse hatipliğe sahip olan Seyyid Mehmed'in de ölmesiyle görevleri oğlu Seyyid Hafız Hasan yürütürken, dışardan Abdülmümin görevi üzerine aldırması ve onun da ölmesiyle görevden anlamayan küçük oğlu Abdülkerim'e görevin verilmesi ancak daha önceki sahibi Seyyid Hafız Hasan'a haksızlık edilmesi nedeniyle Abdülkerim'in görevden alınarak görevlerin Seyyid Hafız Hasan'a verilmesi ile	1060, vr. 122b)
İmam- Hatip- Mütevelli (0,5 akçe)	Şeyhülkurra Seyyid Hafız Süleyman	20 Receb 1207/03 Mart 1793	Yarım hisse imamlık ve yarım hisse hatipliğe sahip olan Abdullah ile yarım hisse imamlık, yarım hisse hatiplik ve mütevelliliğe sahip olan Seyyid Hafız Hasan'ın çocuksuz ölmeleriyle görevin Şeyhülkurra Seyyid Hafız Süleyman'a verilmesi ile	(VAD. No: 530, vr. 130a)
İmam- Hatip- Mütevelli	Diğer Seyyid Hasan (yarım hisse imamlık, yarım hisse hatiplik ve mütevellilik)	21 Ramazan 1208/22 Nisan 1794	İmam, hatip ve mütevelli olan Seyyid Hasan'ın ölmesiyle oğlu Seyyid Hasan varken dışardan Seyyid Süleyman, yarım hisse imamlık ve yarım hisse hatipliği Seyyid Hasan hayattayken kendi üzerine aldırması ve bununla da yetinmeyerek, yarım hisse imamlık, yarım hisse hatiplik ve mütevelliliği Hafız Hüseyin çocuksuz öldü diyerek kendi üzerine aldırması ve Seyyid Hasan oğlu Seyyid Hasan'a haksızlık etmesi ve bu durumu halkın haber vermesiyle Seyyid Süleyman'ın görevden alınarak görevlerin diğer Seyyid Hasan'a verilmesi ile	(VAD. No: 530, vr. 130a)
İmam- Hatip- Mütevelli	Seyyid Numan	07 Ramazan 1222/08 Kasım 1807	Babası Şeyhülkurra Seyyid Hafız Süleyman'ın oğluna bırakması ile	(VAD. No: 532, vr. 105b)
İmam- (0,5 akçe) Hatip- (0,5 akçe) Mütevelli	Abdülmümin oğlu Abdülkerim	Zilhicce 1223/Ocak 1809	Yarım hisse imamlık, yarım hisse hatiplik ve mütevellilik Abdülmümin'in üzerindeyken onun ölmesiyle oğlu Abdülkerim'e geçmesi, ancak	(VAD. No: 533, vr. 107a)

(1 akçe)			Abdülkerim'in görevden alınarak Seyyid Hafız Hasan'a, onun ölmesiyle Şeyhülkurra Seyyid Hafız Süleyman'a ve onun da oğlu Seyyid Numan'a bırakması ve Abdülkerim'e haksızlık etmesi ve durumu kaza halkından Mustafa oğlu Seyyid Mehmed Said Efendi, Mustafa oğlu Seyyid Yakub Efendi ve Seyyid Ali oğlu Seyyid Mahmud Efendi'nin bildirmeleriyle Seyyid Numan'ın görevden alınarak görevlerin Abdülkerim'e verilmesi ile	
İmam- (0,5 akçe) Hatip- (0,5 akçe) Mütevelli (0,5 akçe)	Abdülmümin oğlu es-Seyyid Mehmed Emin (Yarım hissenin yarısı imamlık, yarım hissenin yarısı hatiplik ve yarım hisse mütevellilik)	13 Şevval 1226/31 Ekim 1811	Yarım hisse imamlık, yarım hisse hatiplik ve mütevellilik görevlerine sahip olan Abdülmümin'in ölmesiyle görevler, oğulları Abdülkerim ve es-Seyyid Mehmed Emin kardeşlere geçmesi gerekirken Abdülkerim'in görevi üzerine aldırması, sonra görevden alınarak Seyyid Hafız Hasan'a verilmesi, onun ölmesiyle görevin Şeyhülkurra Hafız es-Seyyid Süleyman'a geçmesi, onun görevden alınmasıyla diğer Seyyid Hasan'a verilmesi, onun da görevden alınmasıyla önceki sahibi Şeyhülkurra Hafız es-Seyyid Süleyman'a geçmesi, sonra onun da oğlu Seyyid Numan'a bırakması, Seyyid Numan'ın görevden alınmasıyla görevin önceki sahibi Abdülmümin oğlu Abdülkerim'in görevi kendi üzerine aldırması ve kardeşi Seyyid Mehmed Emin'e haksızlık etmesi ve durumu kaza naibi Seyyid Mehmed Said'in arz etmesi ve İstanbul'da misafir olarak bulunan kaza halkından Mustafa oğlu Seyyid Mehmed Said, el-Hac Mehmed oğlu es-Seyyid Mustafa ve Mustafa oğlu Ali'nin onaylamalarıyla ve Anadolu Kazaskeri Mevlana Şeyhülislam Mehmed Efendi Hazretleri'nin ilanyla Abdülkerim'in	(VAD. No: 533, vr. 188a)

			üzerinden yarım hissenin yarısı imamlık, yarım hissenin yarısı hatiplik ve yarım hisse mütevellilik alınarak kardeşi Seyyid Mehmed Emin'e verilmesi ile	
İmam-Hatip	Abdülmümin'in oğulları Seyyid el-Hac Abdülkerim ve Seyyid Mehmed Emin (yarım hisse imamlık ve yarım hisse hatiplik)	18 Muharrem 1243/11 Ağustos 1827	Yarım hisse imamlık ve yarım hisse hatiplik görevlerine sahip olan Seyyid Süleyman oğlu Seyyid Numan'ın ölmesiyle görevlerin diğer yarım hisselerine sahip olan Abdülmümin'in oğulları Seyyid el-Hac Abdülkerim ve Seyyid Mehmed Emin'e verilmesi ile	(VAD. No: 535, vr. 72b)
İmam	Mehmed Efendi oğlu es-Seyyid Abdullah	20 Muharrem 1293/16 Şubat 1876	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/66)
Hatip (1 akçe)	Hüseyin	01 Muharrem 1117/25 Nisan 1705	Abdullah üzerinden Hüseyin'in alması ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Hatip	Mehmed Efendi oğlu Mustafa Efendi	14 Cümâde'l-evvel 1293/07 Haziran 1876	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/66)
Hatip	Ahmed Efendi	17 Rebî'ü'l-âhir 1303/17 Ocak 1886	Mustafa Efendi'nin görevi oğlu Ahmed Efendi'ye bırakması ile	(VAD. No: 170/66)
Hatip	Emin	29 Zilkade 1340/24 Temmuz 1922	Ahmed'in ölmesiyle görevin, tevcih heyetinin kararıyla Emin'e verilmesi ile	(VAD. No: 149/10)
Müezzin	Abdurrahman	01 Muharrem 1117/25 Nisan 1705	Müezzinliğin Abdurrahman'a verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Müezzin	Abdullah	Cümâde'l-evvel 1180/Ekim 1766	Babası Abdurrahman'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1070, vr. 146a)
Müezzin	Seyyid Hafız Ali	09 Rebî'ü'l-evvel 1192/07 Nisan 1778	Seyyid Abdullah'ın görevi Seyyid Hafız Ali'ye bırakması ile	(VAD. No: 1064, vr. 40c)
Müezzin	Seyyid Süleyman oğlu Seyyid Mehmed	22 Safer 1243/14 Eylül 1827	Seyyid Hafız Ali'nin çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 535, vr. 72c)
Müteveli (1 akçe)	Musa (imam ve hatipliğin de yarım hissesinin sahibi)	01 Ramazan 1125/21 Eylül 1713	Mütevelliliğin muhtemelen Seyyid Abdullah'dan Musa'ya verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
Müteveli (1 akçe)	Abdüllatif	01 Rebî'ü'l-evvel 1126/17 Mart 1714	Musa'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)

IV.III. Alakinisa Köyü - Hacı Ebubekir Camii

Hacı Ebubekir adlı bir hayırsever tarafından yaptırıldığı düşünülen caminin yapım tarihi bilinmemektedir. XVI. yüzyıl tahrirlerinde caminin yer almadığına ve ilk *Hurufat* kaydının 1713 olduğuna bakılırsa (VAD. No: 1069, vr. 67b) XVII. yüzyılın ikinci yarısı ve XVIII. yüzyılın başında yaptırılmış olabileceği düşünülebilir. Camiye yapılan atamalardan tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 30).

Tablo: 30 Hacı Ebubekir Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam- (1 akçe) Hatip (1 akçe)	Ebubekir ve Ahmed	01 Rebî'ü'l-âhir 1128/25 Mart 1716	Osman'ın görevden alınması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
İmam- (1 akçe) Hatip (1 akçe)	es-Seyyid Abdülkadir oğlu es-Seyyid Abdullah Efendi	19 Zilhicce 1247/20 Mayıs 1832	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 150/200)
İmam	Abdülkadir Efendi	17 Cümâde'l-âhir 1329/15 Haziran 1911	Babası es-Seyyid Abdullah Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 150/200)
Hatip	Abdülkadir Efendi	23 Receb 1329/20 Temmuz 1911	Babası es-Seyyid Abdullah Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 150/200; No: 2180/143)
Müezzin	İsmail	01 Şaban 1125/23 Ağustos 1713	Ömer'in ölmesiyle görevin İsmail'e verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
Müezzin (ücretsiz)	Seyyid Mehemmed	Receb 1151/Ekim 1738	İsmail'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Görev belirtilmemiş (muhtemelen mütevelli)	Ömer oğlu Mehemmed	Receb 1141/Ocak 1729	Yenileme (Sultan I. Mahmud'un cülûsu ile)	(VAD. No: 1144, vr. 45b)

IV.IV. Arnava Köyü Camii

Arnava Köyü Camii, köy halkı tarafından 19 Muharrem 1246/10 Temmuz 1830 tarihinde yaptırılmıştır. Caminin imam ve hatipliği yine aynı tarihte Mehmet oğlu Seyyid Mustafa'ya ücretsiz olarak verilmiştir (VAD. No: 536, vr. 77b). 11 Cümâde'l-evvel 1281/12 Ekim 1864'te imam ve hatiplik yine ücretsiz olarak Mustafa oğlu Mehmet Efendi üzerindedir. 07 Cümâde'l-evvel 1303/11 Şubat 1886'da Mehmet Efendi'nin çocuksuz ölmesiyle görevlere, Hüseyin oğlu İbrahim Efendi atanmıştır (VAD. No: 170/68).

IV.V. Arusama Köyü Camii

Arusama Köyü Camii'ne ait tespit edilen 01 Cümâde'l-evvel 1133/28 Şubat 1721 tarihli tek kayıttan, caminin müteveli ve müezzini olmaması nedeniyle görevlerin, bir akçeyle Musa'ya verildiği görülmektedir (VAD. No: 1069, vr. 69a).

IV.VI. Aşağı İzvit/İzvid-i Süflâ Köyü Hacı Kasım Mescidi

Hacı Kasım Mescidi'nin yaptırımı belgelerde adı geçen Hacı Kasım adında biri olmalıdır. Yapım tarihi ise bilinmemektedir. Mescide ait tespit edilen ilk kayda göre imam ve müteveli olan Abdullah Halife, görevi oğlu Mahmut'a Şaban 1102/Nisan 1691'de bırakmıştır (VAD. No: 1141, vr. 15b). Daha sonra görevler Mehmet'e geçmiş olacak ki, Rebî'ü'l-evvel 1117/Haziran 1705'te günlük bir akçeyle Mehmet'in beratı yenilenmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15d). 01 Cümâde'l-evvel 1134/17 Şubat 1722 tarihinde ise imam Mehmet'in ölmesiyle görev, oğulları Seyyid Mustafa ve Seyyid Hüseyin'e geçmiştir (VAD. No: 1069, vr. 69a). Bundan başka da mescitle ilgili herhangi bir kayda rastlanılmamıştır.

IV.VII. Balkusan Köyü - Karamanoğlu Mahmut Bey Mescidi

Karamanoğlu Mahmut Bey Türbesi'nin bitişiğinde bulunan mescit, türbeyle birlikte yaptırılmıştır. Bu nedenle bazı dönemlerde, mescit ve türbenin çeşitli görevleri aynı kişiye verilmiştir. Bu görevlilerden tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 31).

Tablo: 31 Karamanoğlu Mahmut Bey Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam	Monla Mehmed	01 Cümâde'l-evvel 1133/28 Şubat 1721	Mustafa'nın ölmesiyle görev Musa'ya geçmesi, Musa'dan da Monla Mehmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
İmam	Musa	01 Zilhicce 1136/21 Ağustos 1724	Hacı Abdi oğlu Mehmed'in görevden alınması nedeni ile	(VAD. No: 1137, vr. 44a)
İmam (1 akçe)	es-Seyyid Mustafa	09 Şaban 1236/12 Mayıs 1821	es-Seyyid Mehmed Halife'nin ölmesi nedeni ile	(BOA., C. EV., No: 176/8788)
Cüzhan (1 akçe)	Mustafa	01 Zilkade 1118/04 Şubat 1707	İbrahim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Ferraş	Hasan	Şaban 1104/Nisan 1693	Yenileme (Sultan II. Mustafa'nın cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15g)
Kiledar	Seyyid Mehmed (aynı zamanda türbenin de kiledarlığı)	01 Cümâde'l-âhir 1130/02 Mayıs 1718	Beratının yenilenmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)

IV.VIII. Başdere Köyü Camii

Başdere Köyü Camii'nin yaptıranı ve yapım tarihi bilinmemektedir. Ancak 1584 tahririnde yer aldığına bakılarak hayli eski bir cami olduğu anlaşılmaktadır. Caminin bu tarihte Ali oğlu Hızır ve Hacı Hızır tarafından vakfedilen 1000 akçelik bir gelire sahip olduğu ve bu gelirin hatibe tahsis edildiği görülmektedir (Gök, 2006: 113). *Hurufat Defterleri*'nden camiye ait tespit edilen Cümâde'l-evvel 1103/Ocak 1692 tarihli tek kayıta ise caminin hatibi olan Yusuf'un beratı yenilenmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15b).

IV.IX. Başköy Camii

Başköy Camii'nin yaptıranı ve yapım tarihi bilinmemektedir. 1584 tarihindeki tahrirde yer aldığına bakılırsa XVI. yüzyıldan itibaren mevcuttur (Gök, 2006: 114). Camiye *Hurufat Defterleri*'nde yapılan atamalar bulunmaktadır. Bu atamalardan tespit edilenler aşağıdaki tabloda verilecektir (Tablo: 32).

Tablo: 32 Başköy Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam- Hatip	Abdülaziz	Şaban 1113/Ocak 1702	Sıdkullah'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Hatip (0,5 akçe)	Abdülaziz	1112/1700 - 1701	Sıdkullah'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Hatip (0,5 akçe)	Mehmed	Muharrem 1117/Nisan 1705	Abdülaziz'in görevi Mehmed'e bırakması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
Müezzin (2 akçe)	Halil	1112/1700 - 1701	Camide müezzin olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Kayyım	Veli	Rebî'ü'l-âhir 1117/Temmuz 1705	Camiye kayyım lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)

IV.X. Bednam Köyü - Abdülhalim Efendi Camii

Bednam Köyü hayır sahiplerinden Abdülhalim Efendi tarafından yaptırılan caminin (BOA., C. EV., No: 383/19423) yapım tarihi bilinmemektedir. Camiye ait BOA'da tespit edilen tek kayda göre, 29 Muharrem 1276/28 Ağustos 1859 tarihinde ortaklaşa müezzin olan es-Seyyid Ali'nin oğulları es-Seyyid İnanetullah ve es-Seyyid Abdullah'ın ölmeleriyle müezzinlik, es-Seyyid Abdullah'ın oğulları Ali ve Said ile es-Seyyid İnanetullah'ın oğlu Ali'ye günlük yarım akçeyle verilmiştir (BOA., C. EV., No: 383/19423). Şahsiyet kayıtlarında yer alan tek kayda göre ise 17 Safer 1328/28 Şubat 1910'da hatiplik, bir akçeyle İbrahim oğlu Mustafa'nın ölmesiyle oğlu Hasan'a geçmiştir (VAD. No: 2180/124).

IV.XI. Beher Köyü Camii

Beher Köyü Camii'ne ait tespit edilen Şaban 1116/Kasım 1704 tarihli tek kayıttta, bir akçeyle müezzin olan Mustafa'nın ölmesiyle müezzinlik, oğlu Mehmet'e verilmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15c).

IV.XII. Belip Köyü Camii

Belip Köyü Camii'ne ait bulunan 01 Cümâde'l-evvel 1129/13 Nisan 1717 tarihli görevin belirtilmediği tek kayıttan, iki akçeyle görevi ortaklaşa yürüten Seyyid Mesut ve Seyyid Ahmet'in beratlarını kaybetmeleri nedeniyle beratlarının yenilendiği anlaşılmaktadır (VAD. No: 1069, vr. 68a).

IV.XIII. Boyalık Köyü

IV.XIII.I. Mahdume Hatun Camii

Mahdume Hatun tarafından yaptırıldığı anlaşılan cami hakkında tespit edilen Rebî'ü'l-âhir 1116/Ağustos 1704 tarihli tek kayıttta, yarım akçeyle hatip olan Abdülgani'nin görevinin yenilendiği görülmektedir (VAD. No: 1141, vr. 15e).

IV.XIII.II. Halil Bey Camii

Karamanoğlu Halil Bey tarafından yaptırılan caminin yapım tarihi belli değildir. Bununla birlikte camiye ait tespit edilen ilk kayıt, Şevval 1118/Ocak 1707 tarihli olup, camide müteveli ve ferraş olmaması nedeniyle görevler, bir akçeyle Abdülkerim ve Ebubekir'e verilmiştir. Rebî'ü'l-âhir 1123/Mayıs 1711 tarihinde ise müezzin olmaması nedeniyle Süleyman, bir akçeyle görevlendirilmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15f).

IV.XIV. Cenne Köyü - Karamanoğlu Halil Bey Camii

Karamanoğlu Halil Bey tarafından yaptırılan caminin yapım tarihi bilinmemektedir. Camiye ait tespit edilen Şaban 1118/Kasım 1706 tarihli ilk kayıttta, camide müezzin olmaması nedeniyle görevin, yarım akçeyle Abdullah'a verildiği

görülmektedir (VAD. No: 1141, vr. 15f). 01 Şaban 1123/14 Eylül 1711'de ise bir akçeyle kayyım olan Mustafa ve Mahmut'un görevi yenilenmiştir (VAD. No: 1069, vr. 67b).

IV.XV. Cuma Köyü

IV.XV.I. Karamanoğlu Halil Camii

Karamanoğlu Halil Camii ismine bakılarak Karamanoğlu Halil Bey tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Mabet, muhtemelen Halil Bey'in hüküm sürdüğü 1333-1340 yılları arasında yaptırılmıştır. Camiye ait tespit edilen tek atama kaydından, bir akçeyle müteveli olan Hasan, görevi 01 Receb 1119/28 Eylül 1707'de oğlu Hamza'ya bıraktığı anlaşılmaktadır (VAD. No: 1069, vr. 67a).

IV.XV.II. Cuma Köyü Mescidi

Cuma Köyü Mescidi'nin yaptıranı ve yapım tarihi bilinmemektedir. Mescide ait tek atama kaydına göre 01 Zilkade 1126/08 Kasım 1714'te imam olan Ahmet'in ölmesiyle görev, bir akçeyle diğer Ahmet'e verilmiştir (VAD. No: 1069, vr. 68a).

IV.XV.III. Hacı Ahmet Mescidi

Hacı Ahmet adlı biri tarafından yaptırıldığı düşünülen mescidin yapım tarihi belli değildir. Mescidin *Hurufat Defterleri*'nde yer almadığına bakılırsa XIX. yüzyılın ikinci yarısında yaptırılmış olmalıdır. Mescidin 28 Muharrem 1286/10 Mayıs 1869'da imamlığı, ücretsiz olarak Seyyid Abdurrahman ve Ali üzerindedir (VAD. No: 162/86). 24 Cümâde'l-evvel 1327/13 Haziran 1909'da ise imamlığın, Seyyid Abdurrahman ve Ali Efendi'den alınarak Hafız Kamil'e verildiği görülmektedir (VAD. No: 162/86; No: 2180/114).

IV.XVI. Çamlıca Köyü Camii

Çamlıca Köyü Camii'nin yaptıranı ve yapım tarihi belli değildir. *Hurufat Defterleri*'nden camiye ait tespit edilen görevin belirtilmediği 01 Şevval 1124/01 Kasım 1712 tarihli ilk kayıta, Hacı Mustafa'nın ölmesiyle görevin Ahmet'e verildiği

görülmektedir. Aynı tarihli bir diğer kayıta ise kayyım Mustafa'nın ölmesiyle göreve İbrahim atanmıştır (VAD. No: 1069, vr. 67b).

IV.XVII. Çavuşlar Köyü Mescidi

Hurufat Defterleri'nde mescide ait bulunan tek kayıta 1113/1701 - 1702 tarihinde, mescitte imam olmaması nedeniyle imamlık Ahmet'e verilmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15c).

IV.XVIII. Çemne Köyü - Mustafa Efendi Camii

Mustafa Efendi Camii, Çemne Köyü sakini ve hayır sahiplerinden es-Seyyid Mehmet oğlu es-Seyyid Mustafa Efendi tarafından 17 Cümâde'l-âhir 1242/16 Ocak 1827 tarihinde yaptırılmıştır. Yine aynı tarihte caminin ilk imam ve hatipliği de camiye yaptıran es-Seyyid Mustafa Efendi'ye ücretsiz olarak verilmiştir (VAD. No: 535, vr. 72b). 05 Cümâde'l-evvel 1272/05 Ocak 1856'da caminin hatibinin, ücretsiz olarak görevi yürüten Halil Efendi olduğu tespit edilmiştir. 29 Safer 1309/04 Ekim 1891'de Halil Efendi'nin ölmesiyle hatipliğe oğlu Mehmed Efendi atanmıştır (VAD. No: 170/102). Bunun haricinde BOA'da camiye ilişkin hatip tayiniyle ilgili bir belge tespit edilmiş ancak belge restorasyonda olduğu için incelenememiştir (BOA., C. EV., No: 179/8946). Camiyle ilgili bundan başka herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

IV.XIX. Çukurbağ Köyü - Hamza Fakih Camii

Hamza Fakih adında biri tarafından yaptırıldığı düşünülen caminin, yapım tarihi bilinmemektedir. Camiye yapılan atamalardan tespit edilen ilk kayda göre Muharrem 1117/Nisan 1705'te senede on kile hisse ile hatip olan Ahmet'in görevi yenilenmiştir. Şaban 1117/Kasım 1705'te ise bu kez Abdülkerim'in imamlık görevi yenilenmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15e). 01 Şaban 1131/19 Haziran 1719 tarihinde Abdülkerim'in ölmesiyle imamlık Abdurrahman'a verilmiştir (VAD. No: 1069, vr. 68b). Ancak 01 Ramazan 1133/26 Haziran 1721'de bu kayıttan bahsedilmemiş ve imam Abdülkerim'in ölmesi ve hatip Ahmet'in görevini terk etmesi nedeniyle imam

ve hatiplik, bir akçeyle Resül'e verildiği belirtilmiştir (VAD. No: 1069, vr. 69a). Bundan başka da camiyle ilgili herhangi bir kayda rastlanılmamıştır.

IV.XX. Davdas Köyü

IV.XX.I. Hoca İshak Camii

Davdas Köyü'nde bulunan cami, Hoca İshak tarafından yaptırılmış olup, yapım tarihi bilinmemektedir. Caminin 1518 tahririnde yer aldığına bakılırsa (Gök, 2006: 110), hayli eski olduğu söylenebilir. Camiye ait yer alan Muharrem 1139/Ağustos 1726 tarihli kayıttan, caminin uzun süredir harap durumda olması nedeniyle köy halkı tarafından tamir ettirildiği anlaşılmaktadır (VAD. No: 1143, vr. 21; No: 1137, vr. 41b). Camiye ait *Hurufat Defterleri*'nde imam, hatip, müezzin, mütevellî ve kayyım atama kayıtları tespit edilmiştir. Bunlar aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 33).

Tablo: 33 Hoca İshak Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam- Hatip (0,5 akçe)	Ömer Halife	Safer 1112/Temmuz 1700	Camide imam ve hatip olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
İmam (1 akçe)	Seyyid Abdullah	Rebî'ü'l-âhir 1116/Ağustos 1704	Babası Ömer'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
İmam (1 akçe)	Seyyid Hacı Yusuf ve Seyyid	Rebî'ü'l-evvel 1117/Haziran 1705	Babaları Seyyid Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
İmam- Hatip (1 akçe)	Seyyid Abdullah Halife	01 Zilhicce 1136/21 Ağustos 1724	Camiye imam ve hatip lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1137, vr. 41b)
İmam (0,5 akçe)	Mustafa Efendi oğlu Seyyid Abdülkadir Efendi	02 Şevval 1228/28 Eylül 1813	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/72)
İmam	Ahmed Bey oğlu Ali Galib Bey	27 Muharrem 1304/26 Ekim 1886	Seyyid Abdülkadir Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/72)
İmam	Ahmed oğlu Mehmed Efendi	Cümâde'l-âhir 1308/Ocak 1891	Ali Galib Bey'in görevden alınması nedeni ile	(VAD. No: 170/72)
Hatip	İbrahim ve Mehmed	Safer 1103/Ekim 1691	Yenileme (Sultan II. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15b)

Hatip	Abdullah ve Ali	Rebî'ü'l-âhir 1116/Ağustos 1704	İbrahim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
Müezzin	İbrahim	Muharrem 1139/Ağustos 1726	Camide müezzin olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1143, vr. 21)
Mütevelli (0,5 akçe)	Mustafa	Rebî'ü'l-âhir 1116/Ağustos 1704	Camide mütevelli olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
Mütevelli (ücretsiz)	Seyyid Mehmed	Rebî'ü'l-evvel 1117/Haziran 1705	Camide mütevelli lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
Kayım (0,5 akçe)	Ali	Rebî'ü'l-evvel 1117/Haziran 1705	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
Kayım (0,5 akçe)	Abdullah	Rebî'ü'l-evvel 1117/Haziran 1705	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15d)

IV.XX.II. Alaca Cami

Ahmet Paşa adlı hayır sahibi tarafından yaptırılan caminin yapım tarihi bilinmemektedir. Cami, 1518 tahririnde mescit olarak yer almaktadır. Hatta bu tarihte imam ve müezzinlik görevlerini yürüten Mehmet Fakih oğlu Yusuf (Gök, 2006: 134)'tur. *Hurufat Defterleri*'nde camiye ilişkin herhangi bir kayıt bulunamadığından, camiye ne zaman çevrildiği tespit edilememiştir. BOA'da camiye ilişkin tespit edilen tek kayıta, 27 Zilhicce 1264/24 Kasım 1848 tarihinde ücretsiz imam ve hatip olan Seyyid Mustafa oğlu Seyyid İbrahim'in ölmesiyle görevlerin, sınavla Mustafa oğlu es-Seyyid Mustafa'ya verildiği görülmektedir (BOA, C.EV., No: 73/3614). Şahsiyet kayıtlarında yer alan bilgiye göre ise 08 Safer 1291/27 Mart 1874'te caminin imamlığı ücretsiz olarak Ahmed oğlu Seyyid Hasan Efendi üzerindedir. 02 Cümâde'l-âhir 1308/13 Ocak 1891'de Seyyid Hasan Efendi'nin görevden alınmasıyla imamlık, Ahmed oğlu Rıza Efendi'ye verilmiştir (VAD. No: 170/106).

IV.XX.III. Çukur Mescidi

Çukur Mescidi'ne ait tespit edilen ilk kayıta, Şaban 1102/Nisan 1691 tarihinde bir akçeyle ferraş olan Hacı Mustafa'nın ölmesiyle ferraşlığa oğlu Ahmet Halife

atanmıştır (VAD. No: 1141, vr. 15b). Muharrem 1115/Mayıs 1703'te ise yarım akçeyle ferraş olan Mustafa'nın ölmesiyle ferraşlık Ömer'e verilmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15d).

IV.XXI. Dindârlı Köyü Camii

Dindârlı Köyü Camii'nin yaptıranı ve yapım tarihi bilinmemektedir. Cümâde'l-evvel 1103/Ocak 1692 tarihinde imam olan Ahmet'in görevi yenilenmiştir. Yine aynı tarihte mütevellilik, Ali Mehmet'e verilmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15b).

IV.XXII. Dindebolı Köyü - Dede İlyas/İlyas Fakih Camii

Dede İlyas tarafından yaptırılan caminin yapım tarihi bilinmemektedir. 1518 tahririnde caminin bulunduğu bakılırsa hayli eski bir yapı olduğu söylenebilir. Bu tarihte imam ve hatiplik, Abdi oğlu Sadettin üzerindedir. Bu kişinin aynı zamanda vakıf gelirlerinin de mutasarrıfı olmasından, mütevellilik görevine de sahip olduğu anlaşılır (Gök, 2006: 112). Camiye ait tespit edilen diğer görevliler ise aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 34).

Tablo: 34 Dede İlyas/İlyas Fakih Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam	Mehmed, İbrahim, Ahmed ve Ali Halife	22 Safer 1255/07 Mayıs 1839	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 153/176)
İmam	Mehmed, İbrahim, Ahmed ve Ali Halife	17 Zilhicce 1277/26 Haziran 1861	Yenileme (Sultan Abdülaziz'in cülûsu ile)	(VAD. No: 153/176)
İmam	İsmail Hakkı	09 Ramazan 1340/06 Mayıs 1922	Mehmed, İbrahim, Ahmed ve Ali'nin ölmeleriyle görevin müşavere heyetinin kararıyla İsmail Hakkı'ya verilmesi ile	(VAD. No: 153/176)
Hatip (1 akçe)	Abdül Fettah	Rebî'ü'l-âhir 1103/Aralık 1691	Ömer'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Hatip (1 akçe)	İsmail oğlu es-Seyyid Mehmed Efendi	Cümâde'l-âhir 1261/Haziran 1845	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/138)
Hatip	Mehmed Nuri Efendi	23 Şevval 1327/07 Kasım 1909	es-Seyyid Mehmed Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/138; No: 2180/42)

IV.XXIII. Eğerci Köyü - Yedek iz de Mustafa Camii

Yedek iz de Mustafa tarafından yaptırılan caminin yapım tarihi belli değildir. Camiye ait tespit edilen 06 Şevval 1239/04 Haziran 1824 tarihli tek kayıttan, günlük yarım akçeyle imam ve hatip olan Osman oğlu Ahmed'in ölmesiyle görevlerin, Ahmed'in oğulları Őit ve Mustafa'ya ortaklaşa verildiği görülmektedir (VAD. No: 535, vr. 72a).

IV.XXIV. Eskice Köyü

IV.XXIV.I. Müslime Hatun Mescidi

Müslime Hatun tarafından yaptırılan mescidin (VAD. No: 1062, vr. 70b) yapım tarihi bilinmemektedir. *Hurufat Defterleri*'nden mescide yapılan imam ve mütevelli atama kayıtları aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 35).

Tablo: 35 Müslime Hatun Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (0,5 akçe)	İlyas (Muhtemelen aynı zamanda mütevelli)	Zilhicce 1117/Mart 1706	Mescitte imam olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
İmam (1 akçe)	Mustafa	01 Cümâde'l-�hir 1130/02 Mayıs 1718	İlyas'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
İmam-Mütevelli (1 akçe)	Mustafa	01 Şevval 1134/15 Temmuz 1722	Mescitte imam ve mütevelli olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69b)
İmam-Mütevelli (1 akçe)	Mustafa	Muharrem 1136/Ekim 1723; 01 Rebı'�'l-�hir 1136/29 Aralık 1723	İmam ve mütevellilik Mustafa üzerindeyken dışarıdan müdahale olunması, ancak görevin tekrar Mustafa'ya verilmesi ile	(VAD. No: 1137, vr. 44a; No: 1069, vr. 69b)
İmam (2 akçe)	Seyyid Hasan Halife	01 Zilkade 1173/15 Haziran 1760	Ahmed'in ölmesiyle oğlu Seyyid Hasan göreve sahipken, dışarıdan Y�r�k Mehmed'in görevi bir yolla üzerine aldırması, ancak onun da görevden alınarak, görevin önceki sahibi Seyyid Hasan Halife'ye	(VAD. No: 1062, vr. 70b)

			verilmesi ile	
İmam (1 akçe)	Seyyid Hasan	04 Cümâde'l-âhir 1193/19 Haziran 1779	Seyyid Ahmed'in ölmesiyle görevin, kardeşi Seyyid Hasan'a verilmesi ile	(VAD. No: 1064, vr. 40d)
İmam (1 akçe)	Seyyid Hasan	27 Cümâde'l-evvel 1202/06 Mart 1788	Seyyid Hasan'ın beratını kaybetmesi nedeni ile	(VAD. No: 1060, vr. 122a)
İmam (1 akçe)	İlyas oğlu İbrahim	05 Receb 1202/11 Nisan 1788	Abdullah oğlu Ahmed ve Halil oğlu Seyyid Ebubekir'in ihbarlarıyla, Seyyid Hasan'ın Mahmud Paşa Mahkemesi'nde görevi İlyas oğlu İbrahim'e bırakması ile	(VAD. No: 1060, vr. 122a)
İmam- Mütevelli	Seyyid Hasan	19 Şevval 1208/20 Mayıs 1794	Seyyid Hasan soydan soya göreve sahipken, dışarıdan imamlıktan anlamayan İlyas oğlu İbrahim, Seyyid Hasan görevi bana bıraktı diyerek ve Seyyid Hasan'ın haberi yokken bir hileyle görevi üzerine aldırması ve mütevelliliği de Mustafa'ya verdirmesi ancak durumun anlaşılmasıyla İlyas oğlu İbrahim'in görevden alınması ve Mustafa'nın da ölmesiyle ve durumu köy halkının haber vermesiyle görevlerin önceki sahibi Seyyid Hasan'a verilmesi ile	(VAD. No: 530, vr. 130a; No: 530, vr. 130b)
Mütevelli	Mehmed	Ramazan 1125/Eylül 1713	İlyas'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Hasan	Cümâde'l-evvel 1168/Şubat 1755	Yenileme (Sultan III. Osman'ın cülüsü ile)	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Mütevelli	Seyyid Hasan ve Mehmed	Ramazan 1168/Haziran 1755	Hüseyin üzerinden Seyyid Hasan ve Mehmed'in alması ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Mütevelli	Hüseyin	Cümâde'l-âhir 1169/Mart 1756	Seyyid Hasan üzerinden Hüseyin'in alması ancak görevden alınması, Kadı Ahmed'in arzıyla görevin yine Seyyid Hüseyin'e verilmesi ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Hasan	Zilkade 1169/Temmuz 1756	Yenileme (Sultan III. Osman'ın cülüsü ile)	(VAD. No: 1062, vr. 69b)

IV.XXIV.II. Nuriye Havva Mescidi

Nuriye Havva tarafından yaptırılan mescidin (VAD. No: 535, vr. 72b) yapım tarihi bilinmemektedir. 24 Rebî'ü'l-âhir 1222/01 Temmuz 1807 tarihindeki kayıttan, mescidin cemaatinin çok olması nedeniyle mescide, köy halkı tarafından minber eklenerek, cami haline getirildiği görülmektedir (VAD. No: 532, vr. 105b). Yapılan atamalar ise aşağıda verilecektir (Tablo: 36).

Tablo: 36 Nuriye Havva Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam-Mütevelli	Seyyid Emrullah oğlu Seyyid Ahmed (Mescidin hatibi)	25 Rebî'ü'l-âhir 1222/02 Temmuz 1807	Mehmed oğlu es-Seyyid Hüseyin'in cemaatin sevmeyeceği bir kişi olması ve görevini terk etmesi nedeniyle görevden alınarak, görevin Seyyid Emrullah oğlu Seyyid Ahmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 532, vr. 105b)
İmam-Mütevelli	Seyyid Ahmed	23 Zilkade 1241/29 Haziran 1826	Emrullah oğlu Seyyid Ahmed'in ölmesiyle görevin oğlu Seyyid Ahmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 535, vr. 72b)
İmam-Mütevelli	Hüseyin oğlu Ali	20 Cümâde'l-âhir 1247/26 Kasım 1831	Seyyid Ahmed oğlu Seyyid Ahmed'in çocuksuz ölmesi nedeniyle görevin, köy katibinden Hüseyin oğlu Ali'ye verilmesi ile	(VAD. No: 536, vr. 78)
İmam	Mustafa Kamil	28 Zilhicce 1294/03 Ocak 1878	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 153/172)
İmam-Hatip	Mehmed	29 Haziran 1926	İmam olan Mustafa Kamil ve hatip Ahmed'in ölmeleriyle görevlerin, müşavere heyetinin kararıyla Mehmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 153/172)
Hatip (ücretsiz)	Seyyid Emrullah oğlu Seyyid Ahmed (Mescidin imam ve mütevellisi)	24 Rebî'ü'l-âhir 1222/01 Temmuz 1807	Mescidin cemaatinin çok olması nedeniyle köy halkı tarafından minber yapılarak, mescidin camiye çevrilmesi ve hatip lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 532, vr. 105b)
Hatip (ücretsiz)	Abdurrahman oğlu Seyyid İbrahim	23 Zilkade 1241/29 Haziran 1826	Seyyid Emrullah oğlu Seyyid Ahmed'in görevi Abdurrahman oğlu Seyyid İbrahim'e bırakması ile	(VAD. No: 535, vr. 72b)
Hatip	Celeleddin oğlu Seyyid Ahmed	19 Receb 1294/30 Temmuz 1877	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 153/172)

IV.XXV. Ezvendi Köyü

IV.XXV.I. Hacı Mustafa Camii

Ezvendi köyünde yer alan ve Hacı Mustafa adlı biri tarafından yaptırılan caminin (VAD. No: 535, vr. 72b) yapım tarihi bilinmemektedir. XVI. yüzyıl tahrirlerinde caminin yer almadığı ve camiye ait en erken kaydın Zilkade 1102/Temmuz 1691 olduğuna bakılırsa, caminin XVII. yüzyılın ilk yarısında yaptırılmış olduğu söylenebilir. *Hurufat Defterleri*'nden camiye ilişkin imam, hatip, mütevellî ve ferraş atama kayıtları tespit edilmiş olup, bunlar aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 37).

Tablo: 37 Hacı Mustafa Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam Hatip	Ali Halife	Zilkade 1102/Temmuz 1691	Yenileme (Sultan II. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
İmam Hatip (1 akçe)	Mehmed	Safer 1113/Temmuz 1701	Ali'nin ölmesiyle görevin kardeşine verilmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
İmam-Hatip (1 akçe)	Süleyman	01 Rebî'ü'l-âhir 1117/23 Temmuz 1705	Mehmed'in görevden alınması ve kadının arzı ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
İmam (0,5 akçe)	Mehmed Halife	Zilkade 1152/Ocak 1740	Hacı Mustafa'nın ölmesi ve kadı İbrahim Efendi'nin arzı ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
İmam (0,5 akçe)	Seyyid Ali oğlu Seyyid el-Hac Mustafa	14 Muharrem 1243/07 Ağustos 1827	Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 535, vr. 72b; No: 170/252)
İmam	Mehmed Emin Efendi	10 Rebî'ü'l-evvel 1333/26 Ocak 1915	es-Seyyid el-Hac Mustafa Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/252)
Hatip- (1,5 akçe) Mütevellî (2 akçe)	Ali Halife	-	Beratının yenilenmesi ile	(VAD. No: 1062, vr. 70a)
Hatip- (1 akçe) Mütevellî (2 akçe)	Ali Halife	Cümâde'l-âhir 1173/Ocak 1760	Beratını kaybetmesi nedeni ile	(VAD. No: 1062, vr. 70b)

Hatip- (1,5 akçe) Mütevelli (2 akçe)	Abdurrahman oğlu Osman	24 Rebî'ü'l-evvel 1188/04 Haziran 1774	Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1059, vr. 64)
Hatip (1,5 Akçe) Mütevelli (2 akçe)	Ali	Zilkade 1223/Ocak 1809	Abdurrahman oğlu Osman'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 533, vr. 107a)
Hatip (1 akçe)	el-Hac Mustafa oğlu Hüseyin Efendi	27 Cümâde'l-âhir 1277/10 Ocak 1861	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/252)
Hatip	Hüseyin oğlu Abdurrahman Efendi	24 Receb 1335/16 Mayıs 1917	Hüseyin Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/252)
Ferraş	Ali Halife	01 Rebî'ü'l-âhir 1117/23 Temmuz 1705	Camiye ferraş lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Mütevelli (1 akçe)	Diğer Ali	Safer 1113/Temmuz 1701	Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Mütevelli (1 akçe)	Süleyman Halife	01 Rebî'ü'l-âhir 1117/23 Temmuz 1705	Ali'nin görevi Süleyman Halife'ye bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Mütevelli	Diğer Ali	01 Cümâde'l- evvel 1117/21 Ağustos 1705	Ali'nin görevini terk etmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)

IV.XXV.II. Ahmet Çavuş Camii

Aşağı Ezvendi Köyü'nde yer alan Ahmet Çavuş Camii, adından anlaşılacağı üzere Ahmet Çavuş adlı biri tarafından yaptırılmış olmalıdır. Camiye ilişkin tespit edilen Muharrem 1118/Nisan 1706 tarihli kayıttan, bir akçeyle imam ve hatip olan Abdurrahman'ın görevinin yenilendiği görülmektedir (VAD. No: 1141, vr. 15e). 28 Cümâde'l-âhir 1243/16 Ocak 1828'de yarım hisse imam ve yarım hisse hatiplik, günlük bir akçeyle Seyyid Mehmet Mahbub Efendi üzerindedir. 23 Şaban 1254/11 Kasım 1838'de de diğer yarım hisse imam ve yarım hisse hatiplik, yine bir akçeyle Abdullah Efendi'dedir. 23 Safer 1286/04 Haziran 1869'da ise Seyyid Mehmet Mahbub Efendi ve Abdullah Efendi'nin ölmeleriyle görevlerin, Seyyid Mehmet Mahbub Efendi'nin oğlu Ziyaeddin Efendi'ye verildiği belgelerden anlaşılmaktadır (VAD. No: 170/250).

IV.XXVI. Fariske Köyü

IV.XXVI.I. Abdurrahman Halife Camii

Abdurrahman Halife tarafından yaptırıldığı düşünülen caminin yapım tarihi bilinmemektedir. Camiye yapılan atamalardan tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 38).

Tablo: 38 Abdurrahman Halife Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam- (1/4 akçe) Hatip (1/4 akçe)	Ahmed oğlu es-Seyyid Yusuf	29 Receb 1246/13 Ocak 1831	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/70)
İmam- Hatip	Mehmed Efendi	17 Muharrem 1303/26 Ekim 1885 (hatip); 21 Muharrem 1303/30 Ekim 1885 (imam)	Yusuf'un imamlık görevinden alınması ve hatipliği de oğlu Mehmed Efendi'ye bırakması ile	(VAD. No: 170/70)
İmam- Hatip	Yusuf	12 Rebî'ü'l-âhir 1341/02 Aralık 1922	Mehmed'in istifa etmesi nedeni ile	(VAD. No: 153/174)
Hatip	Monla Hamza	01 Muharrem 1131/24 Kasım 1718	İbrahim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Müezzin (0,5 akçe)	Halil	Rebî'ü'l-evvel 1117/Haziran 1705	Camide müezzin olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
Müezzin (ücretsiz)	Mehmed	Rebî'ü'l-evvel 1117/Haziran 1705	Halil'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)

IV.XXVI.II. Kemal Halife Mescidi

Kemal Halife tarafından yaptırıldığı düşünülen mescidin yapım tarihi belli değildir. Mescide yapılan atamalardan ilk kayda göre, Safer 1112/Temmuz 1700'de mescit vakfına ait olan mezranın mütevelliliği bir akçeyle el-Hac Abdullah'a verilmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15b). Rebî'ü'l-evvel 1117/Haziran 1705'te mescitte imam olmaması nedeniyle göreve yarım akçeyle Ahmet atanmıştır (VAD. No: 1141, vr. 15e). 01 Şaban 1132/08 Haziran 1720 tarihinde ise imam olan Ömer'in ölmesiyle imamlık Hamza'ya geçmiştir (VAD. No: 1069, vr. 69a).

IV.XXVI.III. Koca Mehmet Mescidi

Koca Mehmet adlı biri tarafından yaptırıldığı düşünölen mescidin yapım tarihi belli değildir. Mescide yapılan atamalardan tespit edilen tek kayda göre, Rebî'ü'l-evvel 1117/Haziran 1705'te günlük bir akçeyle imam olan Mehmet'in görevi yenilenmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15d).

IV.XXVII. Gargara Köyü

IV.XXVII.I. Abdüllatif Camii

Abdüllatif isminde bir hayırsever tarafından yaptırılan caminin yapım tarihi bilinmemektedir. Cami kapısının üzerinde yer alan yeni kitabede, ilk yapım tarihi 1230 gösterse de bu tarih tamamen yanlıştır. Çünkü caminin adı XVI. yüzyıl tahrirlerinde geçmemektedir (Gök, 2006: 105 - 116). Camiye ait tespit edilen en erken kayıt ise Şevval 1104/Haziran 1693'tür (VAD. No: 1141, vr. 15b). Buna göre caminin XVII. yüzyılın ilk yarısında yaptırılmış olduğu söylenebilir. Toprak damla örtülü basit bir yapı olan cami, XX. yüzyılın başında doğuya doğru dört metre genişletilmiştir (Diez vd., 1950: 14). 1994'te ise tamamen yıkılarak yeniden yaptırılmıştır³⁰ (Fotoğraf: 15). Camiye yapılan atamalardan tespit edilenler aşağıda tabloda verilmiştir (Tablo: 39).

³⁰ Camiye ait bazı kalıntılar, şu anda caminin yan tarafında bulunan avlusunda yer almaktadır (Fotoğraf: 16).

Tablo: 39 Abdülatif Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (Görev belirtilmemiş olmakla birlikte muhtemelen imamlık) (1 akçe)	Diğer Hüseyin	Şevval 1113/Mart 1702	Hacı Hüseyin'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
İmam	Mehmed Ali	18 Şubat 1926	Müşavere heyetinin kararı ile	(VAD. No: 153/168)
İmam-Hatip	Hafız Ali	22 Ağustos 1927	Mehmed Ali'nin ölmesiyle görevlerin, müşavere heyetinin kararıyla Hafız Ali'ye verilmesi ile	(VAD. No: 153/168)
Hatip (1 akçe)	Ali	Şevval 1104/Haziran 1693	Yenileme (Sultan II. Ahmed'in cülusu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Hatip (0,5 akçe)	İbrahim (yarım hisse)	Zilkade 1114/Mart 1703	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
Hatip (0,5 akçe)	Alim Mehmed	01 Zilhicce 1136/21 Ağustos 1724	Köy halkının, İbrahim ve Ahmed'in cahil ve kötü birisi olmaları nedeniyle tiksindiklerini Ermenek kadısı Ahmed aracılığıyla bildirmesiyle İbrahim ve Ahmed görevden alınarak görevin Alim Mehmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 1137, vr. 44a)
Hatip (1 akçe)	Hacı Osman	09 Muharrem 1253/15 Nisan 1837	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/112)
Hatip	Mehmed Ali	27 Şaban 1315/21 Ocak 1898	Hacı Osman'ın görevi Mehmed Ali'ye bırakması ile	(VAD. No: 170/112)
Hatip	Yusuf oğlu Mehmed Ali	27 Şaban 1331/01 Ağustos 1913	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 153/168)

IV.XXVII.II. Midilli Mahallesi Mescidi

Midilli Mahallesi'nde bulunan mescidin yapım tarihi belli değildir (VAD. No: 1141, vr. 15b). Ancak 1518 tahririnde yer aldığına bakılırsa, bu tarihten önce yapıldığı kesindir (Gök, 2006: 133). Mescide yapılan atamalar aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 40).

Tablo: 40 Midilli Mahallesi Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam	Muslihiddin oğlu Osman Fakih	M. 1518	M. 1518 tarihli tahrir defterinde yer alan bilgiye göre	(Gök, 2006: 133)
İmam (1 akçe)	Abdurrahman ve Mustafa	Receb 1112/Aralık 1700	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
İmam (1 akçe)	Mustafa (yarım hisse)	Muharrem 1115/Mayıs 1703	Ahmed ve Mahmud görevi ortaklaşa yürütürlerken, Mahmud'un ölmesiyle hissesinin Mustafa'ya verilmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
İmam (1 akçe)	Mustafa (yarım hisse)	Muharrem 1115/Mayıs 1703	Ahmed'in hissesini kendi rızasıyla Mustafa'ya bırakması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
İmam (0,5 akçe)	Abdurrahman ve Ahmed	Muharrem 1115/Mayıs 1703	Mustafa'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
İmam (0,5 akçe)	Mehammed	Muharrem 1116/Mayıs 1704	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
İmam (1 akçe)	Mehmed	Rebî'ü'l-evvel 1117/Haziran 1705	Mustafa'nın ölmesiyle görevin Abdurrahman'a geçmesi, onun da oğlu Mehmed'e bırakması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)

IV.XXVII.III. Mush Çelebi Mescidi

Muhtemelen Mush Çelebi adında biri tarafından Artık Mahallesi'nde yaptırılan mescidin yapım tarihi belli değildir. Mescide ait tespit edilen Ramazan 1117/Aralık 1705 tarihli atama kaydında, imam olan Seyyid Hacı Mustafa görevden alınarak, imamlık Hacı Ali'ye verilmiştir. Rebî'ü'l-âhir 1118/Temmuz 1706 tarihinde, mescitte imam olmaması nedeniyle imamlığa, yarım akçeyle Mustafa atanmıştır.

Aynı belgedeki aynı tarihli kayıta, Mustafa'nın görevi yenilenmiştir. Yine aynı tarihli bir diğer kayıta ise yarım akçeyle imam olan Hacı Ali, görevi Hacı Mustafa'ya bırakmıştır (VAD. No: 1141, vr. 15e).

IV.XXVII.IV. Kirazoğlu Mescidi

Kirazoğlu Mescidi'ne ait tespit edilen tek kayda göre, 09 Mart 1927'de imamlığın, müşavere heyetinin kararıyla Ali Efendi'ye verildiği görülmektedir (VAD. No: 153/166).

IV.XXVIII. Gerde Köyü

IV.XXVIII.I. Gerde Köyü Camii

Gerde Köyü Camii'nin yaptıranı ve yapım tarihi bilinmemektedir. *Hurufat Defterleri*'nde camiye ilişkin imam, hatip, müteveli, ferraş, müezzin ve ikinci imam atamalarına bakılırsa caminin büyük ve faal olduğu düşünülebilir. Bu atamalar aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 41).

Tablo: 41 Gerde Köyü Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam-Hatip-Mütevelli	Seyyid Halil	Şaban 1102/Nisan 1691	İbrahim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
İmam-Hatip-Mütevelli	Halil	Zilkade 1102/ Temmuz 1691	Halil'in beratını kaybetmesi nedeniyle beratının yenilenmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Mütevelli	Seyyid Ataullah	Rebî'ü'l-evvel 1117/Haziran 1705	Seyyid Lütfullah'ın görevden alınması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
Ferraş	Hasan Halife	Şevval 1117/Ocak 1706	Camiye ferraş lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
Müezzin (1 akçe)	Seydi Halife	Şevval 1117/Ocak 1706	Ataullah'ın görevden alınması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
İmam-ı sâni	Seyyid Abdülazim	01 Cümâde'l-âhir 1126/14 Haziran 1714	Seyyid Abdülazim üzerinden Seyyid Abdüllatifullah alıp, haksızlık etmesi nedeniyle ve kadının arzıyla görevin Seyyid Abdülazim'e verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)

IV.XXVIII.II. Kılıçarslan Camii

Gerde Köyü'nde bulunan bir diğer cami olan Kılıçarslan Camii hakkında tespit edilebilen tek kayıt Rebî'ü'l-evvel 1117/Haziran 1705'te yarım akçeyle imam ve hatip olan Seyyid Mustafa ve Hasan'ın beratlarının yenilenmesiyle ilgili kayıttır (VAD. No: 1141, vr. 15d).

IV.XXVIII.III. Gerde Köyü Mescidi

Hurufat Defterleri'nde adı geçen mescitle ilgili olan tek kayda göre 01 Zilhicce 1114/18 Nisan 1703 tarihinde müezzinlik, yarım akçeyle ilk defa Abdullah'a verilmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15d).

IV.XXIX. Görmeli Köyü Camii

Görmeli Köyü Camii, 01 Cümâde'l-âhir 1131/21 Nisan 1719'da yaptırılmıştır (VAD. No: 1069, vr. 68b). Caminin yaptıranı bilinmese de köyün hayır sahipleri tarafından yaptırılmış olabileceği düşünülmektedir. 02 Şaban 1222/05 Ekim 1807 tarihindeki kayıttan, caminin uzun süredir harap durumda olması nedeniyle köy halkı tarafından tamir edildiği ve caminin minberinin de yenilendiği görülmektedir (VAD. No: 532, vr. 105b). Camiye yapılan atamalardan tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 42).

Tablo: 42 Görmeli Köyü Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam-Hatip (ücretsiz)	Seyyid Ali	02 Şaban 1222/05 Ekim 1807	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 532, vr. 105b)
İmam-Hatip	Halil İbrahim	28 Safer 1340/31 Ekim 1921	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 149/272)
Hatip	Seyyid Süleyman	01 Cümâde'l-âhir 1131/21 Nisan 1719	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Hatip (1 akçe)	Seyyid Süleyman	01 Muharrem 1135/12 Ekim 1722	Görevin Süleyman üzerinden Seyyid Süleyman'a verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
Hatip (1 akçe)	Hasan Halife	Zilhicce 1150/Mart 1738	Süleyman'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)

IV.XXX. Gnder Köyü

IV.XXX.I. Veli Dede Camii

Veli Dede adlı biri tarafından yaptırıldığı dnlen caminin yapım tarihi bilinmemektedir. *Hurufat Defterleri*'nde yer almadığına bakılırsa XIX. yüzyılın ikinci yarısında yaptırılmış olmalıdır. Caminin 17 Cümâde'l-evvel 1294/30 Mayıs 1877'de ücretsiz olarak hatibi Mehmet oğlu Osman Efendi'dir. 17 Cümâde'l-evvel 1301/16 Mart 1884'te Osman Efendi'nin hatipliği, oğlu Mehmet Eşref'e bıraktığı görülmektedir. 14 Receb 1337/15 Nisan 1919 tarihinde ise hatip Mehmet Eşref'in ölmesiyle görevin, Hüseyin Efendi'ye verildiği anlaşılmaktadır (VAD. No: 170/54).

IV.XXX.II. Gnder Köyü Mescidi

Gnder Köyü Mescidi'nin yaptıranı ve yapım tarihi bilinmemektedir. Mescide ait tespit edilen tek atama kaydında göre, günlük bir akçeyle imam olan Mehmet'in ölmesiyle imamlık, Monla Ahmet'e Safer 1132/Aralık 1719'da verilmiştir (VAD. No: 1069, vr. 69a).

IV.XXXI. Gzve Köyü Camii

Gzve Köyü Camii'nin yaptıranı ve yapım tarihi belli değildir. Camiye yapılan atamalardan tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 43).

Tablo: 43 Gzve Köyü Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (2 akçe)	Musa Halife	Muharrem 1112/Haziran 1700	Yakub'un ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
İmam (0,5 akçe)	Abdullah oğlu es- Seyyid Mustafa Efendi	18 Cümâde'l- evvel 1275/24 Aralık 1858	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 150/362)
İmam	Ahmed Efendi	10 Zilkade 1331/11 Ekim 1913	Babası es-Seyyid Mustafa Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 150/362)
Hatip	Abdürrahim	Şaban 1104/Nisan 1693	Yenileme (Sultan II. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15b)

Hatip (ücretsiz)	Abdullah oğlu es-Seyyid Mustafa Efendi	14 Cümâde'l-evvel 1275/20 Aralık 1858	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 150/362)
Hatip	Ahmed Efendi	15 Zilkade 1335/02 Eylül 1917	Babası es-Seyyid Mustafa Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 150/362; No: 2180/283)
Ferraş-Mütevelli	el-Hac Abdullah	1115/1703-1704	Camide ferraş ve mütevelli olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)

IV.XXXII. İrnebolu Köyü

IV.XXXII.I. Mehmet Bey/Mehmet Çelebi Camii/Cami-i Kebir

Mehmet Bey tarafından yaptırılan caminin (VAD. No: 1141, vr. 15b) yapım tarihi belli değildir. Camiye imam, hatip, müezzin ve mütevelli atamaları yapıldığı görülmektedir. Bunlar aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 44).

Tablo: 44 Mehmet Bey Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam	Mehmed	Cümâde'l-evvel 1103/Ocak 1692	Yenileme (Sultan II. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
İmam (0,5 akçe)	Mehmed Halife	Şevval 1111/Mart 1700	Camide imam olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
İmam (1 akçe)	Ebubekir	Muharrem 1112/Haziran 1700	Seydi Halife'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
İmam (1 akçe)	Ebubekir	01 Rebî'ü'l-âhir 1116/03 Ağustos 1704	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
İmam	Nebi Halife	01 Cümâde'l-âhir 1122/28 Temmuz 1710	Ebubekir'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Hatip	Mustafa	Cümâde'l-evvel 1103/Ocak 1692	Yenileme (Sultan II. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Hatip (1 akçe)	Diğer Ali	Şevval 1108/Nisan 1697	Ali'nin ölmesiyle hissesinin ortağı diğer Ali'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Hatip (1 akçe)	Süleyman	Muharrem 1115/Mayıs 1703	Mustafa ve Ömer üzerinden Süleyman'ın alması	(VAD. No: 1141, vr. 15d)

			ile	
Hatip (1 akçe)	Mustafa	Rebî'ü'l-evvel 1117/Haziran 1705	Ömer ve es-Seyyid Hüseyin'den Mustafa'nın alması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
Hatip (1 akçe)	Ömer Halife	01 Rebî'ü'l-âhir 1131/21 Şubat 1719	Süleyman Halife'nin ölmesiyle hissesinin ortağı Ömer Halife'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Müezzin (0,5 akçe)	Ahmed	Şevval 1108/Nisan 1697	Müezzinin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Mütevelli	Mahmud	01 Muharrem 1131/24 Kasım 1718	Mustafa'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)

IV.XXXII.II. Aşağı İrnebolu Camii

Aşağı İrnebolu Köyü halkı tarafından 1250/1834 - 1835'te yaptırılan ve minber konulan camiye imam ve hatip lazım olması nedeniyle görev ücretsiz olarak köy sakinlerinden Mustafa oğlu Seyyid Abdurrahman'a 12 Şevval 1250/11 Şubat 1835'te verilmiştir (VAD. No: 536, vr. 78; No: 170/144). 21 Zilhicce 1327/03 Ocak 1910'da es-Seyyid Abdurrahman Efendi'nin ölmesiyle hatiplik ücretsiz olarak Halil oğlu Abdülgani'ye geçmiştir (VAD. No: 170/144; No: 2180/114). 28 Şevval 1340/24 Haziran 1922 tarihinde ise imam İbrahim ve hatip Halil oğlu Abdülgani'nin ölmeleriyle görevlere Mahmud atanmıştır (VAD. No: 153/172).

IV.XXXII.III. İrnebolu Köyü Mescidi

İrnebolu Köyü Mescidi'nin yaptırını ve yapım tarihi bilinmemektedir. XVI. yüzyıl tahrirlerinde yer almaması ve mescide ait en erken kaydın Muharrem 1115/Mayıs 1703 olması (VAD. No: 1141, vr. 15d), mescidin XVII. yüzyılın ilk yarısında yaptırılmış olabileceği ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. Zilkade 1199/Eylül 1785'te ise mescidin cemaatinin çok olması sebebiyle köy halkı tarafından padişahın izniyle minber ilave edilerek cami haline getirildiği görülmektedir (VAD. No: 1060, vr. 122a). Mescide yapılan atamalar aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 45).

Tablo: 45 İrnebolı Köyü Mescidi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (0,5 akçe)	Mustafa	Muharrem 1115/Mayıs 1703	Mescitte imam olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
İmam	Halil	01 Receb 1133/28 Nisan 1721	Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
İmam (0,5 akçe)	Halil Halife	Ramazan 1146/Şubat 1734	Yenileme (Sultan I. Mahmud'un cülûsu ile)	(VAD. No: 1068, vr. 117c)
İmam (0,5 akçe)	Mehmed	Ramazan 1150/Aralık 1737	Babası Halil'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
İmam	Mehmed	Şaban 1168/Mayıs 1755	Beratını kaybetmesi nedeniyle yeniden berat verilmesi ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Hatip (ücretsiz)	Seyyid Mehmed ve Seyyid Ali	Zilkade 1199/Eylül 1785	Camiye hatip lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1060, vr. 122a)

IV.XXXII.IV. Yukarı İrnebolı Köyü Camii

Yukarı İrnebolı Köyü Camii'ne ait tespit edilen tek kayda göre, 14 Muharrem 1341/06 Eylül 1922'de caminin hatibi Abdurrahman oğlu Mehmet'tir (VAD. No: 148/214).

IV.XXXIII. İznebolı Köyü

IV.XXXIII.I. Hoca Camii

Hurufat Defterleri'nde camiye ait bulunan tek kayıta, günlük bir akçeyle hatip olan Ömer ve Süleyman üzerinden hatiplik Seyyid Hasan'a Zilhicce 1117/Mart 1706'da verilmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15e).

IV.XXXIII.II. Ali Bey Camii

İsmine bakılarak Ali Bey adlı biri tarafından yaptırıldığı anlaşılan cami hakkında, belgelerden tespit edilen tek kayıta bevvâb olan Ömer'in ölmesiyle görev, 01 Şaban 1132/08 Haziran 1720'de Süleyman'a verilmiştir (VAD. No: 1069, vr. 69a).

IV.XXXIV. Karapınar Köyü Camii

Karapınar Köyü Camii'ne ait tespit edilen tek kayıta, iki akçeyle imam ve hatip olan Mehmed'in ölmesiyle görevlerin, Şaban 1111/Ocak 1700'de Mustafa'ya verildiği görülmektedir (VAD. No: 1141, vr. 15b).

IV.XXXV. Kazancı Köyü

IV.XXXV.I. Karamanoğlu Halil Bey Camii

Karamanoğlu Halil Bey tarafından Kır Mahallesi'nde yaptırılan caminin (VAD. No: 1069, vr. 68a; No: 1062, vr. 69b) yapım tarihi bilinmemektedir. Camiye yapılan imam, hatip, müezzin ve müteveli atamaları aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 46).

Tablo: 46 Karamanoğlu Halil Bey Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam- Hatip (1 akçe)	Abdullah	Şaban 1104/Nisan 1693	Babası İbrahim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15g)
– (1 akçe) Muhtemelen İmam- Hatip	Abdülhalim	01 Receb 1119/28 Eylül 1707	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
İmam- Hatip (1 akçe)	Hacı Mustafa	01 Receb 1125/24 Temmuz 1713	Abdülhalim ve Abdülvehhab göreve sahipken, Abdülvehhab'ın görevden alınmasıyla görevin Hacı Mustafa'ya verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
İmam (3 akçe)	Hasan ve oğlu Mustafa	Ramazan 1125/Eylül 1713	Ali'nin görevi, yeğeni Hasan ve oğlu Mustafa'ya bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
İmam- Yarım hisse hatip- Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Mustafa ve Seyyid Mehmed	01 Cümâde'l- evvel 1133/28 Şubat 1721	Babaları Abdülhalim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
İmam-	Seyyid Halil	Cümâde'l-âhir	Yenileme (Sultan I.	(VAD. No: 1065,

Hatip (1 akçe)	(Görevlerin yarı hisseleri)	1163/Mayıs 1750	Mahmud'un cülûsu ile)	vr. 70b)
İmam- Hatip (1 akçe)	Seyyid Halil (Görevlerin yarı hisseleri)	Ramazan 1181/Ocak 1768	Yenileme (Sultan III. Mustafa'nın cülûsu ile)	(VAD. No: 1070, vr. 146a)
İmam- (0,5 akçe) Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Abdullah Halife (İmamlığın yarı hissesi)	Cümâde'l-evvel 1195/Nisan 1781	Babası Seyyid Mustafa'nın görevleri oğluna bırakması ile	(VAD. No: 1064, vr. 40d)
İmam- Hatip (1 akçe)	Seyyid Ebubekir ve Seyyid Mehmed (Görevlerin yarı hisseleri)	08 Cümâde'l-âhir 1217/06 Ekim 1802	Babaları Seyyid Hasan'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 532, vr. 105b)
Yarım hisse imam (0,5 akçe)	Abdullah'ın oğulları es-Seyyid Mahmud ve es- Seyyid Abdullah	06 Şevval 1272/10 Haziran 1856	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/54)
Yarım hisse imam- (0,5 akçe) Hatip (1 akçe)	es-Seyyid Ahmed oğlu es-Seyyid Hüseyin Efendi	14 Cümâde'l-âhir 1279/07 Aralık 1862	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/54)
İmam	Abdurrahman Efendi	27 Muharrem 1333/15 Aralık 1914	es-Seyyid Hüseyin Efendi, es-Seyyid Mahmud ve es-Seyyid Abdullah'ın ölmeleri nedeni ile	(VAD. No: 170/54; No: 2180/334)
Hatip (0,5 akçe)	Abdülhalim ve Abdülvehhab	Muharrem 1109/Temmuz 1697	Abdullah'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Hatip	Abdülhalim ve Abdülvehhab	01 Rebi'ü'l-evvel 1116/04 Temmuz 1704	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Hatip (1 akçe)	Abdülkerim	01 Safer 1129/15 Ocak 1717	Musa'nın görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Hatip	Seyyid Mehmed Halife (yarım hisse)	07 Şaban 1170/27 Nisan 1757	Babası Seyyid Abdülhalim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Hatip (1 akçe)	Seyyid Mehmed ve Seyyid Ahmed (yarım hisse)	Şevval 1180/Mart 1767	Seyyid Mehmed ve Seyyid Ahmed'in beratını kaybetmesi nedeni ile	(VAD. No: 1070, vr. 146a)
Hatip	Seyyid Mehmed Efendi	17 Safer 1301/18 Aralık 1883	es-Seyyid Hüseyin Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/54)
Müezzin (0,5 akçe)	Seyyid İbrahim	Şaban 1139/Mart 1727	Camide müezzin olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1143, vr. 21)
Müezzin	es-Seyyid	Cümâde'l-evvel	Seyyid İbrahim'in	(VAD. No: 1064,

(0,5 akçe)	Mustafa	1195/Nisan 1781	ölmesi nedeni ile	vr. 40d)
Müezzin (0,5 akçe)	Seyyid Mustafa	04 Cümâde'l-âhir 1208/07 Ocak 1794	Seyyid Mustafa'nın beratını kaybetmesi nedeni ile	(VAD. No: 530, vr. 130a)
Müezzin (0,5 akçe)	Seyyid Molla Veli	27 Zilhicce 1249/07 Mayıs 1834	Babası Seyyid Mustafa'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 536, vr. 78; No: 170/54)
Mütevelli (1 akçe)	Seydi	Zilhicce 1117/Mart 1706	Mütevelli olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
Mütevelli	es-Seyyid Mahmud oğlu Seyyid Abdullah Efendi	21 Safer 1270/23 Kasım 1853	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/54)

IV.XXXV.II. Hacı İlyasoğlu Mescidi

Hacı İlyasoğlu tarafından yaptırılan mescidin yapım tarihi belli değildir. Mescide ait tespit edilen tek kayıttta, Rebî'ü'l-âhir 1123/Mayıs 1711 tarihinde bir akçeyle imam olan Mustafa'nın görevi yenilenmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15f).

IV.XXXVI. Keşrilik Köyü Mescidi

Lütfullah oğlu Seyyid Mehmet tarafından yaptırılan Keşrilik Köyü Mescidi'nin, yapım tarihi belli değildir. Mescide ait bulunan tek kayda göre, 01 Zilkade 1126/08 Kasım 1714 tarihinde mescidin imamı olan Mustafa'nın ölmesiyle imamlık, bir akçeyle İbrahim'e verilmiştir (VAD. No: 1069, vr. 68a).

IV.XXXVII. Kışla Köyü - Halil Bey Camii

Karamanoğlu Halil Bey tarafından yaptırılan caminin yapım tarihi bilinmemektedir. Bu köyde Halil Bey'in bir de tekkesinin bulunduğu bakılırsa (VAD. No: 1141, vr. 15b), muhtemelen camiyle birlikte yaptırılmış olmalıdır. Camiye yapılan imam, hatip, mütevelli ve ferraş atamaları aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 47).

Tablo: 47 Halil Bey Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam-Hatip	Ahmed ve Ali	Şaban 1104/Nisan 1693	Mustafa'nın ölmesiyle oğulları Ömer ve es-Seyyid Ahmed görevlere sahipken, dışardan Ahmed ve Ali'nin alması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15g)
Hatip-Mütevelli	İsmail	Muharrem 1115/Mayıs 1703	Görevlerin İsmail'e verilmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
Hatip	Musa	Ramazan 1117/Aralık 1705	Mehmed'in görevden alınması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
Hatip-Mütevelli	İsmail ve Mehmed	Safer 1118/Mayıs 1706	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
Hatip (1 akçe)	Mustafa	Şevval 1123/Kasım 1711	Mustafa'nın beratını kaybetmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
Mütevelli (0,5 akçe)	es-Seyyid Mehmed	Şaban 1104/Nisan 1693	Babası Muslı'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15g)
Ferraş (0,5 akçe)	Abdürrahim	Receb 1112/Aralık 1700	Ömer'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Ferraş (1 akçe)	Emir Han	H. 1115/M. 1703-1704	Camide ferraş olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)

IV.XXXVIII. Lafza Köyü**IV.XXXVIII.I. Lafza Köyü Camii**

Bedir Mahallesi'nde bulunan caminin yaptırını ve yapım tarihi bilinmemektedir. Camiye ait tespit edilen imam, hatip, ferraş ve mütevelli kayıtları aşağıdaki tabloda verilecektir (Tablo: 48).

Tablo: 48 Lafza Köyü Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (0,5 akçe)	Ahmed	Rebî'ü'l-âhir 1112/Eylül 1700	Camiye imam lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
İmam	Monla Halil	01 Safer 1135/11 Kasım 1722	Veli'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69b)
İmam	Mehmed	20 Şubat 1926	Abdülhalim'in ölmesiyle görevin, tevcih heyetinin kararıyla Mehmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 153/178)
Hatip ³¹	Davud Halife	Ramazan 1113/Ocak 1702	Ömer'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Hatip	Abdülhalim Efendi	27 Zilkade 1262/16 Kasım 1846	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 153/178)
Hatip	Mustafa	21 Zilkade 1341/05 Temmuz 1923	Abdülhalim'in ölmesiyle görevin, tevcih heyetinin kararıyla Mustafa'ya verilmesi ile	(VAD. No: 153/178)
Ferraş	Ahmed	Rebî'ü'l-evvel 1117/Haziran 1705	Camide ferraş olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
Mütevelli (0,5 akçe)	Mahmud	Şevval 1117/Ocak 1706	Camiye mütevelli lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)

IV.XXXVIII.II. Muhlis Mahallesi Mescidi

Lafza Köyü'nün Muhlis Mahallesi'nde bulunan mescidin yaptıranı ve yapım tarihi bilinmemektedir. Mescide ait tespit edilen ilk kayda göre imam olan İsmail, imamlığı Safer 1112/Temmuz 1700'de kardeşi Abdülkadir'e bırakmıştır. Aynı belgede, aynı tarihte yer alan bir diğer kayıta mescidin gelirlerinin mütevellisi olmayıp, görev yarım akçeyle Ahmet oğlu Seyyid'e verilmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15b). Bundan başka da herhangi bir kayıt tespit edilmemiştir.

³¹ Cami yakınındaki Gümüldürüm Pazarı'nda Yinekara Mezrası'nın oşür mahsulünden olmak üzere.

IV.XXXIX. Lâmos Köyü - Musa Bey Camii

Karamanoğlu Musa Bey tarafından yaptırılan caminin yapım tarihi belli değildir (VAD. No: 1069, vr. 68b). Ancak Musa Bey'in siyasi tarihte görüldüğü 1314 - 1356 yılları arasında yaptırılmış olabileceği düşünülmektedir. Üzeri toprak dam örtülü ve basit bir yapı olan cami, üzerindeki kitabesine göre 1071/1660 - 1661 yılında tamir edilmiştir (Bardakçı, 1976: 126). 1977 yılında ise tamamen yıktırılıp, yeniden yaptırılmıştır³² (Fotoğraf: 17). Camiye yapılan atamalardan tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 49).

Tablo: 49 Musa Bey Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam- Hatip	Abdurrahman oğlu Şihabeddin	1518	1518 tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 108)
İmam- Hatip	Seyyid Hasan	01 Şevval 1130/28 Ağustos 1718	Abdülcélil'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
İmam- Hatip (1 akçe)	Ömer oğlu Hüseyin Efendi	17 Zilkade 1272/20 Temmuz 1856	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/132)
İmam	Hüseyin oğlu İbrahim Efendi	Cümâde'l-âhir 1314/Kasım 1896	Hüseyin Efendi'nin çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/132)
İmam	Ali	28 Şaban 1331/02 Ağustos 1913	İbrahim Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/132)
Hatip	İbrahim Efendi	26 Şaban 1326/23 Eylül 1908	Hüseyin Efendi'nin çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/132)
Hatip	Ahmed Efendi	17 Muharrem 1334/25 Kasım 1915	Babası İbrahim Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/132)

³² Köydeki yaşlılardan alınan bilgiye göre caminin kalıntıları, yeni caminin yapımında kullanılmıştır.

IV.XL. Muhallar Köyü - Hacı Mahmut Mescidi

Hacı Mahmut adlı bir hayırsever tarafından yaptırıldığı anlaşılan Hacı Mahmut Mescidi'nin yapım tarihi belli değildir. Şevval 1243/Nisan 1828 tarihinde köy halkı tarafından yeniden yaptırılan mescide, minber ilave edilerek cami haline getirilmiştir (VAD. No: 535, vr. 72c). Camiye ait tespit edilen ilk kayıta, 01 Recep 1123/15 Ağustos 1711 tarihinde imam Abdülmuttalip'in görevini terk etmesi nedeniyle imamlığa Abdülkerim atanmıştır (VAD. No: 1069, vr. 67b). 27 Şevval 1243/12 Mayıs 1828'de camide imam ve hatip olmaması nedeniyle göreve köy halkından Mehmet oğlu Seyyid Hasan ücretsiz olarak getirilmiştir (VAD. No: 535, vr. 72c). 17 Şaban 1340/15 Nisan 1922'de ise imam ve hatip olan Mehmed Ali'nin ölmesiyle görevler, tevcih heyetinin kararıyla Ali'ye verilmiştir (VAD. No: 153/176).

IV.XLI. Nadire Köyü

Nadire Köyü'nün adı *Hurufat Defterleri*'nde “*Nedre*” olarak geçmektedir. 1518 tarihli tahrir defterinde ise “*Tudar*” olduğunu Bilal Gök belirtmektedir (Gök, 2006: 109). Buna göre köyün adının zaman içerisinde değişime uğradığı veya yazım ya da okunma esnasında bazı hataların yapılmış olabileceği düşünülmektedir. Çünkü buna benzer bir durum bazı köy ve mahalle isimlerinde de görülmektedir. Köyde tespit edilen cami hakkında aşağıda bilgi verilecektir.

IV.XLI.I. Er - Sinan Camii

Mevlana Sinan Halife tarafından yaptırılan caminin, yapım tarihi bilinmemektedir. Caminin adının ilk olarak 1518'de geçtiğine ve bu tarihte caminin imam ve hatibinin, camiye yaptıran Sinan Halife'nin oğlunun üzerinde olduğuna bakılırsa (Gök, 2006: 109) cami de muhtemelen bu tarihten kısa bir süre önce yaptırılmış olmalıdır. Boyalık Köyü'ndeki Süflâ Zaviyesi'nin bir kıta mezra geliriyle camiye aynı köyde bulunan Şeyh Hasan Zaviyesi'nin gelirinin, caminin hatibine verileceği belgelerden anlaşılmaktadır (VAD. No: 1141, vr. 15e). Camiye yapılan atamalardan tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 50).

Tablo: 50 Er - Sinan Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam-Hatip	Camiyi yaptıran Sinan Halife'nin oğlu Mevlana Abid Çelebi	1518	1518 tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 109)
İmam-Hatip (1 akçe)	Seyyid Ataullah	Safer 1112/Temmuz 1700	Camide imam ve hatip olmaması nedeniyle	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
İmam-Hatip (0,5 akçe)	Seyyid Mehmed	Şevval 1123/Kasım 1711	Babası Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
İmam	Seyyid Mehmed, Seyyid Ahmed ve Seyyid Naim (beşte bir hisse)	22 Rebî'ü'l-evvel 1282/15 Ağustos 1865	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 153/174)
İmam	Mustafa	30 Şaban 1340/28 Nisan 1922	Mehmed, Ahmed ve Naim'in ölmeleri nedeni ile	(VAD. No: 153/174)
Hatip (1 akçe)	es-Seyyid Ahmed	Şaban 1115/Aralık 1703	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
Hatip	Seyyid Şeyh Ahmed	Rebî'ü'l-evvel 1118/Haziran 1706	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
Müezzin	İbrahim oğlu Muhammed	1518	1518 tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 109)
Müezzin	Sinan	Şaban 1118/Kasım 1706	Görevin Sinan'a ilk defa verilmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
Muarrif	Müezzin Muhammed'in kardeşi Ahmed	1518	1518 tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 109)
Hafız	Üveys oğlu Hamza	1518	1518 tahrir defteri kaydına göre	(Gök, 2006: 109)

IV.XLII. Resuller³³ Köyü

IV.XLII.I. Çilingir Mustafa Camii

Çilingir Mustafa Camii, Resuller Köyü hayır sahiplerinden Çilingir Mustafa tarafından (BOA., HAT, No: 1608/75), 02 Muharrem 1250/11 Mayıs 1834'te yaptırılmıştır (VAD. No: 536, vr. 78). Camiye yapılan atamalardan tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 51).

Tablo: 51 Çilingir Mustafa Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam-Hatip (ücretsiz)	Hüseyin oğlu Ömer	02 Muharrem 1250/11 Mayıs 1834	Caminin imam ve hatibinin olmadığı köy halkı tarafından bildirilmesi üzerine görevlerin, Hüseyin oğlu Ömer'e verilmesi ile	(VAD. No: 536, vr. 78)
İmam (ücretsiz)	Hüseyin oğlu Ömer Halife	11 Muharrem 1254/06 Nisan 1838	Caminin bu tarihteki imamı	(VAD. No: 170/42)
İmam	Ahmed Hamdi	10 Ramazan 1340/07 Mayıs 1922	Ömer'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 153/176)
İmam	Naim	20 Eylül 1931	Ahmed'in istifa etmesi nedeni ile	(VAD. No: 153/176)
Hatip	Ali oğlu Mehmed	12 Cümâde'l-evvel 1253/14 Ağustos 1837	Ücretsiz olarak imam ve hatipliği yürüten Ömer'in, hatipliği Ali oğlu Mehmed'e bırakması ile	(BOA., HAT, No: 1608/75; VAD. No: 170/42)

IV.XLII.II. Ramazan Mescidi

Sarıvadi Köyü'nün mahallelerinden olan ve zamanla köy haline gelen Resuller Köyü'nde bulunan Ramazan Mescidi'nin, yaptıranı ve yapım tarihi belli değildir. Mescide ilişkin tespit edilen tek kayda göre Rebî'ü'l-evvel 1117/Haziran 1705'te

³³ Bu köyün adı halk arasında "Reziller Köyü" olarak bilinmektedir.

imam olan Ramazan'ın ölmesiyle görev, oğlu Mehmet'e verilmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15d).

IV.XLIII. Said Köyü - Karamanoğlu Halil Bey Camii

Karamanoğlu Halil Bey tarafından yaptırılan caminin yapım tarihi belli değildir. Camiye ait tespit edilen Şaban 1118/Kasım 1706 tarihli tek kayıтта, bir akçeyle hatip olan Hüseyin görevden alınarak hatiplik, Hüseyin'in kardeşinin oğlu Hamza'ya verilmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15f).

IV.XLIV. Sarıvadi³⁴ Köyü - Karamanoğlu İbrahim Bey Camii

Karamanoğlu İbrahim Bey Camii'ne ait yer alan kayıtlardan birinde “*İbrahim Bey binası*”, bir diğerinde de “*Karamanoğlu Cami'i*” ifadelerinden Karamanoğlu II. İbrahim Bey tarafından yaptırıldığı anlaşılan cami, muhtemelen İbrahim Bey'in hüküm sürdüğü 1423 - 1464 yılları arasında yaptırılmış olmalıdır. Camiye yapılan atamalardan tespit edilen imam, hatip ve mütevellî kayıtları aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 52).

Tablo: 52 Karamanoğlu İbrahim Bey Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam-Hatip	Mahmud	Cümâde'l-âhir 1103/Şubat 1692	Hatip olan Muslihuddin'in görevini terk etmesi ve camiye imam da görevlendirilmemesi nedeniyle Mahmud'a verilmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
İmam-Hatip (1 akçe)	Mehmed	Şaban 1104/Nisan 1693	Mustafa üzerinden Mehmed'in alması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
İmam (1 akçe)	İbrahim	01 Muharrem 1135/12 Ekim	Abdullah'ın İbrahim'e bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 69b)

³⁴ Sarıvadi Köyü'nün adı, Cümâde'l-âhir 1103/Şubat 1692 (VAD. No: 1141, vr. 15b)'den Muharrem 1150/Mayıs 1737 (VAD. No: 1068, vr. 117d)'ye kadar “*Sarıkadi*” olarak geçmekte, Cümâde'l-evvel 1195/Nisan 1781 (VAD. No: 1064, vr. 40d)'den itibaren ise “*Sarıvadi*” olarak görülmekte ve köyün adının zaman içerisinde değişime uğradığı belgelerden anlaşılmaktadır.

		1722		
İmam-Hatip (1 akçe)	es-Seyyid Abdülmümin	Muharrem 1150/Mayıs 1737	Yarım hisse imamlık ve yarım hisse hatiplik es-Seyyid Hasan ve es-Seyyid Mustafa üzerlerinde iken es-Seyyid Hasan'ın ölmesi ve es-Seyyid Mustafa'nın da küçük olup, imamlık ve hatiplikten anlamaması nedeniyle görevden alınması ve görevlerin es-Seyyid Abdülmümin'e verilmesi ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
İmam-Hatip	Seyyid Hasan	Cümâde'l-evvel 1195/Nisan 1781	Halil ve Abdülmümin'in ölmesiyle görevlerin Seyyid Hasan'a verilmesi ile	(VAD. No: 1064, vr. 40d)
İmam-Hatip (0,5 akçe)	Seyyid Ahmed	24 Zilkade 1246/06 Mayıs 1831	Seyyid Ahmed'in beratını kaybetmesi nedeni ile	(VAD. No: 533, vr. 108a)
İmam (0,5 akçe)	Abdülhamid	20 Cümâde'l-âhir 1289/25 Ağustos 1872	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/74)
İmam	Osman Nuri Efendi	30 Cümâde'l-evvel 1332/26 Nisan 1914	Abdülhamid'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/74)
Hatip (1 akçe)	İbrahim	Zilkade 1108/Mayıs 1697	Abdullah'ın görevden anlamaması nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Hatip-Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Abdürrahim	01 Cümâde'l-âhir 1133/30 Mart 1721	Hatip Abdullah Halife'nin görevini terk etmesi ve mütevelli Mahmud'un görevden alınmasıyla, görevlerin Seyyid Abdürrahim'e verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
Hatip	Mehmed Efendi	06 Zilhicce 1289/04 Şubat 1873	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/74)
Hatip (0,5 akçe)	Muharrem	26 Şaban 1326/23 Eylül 1908	Mehmed'in ölmesiyle görevin, büyük oğlu Muharrem'e verilmesi ile	(VAD. No: 170/74; No: 2180/79)
Hatip	Mehmed Efendi	17 Muharrem 1338/12 Ekim 1919	Muharrem'in ölmesiyle görevin oğlu Mehmed Efendi'ye verilmesi ile	(VAD. No: 170/74)
Hatip	Hüseyin	28 Mayıs 1936	Görevin tevcih heyetinin kararıyla verilmesi ile	(VAD. No: 170/74)

IV.XLV. Sarıveliler Köyü Camii

Köy halkından hayır sahiplerinin yaptırdığı Sarıveliler Köyü Camii'ne bir imam ve hatip lazım olması nedeniyle yine köy halkından olan Hasan oğlu es-Seyyid Abdullah, göreve uygun görülüp, 23 Cümâde'l-evvel 1251/16 Eylül 1835'te ücretsiz olarak atanmıştır (BOA., HAT, No: 1595/19). Cami de muhtemelen bu tarihten kısa bir süre önce yaptırılmış olmalıdır. 12 Safer 1255/27 Nisan 1839'da ise imam ve hatip olan Musa oğlu Hüseyin'in görevden anlamaması ve terk etmesi nedeniyle azledilerek, yerine Abdülmümin Halife oğlu es-Seyyid el-Hâc Abdüllatif görevlendirilmiştir (BOA., HAT, No: 1619/59).

IV.XLVI. Şahince Köyü Mescidi

Şahince Köyü Mescidi'ne ait tespit edilen 01 Zilkade 1118/04 Şubat 1707 tarihli görevin belirtilmediği tek kayıta, yarım akçeyle İbrahim'in görevi yenilenmiştir (VAD. No: 1069, vr. 67a).

IV.XLVII. Tepebaşı Köyü Mescidi

Tepebaşı Köyü Mescidi'nin yaptıranı ve yapım tarihi bilinmemektedir. Mescide ait tespit edilen 01 Cümâde'l-âhir 1126/14 Haziran 1714 tarihli tek kayıta, ferraş olan Mustafa'nın ölmesiyle görevin İbrahim'e verildiği görülmektedir (VAD. No: 1069, vr. 67b).

IV.XLVIII. Yukarı İzvit/İzvid-i Ulvi Köyü Camii

Yukarı İzvit Köyü Camii'nin yaptıranı ve yapım tarihi bilinmemektedir. 1500 yılı tahririnden itibaren mevcut olmasından (Gök, 2006: 107), XV. yüzyıl öncesinde yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Üzeri toprak damla örtülü olan caminin iki güneyde ve iki de batıda olmak üzere dört penceresi vardır. Mihrabı taş oyma, minberi ahşaptandır. İki batıya, biri kuzeye bakan üç kemerle çevrili bir son cemaat yeri bulunmaktadır. 1120/1708 - 1709'da cami tamir edilmiştir (Bardakçı, 1976: 127-129). Camiye yapılan atamalardan tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 53).

Tablo: 53 Yukarı İzvit Köyü Camii Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam (0,5 akçe)	Seyyid Abdülkadir	Cümâde'l-âhir 1111/Kasım 1699	Yusuf'un ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
İmam-Hatip (1 akçe)	Seyyid Halife	Muharrem 1229/Aralık 1813	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 1065, vr. 70b)
İmam	Halil Halife	28 Zilhicce 1286/31 Mart 1870	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 153/174)
İmam	Hüseyin	18 Zilkade 1340/13 Temmuz 1922	İbrahim'in ölmesiyle görevin, müşavere heyetinin kararıyla Hüseyin'e verilmesi ile	(VAD. No: 153/174)
Hatip	İbrahim oğlu Halil Efendi	11 Safer 1288/02 Mayıs 1871	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/262)
Hatip	Mehmed Naim Efendi	14 Receb 1337/15 Nisan 1919	Halil Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 170/262)

IV.XLIX. Zeyve Köyü**IV.XLIX.I. Cami-i Kebir**

Caminin yaptıranı ve yapım tarihi belli değildir. Camiye ait tespit edilen tek kayıta, Şevval 1108/Nisan 1697 tarihinde caminin ferraşının ölmesi nedeniyle ferraşlığın yarım akçeyle Ali'ye verildiği görülmektedir (VAD. No: 1140, vr. 54b).

IV.XLIX.II. Zeyve Köyü Mescidi

Mahmut adlı bir hayırsever tarafından yaptırılan Zeyve Köyü Mescidi'nin, Safer 1132/Aralık 1719'da imamı olan İsmail'in beratsız olması nedeniyle beratı yenilenmiştir (VAD. No: 1069, vr. 69a).

IV.XLIX.III. Hacı Hüseyin Mescidi

Hacı Hüseyin tarafından yaptırıldığı anlaşılan mescidin, 28 Rebî'ü'l-evvel 1207/13 Kasım 1792 tarihinde imamı olmayıp, lazım olması nedeniyle Seyyid Şeyh Mehmet, ücretsiz olarak imamlığa atanmıştır (VAD. No: 530, vr. 130a).

BEŞİNCİ BÖLÜM

ERMENEK KAZASI'NDAKİ EĞİTİM KURUMLARI

V.I. MEKTEPLER

Arapça'da yazmak anlamındaki “*ketb*” kökünden türetilen, İslam ülkelerinde ve özellikle Osmanlılar'da çocuklara temel eğitimin verildiği mekân olarak kullanılan mektep, okul demektir (Bozkurt, 2004: 5). Araplar okula “*küttâb*”, Karahanlı ve Selçuklular ise “*sıbyan mektebi*” demişlerdir. Osmanlılar sıbyan mektebinin yanı sıra “*Dâru't-ta'lim*”, “*Muallimhâne*”, “*Mektep*”, “*Mektephâne*”, “*Mahalle Mektebi*”, “*Taş Mektep*” ve “*Mekteb-i İptidâiye*” gibi isimler de kullanmışlardır (Baltacı, 2002: 446). Bu mekteplerin hocalarına “*muallim*”, yardımcılarına “*kalfa*” veya “*halife*” (Baltacı, 2004: 6), öğrencilerine de ilk mektep “*talebe*”si denilmiştir (Baltacı, 2002: 446).

İlk eğitimini aile yanında alan çocuklar, beş – altı yaşına geldiklerinde mekteplere verilir, burada medrese öğrenimi görmüş hocalar tarafından Kur'an okuma, yazı yazma ve dört işlem öğretilir, daha sonra Arapça öğretime geçilirdi (Arslan, 1999: 43). Muallim olmadığı zaman imam, hatip, müezzin gibi dini görevlilerin bu görevi yerine getirdiği görülmektedir (VAD. No: 1140, vr. 55a). Mektepler genellikle cami veya mescitlerin bitişiğinde yapılmış ve eğitim, mescit tarzı tek odalı mekânlarda gerçekleşmiştir. Müstakil bir mektep binası olmadığı zaman ise eğitim mescitlerde yapılmıştır (VAD. No: 1141, vr. 15b). Ermenek'te *Hurufat Defterleri*'nden tespit edilebilen beş tane mektep aşağıda incelenecektir.

V.I.I. Merkezde Yer Alan Mektepler

V.I.I.I. Mimar Emir Mektebi

Mimar Emir Camii'nin bitişiğinde olduğu sanılan ve camiyle birlikte yaptırıldığı düşünülen mektebe, muallim atamaları yapıldığı tespit edilmiştir. Buna göre Muharrem 1128/Aralık 1715 tarihindeki ilk kayıta, muallim olan Mehmet

görevden anlamaması nedeniyle azledilerek görev yarım akçeyle Süleyman'a verilmiştir (VAD. No: 1069, vr. 67a). Recep 1147/Kasım 1734 tarihinde ise Süleyman'ın ölmesiyle muallimlik, oğlu Muhyiddin Halife'ye geçmiştir (VAD. No: 1068, vr. 117c).

V.I.I.II. Kenan Camii Mektebi

Belgelerde Kemeros Mahallesi'nde, Kenan Camii yakınında bulunduğu anlaşılan mektebin adı belirtilmemiştir. Burada yakınında bulunduğu için Kenan Camii Mektebi olarak incelenmiştir. 19 Rebî'ü'l-evvel 1207/04 Kasım 1792 tarihindeki tek kayıta, mektebin muallimi olmaması nedeniyle görev, ücretsiz olarak Seyyid Ahmed'e verilmiştir (VAD. No: 530, vr. 129b).

V.I.I.III. Hacı Osman Mektebi

Cumma Mahallesi'nde bulunan Hacı Osman Mescidi'nin bitişiğinde olduğu "...*el-Hâc Osman Mescidi ve Mu'allim-hânesi*..." ifadesinden anlaşılan mektep hakkında tespit edilen tek kayıta, mescit ve mektebin bir akçeyle mütevellisi Mehmet'in ölmesiyle görevin, Ali'ye Ramazan 1112/Şubat 1701'de verildiği görülmektedir (VAD. No: 1141, vr. 15c).

V.I.I.IV. Börekçi Mescidi Mektebi

Börekçi Mehmet Paşa tarafından yaptırılan mescitte, imamlıkla muallimliğin aynı kişiye verildiğine bakılarak, mescidin aynı zamanda mektep olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Buna göre ilk kayıt olan Safer 1110/Ağustos 1698'de imamlık ve muallimlik bir akçeyle Ömer üzerinden İbrahim'e verilmiştir (VAD. No: 1140, vr. 55a). Daha sonra görevler yeniden Ömer'e geçmiş olacak ki Safer 1112/Temmuz 1700'de Ömer'in görevden anlamaması ve göreve uygun görülmemesi nedeniyle azledilerek imamlık ve muallimliğe Hacı Abdullah atanmıştır (VAD. No: 1141, vr. 15b).

V.I.II. Köylerde Yer Alan Mektepler

V.I.II.I. Gargara Köyü Mektebi

Gargara Köyü'nde bulunan Gargara Köyü Mektebi'nin, kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığı bilinmemektedir. Bu köydeki Halil Bahadır Zaviyesi'yle mektebin mütevellisinin aynı kişi olduğuna bakılırsa (VAD. No: 1141, vr. 15f) mektebin zaviyeye yakın bir yerde olabileceği düşünülebilir. Mektebe yapılan muallim atamaları aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 54).

Tablo: 54 Gargara Köyü Mektebi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
Muallim	İsmail (Bir miktar mezra ile)	Muharrem 1115/Mayıs 1703	Babası Ahmed'in oğluna bırakması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
Muallim	Musa	Ramazan 1117/Aralık 1705	Mustafa'nın görevden alınması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
Muallim (1 akçe)	Abdüllatif (Halil Bahadır Zaviyesi'nde günde bir Amme sûresinin okunması ile)	Cümâde'l-evvel 1118/Ağustos 1706	Musa'nın görevi Abdüllatif'e bırakması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
Muallim-Mütevelli	Musa (yarım hisse)	Şaban 1118/Kasım 1706	Mehmed ve İsmail üzerinden Musa'nın alması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
Muallim	es-Seyyid Ahmed Halife	Cümâde'l-âhir 1169/Mart 1756	Abdullah'ın görevine râğbet etmeyip, görevini terk etmesi ve halkın da bunu haber vermesiyle görevden alınıp, görevin muhtar es-Seyyid Ahmed Halife'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)

V.II. MEDRESELER

Arapça “ders” kökünden türeyen ve bir mekân ismi olan medrese (Bozkurt, 2003: 323), sıbyan mektebinden sonra orta, lise, yüksek okul ve üniversite eğitime karşılık gelen ve yalnızca müslümanların devam ettiği bir eğitim kurumudur (İpşirli, 2003: 327).

Medreselerde ders verene müderris, müderrisin yardımcısına muid, eğitim alan öğrencilere ise “danişmend”, “fakih”, “mülâzım”, “suhte” veya “talebe” denirdi (Temel, 2011: 25). Medreseden sınavla mezun olan her öğrenciye verilen diplomaya ise “icâzetnâme” adı verilmekteydi (Uzunçarşılı, 1984: 75).

İncelenen dönemde Konya’da 64 (Küçükdağ, 2004: 363-391), Ereğli’de 15, Karaman’da 19, Ilgın’da bir, Kireli’de bir (Akıncı, 2010: 92) ve Aksaray’da sekiz medrese bulunurken (Temel, 2011: 26), Ermenek’te de altı medresenin varlığı *Hurufat Defterleri*’nden tespit edilmiştir. Bunlar aşağıda incelenecektir.

V.II.I. Merkezde Yer Alan Medreseler

V.II.I.I. Karamanoğlu Musa Paşa/Musa Bey Medresesi/Tol Medrese

Hurufat Defterleri’nde Karamanoğlu Musa Paşa (VAD. No: 1070, vr. 146a) veya Musa Bey Medresesi olarak yer alan medrese (VAD. No: 535, vr. 72a), Kıpçak ve Oğuz lehçesinde “taş” anlamına gelen (Gök, 2006: 161) “Tol” ismiyle de bilinmektedir.

Medrese, taçkapısındaki kitabesine göre, Karamanoğlu Musa Bey tarafından 740/1339 – 1340 tarihinde yaptırılmıştır. Vakfiyesini ise 745/1344 – 1345 yılında Ermenek kadısı Safiyüddin oğlu Mevlana Gıyaseddin hazırlamıştır. Konyalı, medresenin Şahin isimli biri tarafından 1120/1611’de tamir edildiğini belirtmekte (Konyalı, 1967: 717 - 720) ancak belirttiği miladi tarih, H. 1020’nin karşılığına denk gelmektedir. H. 1120 tarihi M. 1708 - 1709’a karşılık gelmekte, bu tarihte medrese tamir ettirilmiş olsaydı da muhtemelen *Hurufat Defterleri*’nde belirtilmiş olabileceği düşünülmektedir. KŞS’deki 21 Safer 1091/23 Mart 1680 tarihindeki bir kayıta,

mütevelli ve müderris olan Mehmet'in vakfin malını yemesi nedeniyle medresenin harap olduğu ve medresenin Mevlana Ali tarafından tamir ettirildiği görülmektedir (KŞS., No: 26/274). Medrese, son olarak Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 1965 - 1969 yılları arasında restore edilmiştir (Bardakçı, 1976: 157). Medresenin vakfiyesinde muid ve câbî görevlendirilmesi şart koşulmuştur (VAD. No: 1068, vr. 118a).

Karamanoğulları döneminin ilk büyük medresesi olan Musa Bey Medresesi'nin, sanatsal değeri yüksek olup, açık avlulu medrese tipine örnektir. Avlunun ortasında üç tarafı revakla çevrili havuz, havuzun sağında ve solunda önleri revaklı odalar bulunmaktadır. Ana eyvanın sağ ve sol tarafında türbe yer almaktadır. Türbenin solundaki orta eyvanın ise mescit olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Medresenin önemli bir kısmı da doğuya bakan taçkapısıdır (Aslanapa, 1977: 194; Arseven, trz: 183-184). Medreseye yapılan atamalar ise aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 55).

Tablo: 55 Karamanoğlu Musa Bey Medresesi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
İmam³⁵ (0,5 akçe)	Ali	Ramazan 1109/Mart 1698	Medresenin mescidine imam lazım olması nedeniyle vakfedenin şartı gereği ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
İmam	es-Seyyid Mehmed Sadık	Receb 1147/Kasım 1734	Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117c)
İmam-Nâzır	Hüseyin Halife oğlu es-Seyyid Ahmed	01 Muharrem 1174/13 Ağustos 1760	es-Seyyid Mehmed Sadık'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1062, vr. 70b)
İmam-Nâzır	Seyyid Mustafa	Receb 1180/Aralık 1766	Seyyid Mustafa'nın azline sebep yokken dışarıdan Seyyid Ahmed bir yolla görevi üzerine alıp, Seyyid Mustafa'ya haksızlık etmesi ve bu nedenle görevden alınması ve görevin eski sahibine verilmesi ile	(VAD. No: 1070, vr. 146a)
İmam-Nâzır	Seyyid Ahmed Arif	07 Receb 1190/22	Seyyid Mehmed'in uzak ve başka bir memlekette olması ve görevine	(VAD. No: 1064, vr. 40b)

³⁵ Medresenin mescidine olmak üzere.

		Ağustos 1776	rağbet etmemesi nedeniyle görevden alınması ile	
İmam-Nâzır	Seyyid Mehmed	06 Rebî'ü'l-evvel 1192/04 Nisan 1778	Ulemadan olan Seyyid Mehmed, yirmi seneden fazla bir süredir ücretsiz müderris olup, hizmetinde kusuru yokken yine ulemadan olan bilgisiz ve kıskanç Karafaki adlı kişi, önceki senelerde ayan Ali Ağa ile birlikte mütesellim olup, onun tarafından düşmanı olan Abdülmuin Bey'i şikayet edip, İstanbul'a giderek o tarafta iş göreceğim diyerek Ali Ağa'yı da aldatmış ve Ermenek ve diğer kazaların naiblerinden zorla aldığı mühürlü belgeleri türlü iftiralarla yazıp, Seyyid Mehmed'i de görevden aldırılmış ve görevi oğlu Ahmed'e verdimiş ancak Ahmed'in nâzırlık görevinden anlamaması nedeniyle görevden alınarak, görev önceki sahibi Seyyid Mehmed'e verilmesi ile	(VAD. No: 1064, vr. 40c)
İmam-Mütevelli-Nâzır	Seyyid Mehmed Said	29 Cümâde'l-evvel 1193/14 Haziran 1779	Babası Seyyid Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1064, vr. 40d)
İmam-Mütevelli-Nâzır	Seyyid Ahmed	Şafer 1201/Kasım 1786	Seyyid Mehmed Said'in görevden anlamadığı, başka memlekette olduğu ve görevi terk etmesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1060, vr. 122a)
İmam-Mütevelli-Nâzır	Seyyid Mehmed Said	17 Şevval 1205/19 Haziran 1791	Seyyid Mehmed Said babası Seyyid Mehmed'in ölmesiyle göreve sahip olup hizmetinde kusuru ve azline sebep yokken dışarıdan Seyyid Ahmed görevi bir yolla üzerine aldırıp, Seyyid Mehmed Said'e haksızlık etmesi ve soydan gelen hakkını gasp etmesi nedeniyle görevden alınıp, görevin eski sahibine verilmesi ile	(VAD. No: 530, vr. 129b)
İmam-Nâzır (2/3 hisse)	Hüseyin Kamil	Şaban 1331/ Temmuz 1913	Said'in görevini terk etmesi ve Mehmed'in de bırakmasıyla görevlerin, Mehmed'in oğlu Hüseyin Kamil'e verilmesi ile	(VAD. No: 2180/261)
Mütevelli (1 akçe)	Ömer	16 Şevval 1049/09 Şubat 1640	Ömer'in beratının yenilenmesi ile	(KŞS., No: 1/82)
Mütevelli	Mevlana Ali	21 Şafer 1091/23 Mart 1680	Mütevelli ve müderris olan Mehmed'in vakfın malını yemesi nedeniyle medrese harap olmuş ve bu nedenle görevden alınmış, mütevellilik ise şeyhülislam Mevlana Ali'nin işaretiyle, medreseyi tamir ettiren Mevlana	(KŞS., No: 26/274)

			Ali'ye verilmesi ile	
Mütevelli (iki- beşte bir hisse)	Ahmed oğlu el-Hac Mehmed Efendi, Abdülmümin Efendi oğlu es-Seyyid Mehmed Hanefi Efendi, Mehmed Efendi oğlu es-Seyyid el-Hac Osman Efendi, es-Seyyid Mehmed Said Efendi oğlu es-Seyyid Mustafa Efendi, Mehmed Efendi oğlu es-Seyyid Hamdullah (?) Efendi	29 Cümâde'l-âhir 1237/23 Mart 1822	Mehmed oğlu el-Hac Hüseyin'in sahip olduğu mütevellilik hisselerini adı geçen kişilere bırakması ile	(BOA., C. MF., No: 2700/54)
Mütevelli	es-Seyyid Beşir Efendi (1,5 1/8 hisse)	11 Cümâde'l-evvel 1289/17 Temmuz 1872	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/76)
Nâzır	Seyyid Ahmed	01 Cümâde'l-âhir 1132/10 Nisan 1720	Seyyid Ahmed'in beratsız olması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
Nâzır	es-Seyyid Mehmed Sadık	Rebî'ü'l-âhir 1147/Ağustos 1734	es-Seyyid Ahmed'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117c)
Muid	Seyyid Mustafa	Safer 1153/Nisan 1740	Medresenin vakfiyesinde muid görevlendirilmesinin gerekli olduğu ve bu görevin şu an kimse üzerinde olmadığı ve vakfedenin şartı gereği Seyyid Mustafa'ya verilmesi ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
Câbî	Seyyid Mustafa Halife	Safer 1153/Nisan 1740	Medresenin vakfiyesinde câbî görevlendirilmesinin gerekli olduğu ve bu görevin şu an kimse üzerinde olmadığı ve vakfedenin şartı gereği Seyyid Mustafa Halife'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
Muid-Câbî	Seyyid Mustafa	Receb 1180/Aralık 1766	Yenileme (Sultan III. Mustafa'nın cülûsu ile)	(VAD. No: 1070, vr. 146a)
Muid-Câbî	Seyyid Hacı Mehmed	09 Şevval 1188/13 Aralık 1774	Seyyid Mehmed Reşid'in vatanı terk etmesi ve dönmesi dahi mümkün olmaması nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1064, vr. 40b)
Muid-Câbî	Seyyid Mehmed Reşid	Şevval 1191/Kasım 1777	Seyyid Mehmed Reşid'in hizmetinde bir kusuru yokken Karafaki ismiyle meşhur Mehmed adlı kişi, mütesellim Ali Ağa'dan	(VAD. No: 1064, vr. 40c)

			daha önceki mütesellim olan Abdülğani Bey'i şikayet etmek için zorla aldığı mühürlü belgeleri keyfine göre yazıp, Seyyid Mehmed Reşid'i babasının hakkından mahrum eylediğini belde halkının haber vermesiyle Seyyid Hacı Mehmed'in görevden alınıp, görevin yine önceki sahibi Seyyid Mehmed Reşid'e verilmesi ile	
Muid-Câbî	Seyyid Ahmed ve küçük kardeşi Seyyid Mehmed	Receb 1202/Nisan 1788	Babaları Seyyid Mehmed Reşid'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1060, vr. 122a)
Muid-Câbî	el-Hac Hasan oğlu es-Seyyid Mehmed Said	03 Şaban 1238/15 Nisan 1823	es-Seyyid Mehmed Reşid'in oğulları es-Seyyid Ahmed ve es-Seyyid Mehmed Reşid'in çocuksuz ölmeleri nedeni ile	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Muid-Câbî	Seyyid Mustafa oğlu Seyyid Hafız Mehmed	28 Şaban 1246/11 Şubat 1831	Seyyid Ahmed ve Seyyid Mehmed Said'in arka arkaya çocuksuz ölmeleri nedeni ile	(VAD. No: 536, vr. 77b)
Muid-Câbî	el-Hac Hasan oğlu Seyyid Mehmed Said	25 Cümâde'l-âhir 1247/01 Aralık 1831	Seyyid Mehmed Reşid'in oğulları Seyyid Ahmed ve Seyyid Mehmed Said arka arkaya çocuksuz ölmeleri nedeniyle H. 1238/ M. 1823 tarihinde görevler el-Hac Hasan oğlu Seyyid Mehmed Said'e verilmişken dışarıdan Seyyid Mustafa oğlu Seyyid Hafız Mehmed İstanbul'da bulunması ve daha önce babası Seyyid Mustafa'nın Ermenek naibi olması nedeniyle bir yolla görevi üzerine aldırarak Seyyid Mehmed Said'e haksızlık etmesi ancak kaza naibi Seyyid el-Hac Hüseyin'in durumu fark ederek bildirmesi ve kayıtların incelenmesiyle H. 1238/ M. 1823'te görevin Seyyid Mehmed Said'e verildiği ancak kaydın yanlışlıkla açık bırakıldığı, bu nedenle H. 1246/ M. 1831'de de Seyyid Hafız Mehmed'e verildiği ve durumu Seyyid Hafız Mehmed'in gerçekten böyle olduğunu itiraf etmesi ve görevi bırakmasıyla görev önceki sahibi Seyyid Mehmed Said'e verilmesi ile	(VAD. No: 536, vr. 77b)
Müderris-Mütevelli	Mehmed Efendi	11 Cümâde'l-evvel 1081/26 Eylül 1670	Mütevelli ve müderrisliğin şeyhülislamın işaretiyle Mehmed Efendi'ye verilmesi ile	(KŞS., No: 14/108)
Müderris-Mütevelli	Hacı Mehmed	29 Cümâde'l-evvel 1088/30 Temmuz 1677	Mehmed Efendi hacıya gidip, yerine bir vekil bırakmış ancak bu sırada dışarıdan Mustafa görevi üzerine aldırılmış, durumun	(KŞS., No: 23/176)

			anlaşılmasıyla görevden alınmış ve görevlerin yine önceki sahibi Hacı Mehmed'e verilmesi ile	
Müderri- (1/8 hisse) Mütevelli (1/4 hisse)	es-Seyyid Mustafa Efendi	26 Ramazan 1180/25 Şubat 1767	es-Seyyid Numan Efendi'nin sahip olduğu hisseleri yine ilçe sakinlerinden ve ulemeden olan es-Seyyid Mustafa Efendi'ye bırakması ile	(BOA., C. MF., No: 10/496)
Müderri-	es-Seyyid Ahmed Arif Efendi ve es-Seyyid Mustafa Efendi (yarım hisse)	26 Şevval 1208/27 Mayıs 1794	Babaları es-Seyyid Mehmed Efendi'nin ölmesi nedeniyle görevin Hadim Müftüsü mezunları olan büyük oğullarına verilmesi ile	(BOA., C. MF., No: 179/8909)
Müderri- (1/4 hisse ve 1/8 hissenin yarısı) Mütevelli (1/4 hissenin 1/5 hissesi)	Seyyid Ahmed, Seyyid Abdullah ve Seyyid Abdülmümin	15 Cümâde'l-âhir 1260/02 Temmuz 1844	Dörtte bir hisse ve sekizde bir hissenin yarısı müderriplik ve dörtte bir hissenin beşte bir hissesi mütevelliliğe sahip olan Hadimi mezunlarından es-Seyyid eş-Şeyh Abdülmümin Efendi oğlu es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Hanefi Efendi'nin ölmesiyle hissесinin oğullarına verilmesi ile	(BOA., C. EV., No: 599/30223)
Müderri- (1/8 hissenin yarısı)	es-Seyyid Mehmed Şakir Halife	02 Cümâde'l-âhir 1283/12 Ekim 1866	Müderriplik görevinin sekizde bir hissесinin yarısının Abdülmümin, Abdülgaffar, Mehmed Şakir ve Mehmed Naim kardeşler üzerinde olduğu, bunlardan Abdülgaffar'ın bir süredir Bursa'da yerleşmiş olması ve bu nedenle sahip olduğu hissесini kardeşi es-Seyyid Mehmed Şakir Halife'ye bırakması ile	(BOA., C. EV., No: 41/2046)
Müderri-	es-Seyyid Mehmed Emin Efendi (yarım hissенin üçte biri)	12 Receb 1284/09 Kasım 1867	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/76)
Müderri- (? hisse) Mütevelli (1/5 hisse)	Mustafa Efendi oğlu es-Seyyid Mehmed Said	16 Receb 1292/18 Ağustos 1875; 11 Cümâde'l-evvel 1289/17 Temmuz 1872	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/76)
Müderri-	Mehmed Said Efendi	30 Cümâde'l-evvel 1312/29 Kasım 1894	es-Seyyid Mehmed Emin Efendi'nin ölmesiyle görevin, oğlu Mehmed Said Efendi'ye verilmesi ile	(VAD. No: 170/76)
Bevvâb- Ferraş (1 akçe)	Mehmed Said oğlu Seyyid Mustafa	02 Zilkade 1246/14 Nisan 1831	Seyyid Halil'in çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 536, vr. 77b)

V.II.I.II. İhsaniye Medresesi

Belgelerden Ermenek'in yaylağında bulunduğu anlaşılan İhsaniye Medresesi, muhtemelen aynı adı taşıyan İhsaniye Zaviyesi'yle bitişik yaptırılmıştır. Yapım tarihi ise bilinmeyen medrese hakkında tespit edilen 21 Safer 1188/03 Mayıs 1774 tarihli tek kayıttan, medresenin vakfının câbî ve nâzırı olan Seyyid Yahya'nın ölmesiyle görevler, oğulları Seyyid Osman, Seyyid Mahmut ve Seyyid Ali'ye verilmiştir (VAD. No: 1059, vr. 64).

V.II.I.III. Taşbaşı Medresesi

Hasan Efendi ve diğer hayır sahipleri tarafından yaptırılan Taşbaşı Medresesi'nin, yapım tarihi bilinmemektedir (VAD. No: 532, vr. 105b). 25 Rebî'ü'l-evvel 1215/16 Ağustos 1800'de nakşi şeyhlerinden ve Hadimî mezunlarından medreseyi yaptıran es-Seyyid Hasan Efendi, Konya mukataası malından aldığı günlük 20 akçeyle medresenin müderrisliğini yürütmekteyken ölmüş, bu nedenle müderrislik yine nakşi şeyhlerinden ve Hadimî mezunlarından es-Seyyid Ali oğlu es-Seyyid Hafız Mustafa'ya verilmiştir (BOA., C. MF., No: 62/3077). 22 Cümâde'l-âhir 1218/09 Ekim 1803 tarihinde medresede müderris olmaması nedeniyle müderrislik, ücretsiz olarak sınavla Hadimî mezunu Ahmet oğlu el-Hac Mehmet'e, Şeyhülislam Mevlana Ahmet Esat Efendi Hazretleri'nin işaretleriyle geçmiştir (VAD. No: 532, vr. 105b). 27 Cümâde'l-evvel 1250/01 Ekim 1834'te Ahmet oğlu el-Hac Mehmet, görevi oğulları Seyyid Abdurrahman, Mehmet, Ahmet ve Mustafa'ya, Şeyhülislam Ali oğlu Mustafa Asım Efendi Hazretleri'nin işaretleriyle bırakmıştır (VAD. No: 536, vr. 78).

V.II.I.IV. Şükûfeci Seyyid Hüseyin Efendi'nin Tamir Ettirdiği Medrese

Şükûfeci Seyyid Hüseyin Efendi tarafından tamir ettirilen medresenin, Ermenek merkezde daha önce hangi medrese olduğu tespit edilememiştir. 05 Şevval 1218/18 Ocak 1804 tarihinde günlük beş akçeyle medresenin müderrisi İmam Bagovî soyundan, Hâdimî mezunlarından ve ulemadan olan Seyyid Şeyh Mehmet Hanefi Efendi'dir (BOA., C. MF., No: 61/3031). Cümâde'l-âhir 1260/Haziran

1844'te ise es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Hanefî Efendi'nin görevi, oğlu es-Seyyid Abdülmümin'e bıraktığı görülmektedir (BOA., C. MF., No: 107/5350).

V.II.II. Köylerde Yer Alan Medreseler

V.II.II.I. Yeni Medrese

Musalla Köyü'nde bulunan Yeni Medrese'nin yaptıranı ve yapım tarihi bilinmemektedir. Medreseye yapılan atamalara ait kayıtlardan 26 Cümâde'l-evvel 1193/11 Haziran 1779 tarihli kayıta, ücretsiz müderris olan es-Seyyid Mehmet'in ölmesiyle görevin es-Seyyid Mehmet Said'e verildiği görülmektedir. 10 Cümâde'l-âhir 1193/25 Haziran 1793'te es-Seyyid Mehmet Said, müderrisliği amcası Hafız Seyyid Ali'ye bırakmıştır (VAD. No: 1064, vr. 40d).

V.II.II.II. Gazgan Köyü Medresesi

Gazgan Köyü'nde bulunan Gazgan Köyü Medresesi, Ramazan 1118/Aralık 1706'da yaptırılmıştır. Muhtemelen köy halkı tarafından yaptırılan medrese hakkında bulunan tek kayıta, medrese yaptırıldıktan sonra müderris lazım olması nedeniyle görevin Seyyid Ömer'e verildiği görülmektedir (VAD. No: 1141, vr. 15f).

V.III. TEKKE VE ZAVİYELERDE EĞİTİM

Ermenek'te mektep ve medrese dışında tekke ve zaviyelerde de muallim ve dersiâm gibi eğitim-öğretim görevlilerinin "*ders dimek*" yani ders vermek şartıyla görevlendirildikleri belgelerden anlaşılmaktadır (VAD. No: 1069, vr. 67a; No: 1141, vr. 15f). Ermenek'te cami dışında zaviyede de dersiâmın görev yaptığı tespit edilmiştir. Şeyh Yalınca Dede Zaviyesi'nde 01 Cümâde'l-âhir 1123/17 Temmuz 1711 tarihinde, dersiâm ve mütevellî olan Ali'nin ölmesiyle Şeyh Abdüllatif göreve atanmıştır (VAD. No: 1069, vr. 67a). 09 Şevval 1188/13 Aralık 1774'te ise görevi ücretsiz yürüten Şeyh Abdüllatif'in ölmesiyle dersiâm ve mütevellîlik, oğlu Seyyid Abdülfettah'a verilmiştir (VAD. No: 1064, vr. 40b).

Öyle ise tekke ve zaviyeleri tasavvuf erbabının sadece zikir yaptığı yer olarak görmemek gerekir. Bu hususla ilgili belge ve bilgilerin bir kısmı tekke ve zaviyeler bölümünde verilecektir.

ALTINCI BÖLÜM

ERMENEK'TE BULUNAN SOSYAL KURUMLAR

VI.I. TEKKE VE ZAVİYELER

VI.I.I. Ermenek'te Tasavvuf

VI.I.I.I. Mevlevilik

Mevlana Celaleddin-i Rumi (ö. 1273) tarafından XIII. yüzyılda fikrî temelleri atılan ve zamanla tarikat haline gelen Mevleviliğin merkezi Konya'dır (Küçükdağ, 2004: 55). Mevlevilik, yaklaşık iki asır içerisinde Konya dışında da örgütlenmiş (Küçükdağ, 2004: 138), XVI. yüzyılda da Safeviliğe karşı bizzat Osmanlı Devleti tarafından desteklenmiştir (Tanrıkorur, 2004: 468-474). Tarikatın örgütlenmesi gerçekleşirken ülkenin birçok yerinde tarikata bağlı "*Mevlevihane*" adı verilen tekke ve zaviyeler açılmıştır. Bu şekilde Ermenek'te de bir Mevlevihane yaptırılmıştır. Bu Mevlevihane, Karamanoğlu Halil Bey'in Sipas Camii'nin bitişiğinde yaptırdığı zaviyedir (VAD. No: 1064, vr. 40c; No: 530, vr. 129b). Buraya ilişkin birçok atama kaydı tespit edilmiş olup, bunlar Mevlevihanenin tablosunda verilmiştir.

VI.I.I.II. Bayramilik

Hacı Bayram-ı Veli (ö. 1429) tarafından kurulan Bayramiyye tarikatı, köken olarak Safeviliğe dayanmaktadır. Bununla birlikte tıpkı Mevlevilik gibi Osmanlı taraftarı bir tarikattır (Bayramoğlu-Azamat, 1992: 269-273).

Bayramiyye tarikatının XVI. yüzyıldaki şeyhlerinden Ak Şemseddin'in halifelerinden olan Şeyh Hamza-ı Şami Adana ve Maraş çevresinde bu tarikatı yaymıştır (Küçükdağ, 2011). Şami'nin bu yörede birçok halifesi bulunmakta olup, Ermenek'teki halifesi de es-Seyyid Mehmet el-Hadimî'dir. es-Seyyid Mehmet el-Hadimî, 01 Muharrem 1174/13 Ağustos 1760'a kadar İhsaniye Zaviyesi'nde ders vermiş ve zaviyenin zaviyedarlığını yapmıştır. Bu tarihte ise Medine'ye yerleşerek

görevi kardeşleri es-Seyyid Abdullah ve es-Seyyid Mehmet Emin'e bırakmıştır (VAD. No: 1062, vr. 70b). Tasavvuf alanında yetişmiş böyle önemli bir kişinin Ermenek'te bulunması ve buradaki zaviyede görev yapması, Ermenek'in dinî ve tasavvufî hayatına büyük katkı sağlamış olmalıdır.

VI.I.II. Ermenek'te Tekke ve Zaviyeler

Tekke, Farsça kökenli olup, “*tekye*”den Türkçe'ye tekke olarak geçmiş bir kelimedir. Tekkelerde, herhangi bir tarikata mensup dervişler, şeyhleri başkanlığında topluca zikir ve ayin yaparlar, müritler ise sürekli burada kalırlardı. Bu tür yapılar genellikle şehir merkezinde bulunurdu (Küçükdağ, 2004: 147). Şehir dışında ve daha çok köylerde ise tekkenin yerini, onun küçüğü olan zaviyelerin aldığı görülmektedir.

Zaviye, Arapça “*toplamak, men etmek*” anlamında “*zvy*” kökünden türeyen, tekkede olduğu gibi bir şeyhin idaresinde olan ve gelip, geçen yolculara ücretsiz yiyecek, içecek ve yatacak yer sağlayan mekândır. Gelirleri ise kendilerine bağlı vakıflardan oluşmaktadır (Ocak - Farûkî, 1986: 468). Zaviyelerin, bir yol güzergahında, mevzi veya mevki konumunda bir yerde bulunurken, zamanla çevresine yapılan yerleşmelerle köy oluşumlarını da sağladığı belgelerden anlaşılmaktadır. İznebolı Köyü yakınlarındaki Karapınar (VAD. No: 1141, vr. 15c), Gargara Köyü yakınındaki Kışla (VAD. No: 1141, vr. 15b) ve Balkusan (VAD. No: 1137, vr. 44a) köylerinin bu yolla oluştuğu sanılmaktadır.

Ermenek merkezde beş, köylerde ise 10 olmak üzere toplam 15 zaviye *Hurufat Defterleri*'nden tespit edilmiş olup, bunlar aşağıda belirtilecektir.

VI.I.II.I. Merkezde Yer Alan Tekke ve Zaviyeler

VI.I.II.I.I. Karamanoğlu Halil Bey Zaviyesi/Mevlevihane/Tekke

Karamanoğlu Halil Bey tarafından yaptırılan zaviye, yine Halil Bey'in yaptırdığı Sipas Camii'nin bitişiğindedir. Muhtemelen camiyle aynı tarihte yaptırılmıştır. Zaviye, “*tekye*” ve “*mevlevihane*” olarak da bilinmektedir (VAD. No: 1068, vr. 117b; No: 1069, vr. 68b). Zaviyeye ait tespit edilen atamalar, aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 56).

Tablo: 56 Karamanoğlu Halil Bey Zaviyesi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
Şeyh	Ahmed Paşa	M. 1518	1518 tarihli tahrir defterinde padişah beratıyla görev yapan şeyh	(Gök, 2006: 143)
Zaviyedar-Mütevelli	Hacı Osman ve Hacı Abbas	01 Rebî'ü'l-evvel 1131/22 Ocak 1719	İsa'nın görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Şeyh ³⁶ -Mütevelli	Seyyid Hamza ve el-Hac Mehmed	01 Rebî'ü'l-âhir 1131/21 Şubat 1719	Seyyid Hamza üzerinden Hacı Abbas ve Hacı Osman'ın alması ve onların da görevden alınmaları ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Şeyh-Nâzır	Şeyh Seyyid Mustafa	01 Cümâde'l-âhir 1131/21 Nisan 1719	Şeyhlik ve nâzırlık görevinin kimse üzerinde olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Şeyh-Mütevelli	Hacı Osman ve Hacı Abbas	01 Receb 1131/20 Mayıs 1719	Hacı Osman ve Hacı Abbas üzerinden Hamza'nın alması ve onun da görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Şeyh-Mütevelli	Hacı Abbas	01 Şaban 1131/19 Haziran 1719	Hacı Osman'ın sahip olduğu yarı hisseyi, ortağına bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)
Şeyh-Mütevelli (2 akçe)	Seyyid Hamza (yarım hisse şeyhlik ve yarım hisse mütevellilik)	01 Receb 1132/09 Mayıs 1720	Hacı Abbas'ın sahip olduğu şeyhlik ve mütevelliliğin yarı hisselerini Seyyid Hamza'ya bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 69a)
Zaviyedar-Mütevelli	Şeyh İbrahim	H. 1136/M. 1723- 1724	Şeyh İbrahim'in beratını kaybetmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 69b)
Şeyh-Mütevelli (2 akçe)	es-Seyyid Abdürrahim ve Abdülkerim	Muharrem 1144/Temmuz 1731	Görevlerin yarı hissesine sahip olan Şeyh Hamza'nın ölmesi ve diğer yarı hissesine sahip olan el-Hac Osman'ın başka memlekete yerleşmesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Şeyh-Mütevelli (2 akçe)	es-Seyyid eş-Şeyh Hamza oğlu es-Seyyid Sadık	Zilhicce 1146/Mayıs 1734	Seyyid Abdürahim ve es-Seyyid Abdülkerim'in görevden anlamadığı ve küçük olmaları nedeniyle görevden alınmaları ile	(VAD. No: 1068, vr. 117c)

³⁶ Ders verme şartıyla.

Şeyh- Mütevelli (2 akçe)	Hacı Abdülfettah (görevlerin yarı hissesi)	Rebi'ü'l-evvel 1148/Temmuz 1735	es-Seyyid Şeyh Sadık Mehemmed'in sahip olduğu yarı hisseyi Hacı Abdülfettah'a bırakması ile	(VAD. No: 1068, vr. 117d)
Şeyh- (1 akçe) Mütevelli (1 akçe)	es-Seyyid Hafız Fazlullah Halife (yarı hisse şeyhlik ve yarı hisse mütevellilik)	01 Muharrem 1174/13 Ağustos 1760	Babası es-Seyyid Mehmed Sadık'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1062, vr. 70b)
Şeyh- Mütevelli	Seyyid Abdürrahim (yarı hisse şeyhlik ve yarı hisse mütevellilik)	Muharrem 1183/Mayıs 1769	Yenileme (Sultan III. Mustafa'nın cülusu ile)	(VAD. No: 1072, vr. 85a)
Şeyh	Seyyid Ali	05 Cümâde'l- evvel 1196/18 Nisan 1782	Belgede yer alan zaviyenin bu tarihteki şeyhi	(BOA., C. EV., No: 232/11594)
Mütevelli	Seyyid Hüseyin	Ramazan 1109/Mart 1698	Ali'nin görevini terk etmesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Mütevelli	Şeyh Seyyid Hamza	Safer 1111/Temmuz 1699	Mehemmed'in görevden alınarak, ders vermesi şartıyla Şeyh Seyyid Hamza'ya verilmesi ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Mütevelli- Müderris	Seyyid Hamza	01 Ramazan 1123/13 Ekim 1711	Seyyid Hamza'nın görevinin yenilenmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Ahmed	30 Receb 1191/03 Eylül 1777	Seyyid Abdürrahim ve Seyyid Fazlullah'ın çocuksuz ölmeleri nedeni ile	(VAD. No: 1064, vr. 40c)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Abdülkadir	13 Receb 1206/08 Mart 1792	Seyyid Ahmed'in görevi kardeşine bırakması ile	(VAD. No: 530, vr. 129b)
Mütevelli (1 akçe)	Kerim	29 Ramazan 1215/13 Şubat 1801	Abdülbaki'nin çocuksuz ölmesi nedeni ile	(BOA., C. EV., No: 101/5035)
Mütevelli (1 akçe)	Abdullah oğlu es- Seyyid Ahmed ve Abdullah oğlu es- Seyyid Osman	29 Zilhicce 1242/24 Temmuz 1827	Abdülbaki oğlu es-Seyyid Süleyman'ın çocuksuz ölmesi nedeni ile	(BOA., C. EV., No: 166/8282)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Abdülkadir	29 Muharrem 1243/22 Ağustos 1827	Seyyid Abdülkadir'in beratını kaybetmesi nedeni ile	(VAD. No: 535, vr. 72b)

VI.I.II.II. İhsaniye Zaviyesi

İhsaniye Zaviyesi'nin yaptırımı ve yapım tarihi bilinmemektedir. 1500 – 1584 tahrirlerinde zaviyenin olmadığına bakılırsa (Gök, 2006: 140- 141) muhtemelen XVI. yüzyıl sonrasında yaptırılmış olmalıdır. Zaviyeye yapılan zaviyedar, müteveli, câbî, nâzır, kâtip, kiledar ve ambarcı atamalarına bakılarak zaviyenin büyük ve faal bir durumda olduğu söylenebilir. Kiledar ve ambarcının görev yapması, zaviyede bir de imaretin bulunduğu işaret etmektedir. Yapılan atamalar aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 57).

Tablo: 57 İhsaniye Zaviyesi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
Dersiye	Seyyid Esad Halife	Rebîü'l-evvel 1169/Aralık 1755	Ders verme şartıyla zaviyedar ve mütevelliliğin yarım hissesine sahip olan Seyyid Abdullah Halife'nin ders verme görevini Seyyid Esad Halife'ye bırakması ile	(VAD. No: 1062, vr. 69b)
Zaviyedar ³⁷ (yarım hisse)	Seyyid Abdullah	-	Yenileme	(VAD. No: 1062, vr. 70a)
Zaviyedar ³⁸ (yarım hisse)	es-Seyyid Abdullah ve es- Seyyid Mehmed Emin kardeşler	01 Muharrem 1174/13 Ağustos 1760	es-Seyyid Sadr Şeyhü'ş- şami es-Seyyid Mehmed el-Hadimî'nin Medine'ye yerleşmesi nedeniyle görevi kardeşlerine bırakması ile	(VAD. No: 1062, vr. 70b)
Zaviyedar- (dörtte bir hisse) Müteveli (dörtte bir hisse)	es-Seyyid Abdülkerim	Cümâde'l- evvel 1195/Nisan 1781	Seyyid Alâeddin'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1064, vr. 40d)
Zaviyedar ³⁹ (yarım hisse)	Seyyid Mehmed Said	Şevval 1198/Ağustos 1784	es-Seyyid Abdullah ve es-Seyyid Mehmed Emin görevi, Şeyhülislam	(VAD. No: 1064, vr. 46)

³⁷ Ders verme şartıyla.

³⁸ Ders verme şartıyla.

³⁹ Ders verme şartıyla.

			Dürri-zade es-Seyyid Mehmed Ataullah Efendi Hazretleri'nin işaretleriyle Seyyid Mehmed Emin'e bırakmaları ile	
Zaviyedar- (dörtte bir hisse) Mütevelli (dörtte bir hisse)	Seyyid Eyyüb oğlu Seyyid Mehmed	14 Muharrem 1245/16 Temmuz 1829	Seyyid Abdülkerim'in oğulları Seyyid Mustafa ve Seyyid Mehmed'in arka arkaya çocuksuz ölmeleri üzerine Seyyid Eyyüb oğlu Seyyid Mehmed'in görevleri istemesi ve Şeyhülislam ve Mevlana Besinci-zade Seyyid Abdülvehhab Efendi Hazretleri'nin işaretleri ile	(VAD. No: 536, vr. 77b)
Mütevelli⁴⁰	Seyyid Abdullah Halife	-	Yenileme	(VAD. No: 1062, vr. 70a)
Mütevelli⁴¹ (yarım hisse)	es-Seyyid Mehmed Efendi	-	es-Seyyid Abdullah Halife'nin es-Seyyid Mehmed Efendi'ye Şeyhülislam Mevlana Mehmed Salih Efendi Hazretleri'nin işaretleriyle bırakması ile	(VAD. No: 1062, vr. 70a)
Mütevelli⁴² (yarım hisse)	Seyyid Mehmed Said	Şevval 1198/Ağustos 1784	Babası Seyyid Mehmed'in ölmesi ve Şeyhülislam Dürri-zade Seyyid Mehmed Ataullah Efendi Hazretleri'nin işareti ile	(VAD. No: 1064, vr. 46)
Mütevelli	Seyyid Ahmed Muin-oğlu (zaviyenin câbisi)	05 Rebî'ü'l-evvel 1204/23 Kasım 1789	Amcası Seyyid Abdülvehhab'ın çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 530, vr. 129b)
Câbî- Nâzır (ücretsiz)	es-Seyyid Mehmed Halife	-	-	(VAD. No: 1062, vr. 70a)
Câbî- Nâzır	Seyyid Hafız Ali	Rebî'ü'l-evvel 1187/Mayıs 1773	Seyyid Yahya'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1059, vr. 64)
Câbî	Seyyid Abdülvehhab	Zilhicce 1201/Eylül	Zaviye evkafının yaylak ve mezarlarının dağılık	(VAD. No: 1060, vr. 122a)

⁴⁰ Ders verme şartıyla.

⁴¹ Ders verme şartıyla.

⁴² Ders verme şartıyla.

		1787	halde olması nedeniyle gelirleri toplayacak bir süvari câbiye ihtiyaç olması nedeni ile	
Câbî	Muin-oğlu	05 Rebî'ü'l-evvel 1204/23 Kasım 1789	Amcası Seyyid Abdülvehhab'ın çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 530, vr. 129b)
Câbî- (üçte bir hisse) Nâzır (üçte bir hisse)	es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed	05 Şevval 1244/10 Nisan 1829	es-Seyyid Mehmed oğlu es-Seyyid Mehmed Esad'ın çocuksuz ölmesi ve kaza halkından İstanbul'da bulunan Durmuş oğlu es-Seyyid İbrahim oğlu es-Seyyid Ali ve Mehmed oğlu es-Seyyid İbrahim adlı kişilerin es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed'in göreve layık olduğunu söylemesi ve Anadolu Kazaskeri Mevlana Dürri-zade Mehmed Abid Efendi Hazretleri'nin de durumu bildirmeleri ile	(VAD. No: 535, vr. 72c)
Câbî- Nâzır (üçte bir hisse)	Abdülmümin ve Mehmed Ali	06 Zilhicce 1272/08 Ağustos 1856	Babaları es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed Efendi'nin ölmesi nedeni ile	(BOA., C. EV., No: 563/28445)
Kâtib	es-Seyyid Ahmed Halife	-	Babası es-Seyyid Hüseyin'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1062, vr. 70a)
Kâtib	Seyyid İbrahim	Şaban 1185/Kasım 1771	Seyyid Şerif Ahmed'in görevi Seyyid İbrahim'e bırakması ile	(VAD. No: 1058, vr. 54b)
Kiledar	Seyyid Abdülvehhab	Zilkade 1201/Ağustos 1787	Zaviyeye kiledar lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1060, vr. 122a)
Ambarcı	Seyyid Hüsameddin oğlu Seyyid İbrahim	12 Rebî'ü'l-âhir 1188/22 Haziran 1774	Zaviyeye ambarcı lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1059, vr. 64)
Ambarcı (ücretsiz)	Seyyid Hüsameddin	25 Zilkade 1246/07 Mayıs 1831	Babası Seyyid İbrahim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 536, vr. 77b)

VI.I.II.I.III. Şeyh Yalınca Dede Zaviyesi

Kaynaklarda Horasan'dan Larende civarına gelip, yerleşen Yalınca Dede veya onun müritleri tarafından yaptırılmış olabileceği belirtilmektedir. Zaviyeye ilişkin en erken kayıt 1500 ve 1522 tarihli tahrir defterlerinde yer alan kayıtlardır. Bilal Gök'ün 1555 tarihli tahrir defterinde zaviyenin mevcut olmadığından bahsettiğine bakılırsa (Gök, 2006: 145), zaviyenin XVI. yüzyılın sonuna doğru yeniden yaptırılmış olabileceği düşünülebilir. Çünkü *Hurufat Defterleri*'nde zaviyeye ilişkin atama kayıtları bulunmaktadır. Buna göre ilk kayıтта, 01 Şaban 1121/06 Ekim 1709 tarihinde, günlük bir akçeyle mütevellî olan Şaban'ın ölmesiyle görevin Seyyid Mustafa'ya geçtiği görülmektedir. 01 Cümâde'l-âhir 1123/17 Temmuz 1711 tarihindeki kayıttan, dersiâm ve mütevellî olan Ali'nin ölmesiyle Şeyh Abdüllatif'in göreve atandığı anlaşılmaktadır (VAD. No: 1069, vr. 67a). 09 Şevval 1188/13 Aralık 1774'te ise görevi ücretsiz yürüten Şeyh Abdüllatif'in ölmesiyle dersiâm ve mütevellîlik, oğlu Seyyid Abdülfettah'a verilmiştir (VAD. No: 1064, vr. 40b).

VI.I.II.I.IV. Hacı Abdullah Zaviyesi

Hacı Abdullah Zaviyesi, Hüsamettin Altunbaş oğlu Hacı Abdullah tarafından M. 1333'te yaptırılmıştır (VAD. No: 1072, vr. 85a; Gök, 2006: 143). 1518 tarihli tahrir defterinde ise zaviyenin yıkılmış durumda olduğu belirtilmekteyse de zaviye, yeniden yaptırılmış olacak ki 1555 ve 1584 tahrirlerinde adı geçmektedir (Gök, 2006: 143). *Hurufat Defterleri*'nde tespit edilen Muharrem 1183/Mayıs 1769 tarihli tek kayıтта ise zaviyenin zaviyedar ve mütevellîsi olan Seyyid Ali'nin beratsız olması nedeniyle berat verildiği görülmektedir (VAD. No: 1072, vr. 85a). Buradaki Seyyid Ali'nin, aynı tarihlerde Hacı Alâeddin Zaviyesi'nin zaviyedar ve mütevellîsi olan Seyyid Ali'yle (VAD. No: 1070, vr. 146b) aynı kişi olabileceği düşünülmektedir.

VI.I.II.I.V. Hacı Alâeddin Zaviyesi

Hacı Alâeddin adında biri tarafından yaptırıldığı sanılan Hacı Alâeddin Zaviyesi'nin yapım tarihi belli değildir. XVI yüzyıl tahrirlerinde zaviyenin bulunmadığına bakılırsa (Gök, 2006: 140- 141) muhtemelen daha sonra yaptırılmış olmalıdır. Zaviyeye yapılan atamalar ise aşağıdaki tabloda verilecektir (Tablo: 58).

Tablo: 58 Hacı Alâeddin Zaviyesi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
Zaviyedar (0,5 akçe)	Abdünnizami	H. 1113/M. 1701-1702	Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Zaviyedar (0,5 akçe)	Seyyid Abdülkâfi	Receb 1113/Aralık 1701	Amcası Seyyid Ahmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Zaviyedar-Mütevelli	Ahmed oğlu Hacı Osman	01 Muharrem 1175/02 Ağustos 1761	Seyyid Mehmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1062, vr. 70b)
Zaviyedar-Mütevelli	Seyyid Ali	Cümâde'l-âhir 1181/Ekim 1767	Hacı Osman'ın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1070, vr. 146b)
Zaviyedar-Mütevelli	Seyyid Mehmed Esad	18 Şaban 1203/14 Mayıs 1789	Seyyid Ali'nin ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 530, vr. 129b)
Zaviyedar-Mütevelli	Ahmed oğlu Ahmed	20 Şaban 1240/09 Nisan 1825	es-Seyyid Hacı Abdülmennan oğlu es-Seyyid Abdullah'ın çocuksuz ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 535, vr. 72a)
Mütevelli (0,5 akçe)	Ali	Şaban 1110/Şubat 1699	Seyyid Ahmed üzerinden Ali'nin alması ile	(VAD. No: 1140, vr. 55a)
Mütevelli (0,5 akçe)	es-Seyyid Beşir Ali	Zilkade 1114/Mart 1703	Abdullah'ın hizmet etmemesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
Mütevelli	Seyyid Hüseyin	01 Cümâde'l-evvel 1117/21 Ağustos 1705	Seyyid Pîr Ali'nin vakfi harap etmesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)

VI.I.II.II. Köylerde Yer Alan Tekke ve Zaviyeler

VI.I.II.II.I. Karapınar Köyü - Yatağan Dede Zaviyesi

İznebolu Köyü yakınlarında, önceleri mevki konumunda olup, sonradan köy haline gelen Karapınar Köyü'nde bulunan Yatağan Dede Zaviyesi, “*Şadgeldi Zaviyesi*” olarak da bilinmektedir. Yatağan Dede isimli bir derviş tarafından yaptırılan (VAD. No: 1141, vr. 15c) zaviyenin yapım tarihi belli değildir. Ancak Karamanoğlu İbrahim Bey'in, hüküm sürdüğü 1423- 1464 yılları arasında zaviyenin

şeyhi İsmail'e vergiden muaf olduğuna dair mektup vermesine bakılarak (Gök, 2006: 153), zaviyenin XV. yüzyılın ilk yarısından itibaren mevcut olduğu söylenebilir. Zaviyedarlığın, zaviyeyi yaptıran Yatağan Dede'nin nesline yürütülmesinin şart koşulduğu belgelerden anlaşılmaktadır (VAD. No: 1141, vr. 15c). Zaviyeye yapılan atamalar aşağıdaki tabloda verilecektir (Tablo: 59).

Tablo: 59 Yatağan Dede Zaviyesi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
Şeyh	Nevmigeldi oğlu İsmail ve Şaban oğlu Mestan	M. 1518	1518 tarihli tahrir defterinde padişah beratıyla görev yapan zaviyenin iki şeyhi	(Gök, 2006: 154)
Şeyh	Nevmigeldi oğlu İsmail ve İbrahim oğlu Mestan	M. 1555	1555 tarihli tahrir defterinde padişah beratıyla görev yapan zaviyenin iki şeyhi	(Gök, 2006: 154)
Zaviyedar	Erdem oğlu Mustafa oğlu İbrahim ve Hüseyin	Şaban 1109/Şubat 1698	Yenileme (Sultan II. Mustafa'nın cülûsu ile)	(VAD. No: 1140, vr. 54b)
Zaviyedar	Mehmed	Safer 1112/Temmuz 1700	Abdurrahman Efendi'den Mehmed'in alması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Zaviyedar	Erdem oğlu Mustafa oğlu İbrahim ve Hüseyin	Safer 1113/Temmuz 1701	Zaviyedarlığın evlada şart koşulduğu zaviyede, evladdan olan Erdem oğlu Mustafa oğlu İbrahim ve Hüseyin varken görevi dışardan Abdurrahman alıp, bu kişilere haksızlık etmesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15c)
Zaviyedar	Mustafa	Şevval 1123/Kasım 1711	Abdurrahman'ın ölmesiyle görevin Mustafa'ya verilmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15f)

VI.II.II.II. Nadire Köyü - Şeyh Hasan Zaviyesi

Şeyh Hasan tarafından yaptırıldığı düşünülen zaviyenin, yapım tarihi bilinmemektedir. Zaviyeye ait tespit edilen Rebî'ü'l-evvel 1118/Haziran 1706 tarihli

ilk kayıttan, zaviyenin gelirinin, zaviyeyle aynı köyde bulunan Baba Sinan Camii'nin hatibine verileceği belirtilmektedir (VAD. No: 1141, vr. 15e). Bir sonraki 01 Ramazan 1132/07 Temmuz 1720 tarihli kayıttan ise caminin hatibiyle zaviyenin zaviyedarının aynı kişi, Seyyid Şeyh Ahmet olduğu anlaşılmaktadır. Yine bu tarihte Seyyid Şeyh Ahmet'in öldüğü ve zaviyedarlığın Seyyid Ahmet oğlu Seyyid Şeyh Mehmet'e verildiği görülmektedir (VAD. No: 1069, vr. 69a).

VI.II.II.III. Görmeli Köyü - Şeyh Seyyid Pürçekli Zaviyesi

Şeyh Seyyid Pürçekli tarafından yaptırılan zaviyenin yapım tarihi bilinmese de 1522 tarihli tahrir defterinden Karamanoğulları döneminde yapıldığı anlaşılmaktadır (Gök, 2006: 147). Zaviyenin, zaviyedarlık ve mütevelliliğinin evlada şart koşulduğu görülmektedir (VAD. No: 1064, vr. 40a). Zaviyeye yapılan atamalar ise aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 60).

Tablo: 60 Şeyh Seyyid Pürçekli Zaviyesi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
Zaviyedar	Hüseyin	01 Rebî'ü'l-âhir 1128/25 Mart 1716	Seyyid İbrahim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Zaviyedar- Mütevelli (1 akçe)	Ali	Ramazan 1140/Nisan 1728	Hüseyin üzerinden Ali'nin alması ile	(VAD. No: 1144, vr. 45b)
Zaviyedar	Hasan oğlu Seyyid İbrahim ve Seyyid Molla Abdullah	Cümâde'l-âhir 1179/Kasım 1765	Seyyid Ali ve Seyyid Hasan'ın arka arkaya ölmeleri ve Hasan'ın oğlu Seyyid İbrahim varken, dışarıdan Ali görevi bir yolla kendi üzerine aldırıp, haksızlık etmesi nedeniyle görevden alınması ile	(VAD. No: 1070, vr. 146a)
Zaviyedar- Mütevelli	Seyyid İbrahim ve Seyyid Abdullah	12 Cümâde'l- evvel 1189/11 Temmuz 1775	Zaviyedar ve mütevelliliğin evlada verilmesinin şart olması ve görevlerin Seyyid İbrahim ve Seyyid Abdullah üzerinde iken dışarıdan Ali, kötülüğe meyilli ve azledilmiş kadının arzıyla görevi kendi üzerine aldırıp, haksızlık etmesi ve Seyyid Abdullah'ın arzıyla kayıtlara bakılmasıyla, Ali'nin görevden alınması ile	(VAD. No: 1064, vr. 40a)

Zaviyedar	Seyyid Hüseyin	Şevval 1197/Ağustos 1783	Seyyid İbrahim ve Seyyid Abdullah'ın görevden alınarak görevin vakfeden soyundan Seyyid Hüseyin'e verilmesi ile	(VAD. No: 1064, vr. 46)
Zaviyedar	İbrahim oğlu Seyyid Mehmed	09 Cümâde'l-âhir 1222/14 Ağustos 1807	Seyyid Hüseyin'in görevi bir yolla üzerine aldırması ve başka memlekette alması ve köy halkının durumu bildirmesiyle görevden alınması ile	(VAD. No: 532, vr. 105b)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Mehmed	01 Cümâde'l-âhir 1131/21 Nisan 1719	Hüseyin'in görevden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68b)

VI.II.II.IV. Gargara Köyü - Halil Bahadır/Halil Bey Zaviyesi

Gargara Köyü yakınlarında, önceleri mevzi konumunda olup, sonradan köy haline gelen Kışla Köyü'nde, Karamanoğlu Halil Bey tarafından yaptırılan zaviye, muhtemelen Halil Bey'in hüküm sürdüğü M. 1333 - 1340 yılları arasında yaptırılmıştır. Zaviyeye yapılan atamalardan tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 61).

Tablo: 61 Halil Bahadır Zaviyesi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
Şeyh	Mustafa oğlu Mahmud	M. 1518	1518 tarihli tahrir defterinde padişah beratıyla görev yapan şeyh	(Gök, 2006: 149)
Zaviyedar-Mütevelli (2 akçe)	Ali	Şevval 1104/Haziran 1693	Yenileme (Sultan II. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Zaviyedar-Mütevelli (1 akçe)	İsmail	Receb 1112/Aralık 1700	Mustafa üzerinden İsmail'in alması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Mütevelli (1 akçe)	İsmail	Muharrem 1115/Mayıs 1703	İsmail'e görevin yeniden verilmesi ile	(VAD. No: 1141, vr. 15d)
Muallim (1 akçe)	Abdüllatif	Cümâde'l-evvel 1118/Ağustos 1706	Günde bir amme suresi okunması şartıyla görevi yürüten Musa'nın, Abdüllatif'e bırakması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15f)
Muallim-Mütevelli	Musa	Şaban 1118/Kasım 1706	Mehmed ve İsmail üzerinden Musa'nın alması ile	(VAD. No: 1141, vr. 15f)

VI.I.II.II.V. Balkason/Balkusan Zaviyesi

Karamanoğlu Mahmut Bey Türbesi'yle zaviyede görev yapanların aynı kişi olmasından türbenin bitişiğinde olduğu sanılan zaviye, XVI. yüzyıl tahrirlerinde yer almadığına bakılırsa (Gök, 2006: 147-157) XVII. yüzyılın ilk yarısında yaptırılmış olmalıdır. Zaviye vakfının gelirleri türbenin giderlerini karşılamaktadır (VAD. No: 1068, vr. 117b; No: 1072, vr. 85a). Zaviyeye yapılan atamalardan tespit edilenler aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 62).

Tablo: 62 Balkusan Zaviyesi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
Zaviyedar	Hacı Mustafa	Cümâde'l-evvel 1116/Eylül 1704	Yenileme (Sultan III. Ahmed'in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
Türbedar ⁴³ (1 akçe)	Mehmed	01 Rebî'ü'l-âhir 1129/15 Mart 1717	Hacı Mustafa'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Türbedar ⁴⁴ (1 akçe)	Mehemmed	01 Zilkade 1144/26 Nisan 1732	Yenileme (Sultan I. Mahmud'un cülûsu ile)	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Türbedar ⁴⁵ (1 akçe)	Seyyid Mustafa	Zilhicce 1144/Mayıs 1732	Mehemmed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Mütevelli	Seyyid İbrahim ve Seyyid Abdülhamid (Dörtte bir hisseye ortak beratla ve üçte bir hisseye müstakil beratla)	Ramazan 1183/Aralık 1769	Babaları Seyyid Abdülbaki'nin ölmesiyle görevlerin evlada verilmesi gereği oğullarına verilmesi ile	(VAD. No: 1072, vr. 85a)
Mütevelli	Ali (yarım hisse)	23 Ramazan 1200/20 Temmuz 1786	es-Seyyid Mustafa'nın ölmesi nedeni ile	(BOA., C. EV., No: 219/10903)

⁴³ Muhtemelen aynı zamanda zaviyedar.

⁴⁴ Muhtemelen aynı zamanda zaviyedar.

⁴⁵ Muhtemelen aynı zamanda zaviyedar.

VI.I.II.II.VI. İrnebolu Köyü - Şeyh Hacı Sinan Mağabizi Tekkesi

Muhtemelen adını kurucusundan almış olan tekkenin yapım tarihi belli değildir. Tekkeye ait tespit edilen tek kayıta, tekkenin uzun süredir boş olduğu, 27 Rebî'ü'l-evvel 1207/12 Kasım 1792 tarihinde ise Seyyid Mehmet, Osman ve Mehmet'in ücretsiz olarak görevlendirildiği görülmektedir (VAD. No: 530, vr. 130a).

VI.I.II.II.VII. Lafza Köyü - Şeyh Ahmet Zaviyesi

Adını aldığı Şeyh Ahmet tarafından yaptırıldığı anlaşılan zaviyenin yapım tarihi belli değildir. XVI. yüzyıl tahrirlerinde ve *Hurufat Defterleri*'nde yer almadığına bakılırsa XVIII. yüzyılın sonlarına doğru yaptırılmış olmalıdır. Zira zaviyeye ilişkin tespit edilen ilk kayıt da 29 Şaban 1200/27 Haziran 1786 tarihli kayıttır. Bu tarihte zaviye vakfına ait olan Bendikara, Topraktepe, Dibeközü ve Çamurlu mezralarının mezradarları olan eş-Şeyh Daver Efendi, eş-Şeyh Abdülhalim Efendi, eş-Şeyh Mehemed Efendi ve es-Seyyid Şeyh Abdülkerim Efendi kardeşlerden eş-Şeyh Mehemed Efendi'nin çocuksuz ölmesi nedeniyle es-Seyyid eş-Şeyh Yahya Efendi oğlu es-Seyyid eş-Şeyh Yahya Efendi'ye verilmiş ancak müştereki eş-Şeyh Abdülhalim Efendi'nin itirazı ve birtakım hileleriyle görevden alınmıştır (BOA., C. EV., No: 493/24910). 25 Zilkade 1210/01 Haziran 1796 tarihinde aynı mezraların mezradarlarının üç dördte bir hissesi es-Seyyid Şeyh Daver, Seyyid Şeyh Abdülhalim ve Seyyid Şeyh Alâeddin kardeşler üzerindeyken es-Seyyid Şeyh Daver'in ölmesiyle hissesi, ulemadan olan oğulları es-Seyyid Şeyh Mehmet Reşit, es-Seyyid Ahmet Habip, es-Seyyid Şeyh Alâeddin ve es-Seyyid Şeyh Mehmet Emin'e verilmiş, bu kardeşlerden es-Seyyid Ahmet Habip'in de ölmesiyle hissesi diğer kardeşlerine geçmiştir (BOA., C. EV., No: 370/18767).

VI.I.II.II.VIII. Boyalık Köyü - Süflâ Zaviyesi

Boyalık Köyü'nde bulunan Süflâ Zaviyesi hakkında tespit edilen tek kayda göre Rebî'ü'l-evvel 1118/Haziran 1706'da zaviyenin Nadire Köyü'nde yer alan

mezra gelirinin yine Nadire Köyü'ndeki Seyyid Sinan Camii'nin hatibine verilmesi şeklindedir (VAD. No: 1141, vr. 15e).

VI.II.II.IX. Çavuş Şükrü Köyü Zaviyesi

Yapım tarihi ve yaptıranı bilinmeyen Çavuş Şükrü Köyü Zaviyesi hakkında tespit edilen tek kayıтта, zaviyedar olan Mehmet'in ölmesiyle görev, ulemadan Hasan'a Safer 1112/Temmuz 1700'de verilmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15b).

VI.II.II.X. Gerde Köyü - Sadreddin Zaviyesi

Sadreddin Zaviyesi'ne ait tespit edilen 01 Rebî'ü'l-âhir 1133/30 Ocak 1721 tarihli tek kayda göre, kayıтта tahmini bir akçe ile mutasarrıf olarak belirtilen Şeyh Ahmet'in ölmesiyle görevin, Seyyid Abdullah ve Seyyid Abdülazim'e verildiği görülmektedir (VAD. No: 1069, vr. 69a).

VI.II. TÜRBELER

Türbe, içinde mezar bulunan, etrafı ve üstü kapalı veya açık mekân için kullanılmıştır. Türbeler genellikle devlet büyükleri, önemli din ve devlet adamları için yaptırılmıştır. *Hurufat Defterleri*'nden Ermenek'te yer alan dört türbe tespit edilmiştir. Bunlar aşağıda incelenecektir.

VI.II.I. Merkezde Yer Alan Türbeler

VI.II.I.I. Hacı Ali Türbesi

Muhtemelen Hacı Ali adlı biri tarafından yaptırılmış olan türbe hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Buradaki Hacı Ali'nin, Kemer Mahallesi'ndeki Hacı Ali Bey Mescidi'nin veya Sandıklı Mahallesi'ndeki Hacı Ali Mescidi'nin yaptıranı olabileceği düşünülmektedir. Bu mescitlerin XIV ve XVI. yüzyıllarda yaptırıldığına bakılırsa türbe de bu yüzyıllarda yaptırılmış olabilir. *Hurufat Defterleri*'nde türbeye ait tespit edilen tek kayıтта, Recep 1108/Ocak 1697 tarihinde mütevellî olan Ali'nin, beratının yenilendiği görülmektedir (VAD. No: 1140, vr. 54b).

VI.II.II. Köylerde Yer Alan Türbeler

VI.II.II.I. Karamanoğlu Mahmut Bey Türbesi

Balkusan Köyü'nde bulunan türbenin yapım tarihi bilinmemektedir. Türbe kapısının sağında bulunan tarihsiz kitabede türbenin, Anadolu Selçuklu Sultanı II. Mesut döneminde, Karaman Bey tarafından yaptırıldığı yazılıdır (Konyalı, 1967: 693). Ancak Karaman Bey 1263'te ölmüş, II. Mesut ise 1283 - 1296 ve 1303 - 1308 yılları arasında hükümdarlık yapmıştır. Türbe, *Hurufat Defterleri*'nde yer alan kayıtların tamamında da “*Karamanoğlu Mahmûd Bey Türbesi*” olarak geçmektedir. O halde türbenin, Mahmut Bey tarafından babası Karaman Bey için yaptırıldığı düşüncesi ağır basmaktadır⁴⁶. 702/1302 - 1303 tarihli Ermenek Kadısı Abdülmuhsin oğlu Mehmet oğlu Mevlana Necmeddin'in hazırladığı vakfiyede, Karamanoğlu Mahmut Bey'in türbeye bazı yerleri vakfettiği görülmektedir. Konyalı, kitabede geçen “*imaret*” kelimesine bakarak türbeyle birlikte cami ve medrese gibi yapıların da bulunabileceğini ve bölgenin Osmanlı eline geçişi sırasında Gedik Ahmet Paşa tarafından yıktırılmış olabileceğini belirtmekteyse de Balkusan Köyü'nün cami ve medrese için oldukça küçük olduğu görülmektedir⁴⁷ (Konyalı, 1967: 694-697). Bununla birlikte türbenin yanında mescidin varlığı da yapılan atamalardan anlaşılmaktadır (VAD. No: 1069, vr. 67a; No: 1069, vr. 68a). Ayrıca Balkusan Zaviyesi Vakfı da türbenin giderlerine verilmiştir (VAD. No: 1068, vr. 117b; No: 1072, vr. 85a). Türbeye yapılan atamalar ise aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 63).

⁴⁶ Türbenin yapımına ait farklı görüşler için Bk. Gök, 2006: 173; Diez vd., 1950: 24.

⁴⁷ Rebî'ü'l-âhir 1118/Temmuz 1706 tarihli kayıttaki Balkusan Köyü, Gargara Köyü'ne bağlı bir mevzi (VAD. No: 1141, vr. 15e); 01 Şevval 1124/01 Kasım 1712 ve 01 Cümâde'l-âhir 1130/02 Mayıs 1718 tarihli kayıtlarda ise yaylak olarak geçmektedir (VAD. No: 1069, vr. 67b; No: 1069, vr. 68a).

Tablo: 63 Karamanoğlu Mahmut Bey Türbesi Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
Türbedar (1 akçe)	Hacı Ahmed	Rebî'ü'l-âhir 1118/ Temmuz 1706	İsmail'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
Türbedar	Mehmed	01 Rebî'ü'l-âhir 1129/15 Mart 1717	Hacı Mustafa'nın ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Türbedar	Mehammed	01 Zilkade 1144/26 Nisan 1732	Yenileme (Sultan I. Mahmud'un cülûsu ile)	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Türbedar	Seyyid Mustafa	Zilhicce 1144/Mayıs 1732	Mehammed'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Cüzhan (1 akçe)	Mustafa (Karamanoğlu Mahmud Bey Mescidi'nin de cüzhanı)	01 Zilkade 1118/04 Şubat 1707	İbrahim'in ölmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67a)
Cüzhan	Seyyid Abdülbaki Halife	30 Cümâde'l-evvel 1125/24 Haziran 1713	Mehmed Halife'nin başka memlekette olması nedeniyle görevden alınması ile	(BOA., C. EV., No: 430/21760)
Cüzhan (1 akçe)	Abdülbaki (Mahmud Bey Mescidi'nin de cüzhanı)	01 Rebî'ü'l-âhir 1129/15 Mart 1717	Mustafa üzerinden alınması ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Cüzhan	Seyyid Mehmed Halife	01 Zilhicce 1136/21 Ağustos 1724	Gargara Köyü sakinlerinden Seyyid Mehmed Halife göreve sahipken, Abdülbaki bir yolla görevi üzerine aldırılmış, ancak görevden alınarak yeniden önceki sahibi Mehmed Halife'ye verilmesi ile	(VAD. No: 1137, vr. 44a)
Cüzhan	es-Seyyid Mustafa, es-Seyyid Ahmed ve es-Seyyid Mehmed	10 Cümâde'l-âhir 1252/22 Eylül 1836	es-Seyyid Ahmedî Halife'nin çocuksuz ölmesi nedeniyle görevin, kardeşlerine verilmesi ile	(BOA., C. EV., No: 142/7055)
Ferraş	İsmail (1 hisse ile)	Rebî'ü'l-âhir 1118/ Temmuz 1706	Ferraş lazım olması nedeni ile	(VAD. No: 1141, vr. 15e)
Ferraş (1 akçe)	Abdülmümin	01 Şevval 1124/01 Kasım 1712	Hacı Mustafa'nın görevden alınması nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
Ferraş (1 akçe)	Arif ve Ahmed Efendi	15 Cümâde'l-evvel 1286/23	Görevin verilmesi ile	(VAD. No: 170/114)

		Ağustos 1869		
Ferraş	Mustafa oğlu el-Hac Ali Efendi	20 Cümâde'l-evvel 1315/17 Ekim 1897	Arif Efendi'nin görevden alınması, Ahmed Efendi'nin çocuksuz ölmesi ve diğer kardeşleri Ali'nin de görevi bırakması nedeni ile	(VAD. No: 170/114)
Kiledar	Seyyid Mehmed	01 Cümâde'l-âhir 1130/02 Mayıs 1718	Seyyid Mehmed'in beratını kaybetmesi nedeni ile	(VAD. No: 1069, vr. 68a)
Mütevelli	Ziyaeddin oğlu Mevlana Muhyiddin	H. 702/M. 1302-1303	Karamanoğlu Mahmud Bey, türbenin tevliyetini Ziyaeddin oğlu Mevlana Muhyiddin'e vermesi ve devamında onun erkek çocuklarına şart koşması ile	(Konyalı, 1967: 698-699; Gök, 2006: 174-175)
Mütevelli	Seyyid Abdülbaki (yarım hisse)	12 Ramazan 1168/22 Haziran 1755	Zaviyenin mütevellilerinden Seyyid Mahmud'un, sahip olduğu görevin yarı hissesini, kardeşi Seyyid Abdülbaki'ye bırakması ile	(BOA., C. EV., No: 450/22758)
Mütevelli	es-Seyyid Abdülkerim (Dörtte bir hisse)	07 Receb 1177/11 Ocak 1764	es-Seyyid Mehmed'in Rumeli Hisarı'nda otururken, çocuksuz ölmesi nedeniyle görevin, es-Seyyid Abdülkerim'e verilmesi ile	(BOA., C. EV., No: 37/1827)
Mütevelli	Seyyid İbrahim ve Seyyid Abdülhamid (Dörtte bir hisseye ortak beratla ve üçte bir hisseye müstakil beratla)	Ramazan 1183/Aralık 1769	Babaları Seyyid Abdülbaki'nin ölmesiyle görevlerin evlada verilmesi gereği oğullarına verilmesi ile	(VAD. No: 1072, vr. 85a)

VI.II.II.II. Şeyh Muslihuddin Türbesi

Kazancı Köyü'nde bulunan türbe, Şeyh Muslihuddin adlı bir kişiye aittir. Türbeye yapılan atamalardan tespit edilen ilk kayda göre, yarım akçeyle türbedar olan Abdullah'ın çocuksuz ölmesi nedeniyle görevin, 02 Safer 1206/02 Ekim 1791

tarihinde Şeyh Alim Mehmed'e verildiği görülmektedir (VAD. No: 530, vr. 129b). 20 Muharrem 1246/11 Temmuz 1830 tarihindeki kayıttan, Şeyh Alim Mehmed'in beratını kaybetmesi nedeniyle beratının yenilendiği anlaşılmaktadır (VAD. No: 533, vr. 108a).

VI.II.III. Karamanoğlu Halil Bey Türbesi

Gargara Köyü'nde bulunan türbenin, Karamanoğlu Halil Bey tarafından yaptırıldığı ve Halil Bahadır Zaviyesi'ne yakın olabileceği düşünülmektedir. Türbeye ait herhangi bir bilgi bulunmazken, *Hurufat Defterleri*'nden tespit edilen Şaban 1104/Nisan 1693 tarihli tek kayıttan, türbedarlığın İvaz oğlu Mustafa üzerindeyken dışarıdan Ali'ye verildiği anlaşılmaktadır (VAD. No: 1141, vr. 15g).

VI.III. HAMAMLAR

Arapça'da “*ısıtmak, sıcak olmak*” anlamındaki “*hamm*” kökünden türeyen hamam kelimesinin, sözlük anlamı “*ısıtan yer*” demek olup, “*yıkanma yeri*” anlamında kullanılmaktadır (Eyice, 1977: 402; Ülgen, 1977: 174). Hamam, suyun ısıtılmasıyla insanların yıkanması için yapılmış yapıdır. En eski dönemlerden itibaren çeşitli medeniyetlerde görülen hamam, özellikle Roma devrinde çok yaygınlaşmış ve diğer milletlere geçmiştir. İslam dininin vücut temizliğine önem vermesinin etkisiyle Türkler'de de büyük önem kazanan hamamlar, Türkler'in hakim oldukları her yerde büyük oranda yaygınlaşmıştır (Eyice, 1977: 402). Özellikle büyük cami ve medreselerin etrafında mutlaka bir hamam görmek mümkündür. Ermenek'te varlığı tespit edilen Karamanoğlu Mahmut Bey Camii ve Musa Bey Medresesi hamamları aşağıda incelenecektir.

VI.III.I. Karamanoğlu Mahmut Bey/Nasuh Bey Hamamı

Karamanoğlu Mahmut Bey Camii'nin 150 m kadar güneyinde yer alan hamam, Mahmut Bey tarafından camiyle birlikte yaptırılmıştır (VAD. No: 1068, vr. 117c). Buna göre muhtemelen caminin yapım tarihi olan 1302 yılında yaptırılmış olup, geliri de caminin masrafları için vakfedilmiştir (VAD. No: 1141, vr. 15c; No: 1069, vr. 67b). Evliya Çelebi'nin övgüyle bahsettiği hamam; giriş kısmı, keselik, esas

bölüm, külhan ve odunluk olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır (Evliya Çelebi, 2005: 155).

M. 1500’de hamamın faaliyette olduğu ve gelirinin yine Mahmut Bey Camii’nin vakfına ait olduğu; 1518’de ise harap durumda olması nedeniyle Karamanoğlu II. İbrahim Bey’in kızının oğlu Nasuh Bey tarafından tamir ettirildiği, gelirinin yarısının Karamanoğlu Mahmut ve Halil Bey camilerine, diğer yarısının ise Nasuh Bey’in Konya’daki diğer vakıflarına vakfedildiği görülmektedir (Gök, 2006: 179). 03 Rebû’l-evvel 1274/22 Ekim 1857 tarihli kayıttan Divan-ı Hümayun’dan Ahmet Hilmi Efendi’nin, İçel ve Alanya Vakıflar Müdürü iken hamamı tamir ettirdiği anlaşılmaktadır (BOA., A.) MKT. DV., No: 119/68). *Hurufat Defterleri*’nde de Karamanoğlu Mahmut Bey Hamamı’nın yanı sıra Nasuh Bey Hamamı olarak da görülen hamama yapılan atamalar, aşağıda tabloda verilecektir (Tablo: 64).

Tablo: 64 Karamanoğlu Mahmut Bey Hamamı Görevlileri

GÖREV ÜCRET	GÖREVLİ	ATAMA TARİHİ	AÇIKLAMA	BELGE NO
Mütevelli	Abdülkadir (Karamanoğlu Mahmud Bey Camii’nin de mütevellisi)	Cümâde’l-âhir 1103/Şubat 1692	Yenileme (Sultan II. Ahmed’in cülûsu ile)	(VAD. No: 1141, vr. 15b)
Mütevelli (2 akçe)	Hacı Hamza (Mahmud Bey Camii’nin de mütevellisi)	Cümâde’l-evvel 1108/Kasım 1696	Muhtemelen mütevelli olmaması nedeni ile	(VAD. No: 1140, vr. 54a)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Hasan (Karamanoğlu Halil Bey Camii’nin de mütevellisi)	01 Zilkade 1116/25 Şubat 1705	Seyyid Abdülbaki’nin görevden alınmasıyla görevin kadının arzıyla Seyyid Hasan’a verilmesi ile	(VAD. No: 1069, vr. 66b)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Ahmed (Mahmud Bey Camii’nin de mütevellisi)	01 Receb 1125/24 Temmuz 1713	Seyyid Abdülbaki’nin görevi oğluna bırakması ile	(VAD. No: 1069, vr. 67b)
Mütevelli (1 akçe)	Seyyid Abdülbaki (Mahmud Bey Camii’nin de mütevellisi)	Rebî’ü’l-âhir 1143/Ekim 1730	İshak oğlu es-Seyyid Ali ve es-Seyyid Abdülbaki oğlu Seyyid Ahmed’in ölmesiyle görevin Kadı Ahmed arzıyla Seyyid Abdülbaki’ye verilmesi ile	(VAD. No: 1068, vr. 117b)
Mütevelli	es-Seyyid Ahmed (Mahmud Bey	Safer 1147/Temmuz	es-Seyyid İshak oğlu Seyyid Ali’nin ölmesiyle	(VAD. No: 1068, vr. 117c)

	Camii'nin de mütevellisi)	1734	oğlu es-Seyyid Ahmed varken dışarıdan es-Seyyid Abdülbaki bir yolla görevi kendi üzerine aldırması ve durumun anlaşılmasıyla görevden alınarak, görevin es-Seyyid Ahmed'e verilmesi ile	
Mütevellî	Seyyid Mustafa (Mahmud Bey Camii'nin de mütevellisi)	Cümâde'l-âhir 1154/Ağustos 1741	Seyyid Ahmed'in görevini terk etmesi nedeniyle görevden alınarak, görevin vakfeden soyundan Seyyid Mustafa'ya Kadı Seyyid Mehemed arzıyla verilmesi ile	(VAD. No: 1068, vr. 118a)
Mütevellî	Seyyid Abdülbaki	12 Şevval 1207/23 Mayıs 1793	Seyyid Abdülmümin'in ölmesiyle hiç erkek çocuğu olmaması nedeniyle görevin amcasının oğlu Seyyid Abdülbaki'ye Kadı Hacı Hasan arzıyla verilmesi ile	(VAD. No: 530, vr. 130a)

VI.III.II. Karamanoğlu Musa Bey Medresesi Hamamı

Karamanoğlu Musa Bey tarafından medresenin güneybatı kısmında, medreseye gelir oluşturması amacıyla yaptırılan hamam, muhtemelen medresenin yapım tarihi olan 1339 - 1340 yılında yaptırılmış olmalıdır. Hamamın bir veya bir buçuk yüzyıl içerisinde yıkıldığı, XVI. yüzyıl tahrir defterlerinden anlaşılmaktadır (Gök, 2006: 180).

Bu iki hamamın haricinde Davdas Köyü'nde de bir hamamın olduğu ve hamamın gelirlerinin aynı köydeki İshak ve Ahmet⁴⁸ camiilerine tahsis edildiğini Gök belirtmektedir (Gök, 2006: 181). Ancak bu hamamla ilgili *Hurufat Defterleri*'nde herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır.

⁴⁸ Buradaki Ahmet Camii, Davdas Köyü'nde incelenen Alaca Cami'dir.

SONUÇ

Ermenek, Torosların ortasında su kaynaklarının ve doğal güzelliğın bol olduğu bir yerdir. Bu nedenle binlerce yıl öncesinden birçok milletin yerleşim alanı olmuştur. Türkler'in Anadolu'ya gelişinden sonra da yerleşim devam etmiştir. Özellikle Karamanoğulları, bölgenin dağlık olması ve doğal bir kale durumunda bulunması nedeniyle Ermenek'i üs edinmiş ve çevreye buradan yayılmışlardır. Beyliğin büyümesinde ve sırasıyla Anadolu Selçuklu, Moğol ve Osmanlı Devleti'yle yaklaşık iki buçuk asır savaşmalarında bölgenin coğrafi yapısının etkisi büyük olmuştur. Karamanoğulları bu sırada Ermenek'e birçok dini, eğitim ve sosyal kurumlar yaptırarak bölgeyi geliştirmeye çalışmışlardır. Ancak ulaşım ve coğrafi bakımdan daha müsait olan Karaman ve Konya'nın beyliğin başkenti olması ve özellikle Osmanlı Sultanı Fatih Sultan Mehmet döneminde Karamanoğulları Beyliği'ne ağır darbe vurulması ve II. Bayezid döneminde de beyliğin ortadan kaldırılmasıyla Ermenek, Osmanlı'ya bağlanmış ve eski önemini kaybetmeye başlamıştır.

Osmanlı Devleti döneminde Ermenek, eski önemini kaybetmeye başlasa da küçülmesi gibi bir durum söz konusu olmamış, aksine tarihî süreç içerisinde gelişmesini sürdürmüştür. Ermenek'in Osmanlı'nın eline geçişinden sonraki yüzyıllarda nüfusunda fazla bir değişiklik olmadığı halde bölgeye yatırımlar yapılmaya devam edilmiştir. Bu durumu devletin bizzat XVII ve XIX. yüzyıllar arasında tuttuğu *Hurufat Defterleri* kayıtlarından anlamak mümkün olmuştur. İncelenen dönemde Ermenek kaza merkezinde 12 mahalle ve bu mahallelerde dokuz cami, 24 mescit, dört mektep, dört medrese, beş zaviye, bir türbe, iki hamam ve bir mahkeme binası tespit edilmiştir. Ayrıca kazaya bağlı 49 köy ve bu köylerde 47 cami, 25 mescit, bir mektep, iki medrese, 10 zaviye ve üç de türbe tespit edilerek incelenmiştir. Burada köylere kadar medrese yaptırılmış olması dikkat çekicidir.

Ermenek Kazası'ndaki vakıf kurumlarını yaptıranlar, bazılarının yapım tarihleri ve dokuz mescidin padişahattan alınan izinle camiye çevrilişi *Hurufat*

Defterleri'nden tespit edilmiştir. Ayrıca bu kurumlarda görev yapanlar, göreve nasıl atandıkları ve aldıkları ücretleri de görmek mümkün olmuştur. Görevliler genellikle vakfedenin şartı doğrultusunda aynı soydan gelerek göreve tayin olmuşlar ve görevler bu şekilde babadan oğula geçerek sürdürülmüştür. Görevli çocuksuz öldüğü takdirde aile dışından uygun biri göreve getirilmiştir. Bazen de çocuksuz ölenin kardeşi, yeğeni hatta kız soyundan birinin de göreve getirildiği olmuştur.

Göreve yalan veya yanlış beyanda bulunup, hileli yollardan atananlar da olmuş, bunlar tespit edildiği zaman resmî yollarla görevden alınmışlardır. Bunun haricinde görevini terk eden, iyi yapamayan ve hakkında şikâyet olanlar da azledilmiş, yerlerine ehil kişiler atanmıştır. Bazı dönemlerde görevi oğluna, kardeşine veya bir başkasına bırakan kişiler de olmuştur.

Ermenek'te Osmanlı döneminde vakıf kurumları istihdam alanı durumunda idi. Bu nedenle çok sayıda insan, vakıflardan yaptığı iş karşılığı ücret alarak geçimlerini sağlıyorlardı. Hatta vakıf kurumları potansiyel iş alanı olarak görüldüğü için bu kurumlarda yeni görevler de oluşturularak birçok kişinin görev alması sağlanıyordu. Günümüzde camilerde bir veya iki kişi çalışırken, incelenen dönemde merkezdeki faal camilerde 10'dan fazla farklı görevlinin görev yaptığı saptanmıştır. Böylece birçok ailenin geçimini vakıf kurumlarından sağladığı da anlaşılmıştır.

Sonuç olarak *Hurufat Defterleri* başta olmak üzere BOA ile KŞS'de yer alan bütün bu bilgilerle Ermenek'in XVII ve XIX. yüzyıllar arasındaki dinî, kültürel ve sosyoekonomik yapısına ışık tutulmaya çalışılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA

I. Arşiv Kaynakları

I.I. Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi

I.I.I. Hurufat Defterleri

No: 530, 532, 533, 535, 536, 564, 1058, 1059, 1060, 1062, 1064, 1065, 1068, 1069, 1070, 1072, 1137, 1140, 1141, 1143, 1144.

I.I.II. Berat, Hülâsa ve Şahsiyet Kaydı Defterleri

No: 148, 149, 150, 151, 152, 153, 162, 170, 864, 2180.

I.II. Başbakanlık Osmanlı Arşivi

A. DVN. d 793.

A.) DVN. DN 26, GN 25.

A.) MKT. DV. DN 154, GN 95; DN 119, GN 68.

A.) MKT.UM. DN 144, GN 2.

C. EV. DN 232, GN 11594; DN 6, GN 263; DN 73, GN 3614; DN 41, GN 2046; DN 563, GN 28445; DN 430, GN 21760; DN 142, GN 7055; DN 450, GN 22758; DN 37, GN 1827; DN 383, GN 19423; DN 179, GN 8946; DN 493, GN 24910; DN 370, GN 18767; DN 219, GN 10903; DN 599, GN 30223; DN 176, GN 8788; DN 166, GN 8282; DN 101, GN 5035.

C. MF. DN 10, GN 496; DN 26, GN 1289; DN 2700, GN 54; DN 179, GN 8909; DN 62, GN 3077; DN 61, GN 3031; DN 107, GN 5350.

C. ML. DN 605, GN 24982.

DH. EUM. MTK. DN 72, GN 45.

HAT DN 1619, GN 59; DN 1594, GN 81; DN 1586, GN 8; DN 1586, GN 73;
DN 1595, GN 19; DN 1594, GN 40; DN 195, GN 9748.

HRT. h. 983.

İE. AS. DN 44, GN 3995; DN 52, GN 4709.

MD. DN 2, GN 243.

ŞD. DN 391, GN 59.

Y. EE. DN 149, GN 90.

I.III. Konya Şer'îye Sicilleri

No: 1, 2, 13, 14, 23, 24, 26, 28.

II. Diğer Kaynaklar

II.I. Kitaplar

AKINCI, Halis (2010), *Osmanlı Döneminde Kireli Kazası Hüyük İlçesi ve Köyleri Vakıf Eserleri*, Konya: Çizgi Kitabevi.

ALODALI, Necati, bk. UYSAL, Abdullah.

ARABACI, Caner, bk. KÜÇÜKDAĞ, Yusuf.

ARSEVEN, Celâl Esad (trz), *Türk Sanatı Tarihi*, I-II, İstanbul: MEB Yayınları.

ASLANAPA, Oktay, bk. DIEZ, Ernst.

_____, (1977), *Yüzyıllar Boyunca Türk Sanatı (14. Yüzyıl)*, MEB Yayınları.

BAKIRER, Ömür (1976), *Onüç ve Ondördüncü Yüzyıllarda Anadolu Mihrablari*, Ankara: TTK Basımevi.

BAKİ, Edip Âli (1949), XV. Yüzyıl Konya-Karaman Şairlerinden Aynî Hayatı Şiirleri ve Karamanoğulları Son Devrine Ait Toplu Bilgiler, Ankara: Ulus Basımevi.

BARDAKÇI, Halit (1976), *Bütün Yönleriyle Ermenek*.

BAYKARA, Tuncer (1990), *Osmanlı Taşra Teşkilâtında XVIII. Yüzyılda Görev ve Görevliler (Anadolu)*, Ankara: VGM Yayınları.

BAYRAM, Atilla, bk. GÜL, Muammer.

BİLGE, Mustafa (1984), *İlk Osmanlı Medreseleri*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

CENGİZ, Ahmet (2009), *XVIII. Yüzyılda Lârende (Karaman) Şehrinin Fiziki ve Sosyo-Ekonomik Yapısı*, Karaman.

ÇADIRCI, Musa (1991), *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapıları*, Ankara: TTK Yayınları.

DEMİRCİ, Musa, bk. UYSAL, Abdullah.

DEVELLİOĞLU, Ferit (1970), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Doğu Matbaası.

DIEZ, Ernst-Oktay Aslanapa-Mahmut Mesut Koman (1950), *Karaman Devri Sanatı*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

DOĞANAY, Osman (2005), *Ermenek ve Yakın Çevresindeki Antik Yerleşim Birimleri*, Konya: Çizgi Kitabevi.

_____, Güngör Karauğuz-Halil İbrahim Kunt (2005), *Isauria Bölgesinde Bir Kale Kent: Pharax (Fariske)*, Konya: Kervan Kitabevi Yayınları.

DÜLGERLER, Osman Nuri (2006), *Karamanoğulları Dönemi Mimarisi*, Ankara: TTK Yayınları.

EFE, Recep (1998), *Ermemek Çayı Havzası Doğal Ortam Özellikleri*, İstanbul: Çantay Kitabevi.

EVLİYA ÇELEBİ (2005), *Seyahatname*, IX, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

GÖDE, Kemal (1990), *Sultan Alâeddin Eratna*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

GÜL, Muammer-Atilla Bayram-Oğuzhan Hakkoymaz (2003), *Selçuklu'dan Günümüze Konya'nın Sosyo-Politik Yapısı*, (Ed: Yusuf Küçükdağ), Konya: Konya İl Emniyet Müdürlüğü AR-GE Yayınları.

GÜMÜŞÇÜ, Osman (2001), *XVI. Yüzyıl Larende (Karaman) Kazasında Yerleşme ve Nüfus*, Ankara: TTK Yayınları.

HAKKOYMAZ, Oğuzhan, bk. GÜL, Muammer.

HAMMER, Joseph Von (1329), *Devlet-i Osmaniye Tarihi*, I, (Terc: Mehmed Ata), İstanbul.

İZBIRAK, Reşat (2001), *Türkiye*, I, İstanbul: MEB Yayınları.

KARAUĞUZ, Güngör (2005), *Arkeolojik ve Filolojik Belgeler Işığında M.Ö. II. Binde Orta Anadolu'nun Güney Kesimi*, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

_____, bk. DOĞANAY, Osman.

KÂTİB ÇELEBİ (2009), *Kitâb-ı Cihânnümâ li-Kâtib Çelebi*, I, (Tıpkıbasım), Ankara: TTK Yayınları.

KOCA, Salim (1997), *Sultan I. İzzeddin Keykavus (1211-1220)*, Ankara: TTK Yayınları.

KOMAN, M. Mes'ud, bk. ÜÇER, S. Sırrı.

_____, bk. DIEZ, Ernst.

KOMİSYON (1967), *Konya İl Yıllığı*.

_____ (2000), *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, İstanbul: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları.

KONYALI, İbrahim Hakkı (1964), *Âbideleri ve Kitâbeleri ile Konya Tarihi*, Ankara.

_____, (1967), *Âbideleri Kitâbeleri ile Karaman Tarihi Ermenek ve Mut Âbideleri*, İstanbul: Baha Matbaa.

KUNT, Halil İbrahim, bk. DOĞANAY, Osman.

KÜÇÜKDAĞ, Yusuf (1997), *Karapınar Sultan Selim Külliyesi*, Konya: Karapınar Belediyesi Kültür Yayınları.

_____, Caner Arabacı (1999), *Selçuklular ve Konya*, Konya: Mikro Yayınları.

ÖNDER, Mehmet (1969), *Efsane ve Hikâyeleriyle Anadolu Şehir Adları*, Ankara: Defne Yayınları.

ÖZKAYA, Yücel (1985), *XVIII. Yüzyılda Osmanlı Kurumları ve Osmanlı Toplum Yaşantısı*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

PAKALIN, Mehmet Zeki (1983), *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, I-II-III, İstanbul: MEB Yayınları.

PARLATIR, İsmail (2006), *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Yargı Yayınevi.

SARAÇOĞLU, Hüseyin (1968), *Türkiye Coğrafyası Üzerine Etüdler Akdeniz Bölgesi*, III, İstanbul: MEB Yayınları.

- SEVİM, Ali-Yaşar Yücel (1989), *Türkiye Tarihi Fetih, Selçuklu ve Beylikler Dönemi*, Ankara: TTK Yayınları.
- ŞEMSETTİN, Sâmi (1996), *Kâmûsu'l-A'lâm*, V, (Tıpkıbasım), Ankara: Kaşgar Neşriyat.
- ŞİKÂRİ (1946), *Karamanoğulları Tarihi*, (Düz: M. Mes'ud Koman), Konya: Yeni Kitab Basımevi.
- TEMEL, İsmet Boydemir (2011), *Osmanlı Döneminde Ereğli Kazası Vakıf Eserleri*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- TUĞLACI, Pars (1985), *Osmanlı Şehirleri*, İstanbul: Milliyet Yayınları.
- TURAN, Osman (1971), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul: Turan Neşriyat Yurdu Yayınları.
- UYSAL, Abdullah-Necati Alodalı-Musa Demirci (1992), *Dünü ve Bugünüyle Karaman Kültür-Tarih-Coğrafya*, Konya: Karaman Yunus Emre Kültür Derneği Yayınları.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı (1984), *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı*, Ankara: TTK Yayınları.
- _____, (1988), *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu Karakoyunlu Devletleri*, Ankara: TTK Yayınları.
- _____, (1998), *Osmanlı Tarihi*, I, Ankara: TTK Yayınları.
- ÜÇER, S. Sırrı-M. Mes'ud Koman (1945), *Konya İli Köy ve Yer Adları Üzerinde Bir Deneme*, Konya: Konya Halkevi Tarih, Müze Komitesi Yayınları.
- ÜNAL, Tahsin (1986), *Karamanoğulları Tarihi*, Konya: S.S. Karaman Esnaf Kefalet Kooperatifi Yayınları.

YÜCEL, Yaşar, bk. SEVİM, Ali.

II.II. Makaleler ve Ansiklopedi Maddeleri

AKGÜNDÜZ, Ahmed (2002), “İslâm Hukukunun Osmanlı Devleti’nde Tatbiki: Şer’iye Mahkemeleri ve Şer’iye Sicilleri”, *Türkler*, X, Ankara, 54-68.

ARSLAN, Ahmet Turan (1999), “XVI. Asır Osmanlı İlmî Hayatına Genel Bir Bakış”, *Osmanlı*, VIII, Ankara, 43-49.

ATAR, Fahrettin (2001), “Kadı”, *DİA*, XXIV, İstanbul, 66-69.

AVCI, Casim (2006), “Nâib”, *DİA*, XXXII, İstanbul, 311-312.

AZAMAT, Nihat, bk. BAYRAMOĞLU, Fuat.

BALTACI, Cahit (2002), “Osmanlı Devleti’nde Eğitim ve Öğretim”, *Türkler*, XI, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 446-462.

_____, (2004), “Mektep-Osmanlılar’da Mektep”, *DİA*, XXIX, Ankara, 5-11.

BAYKARA, Tuncer (2002), “Kaza”, *DİA*, XXV, Ankara, 119-120.

BAYRAMOĞLU, Fuat-Nihat Azamat (1992), “Bayramiyye”, *DİA*, V, İstanbul, 269-273.

BEYDİLLİ, Kemal (2000), “İmam-Osmanlı Devleti’nde İmamlık”, *DİA*, XXII, İstanbul, 181-186.

BOZKURT, Nebi, bk. ÖNKAL, Ahmet.

_____, (2003), “Medrese”, *DİA*, XXVIII, Ankara, 323-327.

_____, (2004), “Mektep”, *DİA*, XXIX, Ankara, 5-11.

DEMİRKENT, Işın (1996), “Haçlılar”, *DİA*, XIV, İstanbul, 525-546.

- EMECEN, Feridun M. (1999), “Osmanlılar’da Yerleşik Hayat Şehirli ve Köylüler”, *Osmanlı*, IV, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 91-97.
- EYİCE, Semavi (1977), “Hamam-Tarih ve Mimari”, *DİA*, XV, İstanbul, 402-430.
- FARŪKÎ, S., bk. OCAK, A.Y.
- FENDOĞLU, Hasan Tahsin (1999), “Osmanlı’da Kadılık Kurumu ve Yargının Bağımsızlığı”, *Osmanlı*, VI, Ankara, 453-469.
- GENÇ, Mehmet (2006), “Nâzır-Osmanlılar’da”, *DİA*, XXXII, İstanbul, 449-450.
- İNALCIK, Halil (1992), “Bayezid I”, *DİA*, V, İstanbul, 231-234.
- _____, (2003), “Mehmed I”, *DİA*, XXVIII, Ankara, 391-394.
- _____, (2006a), “Murad I”, *DİA*, XXXI, İstanbul, 156-164.
- _____, (2006b), “Murad II”, *DİA*, XXXI, İstanbul, 164-172.
- İPŞİRLİ, Mehmet (1992), “Câbî”, *DİA*, VI, İstanbul, 529-530.
- _____, (1994), “Dersiâm”, *DİA*, IX, İstanbul, 185-186.
- _____, bk. YAZICI, Tahsin.
- _____, (2003), “Medrese-Osmanlı Dönemi”, *DİA*, XXVIII, Ankara, 327-333.
- KESİK, Muharrem (2004), “Mesud II”, *DİA*, XXIX, Ankara, 342-344.
- KIEL, Hedda Reindl (1996), “Gedik Ahmed Paşa”, *DİA*, XIII, İstanbul, 543-544.
- KRAMERS, J. H. (1977), “Karaman”, *İA*, VI, İstanbul: MEB Yayınları, 309-311.

- KÜÇÜKAŞCI, Mustafa Sabri (2000), “İmam”, *DİA*, XXII, İstanbul, 178-181.
- _____ (2006), “Müezzin”, *DİA*, XXXI, İstanbul, 491-496.
- KÜÇÜKDAĞ, Yusuf (2004), “Konya’da Osmanlı Döneminde İnşa Edilen Tekke ve Zâviyeler”, *Konya Şehri’nin Fizikî ve Sosyo-Ekonomik Yapısı-Makaleler*, I, Konya: Selçuklu Belediyesi Yayınları, 147-160.
- _____, (2004), “Osmanlı Devleti’nin Kuruluşunda Etkin Rol Oynayan Konyalı İlim, Fikir ve Devlet Adamları”, *Konya Şehri’nin Fizikî ve Sosyo-Ekonomik Yapısı-Makaleler*, I, Konya: Selçuklu Belediyesi Yayınları, 105-134.
- _____ (2004), “Konya’da Osmanlı Döneminde İnşa Edilen Medreseler”, *Konya Şehri’nin Fizikî ve Sosyo-Ekonomik Yapısı-Makaleler*, I, Konya: Selçuklu Belediyesi Yayınları, 351-394.
- _____ (2004), “Ahîliğin Konya’da Kuruluşu ve Tasavvufa Getirdiği Yeni Boyut”, *Konya Şehri’nin Fizikî ve Sosyo-Ekonomik Yapısı-Makaleler*, I, Konya: Selçuklu Belediyesi Yayınları, 53-68.
- _____ (2004), “Osmanlı Döneminde Konya’nın Tasavvufî Hayatına Kısa Bir Bakış”, *Konya Şehri’nin Fizikî ve Sosyo-Ekonomik Yapısı-Makaleler*, I, Konya: Selçuklu Belediyesi Yayınları, 135-146.
- _____ (2004), “Katalog’ta Yer Almayan ve Yeni Ortaya Çıkan Bir Konya Şer’iye Sicili”, *Konya Şehri’nin Fizikî ve Sosyo-Ekonomik Yapısı-Makaleler*, I, Konya: Selçuklu Belediyesi Yayınları, 457-474.
- _____ (2011), “Maraş’ta Dulkadiroğulları Döneminde Tasavvuf, Tekke ve Zaviyeler”, *Uluslararası Dulkadir Beyliği Sempozyumu*, Kahramanmaraş (Basılmamış Tebliğ).
- MARDİN, Ebül’ulâ (1977), “Kadı”, *İA*, VI, İstanbul: MEB Yayınları, 42-46.

- OCAK, A. Y.-S. Farûkî (1986), “Zâviye”, *İA*, XIII, İstanbul: MEB Yayınları, 468-476.
- ORTAYLI, İlber (2001), “Kadı”, *DİA*, XXIV, İstanbul, 69-73.
- ÖDEN, Zerrin Günel (2002), “Karamanoğulları Beyliği”, *Türkler*, VI, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 756-762.
- ÖNKAL, Ahmet-Nebi Bozkurt (1993), “Cami”, *DİA*, VII, İstanbul, 46-56.
- ÖZCAN, Abdülkadir (1993), “Cülûs”, *DİA*, VIII, İstanbul, 108-114.
- ÖZMEL, İsmail (2002), “Kayyım”, *DİA*, XXV, Ankara, 107-108.
- ÖZTÜRK, Nazif (2006), “Mütevelli”, *DİA*, XXXII, İstanbul, 217-220.
- ÖZTÜRK, Necdet (2002), “Fetret Devri ve Osmanlı Hâkimiyetinin Yeniden Tesisi”, *Türkler*, IX, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 221-251.
- SEVİM, Ali (2002), “Keyhusrev III”, *DİA*, XXV, Ankara, 351-352.
- SUNGUR, Mutullah (2002), “XIX. Yüzyıl Osmanlı Devleti’nde Taşra İdaresi ve Vilâyet Yönetimi”, *Türkler*, XIII, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 750-761.
- SÜMER, Faruk (2001), “Karamanoğulları”, *DİA*, XXIV, İstanbul, 454-460.
- _____ (2002), “Keykubad I”, *DİA*, XXV, Ankara, 358-359.
- _____ (2003), “Mehmed Bey, Karamanoğlu”, *DİA*, XXVIII, Ankara, 445-446.
- TANMAN, M. Baha (2001), “Karamanoğulları-Mimari”, *DİA*, XXIV, İstanbul, 460-462.
- TANRIKORUR, Barihüda (2004), “Mevleviyye”, *DİA*, XXIX, Ankara, 468-474.

- TAPUR, Tahsin (2003), “Ermenek’in İklim Özellikleri”, *S.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 13, Konya: Çizgi Kitabevi, 359-378.
- TEKİNDAĞ, M. C. Şihâbeddin (1977a), “Ermenek”, *İA*, IV, İstanbul: MEB Yayınları, 316-317.
- _____ (1977b), “Karamanlılar”, *İA*, VI, İstanbul: MEB Yayınları, 316-330.
- TOMAR, Cengiz (2006), “Nâzır”, *DİA*, XXXII, İstanbul, 449.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı (1971), “Murad I”, *İA*, VIII, İstanbul: MEB Yayınları, 587-598.
- _____ (1972), “Mehmed I.”, *İA*, VII, İstanbul: MEB Yayınları, 496-506.
- ÜLGEN, Ali Sâim (1977), “Hamam”, *İA*, V, İstanbul: MEB Yayınları, 174-178.
- ÜNAL, Mehmet Ali (1999), “Osmanlı Devleti’nde Merkezî Otorite ve Taşra Teşkilatı”, *Osmanlı*, VI, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 111-122.
- YAZICI, Tahsin-Mehmet İpşirli (1995), “Ferrâş”, *DİA*, XII, İstanbul, 408-409.
- YEDİYILDIZ, Bahaeddin (1986), “Vakıf”, *İA*, XIII, İstanbul: MEB Yayınları, 153-172.
- YERLİKAYA, İlhan (1999), “Tanzimat’tan Önce Osmanlı Devletinde Belediye Hizmetleri”, *Osmanlı*, VI, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 130-144.
- YINANÇ, Mükrimin Halil (1965), “Ahmed Paşa”, *İA*, I, İstanbul: MEB Yayınları, 193-199.

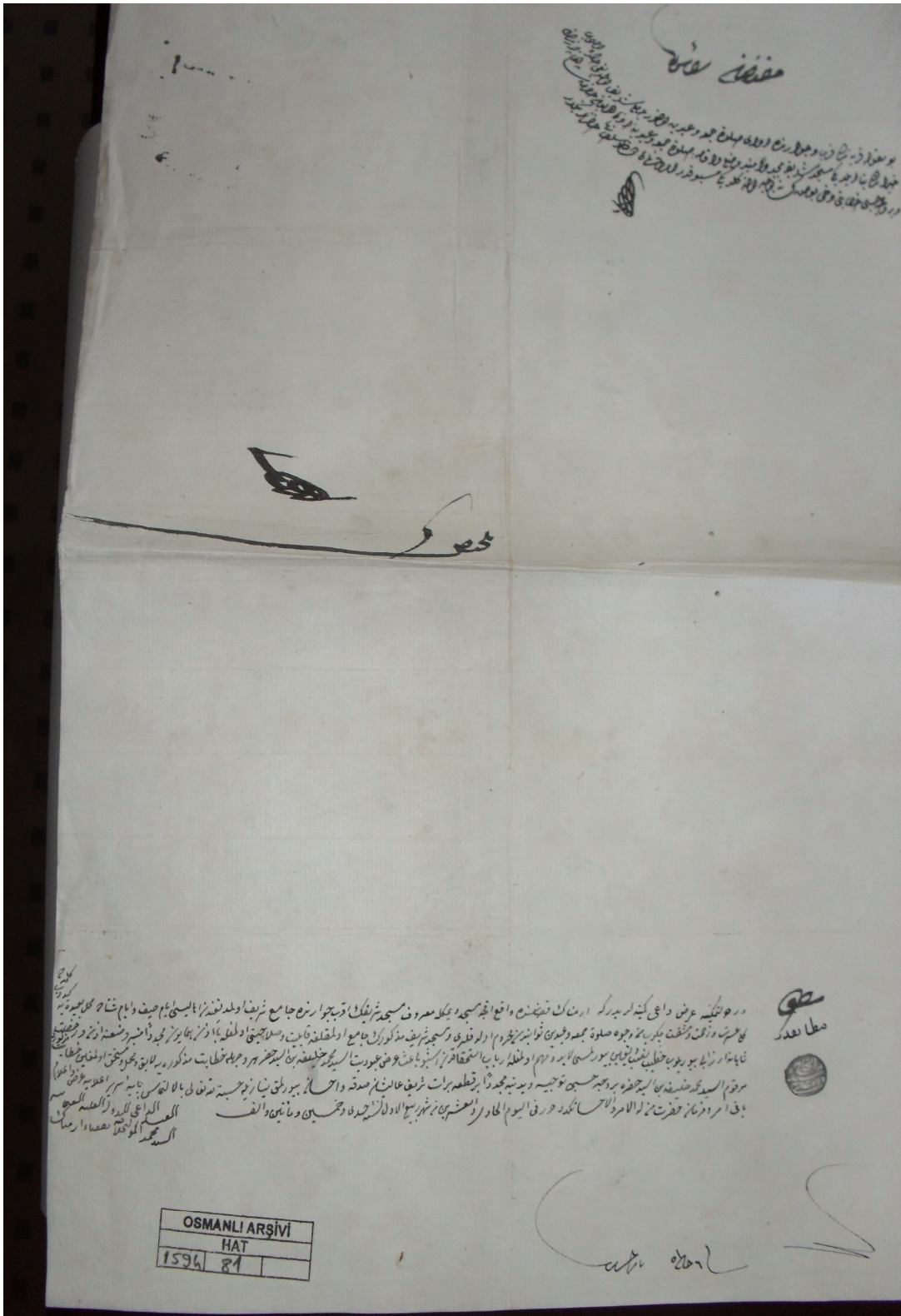
II.III. Tezler

- GÖK, Bilal (2006), “Ermenek Kazâsı (1500-1600)”, (İÜSBE Tarih Anabilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi), Malatya.
- ÖGE, Ahmet (2010), “Hurufat Defterlerinde Niğde-Bor”, (SÜEBE İlköğretim Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya.

EKLER

Belge: 1 Hurufat Defterleri'nden bir örnek (VAD. No: 1069, vr. 67ab).

Belge: 2 Akça Mescit'in camiye çevrilmesi (BOA., HAT, No: 1594/81).

برات تولىت بنام السيد يحيى

254

نفس ارشاده واقع مرحوم معمار امير بنا ايلدوكنى جامع شريفه يوحى براتجه ايله متولى اولان
 السيد مطرف اولاد بيرى محول اولغىنى بيرينه اولاد عاققند اولان اسودارنده فرمان
 هماين السيد يحيى هو وجهه لايقا محل مستحق اولغىنى توحيد اولونى برات هماين و بيركن
 باينده قاضى نائيب مورانا عبدالله عرض ايلگىن محلول اير صدقه ايدوب بو برات هماين و بيروم
 و بيرد و عهده واروب مزبور متولى بيرينه اولان ائمه متولى اولوب خدمت لازمىن مؤدى
 قلده قد نهكس يوحى براتجه ايله متصرف اولوب واقفكار وحى و دوام عمود و دوام ايجنه دعايه
 مداومت كوستره شوبله بيلر علاقه شريفه اتمه اقلال

محمد تيراز او اضره محرم الحرام ثمان و عاينده وقف

مصام
 ادنه

صلى الله عليه وسلم

Fotoğraf: 1 Ermenek'ten genel bir görünüm.

Fotoğraf: 2 Karamanoğlu Mahmut Bey Camii/Ulu Cami.

Fotoğraf: 3 Karamanoğlu Mahmut Bey Camii son cemaat yeri.

Fotoğraf: 4 Karamanoğlu Mahmut Bey Camii kapısı.

Fotoğraf: 5 Karamanoğlu Halil Bey/Sipas Camii.

Fotoğraf: 6 Karamanoğlu Halil Bey Camii'nin içinden görünüşü.

Fotoğraf: 7 Karamanoğlu Halil Bey Camii mihrabı.

Fotoğraf: 8 Karamanoğlu Halil Bey Camii minberi.

Fotoğraf: 9 Mimar Emir Rüstem Paşa Camii minaresi.

Fotoğraf: 10 Mimar Emir Rüstem Paşa Camii (sağda) ve minaresi (solda).

Fotoğraf: 11 Mimar Emir Rüstem Paşa Camii girişi.

Fotoğraf: 12 Fatma Hatun Camii.

Fotoğraf: 13 Akça Mescit.

Fotoğraf: 14 Gargara/Güneyyurt Köyü Abdullatif Camii girişi.

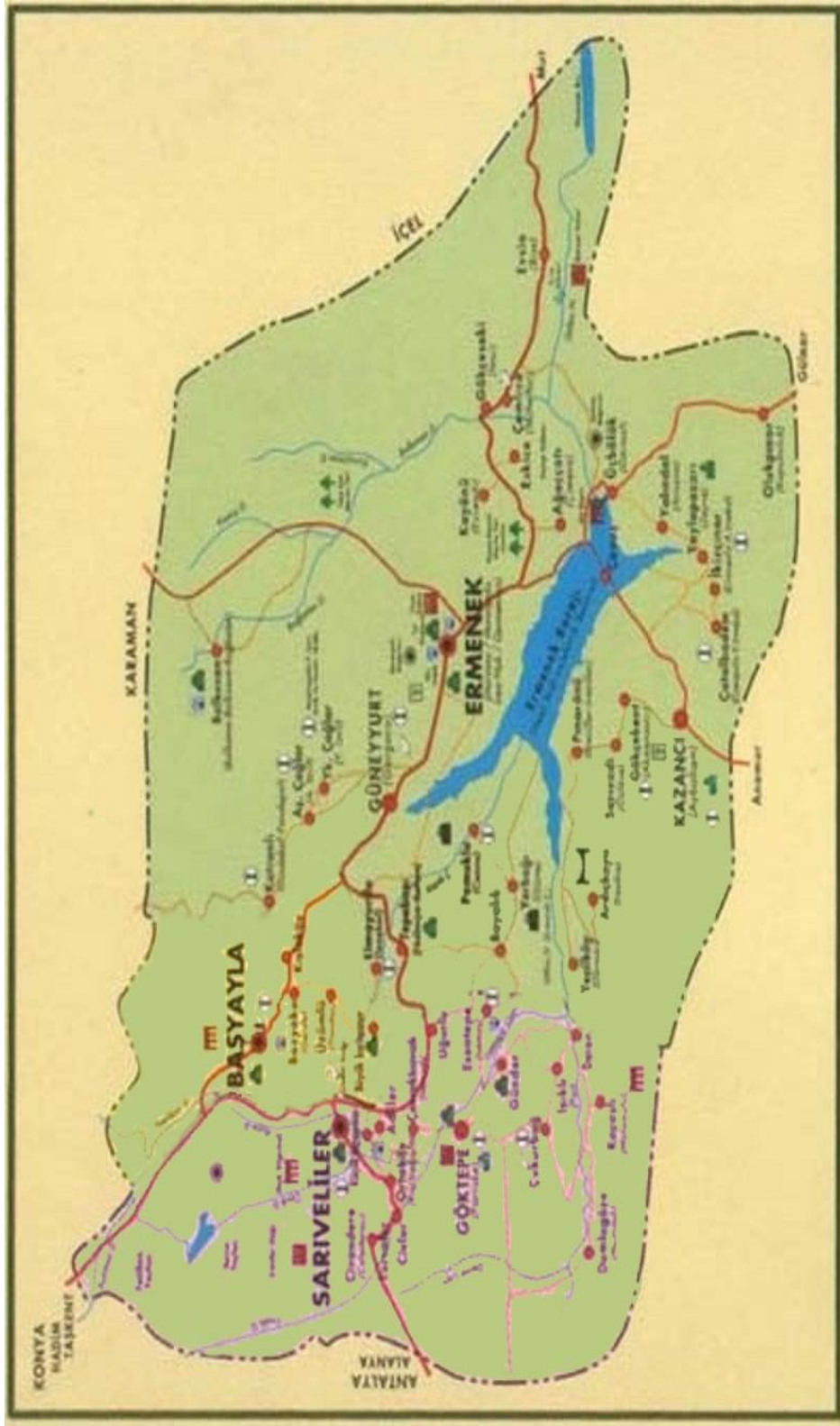
Fotoğraf: 15 Abdullatif Camii.

Fotoğraf: 16 Abdullatif Camii'nin yeniden yaptırılmadan öncekine ait kalıntılar.

Fotoğraf: 17 Musa Bey Camii yerine yaptırılan Lâmos/Esentepe Köyü Camii.

Harita: 1 Osmanlı Dönemi'nde Ermenek ve köyleri.

Harita: 2 1341/1922 tarihli Konya Vilayeti haritasında Ermenek (BOA, HRT.h, No: 983).

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Mevlüt ESER		İmza:	
Doğum Yeri:	Konya			
Doğum Tarihi:	15.02.1986			
Medeni Durumu:	Bekar			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Mümtaz Koru İ.Ö.O.		Konya	1997
Ortaöğretim	Mareşal Mustafa Kemal İ.Ö.O.		Konya	2000
Lise	Konya Lisesi		Konya	2003
Lisans	Selçuk Üniversitesi	İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğrt.	Konya	2007
Yüksek Lisans	Selçuk Üniversitesi	İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğrt.	Konya	2011
Becerileri:	Osmanlıca, satranç			
İlgi Alanları:	Müzik, spor, strateji oyunları			
İş Deneyimi:	MEB Isparta-Şarkikaraağaç'ta 4 yıl öğretmenlik			
Aldığı Ödüller:				
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:				
Tel:	0 505 305 73 50			
Adres	Ulubatlı Hasan Mah. Nurlugül Sok. Karmem Songül Sit. D Blok No: 2 Karatay/Konya			